ROLL

ISSN: 1307-4628
112480 mayıs 2007/05 5 YTL

MEHMET GÜRELİ

GOSSIP

GUS VAN SANT

KÜÇÜK İSKENDER

patti smith

nirvana'dan hendrix'e
işçi, yazar, anne

ROLL 118

RICKIE LEE JONES • LCD SOUNDSYSTEM • ELLE • ERDEM HELVACIOĞLU • İSTANBUL RADYOSU 80 YAŞINDA

YIKAYICI
İyi geceler aşkım
Hatırla beni, uykuya dalarken
Ceplerini, ayakkabılarımdan havalanan tozla
Ve anılarla doldur

Dönmeyeceğim buraya
Yine de karşılaşabiliriz ama

Biliyorum dışarısı karanlık
Sakın korkma
Korkudan ağladığım her sefer
Yaptığım bir yanlıştı sadece
Gözyaşlarında yıka kendini
Ve inancının gücü üstüne
Kur kendi kiliseni

Ne olur
Dinle beni
Bırakma, izin verme
Bu zavallı ay ışığının beni terk etmesine
Boş yastığınla
Bana güneşin tekrar doğacağının sözünü ver

Ben de yorgunum şimdi
Düşüncelerle örülü bu gecenin
Düşsüz geçen uykusundan,
Kafam berrak
Tabanlarım sıcak
Korunaklı bir yerdeyim

CAROL
Nehrin kıvrıldığı yerden öteye.
Ambarın olduğu yerden öteye.
Evleri boyadıkları yerden öteye.
Evleri boyadıkları yerden öteye.

Al götür, bu bildiğin bir şey.
Daima orada olmanın nedeni.
Kullan onu, tüketene kadar
Ama unutma, zamanı gelince
Onu bırakmak durumundasın.

Nehrin kıvrıldığı yerden öteye.
Ambarın oldulğu yerden öteye.
Evleri boyadıkları yerden öteye.
Evleri boyadıkları yerden öteye.

DARLENE
Bu iki insanı tanıyordum.
Hmm.. bir erkek ve bir kız,
Birbirinden hiç ayrılmazlardı.

Hoş insanlardı onlar.
Hmm.. yani yakında olmaları,
İnsanı
İyi hissettirirdi.

Yine de, şu var ki
Bir gün onlar
Biraz acayip.. biraz tuhaf
davranmaya başladı.

İnsanlara sanki
Muhabbetleri değişmiş gibi geldi.
Ve söylentilere göre
Nişanlanıyorlardı.

Bana kalırsa zamanları dolmuştu.

Onlara ne olduğunu biliyor musun?
Ne yaptıklarını biliyor musun?
Neye dönüştüler?
Onlara ne olduğunu biliyor musun?
Ne yaptıklarını biliyor musun?
Neye dönüştüler?
Onlara ne olduğunu biliyor musun?..

GÜNAYDIN KAPTAN
Bırak da içeri gireyim, diye inledi sessizce
Tahta kapının dışındaki ses.
Uzaklarda parçalanmış geminin kalıntıları,
Kan izleri, sahilin buz gibi zemininde.

Tek kalan benim. Fırtına aldı hepsini,
O ayakta kalmayı başarabildi.
Gözyaşlarıyla yıkandı yüzü.
Ne olur, dedi, dışarısı soğuk.

Uyandığında, gemiden iz kalmamıştı.
Fırtınadan geriye kalan sadece şafaktı.
Ardında merdivenlerin gıcırtısını duydu,
Suyun içinden kapıya doğru uzanan.

O sırada pencerede bir ses duyuldu.
Kaptan irkildi, nefesi sessizdi.
Yavaşça, döndü arkaya.

Pencerenin köşesinde, dışarıda
Bir çocuğun incecik eli göründü.
Yüzü ise kırmızıydı, ürkekti
Kaptana baktı dehşet dolu gözleriyle.

Kaptan tutunacak bir yer aradı,
Yardım et diye fısıldadı, yavaşça doğrulurken.
Çocuğun rengi attı,
Sesin farkına varmıştı.

Sessizce, indirdi şapkasını bu hayale doğru
Boş evin kapısında, eşikte kaybolurken

Evimin yolunu bulmaya çalışıyorum.

Özür dilerim...
...ve seni özlüyorum.

Seni özlüyorum.
Artık boyum uzadı.
Polisin de haberi olsun istiyorum.
Yine kalbini kazanacağım senin,
Yemin ederim, kalbini kazanacağım.

Seni özlüyorum.

DON, AMAN
Don dışarı çıktı.
Yalnız kalmak iyi gelmişti.
Keşke sarhoş olsaydım dedi,
Söylediği bir şey geldi aklına,
Amma da aptalca bir lâftı.
Unutması gerekiyordu bunu.
Ve işemeye karar verdi, ama yapamadı...
(Bir uçak geçti sessizce yukarıdan, sokak lambaları
ve ağaçlardaki tomurcuklar ve gece durgundu.)

Nihayet geldi çişi, derin bir nefes aldı.
Kendini daha güçlü ve kararlı hissediyordu,
içeri dönmek için.

Işık.
Ensesi insanların.
Konuşmalar.
Çiftler, romans, ne kadar da doğal.
Arkadaşları dikiyor
Çivi başları gibi gözlerini.
Ötekiler.
Bakışlar.
Neşe dolu,
Kaçış yüklü,
Küçümsemeyle karışık.
Öylesine soğuk,
Art niyet içinde.
Onların nişanında bir çıbanbaşı olduğu için,
Karanlıkta su dibinde yüzer gibi,
Boş bir eve girer gibi,
Hayalî bir kitleye konuşur gibi,
dışarıdan izlenir gibi, kimseler tarafından
(anahtarsız bir şarkı gibi)
Hiçbir şeye dans edemiyordu.

Ayrıldı Don.
Bastı gaza.
Ve ağladı.
Ve güldü
kendine.
Neler olduğunu biliyormuş gibi geliyordu.

Uyandı Don.
Ve baktı bir gece öncesine.
Ne yapması gerektiğini biliyordu.
Bir sorumluluk taşıyordu.
Aynaya baktı,
Arkadaşını gördü.

slint

Türkçesi: Tezgör Hilmi - Erol Merve

ROLL 118
mayıs '07

09 Gossip
12 LCD Soundsystem
14 Rickie Lee Jones
18 Küçük İskender
26 Gus Van Sant
30 Erdem Helvacıoğlu
32 Mehmet Güreli
37 Patti Smith
44 Elle
57 İstanbul Radyosu 80 yaşında

04 Ajans
16 Halkla ilişkiler
25 Ses ile Gölge Tuncer Erdem
36 ÖSS
46 Gayd
49 Kıraathane
50 Kısa dalga

Ted Leo & The Pharmacists, The Good Shoes, Ry Cooder, Peter Buck & Robyn Hitchcock, !!!, Stewart Copeland, Mano Solo, Shannon Wright

52 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ali Kesgin, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Amy Spangler, Arslan Eroğlu, Ayşegül Oğuz, Baran Özdemir, Başar Uğur, Bilge Ceren Şekerciler, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Çağdaş Önder, Çiğdem Öztürk, Derya Bengi, Defne Çorbacıoğlu, Deniz İpek, Donat Bayer, Emin Ekşi, Ender Ergün, Ender Özkahraman, Eray Makal, Erdir Zat, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Lokanoğlu, Harun İzer, Haziran, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, İlker Aksoy, Kaan Pamuk, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Nil Mutluer, Ogan Güner, Özay Selmo, Pelin Batu, Pelin Özer, Pınar Öğünç, Reha Öztunalı, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Sinan Kolat, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Şule Camadan, Tacide Kaya Güner, Tolga Yağlı, Tuncer Erdem, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yasemin Avdan, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu **baskı:** Mikado Matbaacılık ve Ticaret Ltd. Şti. [İmamçeşme Caddesi G/47 Sokak no: 6 Seyrantepe - İstanbul Tel: 0.212.289 27 93] **basım yeri ve tarihi:** İstanbul, Mayıs 2007 **dağıtım:** Doğan Dağıtım A.Ş. **yönetim yeri:** Abdullah Sok. No. 9 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks** 0.212.251 87 67 **e-mail** rolldergisi@yahoo.com **abonelik** expressroll@gmail.com **yıl** 11 **sayı** 118 **mayıs** '07 **imtiyaz hakkı:** Bilge Ceren Şekerciler **sorumlu yazışleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0535 576 21 11)
ISSN 1307 - 4628
YEREL SÜRELİ YAYINDIR
AYDA BİR YAYINLANIR

Nisan zortlatması

BU TERS ÇİZİLMİŞ YÜREK / BU GÖTYÜZÜ / KEDİYE VERDİM YEMİYOR / KEDİMİN ADI GECE ///////// MAYDANOZU MUYUM BEN PAPAHANIN / NEDEN HİÇDURMA DAVET EDİYOR BENİ / TÜRKÇESİNDEN TUTUŞMUŞ ORMANA ///////// TÜRKİYE'NİN MANİMARKA'SINDA BİŞEYLER KOKUYOR / KİMİNE GÖRE TUZ, KİMİNE GÖRE ET / HAMLET! HAMLEEEEET! ///////// DÖNÜLMEZ FAŞİZMİN UFKUNDAYIZ / VAKİT ÇOK GEÇ ///////// KURTARICILAR KURTARA KURTARA / KURTARDILAR MEMLEKETİ MEMLEKET OLMAKTAN ///////// TERZİ KOLLARIN KIRILSIN / TERZİ KOLLARIN KIRILSIN / GERÇEK DE BANA DAR GELİYOR / VIY AMMAN AMMAN / VIY AMMAN AMMAN / VEYL! /////////

HIYAR DİYORUM / YOO, BEN TURŞUYUM DİYOR ///////// ADINI BİLE BİLMİYORUM UFACIK KARDEŞİM / ARADA BİR GÖRÜYORUM SENİ EKRANDA / BAĞIŞLA BENİ AMA / KAANUNLARI YERE ÇALANLARA KARŞI / O TOMBİŞ ELLERİNLE / HARİKA KANUN ÇALIYORSUN ///////// HİÇ KANSER OLMAZ ONLAR / GNL. MDR. LER / HOLDİNGLER / POLİTİKAPÇIKLAR / T.S.K.'LER / T.K.K.'LAR / HİÇ KANSER OLMAZLAR ///////// KARANLIK YARIM BİR CÜMLE / BİR KEDİM VARDI GECE / GÜNDÜZLERİ DOLAŞIRDI / DÜNYA ZATEN BİR BALGAM / EVREN İÇİNDE VEREV / ÖKSÜREREK ÖĞÜREREK / İNSANA BENZEYECEK SONUNDA / KALIN GÖZLÜKLERİYLE / İŞE GİDİYOR HER SABAH / HIYAR OĞLU HIYAR ///////// CANI ÖZGÜRLÜK ÇEKMİŞ / İLLE DE ÖZGÜRLÜK DEDİ / YETİŞMEZ DEDİK BURALARDA YEMEZLER ONU / TEREOTU NANE MAYDANOZ / NUTUK OTU DERSEN O BAŞKA ///////// BAŞKA TÜRLÜ BİR ŞEY BENİM İSTEDİĞİM / NE AĞACA BENZER, NE BULUTA BENZER / BURASI GİBİ DEĞİL GİDECEĞİM MEMLEKET / DENİZİ AYRI DENİZ, HAVASI AYRI HAVA ///////// YAZILMAYAN BİR ŞEYİ YAZIYORUZ / OLMAYAN BİR VEZİNLE / TUTMAYAN KAFİYEYLE / YAZIYORUZ GÜNAHLARIMIZI / OKUMAYAN BİR ABECEYLE / YAZIYOR / VE BİRBİRİMİZİN CANINA OKUYORUZ.

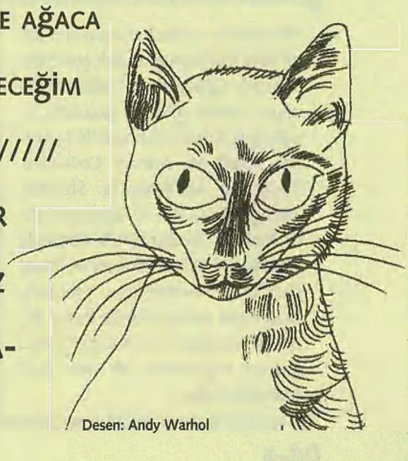

Desen: Andy Warhol

Orada olanı çalma, orada olmayanı çal. **MILES DAVIS**

Uçmayı öğretemediğiniz kuşa düşmeyi öğretin. **NIETZSCHE**

Bir ermişe rastlamanın normal bir insana rastlamaktan daha kolay olduğu dönemlerde, dinden hiçbir şey beklenmez; işçiden çok sanatçı üreten bir dönemden de boş yere sanat beklemeyin. **JOHANN HEINRICH FUSSLI**

İnsanı bilgisayardan ayıran, savsaklama kabiliyeti, sonsuzlukla baş etmesi gerektiğini iç güdüleriyle kavradığında sorunu gözardı edebilme hüneridir. Bilgisayar çökerken, insan kafasını sallar, güler ya da ağlar ve yoluna devam eder. En temiz çözümü onu unutmak olan bir sorunla karşılaşmıştır yine. **JULI ZEH**, Oyun Dürtüsü

Benim bilgisayarım yok. Evimde mesajlarımı bestelediğim dokuz ayaklı bir piyanom var. Aynı işi yapmak için neden tek ayaklı bir bilgisayar isteyeyim ki? **TORI AMOS**

İngiltere'de aşırı sağcı grupların okullarda bedava dağıtmak üzere ırkçı grupların şarkılarından devşirdikleri "Project Schoolyard" toplaması daha çıkmadan, karşı cepheden cevap da geliyor. Babyshambles basçısı Drew McConnell'ın, Trangressive Records şarkıcısı Lisa Moorish ve Love Music Hate Racism organizatörleriyle birlikte başı çektiği hareket, önce **BABYSHAMBLES**, **THE VİEW**, **ALBERT HAMMOND JR.**, **DIRTY PRETTY THINGS**, **FIONN REGAN** ve **THE NOISETTES** gibi grupların şarkılarından bir karşı albüm çıkaracak, bu yolla ulaşılan gençlere "işsizlik, konut sorunu ve benzeri problemlerin nedeninin göçmenler olmadığı" anlatılmaya çalışılacak.

Avustralyalı orkestra **ARCHITECTURE IN HELSINKI** üçüncü stüdyo albümü "Places Like This"i ağustos ayı içerisinde çıkaracak.

Blur davulcusu **DAVE ROWNTREE** İngiltere'de bu ay içinde yapılacak yerel seçimlerde belediye meclis üyeliğine adaylığını koyacak. Oyların genelde Muhafazakâr Parti'ye gittiği Marylebone'dan seçime giren olan Rowntree bakalım ne kadar oy toplayacak?

Damon Albarn, BBC Radio 2'ya yaptığı açıklamada, **GORILLAZ**'ın bu sonbaharda yönetmen Terry Gilliam'a verdiği soundtrack sözünü yerine getireceğini, bir daha da albüm kaydetmeyeceğini söyledi.

DEVENDRA BANHART, Espers'den Otto Hauser, Vetiver'den Andy Cabic ve Joanna Newsom'ın kardeşi Pete Newsom'la birlikte Kaliforniya'da yeni albümü üzerinde çalışıyor.

Geçen sene İstanbul'da da bir konser veren **LADYFUZZ** dağıldı.

Meğer yıllardır **NICK DRAKE**'in ailesi, evlerini ziyaret eden hayranlarına oğullarının ilkgençlik yıllarından kalan kayıtları kasete, CD'ye çekip hatıra olarak verirmiş. Şimdi de bu hazineyi hepimize hediye ediyorlar. "Cocaine Blues" gibi bir dizi Jackson C. Frank şarkısı, Bob Dylan'dan "Tomorrow Is A Long Time", Bert Jansch'dan "Strolling Down The Highway" cover'larıyla Drake'in bazılarını anne ve kızkardeşiyle söylediği hiç bilinmeyen şarkılarından oluşan "Family Tree"nin çıkış tarihi haziran.

Bugünlerde The Streets, Nada Surf ve The Concretes gibi isimler için stüdyo müzisyenliği yapan **ED HARCOURT**, adına şimdilik "Hanging With The Wrong Crowd" dediği toplama bir albüm üzerinde çalışıyor. Albüm, şarkı yazarının eski parçalarıyla, biri düet olacak birkaç yeni kaydını bir araya getirecek.

KEITH RICHARDS geçen ay verdiği bir röportajda babasının küllerini kokainle karıştırarak çektiğini söyledi. Daha sonra menajeri bunun sadece bir şaka olduğunu açıklasa da, Richards'ın şakası epey tepki topladı.

New York'lu şarkı yazarı **JESSE HARRIS**'in hızını kesene aşk olsun. Harris, yedinci stüdyo albümü "Feel"itemmuzda çıkarıyor, hemen ardından geçtiğimiz İstanbul Film Festivali'nde de gösterilen Ethan Hawke filmi "En Sıcak Eylet" için Cat Power, Feist, Willie Nelson, Emmylou Harris gibi isimler için yazdığı şarkılardan mürekkep bir soundtrack yayınlanıyor.

Taze grup **DOGS** ikinci albümü "Tall Stories From Under The Table"da **PAUL WELLER**'ı ağırlıyor. Weller, bir şarkıya piyanosuyla eşlik ediyor

ELEKTRO NINA

Nina Simone müziği nelere kadir! LCD Soundsystem'den James Murphy'nin ilerleyen sayfalarda sitayişle bahsettiği Nina, daha pek çok elektronik müzikçi ve DJ'in aklını başından alıyor olmalı ki, onun şarkılarına, orijinal vokallerin virgülüne dokunmadan, remiksler yapmışlar, taklalar attırmışlar. "Ain't Got No - I Got Life"dan "O-o-h Child"a 14 şarkıya Groovefinder, Daniel Y., Mowo, DJ Wally, DJ Logic, Organica dokunuşları... Dört yıl evvel kaybettiğimiz dev sanatçıya farklı bir pencereden bakış... Albümün adı: "Nina Simone –Remixed & Reimagined".

THE FLAMING LIPS memleketinde muhteşem dekorlar ve ışık gösterileri eşliğinde verdiği konseri DVD olarak yayınlıyor. "U.F.O.s at the Zoo: The Legendary Concert In Oklahoma City" temmuz başında raflarda olacak.

Bizleri **FRANK ZAPPA**'nın klasikleşmiş albümleri "Over-Nite Sensation" ve "Apostrophe"un stüdyolarına götürecek "Frank Zappa CA Apostrophe/Over-Nite Sensation" DVD'si yayınlandı. Dokümanterde Zappa ailesi ve Alice Cooper'la yapılan söyleşiler de kendine yer buluyor.

Daha ilk albümlerinin dumanı üzerindeyken **KLAXONS** ikinci albüm için çalışmaya başlamış bile. Bugünlerde Caravan gibi İngiliz prog-rock gruplarına takılan ekip elemanları, büyük, tribal bir albüm yapma niyetindeymiş.

Oasis, The Killers, Kaiser Chiefs, Razorlight, James Morrison, The Fratellis, Travis... Bu isimler **THE BEATLES**'ın "Sgt Pepper's Lonely Hearts Club Band"ini 40. yılı şerefine baştan aşağı cover'layacak. Hadise 2 Haziran'da, BBC Radio 2'da vuku bulacak.

Sonunda '90'ların punk sahnesi de beyazperdede: Avustralyalı bağımsız film şirketi Robot Academy Films'in öncülüğünde çekilecek **"ONE NINE NINE FOUR"**da görünecek gruplar Green Day, Bad Religion, Blink 182, Rancid, The Offspring, Lagwagon ve NOFX olacak. Filmin anlatıcısı ise kaykay efsanesi Tony Hawk.

JOHNNY LYDON, binlerce grubun birbiriyle yarıştırılıp geriye kalan bir tanesiyle de 1 milyon dolarlık plak anlaşmasının yapılacağı TV şovu "Battle Of The Bands"e jüri üyesi olarak katılmayı çok istediğini açıkladı. Bu işe hevesli bir diğer ünlü de The Cult gitaristi **BILLY DUFFY**'ymiş.

Emektar r&b ikilisi **THE ISLEY BROTHERS**, geçen sene yayınladıkları "Baby Making Music"in turnesindeyken yeni albüm için epeyce şarkı yazmış. Kardeşler parçaları son haline R.Kelly, Jermaine Dupri ve Bryan-Michael Cox gibi isimlerle getireceklermiş.

MIA'nın ikinci albümü "Kala" haziranda çıkıyor. Albümün prodüktörleri Diplo ile Timbaland. "Bird Flue" adındaki yepyeni şarkı şimdiden MySpace sayfalarında mevcut.

OYNAMAYA GELDİK

Elektronika ve rock dünyasının keşif kolu Balkanlara ulaşalı çok oldu: "Electric Gypsyland 2" albümünde süper Roman grupları gacolarla kırıştırıyor. Koçani Orkestar'la Buscemi, Smadj ve Animal Collective, Taraf de Haïdouks'la Shantel, Tunng, Oi Va Voi ve Gaetano Fabri, Mahala Raï Banda'yla Nouvelle Vague, DJ Click, Zelwer'le Yuriy Gurzhy & Russendisko eşleşmiş, ortaya şen şakrak olduğu kadar deneysel ve cesur bir albüm çıkmış... Komşu coğrafyada bir nevi hızlı tren yolculuğu...

TUBORG
12. ROXY
MÜZİK GÜNLERİ
07-17 MAYIS 2007

7 MAYIS PAZARTESİ
8 MAYIS SALI
9 MAYIS ÇARŞAMBA
10 MAYIS PERŞEMBE
2007 / SAAT 21:00

CANLI PERFORMANS GECELERİ

17 MAYIS 2007
PERŞEMBE / SAAT 21:00

ÖDÜL TÖRENİ

SONY BMG MUSIC ENTERTAINMENT
GERMİR BALIAS HOTEL
herkesdinlesin.com
elec-trip RECORDS
TUBORG GREEN
volume
MTV MUSIC TELEVISION
995 CAPITAL RADIO
EMI Müzik Türkiye
Billboard TÜRKİYE
ROXY İSTANBUL 1994

Roxy Ofis: Sıraselviler cad. Aslanyatağı sok. no:7 Taksim, Beyoğlu - İstanbul • tel: 0 212 249 12 83 • www.roxy.com.tr

Nereye baksam utanacak bir şey var. Ama utanç da diğer şeyler gibi; insan onunla uzun süre yaşadığında mobilyalarından biriymiş gibi alışıyor. **SALMAN RUSHDIE**, Utanç

- İlk single'ın çıkmadan önce "ben yeni-Dylan'ım" diyordun.
Lily Allen: Fikrimi değiştirdim. Şimdi yeni-Gandhi'yim. Ama kendime yeni-Joe Strummer demem için daha kırk fırın ekmek yemem lâzım.

yağlı ilmek
fırt oturdu
tık kırıldı
boyun kemiği
YAVUZER ÇETİNKAYA

Beğeni, doğanın incelikle eğitilmiş meşru yavrusudur; moda, geçiciliğin sanatlarla bezenmiş piçi. **JOHANN HEINRICH FUSSLI**

Sanat sık sık zamanla güzelleşen çirkin şeyler yaratır; moda ise hep zamanla çirkinleşen güzel şeyler. **JEAN COCTEAU**

Müziğin en şaşırtıcı yanı dışardan gelmesidir. Oysa verdiği duygu içten geldiğidir. **JOHN BERGER**, Bir Zamanlar Europa'da

SINEAD O'CONNOR "Theology" adını verdiği enteresan bir albümle aramıza dönüyor. Yepyeni şarkılarının yanında Curtis Mayfield'dan "We People Who Are Darker Than Blue", Andrew Lloyd Webber ile Tim Rice'ın "Jesus Christ Superstar"daki "I Don't Know How To Love"ı, reggae standardı "Rivers of Babylon"u da okuyacak olan O'Connor, Londra ve Dublin adındaki iki CD'de bu parçaların bambaşka versiyonlarını paylaşacak dinleyicileriyle.

Bush solisti **GAVIN ROSSDALE**, yanından Bob Rock, ilk solo albümü üzerinde çalışmaya başlamış.

Birkaç ay önce U2'yla "The Saints Are Coming" adında bir şarkı yaparak Katrina Kasırgası'ndan zarar gören müzisyenlere yardım elini uzatan Green Day'in solisti **BILLIE JOE ARMSTRONG** şimdi de New Orleans'daki yardım cemiyeti Habitat For Humanity'de gönüllü olarak çalmaya başladı.

Brooklyn'in avangard müziklere kucak açan ender kulüplerinden Tonic'in kapanmasını protesto edenler arasında bulunan **MARC RIBOT** ve **REBECCA MOORE**, polisin dağılın ihtarına uymadıkları için tutuklandılar.

WHITE STRIPES'ın merakla beklenen yeni albümü "Icky Thump" haziran ortalarında yayınlanıyor.

Kitabı "The Dark Stuff: Selected Writings on Rock Music 1972-1993"in son baskısına yeni bölümler ekleyen **NICK KENT**, anlaşılan çok dolu. Lou Reed'in berbat biri olduğunu, sık sık eline silah alıp onu vurmak istediğini, Iggy Pop'unsa çok yakında ayaklı bir Viagra reklâmına dönüşeceğini yazan usta eleştirmenin gözüne girebilen nadir müzisyenler arasında, rock'n'roll'un klişelerinden uzak bir hayat süren Radiohead elemanları var.

NME'ye yeni **OASIS** albümünü yarıladıklarını söyleyen **NOEL GALLAGHER**, ufaktan ufaktan kendi solosu için de şarkılar yazıyormuş.

Don Letts, yanına Pete Fowler, Andy Votel ve Haçienda'dan Greg Wilson'ı da alıp bir DJ kollektifi oluşturuyor. **THE INVISIBLE PLAYERS** 1920'lerin gezgin müzik kamyonetlerinin ruhunda, parti bulduğu yere park edecek, milleti coşturacak.

TOM MORELLO'nun akustik alter egosu **THE NIGHTWATCHMAN**'in 13 parçalık albümü hazır, gün sayıyor.

Queens Of The Stone Age ve Kyuss'la yaptığı çalışmalarla tanınan Chris Goss ile Nine Inch Nails/Marilyn Manson basçısı Jeordie White'ın ortak projesi **GOON MOON**'un mayıs başında çıkacak ikinci albümü "Licker's Last Legs", daha ziyade Devendra Banhart, Joanna Newsom, Deerhoof gibilerinin hattında yol alıyormuş..

THE UNITED STEEL WORKERS OF MONTREAL uzun süredir beklenen albümleri "Kerosene And Coal"ı çıkardı. Plaktaki şarkılar tam da isimlerine yakışır biçimde mavi yakalılar üzerine.

THEY MIGHT BE GIANTS'ın Dust Brothers eşliğinde kaydettikleri yeni albümleri "The Else" haziran ortası çıkıyor. Bu arada, grubun çocuklar için yaptıkları işlere bir yenisi daha ekleniyor. Disney ortaklığıyla yayınlanacak "Here Come The 123s" DVD'siyle ikili ufaklıkları mest edecek gene.

BONO ve **THE EDGE**, Broadway müzikali "Spider-Man" için şarkı yazacaklar. Ancak kadrodaki tek müzisyen onlar değiller, ekipte The Killers, Flaming Lips, Snow Patrol ve Yeah Yeah Yeahs üyeleri gibi başka meşhur şahsiyetler de olacak.

Basçı Bruce Foxton ve davulcu Rick Bucler **THE JAM**'e yeniden hayat üflemeye karar verdi. Orijinal kadrodan Paul Weller'ın yer almayacağı yeni Jam'de şarkıları Russel Hastings söyleyecek, gitarı David Moore çalacak.

Anti-faşist ve alternatif küreselleşmeci görüşleriyle tanınan **KENY ARKANA**'ya soğuk duş: Fransız rap'çinin "La Rage" ve "Nettoyage au Karcher" klipleri, cumhurbaşkanlığı seçimleri arifesinde Ulusal Cephe taraftarlarınca değiştirilerek Le Pen yanlısıymışçasına çeşitli internet sitelerinde yayınlandı. Keny Arkana, sert bir basın açıklamasıyla durumu protesto etmek zorunda kaldı.

SIGUR ROS geçen seneki "Takk" turnesini bir kitapla taçlandırıyor. "In A Frozen Sea: A Year with Sigur Ros", grubun turnenin son ayağı olan İzlanda'da verdiği bedava konserlerden elde edilen metaryallerden oluşuyor.

Yeni **UNKLE** projesiyle ilgili detaylar gittikçe netleşiyor. James Lavelle'in projesi, Josh Homme, Chris Goss, 3D, Gavin Clark ve Ian Astbury gibi isimlerin katılımıyla gittikçe sertleşip karanlıklaşıyormuş.

Son filmi "Promise Me This"le bu ay Cannes Festivali'nde Altın Palmiye için yarışacak olan **EMIR KUSTURICA**, haziran ayında, Paris'te, grubu **NO SMOKING ORCHESTRA**'yla birlikte "Çingeneler Zamanı" filmini bir punk opera olarak sahneye taşımaya hazırlanıyor. Öte yandan, yönetmenin uzun süredir üzerinde uğraştığı Diego Maradona belgeseline **MANU CHAO** da destek oluyor. Chao film için Maradona hakkında yeni bir şarkı besteledi.

Prodüktör ve DJ **MARK RONSON**'un Hard Rock Hotels için hazırlayacağı toplama albüm serisinin ilk ayağına şarkı veren isimler, Kaiser Chiefs, Weezer, Beck, Wolfmother, Ryan Adams ve Scissors Sisters gibi gruplar oldu. Her albüm satışından elde edilecek 1 dolar, Jay-Z'nin de üyesi olduğu "Water For Life" cemiyetine aktarılacak. Amaç, 2005-2015 arasındaki on yıllık dönemde başta Afrika olmak üzere, dünya üzerinde hızla artan temiz içme suyu bulma problemine dikkat çekmek.

Rancid solisti **TIM ARMSTRONG**'un, şarkılarına çektiği klipleri içeren bir DVD ekiyle yayınlanacak ilk solo albümünün adı "A Poet's Life" olacak.

Yıllardır kocası Neil'e vokal yaparak turnelere katılan **PEGI YOUNG**, kendi adını taşıyan ilk albümünü haziranda yayınlıyor.

Geçtiğimiz günlerde anılarını "One Train Later" adıyla kitaplaştıran **POLICE** gitaristi **ANDY SUMMERS**, grupla çıkacakları dünya turnesini yeni bir albümün izleyebileceği tüyosunu verdi.

"Ring of Fire"ı bir kez daha dinleyip dilek tutmak lâzım. Ateş çemberi tamamlandı. Art arda yitirdiğimiz **JUNE CARTER** ve **JOHNNY CASH** çiftinin aşk mabedi olan efsanevî ev, hıdırellez zamanı, adeta bir şaman ayini gibi yanıp kül oldu. Johnny Cash'in Nine Inch Nails'den cover'ladığı "Hurt" şarkısının klibinde arz-ı endam eden evi yakınlarda Bee Gees'in ünlü elemanı Barry Gibb satın almıştı. Yangın, Gibb'in başlattığı restorasyon çalışmaları sırasında meydana geldi.

KARİKATÜRLÜ CAZ TARİHİ

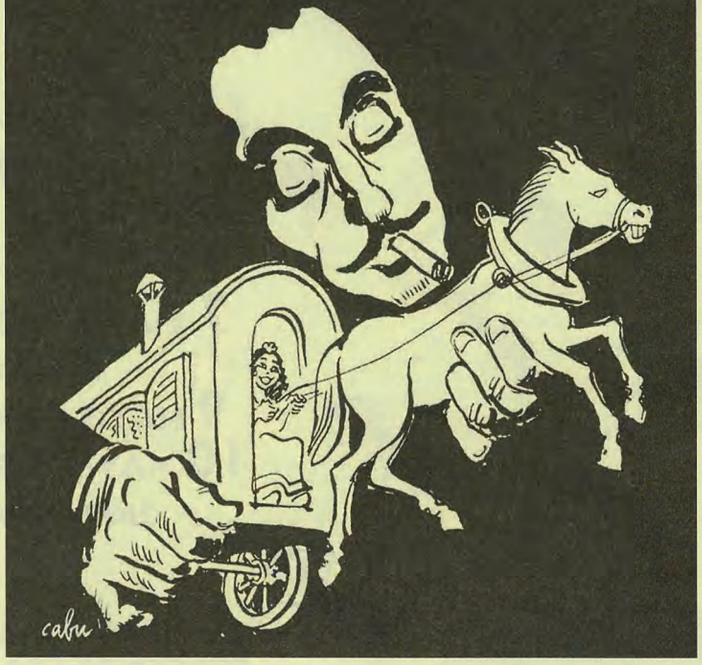

Bu ayki Kısa Dalga'nın konuğu Mano Solo'nun babası, ünlü karikatürist ve ressam Cabu, aynı zamanda bir caz tutkunu. "Le Jazz de Cabu" isimli albüm, dört CD'de caz tarihinden 80 parçayı bir araya getirmekle kalmıyor, albümde yer alan 38 dev sanatçının Cabu imzalı portrelerini de sergiliyor. Hem göze, hem kulağa!.. Yukarıdaki Django Reinhardt gibi her bir sayfayı bir cazcı parsellemiş: Miles Davis, Charlie Parker, Armstrong, Ellington, Billie Holiday ve daha kimler kimler... Biliyor musunuz, uzunçalarlara bugün "albüm" dememizin sebebi, ilk uzunçaların bir fotoğraf albümüne benzemesiymiş meğer. Biz çoktandır "Le Jazz de Cabu" kadar "albüm" adını hak eden bir albüm görmedik.

yel yok

yelken boş

yelkovan durdu

YAVUZER ÇETİNKAYA

Mutsuz aşk yoktur: sahip olmadığımıza sahibizdir yalnız. Mutlu aşk yoktur: sahip olduğumuza sahip değilizdir artık. **MARGUERITE YOURCENAR,** Ateşler

Rage Against The Machine'siz geçen günlerde, ABD'nin bir muhafazakârlık cehennemine dönüşmesi bir tesadüf olabilir mi? **TOM MORELLO** *(RATM gitaristi)*

Güzelliğin temeli orantı ya da simetri, zerafetin temeli ise adalettir. **JOHANN HEINRICH FUSSLI**

Kumaşların kaderi yoktur, giysilerin kaderi vardır. Kesilmiş, biçilmiş, dikilmiş kumaşlar, kesilip biçildikçe, biçilip dikildikçe kader kazanırlar. Gövdemize yerleştikçe bizden bir kendimiz yaparlar. **MURATHAN MUNGAN,** Kağıt, Taş, Kumaş

50 kuruş

Benim görmem mühim değil, mutlaka bir gören vardır.

(Koşuyolu'ndaki cami tuvaletindeki tabela)

1991'de çıkan ikinci ve son albümleri "Spiderland"den sonra uzun süre sessiz kalan kült indie topluluğu **SLINT**, 2005'te toparlanıp bir dizi konser vermişti. Grup ikinci kez bir araya gelip bir Avrupa turnesine çıkıyor. Mayıs sonu Barcelona'daki Primavera Sound festivalinde "Spiderland"i baştan sona yorumlayacak olan ekip, yaz aylarında New York ve İngiltere'de de çalacak. Yeni bir albüme hazırlık yapıp yapmadıkları henüz belirsiz.

JONI MITCHELL şarkılarından oluşacak "A Tribute To Joni Mitchell" albümünün bu ay içinde yayınlanması bekleniyor. Yorumcular birbirinden kıymetli: Björk, Caetano Veloso, Elvis Costello, Prince, Brad Mehldau, Cassandra Wilson, Sarah McLachlan, Annie Lennox, Emmylou Harris, k.d. lang ve James Taylor.

Pop punk ekibi **SUM 41**'ın yeni albümünün ismi "Underclass Hero" olacak.

Bir zamanlar fırtına gibi esen **MIDNIGHT OIL**'in solisti **PETER GARRETT**, Avustralya'da liberal hükümetin çıkarmaya çalıştığı yeni endüstri yasasını engellemek üzere mobilize olan işçi hareketine önderlik ediyor. İşçi Partisi'nden milletvekili olan Garrett, son olarak Sydney'de işçi sendikalarının ve onlara destek veren toplumsal hareketlerin katıldığı "Rockin' For Rights" konserinde konuştu.

1980'de yayınladıkları "Colossal Youth" albümüyle efsaneleşen Cardiff çıkışlı post-punk grubu **YOUNG MARBLE GIANTS**, yeniden bir araya gelerek 27 Mayıs'ta Galler'de düzenlenecek Hay Festival'de sahne alacak.

ABD'de bir rock'n'roll parkı kuruluyor. ABD başkanlarının yüzlerinin kayalara işli olduğu Rushmore tepesiyle aşık atacak **MOUNT ROCKMORE**'da, Hendrix, Lennon, Marley ve Presley'in dev heykelleri olacakmış. Günde 30 bin kişinin ziyaret etmesi beklenen parkın işletmecisi ise Hard Rock Cafe...

Haziranda raflar yeni bir **PAUL MCCARTNEY** albümüne kavuşacak. Albümün adı "Memory Almost Full".

Hâlâ eski kocasının pijamalarını giydiğini, evin müzeye döndüğünü söyleyen **COURTNEY LOVE**, **KURT COBAIN**'in bazı eşyasını açık artırmaya çıkarıyor.

IMMORTAL TECHNIQUE, MOS DEF, EMINEM VE JADAKISS ELELE:

Hakikati söyle nigga!

Efsanevî Def Jam plak şirketinin sahibi Russell Simmons, rap yapımcılarına, ırkçı ve seksist bulduğu üç sözcüğün yasaklanmasını önerdi: "Nigga" (zenci; siyahlar için aşağılayıcı bir şekilde kullanılan "nigger / negro" sözcüğünün argosu; evrim geçirerek pozitif içerikler kazanan sözcük "kanka, ahbap, arkadaş" anlamında da kullanılıyor), "ho" (fahişe anlamına gelen "whore" sözcüğünün hiphop jargondaki karşılığı) ve "bitch" (orospu, kaltak, yosma, sürtük). Bu üç sözcüğü bolca kullanan Public Enemy, Run DMC ve Beastie Boys gibi grupların klasikleşmiş plaklarıyla servet yapan Simmons'ın önerisi, Hiphop Zirvesi Eylem Ağı'na üye öteki yapımcılar tarafından sıcak karşılanmadı.

Simmons rap'ten atmaya çalışadursun, yeni bir hit çıkaran üç rap star, Bush'a "nigga" diye hitap ederek pop kültürün hakaret tarihinde yeni bir sayfa açtı. Immortal Technique'in, Mos Def ve Eminem'in de katıldığı "Bin Laden" parçası bununla kalmayıp 11 Eylül'ün "hükümet tezgâhı" olduğuna dair komplo teorilerine de sahip çıkıyor. "Bin Ladin değildi projeleri havaya uçuran" diye başlıyor Mos Def: "O sendin, nigga! Hakikati söyle, nigga!" Saniyesinde genç Jadakiss giriyor lafa: "Kuleleri Bush yıktı!" İşte size asla unutulmayacak bir rap nakaratı daha. Anahtar sözcük "projeler", saldırılarda imha edilen Dünya Ticaret Merkezi'ni çağrıştırıyor elbette, ama bu sözcük aynı zamanda yoksul siyah-hispanik yığınların kentlerden dışlandığı toplu konutların, hiphop'un doğduğu varoşların halk arasındaki adı. Bush yönetiminin savaş ekonomisinden en çok "projeler" zarar gördü.

Hikâyenin bundan sonrasını sosyalist gerçekçiliğin hiphop'taki reenkarnasyonu Immortal Technique üstleniyor. Savaşın yol açtığı işsizlik kadar, Bush yönetiminin 11 Eylül'den sonra çıkardığı "terörle mücadele yasası" ile meşrulaşan polis devleti uygulamalarının da mağduru olan kesimleri dillendirerek yakın tarihin şeceresini çıkarıyor. Irak'taki direnişçilere dolaylı bir destek bile veriyor: "Eğer bir başka ülke Harlem'i işgal ederse, Beyaz Amerika'nın rüyası için değil, mahallemdeki insanları müdafaa etmek için çarpışırım." İki yerde söz alan Eminem gene yapacağını yapıyor: "Ölü başkanlar için rap yapmam / Başkanı ölü görmek isterim / Bu hiç söylenmedi, artık emsal teşkil ediyorum."

CUMHURBAŞKANI ADAYI
AKP ANKARA MİLLETVEKİLİ ERSÖNMEZ YARBAY
TENCERE DİBİN KARA

NOKTA DERGİSİNE OPERASYON
SÖZDE HUKUK, ÖZDE TERÖR

DİYARBAKIR BAROSU BAŞKANI SEZGİN TANRIKULU
BÜYÜKANIT HERKESTEN DAHA MI EŞİT?

EMEKLİ ASKERİ HAKİM ÜMİT KARDAŞ'LA TSK, SİYASET VE ADALET ÜZERİNE
ORDUNUN DEVLETİ, DEVLETİN MİLLETİ

TÜRKİYE'NİN KUZEY IRAK STRATEJİSİ
MAKSAT KERKÜK, PKK BAHANE

31. İKTİSATÇILAR HAFTASI VE "TÜRKİYE'NİN GELECEĞİNİ DÜŞÜNMEK"
FRENİ PATLAMIŞ BİR KAMYON GİBİ

ŞAHSİ VE GAYRIRESMİ BİR TÜRKİYE TARİHİ: MARİ TOMASYAN
BAKTIN DELİ, DÖN GERİ

sayı 71

Abonelik:expressroll@gmail.com

babylon

www.babylon.com.tr

BABYLON TURNS ISTANBUL ON

Şehbender Sok. No:3
Asmalımescit, Tünel/Beyoğlu
Tel:(212) 292 73 68
Babylon bir Pozitif Titreşim'dir.
www.pozitif.info

1 MAYIS 2007

Efes Pilsen Blues Nights

LARRY McCRAY & BAND
EFES PİLSEN BLUES NIGHTS
Arkansas
02.05 Çarşamba/Wed 21:30

MFÖ
Babylon'da ilk kez MFÖ Babylon'da ilk kez
İstanbul
03.05 Perşembe/Thu 21:30 04.05 Cuma/Fri 23:00

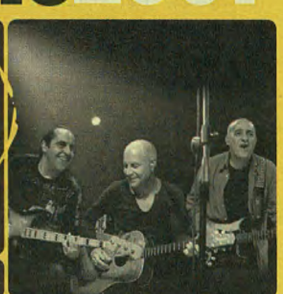

The Miller Way

FREAKS
the Miller way MAKE IT EASY
Londra
05.05 Cumartesi/Sat 23:00

Garanti Caz Yeşili

FRED WESLEY & THE JB'S
Garanti Caz Yeşili
Los Angeles
09.05 Ça/Wed 10.05 Pe/Thu 21:30

Mavi Müzik

TIGER LILLIES
JEANS mavi müzik
Londra
18.05 Cuma/Fri 19.05 Cumartesi/Sat 23:00

Electronic Discoveries by Burn

PETER HOOK (NEW ORDER/DJ SET)
burn
Manchester
25.05 Cuma/Fri 23:00

Doritos TYTZ Party Series

SHANTEL (DJ SET)
Doritos
Frankfurt
12.05 Cumartesi/Sat 23:00

Bant Sunar: City Star Nights By Converse

THE GHOST
ÖN GRUP: REVERIE FALLS ON ALL
CONVERSE bant
Tokyo
14.05 Pazartesi/Mon 21.30

Cologne on Pop: Sounds from the Twin City

KLEE / MIT 01.06 Cu/Fri 23:00
JÖRG BURGER AKA THE MODERNIST, SCHAEBEN & VOSS FEAT. SCHAD PRIVAT, POPNONAME 02.06 Ct/Sat 23:00

NİL KARAİBRAHİMGİL
İstanbul
11.05 Cuma /Fri 23:00

TEOMAN AKUSTİK TRIO
İstanbul
31.05 Perşembe/Thu 22:30

TAKSİM TRİO
HÜSNÜ ŞENLENDİRİCİ, İSMAİL TUNÇBİLEK, AYTAÇ DOĞAN
İstanbul
17.05 Perşembe/Thu 21:30

BABA ZULA
İstanbul
15.05 Salı/Tue 21:30

ORIENT EXPRESSIONS & SABAHAT AKKİRAZ
İstanbul
16.05 Çarşamba/Wed 21:30

FOS ZAMANLAR PARTİSİ I
CIRCUS FOSTER'S
23.05 Çarşamba/Wed 21:30

ÜÇNOKTABİR
30.05 Çarşamba/Wed 21:30

RAUL JAURENA VE CEM DURUÖZ İLE BİR TANGO AKŞAMI
West Haven/Connecticut
01.05 Salı/Tue 21:30

ÇAĞAN IRMAK VE PLAKLARI
08.05 Salı/Tue 21:30

Açık Radyo sunar:

SUNKY FUNKY DANCE PARTY
"Açık Radyo." 94.9
22.05 Salı/Tue 21:00

DEPECHE MODE & THE CURE PARTY
24.05 Perşembe/Thu 21:30

OLDIES BUT GOLDIES
26.05 Cumartesi/Sat 22:00

"Açık Radyo." 94.9 ARGOS İLETİŞİM HİZMETLERİ DIGITURK Doritos Cosmopolitan POINT HOTEL Radikal RADIO XI-GEN FM 96 İSTANBUL STİL MATBAACILIK Wall

Biletler babylon ve biletix eğlenceye giriş biletinizi gişelerinde.

THE GOSSIP

Amerikan indie punk müziğinin militan üçlüsü sekiz senelik mazisinde üç tane gümbür gümbür albüme imza attı: 2001'de "That's Not What I Heard"ün, 2003'te "Movement"ın çığlıkları da az buz değildi, ama esas 2006'daki "Standing in the Way of Control"le sesleri ayyuka çıktı. Sanki grunge, soul'la buluşuyor; sanki Tina Turner, Clash eşliğinde türkü söylüyor... Solist Beth Ditto'yu YouTube'da Jarvis Cocker'la düet yaparken izlemek (cool'lar birbirini ağırlar!) bizim için bardağı taşıran son damla oldu: Guardian, Independent, Curve ve Channel 4'dan yaptığımız derlemeyle bu Dedikodu'nun aslını astarını öğreniyoruz...

ŞİŞKO, LEZZO, FEMİNİSTO

1999'dan beri ortalıktasınız, ama medyanın sizden haberi yoktu. Bunun sebebi ne sizce?

Beth Ditto: Belki de kafanızı kuma gömdüğünüz için haberiniz yoktu.

Böyle güçlü, yürekten gelen şarkı söyleme tarzınızı neye borçlusunuz?

Güneyli olmama, Baptist ve Pentecostal kiliselerinde yetişmiş olmama borçluyum. İnsanların Gossip'e bayılmasının sebebi de bu galiba: Bir ahırda doğmuş gibiyiz. Hiçbir zaman küçük harfli bir sesim olmadı. Kilise korosundayken sesimi kısmaya çalışırdım. Mama Cass Elliot'a ve Gladys Knight'a hayrandım. Onların da gür sesleri vardı, ama benimkinden farklıydı. Ben konuşurken bile yüksek perdeden konuşurum. Sesim vücudumdan böyle çıkıyor, elimde değil. Grunge başladığında Tori Amos gibi şarkı söylemek istiyordum, ama daha sonra Sonic Youth'u, Bikini Kill'i ve Hole'u dinleyince sesimin güzel olması gerekmediğine kani oldum.

Gossip'i hiç dinlememiş olanlara müziğinizi nasıl tarif edersiniz?

Bitmemiş, tamamlanmamış bir müzik olduğunu söyleyebilirim. Çünkü hâlâ kendimi bulmaya çalışıyorum. Biz ekip olarak soul'la büyüdük. Sonra soul'u punk estetiğiyle buluşturduk. Esin kaynağımız garage-gospel füzyonu yapan The Make-Up'tı.

Kendinizi punk olarak mı tanımlıyorsunuz?

Evet, kendimi punk addediyorum.

Kimilerine göre punk otuz yıl öncesinin hadisesiydi ve artık o rüyadan uyanmak gerekiyor. Haklılar mı, yanılıyorlar mı?

Punk'ın yaratıcıları hadiseyi bizim gördüğümüz gibi görmüyordu. Ama punk sürekli olarak yeniden yaratılmıştır. Punk'ın bir daha tekrarlanamayacağını söylemek bencilliktir. Toplumsal hareketler ölürler ve sonra yeniden dirilirler, bu hep böyle olmuştur. Eğer kıçınızın kılı ağarmışsa ve eğer kıçının kılı ağarmış arkadaşlarınızla takılıyorsanız, eski günleri yad edip duruyorsanız ve eğer NME'yi açtığınızda sadece Arctic Monkeys gibi grupları görüyorsanız, o zaman punk diye bir şeyin olmadığını düşüneceksinizdir tabii ki.

Müziğiniz, şarkılarınız kişiliğinizi, kimliğinizi ne ölçüde yansıtıyor?

Müziğim ve ben bir bütünüz. Ben Searce, Arkansas'ın küçük bir kasabası, küçük kasaba zihniyetinin insanların iliklerine işlediği bir yer. Dahası, tam bir "redneck" cenneti. Orada feminist olmak, eşcinsel olmaktan daha zordu. İnsanlar eşcinselliği kabullenebiliyordu, ama zayıfların güçlenmesine tahammül edemiyorlardı. Mesela, okullarda Martin Luther King'i anma günü yoktu, ben de o gün okulu kırardım, bu zihniyeti protesto etmek için... Babamla ava çıkmak zorundaydım, bir vejetaryen için çekilir hadise değil.

Çocukluğunuzda sincap avlayıp yediğinize dair bir rivayet var...

Onu yapan kuzenim. Hayatımda ilk

Riot Grrrl, son yirmi yılın en büyük sosyo-politik hareketidir. Şunu göğsümü gere gere söylemek isterim: Biz de bu hareketin bir parçasıyız.

feministim, şişkoyum ve lezzoyum.

Ayrıca cool'sunuz. NME dergisi sizi "en cool rock yıldızı" seçti. Kendinizi hakikaten cool buluyor musunuz?

Hayır! Ama cool olmanın tarifi de bu değil mi zaten: Eğer kendinizi cool bulmuyorsanız, cool'sunuz demektir. Hayatım boyunca benim amacım şu oldu: Yapmacık bir gerzek olamamak. Bana göre cool insan, rahat ve kıyak insandır. Kendimi punk addetmekle birlikte, punk ortamında da yapmacık ve elitist tavırların mevcut olduğunu biliyorum.

Rock, birçok başka alan gibi erkeklerin egemenliğinde. İlk kez bir kadının "en cool rock yıldızı" seçilmesine ne diyorsunuz? Bu unvanı sizden önce hak etmiş kadınlar var mıydı?

Elbette. Janis Joplin, Yoko Ono, Patti Smith, Aretha Franklin...

Niye onlara böyle bir ödül verilmedi acaba?

Seksistlikten. Seksistlik beynimize öyle işlemiş durumda ki, neyin seksist olduğunu söylemekte bile zorlanıyoruz. Ama hep varolduğunu biliyoruz.

Doğup büyüdüğünüz Arkansas, cinsiyetçiliğin çok baskın olduğu bir eyalet. "İncil kuşağı" diye adlandırılan bölgede yetişmeniz feminist olmanızda nasıl bir rol oynadı?

esrarı kuzenimle birlikte içmiştim. 13-14 yaşındaydık. Kuzenim kafayı bulduktan sonra tüfeğini alıp dışarı çıktı, bir sincap vurup getirdi. Sonra hayvanın derisini yüzdü ve kızartıp yedi. Yeminle söylüyorum, gerçek hikâyedir.

Feminizmi keşfedişiniz nasıl oldu?

Feminist kelimesini 11 yaşımdayken duydum. Ve "ben işte oyum" diye düşündüm. Benim feministliğim de, eşcinselliğim de gözeneklerimden çıktı geldi. Şükran günlerinde kadınlar mutfakta harıl harıl yemek yaparken erkeklerin maç seyretmesine illet olurdum. Birincisi, yemek yapmaktan nefret ederim. İkincisi, futboldan nefret ederim. İki ateş arasında kalmıştım. Dahası var tabii. Örneğin, televizyon reklamlarında mutluluk gülücükleri saçarak yer silen kadınları gördüğümde, "ben yer silmek istemiyorum, yer silerken hiç eğlenmiyorum, bu kadın niye yer silmekten mutlu oluyor" diyordum. Kız olduğum için oyuncaklarım pembeydi ve pembeden nefret ediyordum. Ben güzel elbiselerden hoşlanan bir çocuktum, ama güzel bir elbiseyle toz toprak içinde oynamaktan hoşlanan bir çocuktum. Şimdiyse gayet dişiyim ve pembeyi çok seviyorum.

Anneniz, babanız nasıl insanlardı, nasıl bir aile ortamınız vardı?

Annem didinip duran, evi çekip çe-

The Gossip: Brace Paine / Nathan Howdeschell (ayaktaki), Hannah Blilie, Beth Ditto

virmek için saçını süpürge eden bir kadındı. Etrafındaki erkeklerse asla kıçlarını kaldırmazdı. Annem salakça bir çaba içindeydi, en büyük meselesi sofra hazırlamaktı. Bu durumlar, erkeklerin her istediklerini yapıp asla sorumluluk almamaları sigortalarımı attırdı. Bütün erkeklerin asalak gerzekler olduğunu söylemiyorum, erkek düşmanı değilim. Nasıl olabilirim ki, grubumuzda bir erkek var, Nathan *(Howdeschell, Gossip'in gitaristi)* heteroseksüel bir erkek.

Babanızla aranız nasıldı?

On yaşımdayken babamla konuşmamaya başladım. Çünkü ona hizmet etmemi istiyordu hep. Arkansas'ta on yaşında olmak, başka yerlerde 16 yaşında olmak gibidir. Hızlı büyürsün. Kızlar her yerde hızlı büyür aslında.

Annenizle aranız nasıldı?

Annem hep çok meşguldü; o kadar meşguldü ki, bana ayıracak zamanı hiç yoktu. Hemşireydi, başkalarına bakmak zorunda olduğu için benim bakımımı akrabalara, komşulara havale etmişti. Babamla ayrıldılar ve birkaç tane üvey babam oldu. Yedi kardeşin ortancasıydım, biraz büyüdüğümde benden küçüklere bakmak zorundaydım. Annem benimle ilgilendiği zamanlarda genellikle azarlıyordu. Kardeşlerim sıskaydı, bense tıknazdım, birçok adaletsizliğe maruz kalıyordum, onlar şık bikiniler giyerdi, bana gelince annem mayomun üzerine tişört giymemi isterdi. Küçük bir çocukken bile buna isyan ederdim.

Şimdi sahneye şık mayolarla çıkmanızın sebebi bu mu?

Kesinlikle!

Lezbiyen olduğunuzu ne zaman farkettiniz?

Ortaokuldayken kız arkadaşlarıma tutulmaya başladım. Oğlanlarla çıktıkları için onlara acayip öfkelenirdim. Bu duygudan kurtulmaya çok çalıştım, geceleri tanrıya yakardım, ama olmadı. Sonra, inceldiği yerden kopsun dedim ve 15 yaşındayken anneme açıldım. Çünkü yapmam gerekenin cinselliğimi yaşamak olduğunu biliyordum.

Cinsel kimliğiniz ve feminist düşünceleriniz oluşurken ilham kaynaklarınız nelerdi?

Riot Grrrl'ü ve üçüncü dalga feminizmi keşfetmek benim için müthiş dönüştürücü oldu. Kathleen Hanna *(Bikini Kill ve Le Tigre'in solisti)* gibi insanlar, feminizmi benim gibi Arkansas'ta doğup büyüyenler için ulaşılabilir kıldılar. Okuyup anlayabileceğimiz yazılar, kitaplar yazdılar. Ortaokulu bitirip anne olan –ki benim büyüdüğüm yerde bu çok yaygındır– kadınlara hitap edebilmeyi becerdiler. Riot Grrrl'leri dinlediğimde, "işte hayatım boyunca ihtiyacım olan şey bu" dedim. Huggy Bear bence o grupların en iyisiydi. İster kabul etsinler, ister etmesinler, Erase Errata'dan The Organ'a ve Sleater-Kinney'ye, bütün bu gruplar Riot Grrrl hareketine çok şey borçlular. Riot Grrrl, son yirmi yılın en büyük sosyo-politik hareketidir. Şunu göğsümü gere gere söylemek isterim: Biz de bu hareketin bir parçasıyız. Le Tigre bizim için bir remiks yaptı, Kathleen Hanna idollerimizden biridir. Sıkı hatundur, kuru gürültüye pabuç bırakmaz. Herkes ondan tırsar ve ona saygı duyar.

"Standing In The Way of Control"deki şarkı sözleri, kişisel tecrübelerinizi ne ölçüde yansıtıyor?

Bu albüm, son iki yılın muhasebesi. Kadim dostum Kathy'nin *(Mendonca, davulcu)* gruptan ayrılması çok acı, onun yerini Hannah'nın (Blilie) alması ise çok mutluluk vericiydi. Yani acı-tatlı bir dönem oldu ve bu da albüme yansıdı. "Standing"deki şarkılar, dostlukları, ayakta kalmanın ve yaptığın şeyi sürdürmenin önemini anlatıyor. Bu açıdan kişisel bir albüm. Ne var ki, şarkı sözleri Leonard Cohen veya Patti Smith kalibresinde değil, ama yine de mesajı iletiyor. Benim için de asıl mühim olan bu zaten.

Şişko kelimesini seviyorum. Ben halimden memnunum. Şişkolara "kilolu" denmesine de ayrıca feci ifrit oluyorum. O kelimeden nefret ediyorum, çünkü bir standart saptıyor.

Acı-tatlı dediniz ama, albümde acı ağır basıyor gibi.

Akıl hastanesi mevzuları var tabii. Bir hakikat olarak var, geçen yıl hastanede yattım bir süre. Öyle depresiftim ki, kafamı kaldıramıyordum. Hastaneden çıktıktan bir yıl sonra "Standing"i kaydettim.

Şimdi tamamen iyileştiniz mi?

Kendimi çok daha iyi hissediyorum, kendime iyi bakıyorum. Ve sürekli olarak beynime meydan okuyorum. Bizim ailede depresyon vakası çoktur. Büyük abim hastaneden yeni çıktı, annem çok zor dönemlerden geçti. Bana "o noktaya gelmek istemiyorum" dedirten o kadar çok örneğe tanık oldum ki. Arkansas'ı terk etmemin sebeplerinden biri de buydu.

Arkansas'tan Washington-Olympia'ya göç ederken Gossip'i kurmak gibi bir niyetiniz var mıydı?

Olympia'ya giderken aklımda müzik yapmak, grup kurmak filan yoktu. Kathy üniversite okumak için Olympia'ya gitti, Nathan da onun peşine takıldı. En iyi arkadaşlarım Searce'dan gidince benim orada kalmam iyice mânâsızlaştı. Tası tarağı toplayıp soluğu Searce'da aldım, üçümüz aynı evde oturmaya başladık.

Bu üçlünün Gossip'e dönüşmesi nasıl oldu?

Tamamen tesadüfen oldu. Bizim binanın bodrumunda prova yapan grup dağılmıştı, Nathan gitarı, Kathy de davulu kurcalamaya başladı. Bir süre sonra, "boktan bir şarkı yazdık, gel de söyle şunu" dediler. Üç boktan şarkı sonra, günlerden bir gün Nathan "bir konser ayarladım" diye çıkageldi. Üç ay boyunca her hafta sonu sahneye çıkıp çaldık, sonra bir gün Carrie Brownstein "bizimle turneye gelin" dedi, bir süre sonra da K Records'ın sahibi Calvin Johnson albüm yapmamızı teklif etti. İlk EP'miz "The Gossip" 1999'da basıldı. Gossip hadisesi böyle başladı.

Sonra Olympia ve Portland'da en sözü geçen plak şirketi Kill Rock Stars'la çalışmaya başladınız. 2003'teki "Movement" punk, gospel ve blues'u harmanlıyordu. Gossip için bir dönüm noktası mıydı o albüm?

"Movement", ağırlıklı olarak aşk, ilişkiler ve kalp kırıklıkları üzerineydi. Ama sadece romantik meselelere odaklanmış değildi. O günlerde savaş başlıyordu, havada Bush yönetiminin yarattığı korku vardı. O atmosfer kaçınılmaz olarak "Movement"a yansımıştı. Bir de, ilk kez gerçek bir stüdyoda kayıt yapmıştık. Halbuki "Arkansas Heat" EP'si (2002) stüdyo demeye bin şahit isteyen bir ortamda kotarılmıştı. Ger-

MODACI CHARLES ANASTASE'IN GÖZÜYLE BETH DITTO

BEDEN IRKÇILIĞIYLA MÜCADELE

Yeni "genç" çizginin sembolü olarak niçin Beth Ditto'yu seçtiniz?

Charles Anastase: Beth'i ilk defa i-D dergisindeki bir fotoğrafta gördüm. Sıradışı güzelliğinden çok etkilendim. Hemen onunla tanışmak istedim. Sonra, Gossip'in müziğini dinledim ve çok beğendim; onunla tanışma arzum daha da perçinlendi. Nihayet, Londra'da buluşup tanıştık ve gayet iyi anlaştık. Tamamen hayal ettiğim gibiydi. Özellikle de kişiliği –tuhaf bir çekim gücü var. Fiziken tanışınca, tahmin ettiğimden de şişman olduğunu gördüm.

Onunla çalışmak istemenizi nasıl karşıladı?

O kadar şişman ki, bir giyim markasının cidden kendisiyle ilgileneceğini düşünemiyordu. Palyaço kılığına sokarak kendisini komik duruma düşürmeye çalıştığımızı sanıyordu. Kesinlikle böyle bir şey geçmemişti aklımdan. Sonuçta, niyetimin ne olduğunu, ciddi olduğumu, sıradışı olduğu için ondan hoşlandığımı anlayınca, bundan çok hoşlandığını, kendini arzulanabilir hissettiğini anlattı.

Beraber çalışmanız somut olarak neleri kapsayacak?

Birlikte giysi tasarlıyoruz. Manken bedenlerine göre düşünülen kıyafetleri ona giydiremem, çünkü onun ölçülerine bunların uyması mümkün değil. Koleksiyonun sunumu için Beth'le birlikte bir imaj belirleyeceğiz. Pek çok kişinin şoke olacağını sanıyorum. Moda dünyasında yansımasını bulan toplumdaki beden ırkçılığıyla mücadele etmek hoşuma gidiyor.

(Les Inrockuptibles, çev: S.I.)

çek bir stüdyo, bana bir eşik atladığımız duygusunu vermişti.

"Standing In The Way Of Control", ortalıktaki bunca beyaz erkek indie rock'unun ironikliğinin yanında çok kafa açıcı bir albüm...

Heteroseksüel beyaz oğlanlardan oluşmayan kaç tane indie rock grubu var ki? Onların bu ülkeden ne gibi bir şikâyetleri olabilir ki? Hiç. Gerçek bu. Bu ülkeyi onlar yönetiyor, çoğunluk onlar. Onları öfkelendirecek, kaygılandıracak hiçbir şey yok ki! Tuzları kuru, keyifleri gıcır. Aşk şarkısı yazsınlar, çenelerini kapasınlar. Kız arkadaşın mı terketti? Elini sallasan ellisi. Biraz köşeli ve kuru bir yorum olduğunun farkındayım, ama indie rock denince insanlar böyle düşünüyor. Gossip'i punk yapan da bu öfke. Bizim kökümüz orada.

MySpace'de "Amerikan grubu değiliz" demenizin sebebi ne?

O lafı Nathan yazdı ve yarım saat içinde dört gazeteci aradı, "ne demek istiyorsunuz" diye. Bu da MySpace'in gücünü gösteriyor. Biz Amerikalı bir grubuz, ama Amerika'da bazı şeyler mümkün değildir. Mesela, okyanusun öteki yakasında Antony and The Johnsons'a Mercury ödülü verdiler, Antony'ye Amerika'da asla Grammy vermezler. Bu anlamda, Amerikalı bir grup değiliz.

Web sitenizde suça meraklı olduğunuz yazıyor. Mesela hangi suçlara meraklısınız?

Aşırmaya meraklıyım, dükkân hırsızlığına. Hedefinizin kim olduğu çok önemli tabii. Küçük bir butikten veya mahalle bakkalından asla bir şey çalmamak lâzım. Ama bir McDonald's kasası için aynı şey söylenebilir mi? Soyacaksın tabii, kimin umurunda? Büyük şirketler kimin sikinde? Wal-Mart'ı soysanız kim umursar? Kapacaksın tabii o Playstation'ı! Ben dükkân hırsızlığında pek mahir değilim, sadece çok küçük şeyler çalabiliyorum. Özgüven eksikliğim var.

Albüme adını veren "Standing In The Way of Control", Cumhuriyetçilerin eşcinsel evliliğine karşı çıkmalarını topa tutuyor. Hillary Clinton'ın başkan olmasını tercih eder misiniz?

Onun ABD başkanı olmasını isterim. Ama bu ülkenin kadın bir başkana hazır olduğunu sanmıyorum. Hillary'nin aday olması bizi tekrar Cumhuriyetçi iktidara mahkûm eder. Onun için, başkan yardımcılığına aday olsun daha iyi. Bir sonraki seçimde başkan yaparız onu.

Hillary Clinton'ın cinsel kimliği hakkındaki muhtelif rivayetlere ne diyorsunuz?

Berbat bir klişe var: Eğer bir kadın güçlüyse, kudretliyse "düz" bir kadın değildir. Taşaklı davrandıkları için eşcinsel oldukları sanılır, halbuki tırnaklıdırlar sadece. Tabii bu, bir başka klişeyle iç içe: Bir kadın lezbiyense, serttir.

Ayrımcılığa karşı bodoslama tavrınız sayesinde eşcinsel camiasında çok revaçtasınız. Aynı zamanda "şişko"ların maruz kaldığı muameleye de bayrak açmış bulunuyorsunuz.

Heteroseksüel beyaz oğlanlardan oluşmayan kaç tane indie rock grubu var? Onların ne gibi bir şikâyetleri olabilir ki? Aşk şarkısı yazsınlar, çenelerini kapasınlar.

Şişko kelimesini seviyorum. Sizin de kullanmanıza sevindim. Bu herkesin kolay kolay kullanabildiği bir kelime değil.

O kelimeyi kullanmak hakikaten kolay değil, ayrıca bunu mesele eden, bunun altını çizen bir sanatçı daha önce pek görülmemişti. Büyük çoğunluğun çok yadırgadığı bir azınlığın –şişmanlara azınlık diyebilirsek eğer– sözcülüğünü yapmak cesaret istiyor...

Komik olan da bu: Şişkolara azınlık muamelesi yapılıyor, halbuki çoğunluk olan biziz. Böyle olduğu halde horlanıp durmamıza ses çıkarmayışımızı anlayabilmiş değilim. Şişkolara "kilolu" denmesine de ayrıca feci ifrit oluyorum. O kelimeden nefret ediyorum, çünkü bir standart saptıyor. Ben yemek yemeyi seviyorum ve değişmek, zayıflamak istemiyorum. Çocukluğumun önemli bir kısmını değişmeye çabalayarak geçirdim ve bundan gına geldi. Britney Spears gibi olmak istemiyorum. İstemiyorum, çünkü Britney bana çok gudubet geliyor. Halimden memnunum. Çirkin değil, seksî olduğumu düşünüyorum. Ama zayıflığın fetiş haline getirilmesine karşı olduğum gibi, şişkoluğun da fetiş haline getirilmesine karşıyım. Bedenler, bırakın da beden olsun. Hiçbir faşizmin onlara hükmetmesine müsaade etmeyelim. Hiçbir klişeye teslim olmayalım. Gossip'i dinlemeye gelenler, davulu bir kadının çalmasına veya bu kadar şişko bir kadının seksüel olmasına şaşırıyor.

Kendinizi hep böyle mi hissettiniz?

(gülüyor) Hayır, hep böyle hissetmedim. Özsaygı, allahın her gün mücadele gerektiren bir şey. Herkes için öyle değil mi? Kimse size "harikasın" demeyeceği için, iyisi mi, bunu siz kendinize söyleyin. Siz kendinizi sevmezseniz, kimse sizi sevmeyecektir.

Çeviren: **Yücel Göktürk**

SIK RASTLANAN HASTALIKLAR ATLASI

Bu kitap, o alıştığımız "halkın anlayacağı dille yazılmış" tıp kitaplarından biri değil. Kimi zaman tarihin derinliklerinde kalmış tuhaf tedavi yöntemlerine, kimi zaman bilim adamlarının hummalı çalışmalar sonucu elde ettikleri "bir arpa boyu yol"a değinen, kimi zaman da günümüzün "aylak bilim adamları" nın ortaya çıkardığı birbirinden acayip tedavi yöntemlerinden söz eden, işin içine edebiyatı, sinemayı, resmi, müziği de katan biraz ironik, biraz mizahi, biraz bilimsel bir kitap ...

Her an bu hastalıklardan birine yakalanabilirsiniz. Öyleyse tedbirli olun, şimdiden eğlenmeye hazırlanın!

Altay Öktem

EVEREST

LCD Soundsysem

Rock tarihini avucunun içi gibi biliyor, bütün enstrümanları hakkını vererek çalıyor, bütün makinalara hükmediyor, stüdyodaki miks masasına dünyaları sığdırıyor... James Murphy'nin danslı, punk'lı ses sistemi projesinin ikinci merhalesi "Sound Of Silver" yayınlandı. Popmatters, Les Inrockuptibles ve Rock & Folk sayfalarından naklen...

Gümüş yaldızlı uzay gemisi

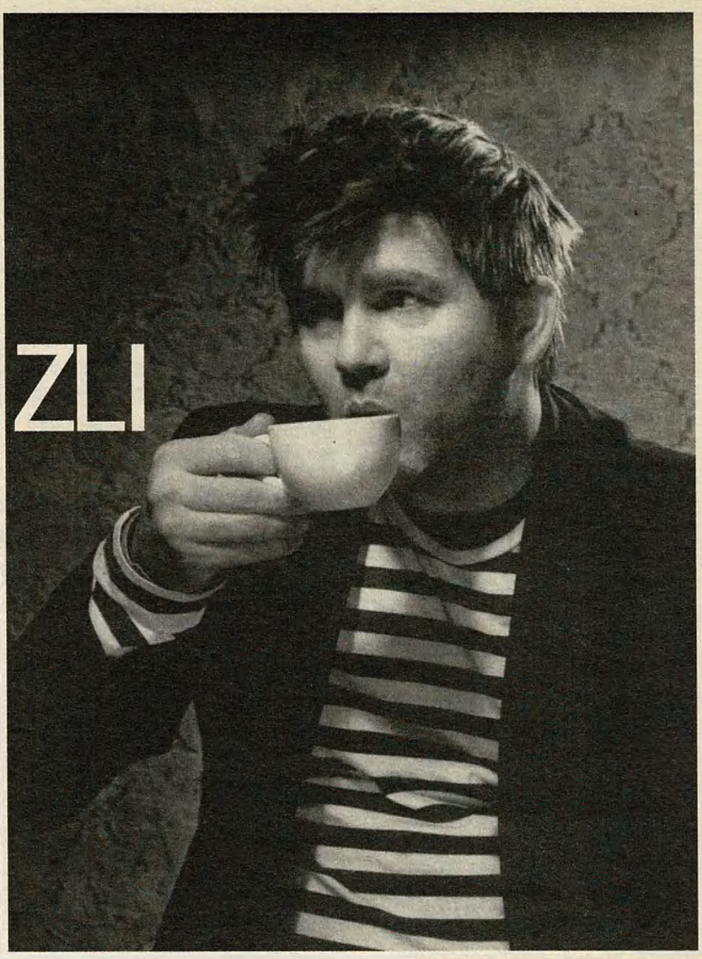

Kendinizi hiç Google'ladınız mı?

James Murphy: Tabii. DFA şirketini kurduğumuzda, işimiz gücümüz sanatçıların ve şirketin adını Google'da aramaktı. Galiba 2000 civarıydı, internet ve blog işleri daha yeni yeni oturuyordu, olup bitenleri izlemek çok ilginçti. Ama Google'da kendimi aramak pek netice vermiyordu.

Biz sizi aradık...

Ve karşınıza "heavy metal gitaristi" olan James Murphy çıktı! Hiç şakası yok, çok iyi bir gitarist, üçüncü sınıf biri değil. Büyük olan ben değil, o James Murphy'dir. Beyin tümörüne yakalanmıştı, insanlar para topluyorlardı onun için, neyse, kurtulmuş. Çok yaşa heavy metal gitaristi James Murphy!

Nike ve iPod'un siparişi üstüne, jogging yapanlara yönelik yayınladığınız "45:33" single'ınızı dinlediğimizde bir krautrock etkisi hissettik...

Doğrudur. '80'lerde ve '90'larda da ben krautrock manyağıydım. Ama "45:33"te esas Manuel Göttsching'den, onun "E2-E4" albümünden etkilendim. Göttsching 1981 yılında tüm bir albüme yayılan tek bir parça yapmıştı. Efsanevî bir albümdür, sonradan pek çok tekno prodüktörü tarafından sample'lanmıştır. O yıllarda büyük plak şirketleri, böyle tanıtımı yapılamayacak, radyolarda çalınamayacak eserleri basmakta tereddüt etmezdi. Bunun ne kadar imkânsız olduğunu görüp üzülüyordum. EMI'ya gidip de "alın işte, olay budur, bunu basın" diyemezdim. Ama yine de iyi fikirdi. Nike gibi bir imkân çıkınca önce reddettim, ama sonra düşününce, olur dedim.

Göttsching o albümü esas olarak uçaklarda dinlensin diye yapmıştı, ama siz sipariş üzerine yaptınız. "45:33" üzerine yazılan yorumları okuduğumuzda çelişik fikirler çıkıyor karşımıza, çok beğenen de var, nefret eden de.

Evet, daha "pratik" insanlar hiç sevmiyor. "Bu aheste saçmalık da nedir" dediler. Anonim bir müzik isteyen, gerisini pek iplemeyen bir sürü insan var, onlar dinlesin diye müzik yapmıyor olmak o kadar da kötü bir şey değil. Zaten ne kadar denesem de, onlara dekor olacak bir müzik yapamıyorum.

Müzikal açıdan olduğu kadar, işi bir şirkete, Nike'a yaptığınız için de eleştiriliyorsunuz.

Onların birçoğunun ayağında Nike var, dolayısıyla fazla iplemiyorum. Aslında Nike bu projeyi reddeder diye umuyordum. Biraz da menajerimin zorlamasıyla ilerledi iş. Manuel Göttsching'in albümünü düşününce ikna oldum.

Bu tip bir çalışma yapmak sizin için özgürleştirici oldu mu?

Yüzde yüz. Sıkışınca, fikir üretemeyince böyle işler iyi oluyor. Bunu bir nevi sistemle uyuşma gibi görenler, bu işi para için yaptığımı düşünenler yanılıyor. Reddetsinler diye epey beklemiştim hakikaten, zaten albümden bir bölümü "Sound Of Silver"da kullandım. "İş budur, üzerinde bir daha oynamam" demiştim Nike'takilere. Ben bilgisayarda değil, miks masasında çalışıyorum, yani iş bitti mi bitiyor, dönüşü olmuyor. Bilgisayarı edit işlemleri ve kayıt için kullanıyoruz, ama ses üretmek için ona başvurmuyoruz. Bu açıdan reddedeceklerini düşünüyordum, aldıklarında şaşırdım.

Bu işten sonra LCD Soundsystem albümüne dönmek zor olmadı mı?

Hayır, tersine, bu iş kıçımı kurtardı. Terör halindeydim, albümün ilk yarısını bitirmiştim ve boynuma taş bağlayıp kendimi nehre atmak istiyordum. Sonra durdum, iki ay "45:33" için uğraştım, bu beni sakinleştirdi ve zihnimi açtı, albümün ikinci yarısında çalışmak hakiki bir zevk haline geldi... "45:33"ün belli bir ritmi, çok özel bir yapısı var, muhatabım doğrudan doğruya koşucular... Kişisel hayatımda, sıkıntılı, rahatsız bir yapım vardır. Hele sanatsal bir eseri ortaya çıkarmaya çalışırken iyice heyheyler basıyor. Bir mutfak tesisatı kurmak benim için sorun değil. Çünkü bir işlevi var, dolayısıyla çok basit. Ama işlevselliğe sahip olmayan bir sanat yapıtıyla uğraşırken geriliyorum. Kendimden şüpheleniyorum, içimi gerçek bir korku kaplıyor. "Sound Of Silver"ın ilk bölümlerini hazırlarken bu duygu beni ele geçirmişti. Ta ki "45:33" teklifi gelene kadar. Hemen üstüne atladım. Başardığımda, artık özgürleşmiş, zincirlerimden kurtulmuştum, "Sound Of Silver"a dönecek cesareti bulmuştum. Albümü tamamlamak için 35 gün, her gün 12 ya da 15 saat boyunca çalıştım, tıpkı bir dülger gibi, sabırla, hiç sıkılmadan... Biz sanatın doğaüstü güçler tarafından gizemli bir şekilde yaratıldığını zannederek büyüdük, ama ben bugün bunun bir çalışma meselesi olduğunu kavradım. Andy Warhol bunun tipik örneğidir: Yemeden içmeden, ara vermeden, sadece çalışıyordu.

Sanatın doğaüstü güçler tarafından yaratıldığını zannederek büyüdük, ama bunun çalışma meselesi olduğunu kavradım. Andy Warhol tipik örnek: Yemeden içmeden çalışıyordu.

En son Prinzhorn Dance School için çalışıyordunuz. O nasıl gitti?

Korkutucu. Epeydir kimse için miks yapmıyordum, hele bir grup için. Ama şahane adamlardı onlar. Miks yapmayı özlüyorum, ama vaktim yok... Ben iyi bir teknisyen, iyi bir ses mühendisiyim. İyi bir sesi kolayca yakalar, bir denge oluşturabilirim. Ama Chrome'un, Suicide'ın hayli ham ve fazlasıyla pasaklı bırakılmış albümlerini sık sık dinliyorum. Onların müzikal vizyonları teknik kapasitelerini solluyor, benimkinden tamamen farklı bir düzene sahipler ve doğrusu, buna hayranım. İzlerinden gitmek için, kendi konfor sınırlarımdan geri adım atmam gerekiyor. Başkalarının şarkılarını remikslediğimde zaten bunu yapıyorum, ama ilk albümümde nedense bu konuda çuvallamıştım. O albümdeki zaafların farkındayım: Biraz bej rengi, biraz katı, köşeli bir albüm gibi geliyor bana.

"Silver Of Sound"un temel fikri ne?

Gümüş gibi parıldama kavramı benim için benim için çok şey ifade ediyor. Mesela bir rock grubunda çalmak parıltılı bir durum değil. Ziggy Stardust olmaya karar veren David Bowie ise parıltının ta kendisi. Roxy Music, parıltılı bir grup. Ama Yes, her ne kadar bugünlerde çok sık dinliyor olsam da, parıltılı bir grup olmaktan uzak... Silver Apples, Roxy Music, Hawkwind gibi grupları çok seviyorum, çünkü zor bir işe kalkışıp risk almayı biliyorlardı. LCD Soundsystem'ın ilk başlarında ben de kendime göre riskler aldım. Ama peşinden başarı gelince bu riskler kabul görüverdi. Yeni albümü bu sefer başka zorluklarla, başka risklerle

donatmak istedim. İlk iş, stüdyomun duvarlarını gümüş yaldızlı kâğıtlarla kapladım, tıpkı bir uzay gemisi gibi. *(gülüyor)*

"Sound Of Silver"ın kaynakçasında Bowie'nin müziği var gibi.

Ona büyük saygı duyuyorum, ama onun bir vampir olduğunu da düşünüyorum. Daha ziyade, onun arak yaptığı şeyleri ben de seviyorum denebilir. The Stooges'ı, Lou Reed'in solo çalışmalarını, T.Rex'i, Roxy Music'i ben de seviyorum. Kriterlerim Bowie'nin uzağında değil; tek fark, onun karizmasından bir miktar ödünç almak isterdim.

Koleksiyonerlere yönelik bir rock yapmak gibi bir kaygı taşıyor musunuz?

Etrafım züppelerle çevrili değildir. Neysem oyum, sevdiğim bir müzikten hoşlanmazlık edemem. Biri çıkıp da beni çözdüğünü söyleyince sinir oluyorum, sanki ben bir şeyleri saklıyormuşum gibi. Benziyor olduğunuz bir şeye benzemekten kaçınmaya çalışmak, iflas etmiş bir müzikal yaklaşım.

Masabaşı üretim yaptığınızı düşünenler ve bunu küçümseyenler de var...

Çocukluğumdan beri bu önyargıya kızarım. A Flock Of Seagulls'ın "I Ran" parçasına benzemeyen bir şeyler yaptığını düşünüp tam da ona benzeyen bir şarkı çıkarınca insanlar, içimden siktiri çekiyorum. Bu durumlarda hep Athena'nın doğumunu düşünüyorum, tepeden tırnağa silahlarla donanmış olarak Zeus'un kafasından çıkmıştı. Demem o ki, sen de elinde gitarınla doğmadın ya birader!

Yine DFA DJ'leri olarak turneye çıkmayı düşünüyor musunuz?

Evet, ama o zaman müzik üretimi duruyor, bundan pek hoşlanmıyorum. Zaten, her ne kadar çok sevsem de, DJ partilerine pek fazla gitmiyorum.

Geçenlerde bir radyo programında dinledik sizi, disko plaklarıyla epey haşır neşirmişsiniz...

Evet, çantamda hep diskolar var. Süper mutlu ediyor beni disko.

Bir de ısrarla Neu!'yu örnek veriyordunuz. Son zamanlarda Avrupa'dan çıkan minimal elektronik albümlerin birçoğu çok güzel, ama sonuçta bu müzik bir yere varmıyor ve sıkıcı bir hale gelmiyor mu?

Evet, müzikte böyle dönemler hep olur. Düz-beyaz-erkek hallerini hiç sevmem. Neu!'yu hep sevdim, bıraksanız yıllarca dinlerim, ama özellikle '90'larda bir sürü grup çıktı, bu grupları genellikle kendileri gibi ortalama beyaz müzikseverler takip ediyordu, kendileri çalıp kendileri dinliyorlardı. Onların kötü müzik olduğu anlamına gelmiyor bu, ama aynı müziği yapan bir ton grup çıkınca durum şüpheli bir hal alıyor benim için. Sanki yaratıcılık anlamında bir kısırlık başlıyor, seviye öyle bir düşüyor ki, risk almak istemeyen ortalama insanların devri başlıyor, formüllerden ilerleyerek müzik üretmeye kalkışıyorlar, bu da bana çok sıkıcı geliyor. Bununla hep savaşmışımdır, ben bir müzik manyağıyım, Neu!'yunkilere benzeyen bir müzik yaparsam beni bir heyecan basar, ama dikkatli olmak lâzım: Acaba kızlar buna dansedecek mi? Gay oğlanlar bu müzikle hareketlenecek mi? Cevap hayırsa ve partinin bir grup dans etmeyen ortalama beyaz adama emanet olduğu anlaşılıyorsa, bir şeyler yapmanın zamanı gelmiş demektir. Eğlence iyidir.

Dans etmeyen adamlardan pek hoşlanmıyorsunuz anlaşılan...

Sonuçta gizli bir homofobi ya da ırkçılık var orada. Saçma bir durum. Diskoda gay, siyah ve Latin elementleri vardır. Ya da kızların çoğunluğu bundan hoşlanır. Aksi takdirde kendin gibi müzik manyaklarıyla oturur, referanslardan, etkilenmelerden konuşursun, başka kimse bunları anlamaz, ne kadar zeki olduğunuzu, başkalarının aptal olduğunu düşünürsünüz, sonra bir parti verirsiniz ve oturup çene çalmaktan başka bir şey yapmayan, tutup blog'larında bunları anlatan arkadaşlarınızdan başka kimsenin gelmediğini görürsünüz. Eğer verdiğiniz partide bir grup adam gözünü DJ'e dikip olduğu yerde salınıyorsa, bilin ki partiniz dandiktir, müzik de boktandır. *(gülüyor)* Sonuçta, adı üstünde, bu bir "dans" müziği, heykel sanatı değil ki, tez de yazmıyoruz, rahat olmak lâzım.

Dikkatli olmak lâzım: Acaba kızlar dansedecek mi? Gay'ler müzikle hareketlenecek mi? Parti dans etmeyen ortalama adamlara emanetse, bir şeyler yapmanın zamanı gelmiştir.

Bugünlerde en çok ne dinliyorsunuz?

Nina Simone'un konser albümü "Black Gold"u ve özellikle "Who Knows Where The Time Goes" şarkısını tekrar tekrar dinliyorum. Bence bugüne kadar yeryüzünde kaydedilmiş en güzel şarkı. Kendi kendime şöyle diyorum: "Vay anasını, o salondaki insanlar bu şarkıyı canlı canlı dinlemişler ve ölene kadar imkânı yok unutmayacaklar... O gece, orada, bu özel ana tanık olmuşlar..." Nina Simone'la karşılaştırdığımda, kendimi gülünç, zavallı buluyorum. Ama benim amacım, yaşadığım küçük anları hemen kayda geçirmek. Müziğimi dinleyenlerin bu ânı hissetmelerini istiyorum. Çok kötü şarkı söylüyorum, enstrümanımı kötü çalıyorum, ama bu doğrudanlığı yakaladım mı bırakmıyorum.

Çeviren: ***Derya Bengi - Merve Erol***

Gilles Deleuze

Kritik ve Klinik

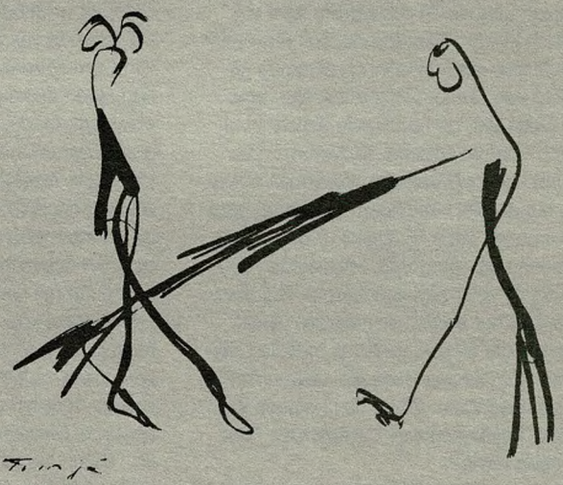

Kişi kendi nevrozlarıyla yazmaz. Nevroz, psikoz; bunlar, yaşam geçişleri olmaktansa, süreç kesintiye uğradığında, engellendiğinde, tıkandığında içine düşülen durumlardır. Hastalık bir süreç değil, "Nietzsche örneği"nde olduğu gibi, sürecin durmasıdır. Bu haliyle yazar da hasta değil, daha ziyade hekimdir, kendisinin ve dünyanın doktorudur. Dünya, hastalığın insanla karıştığı belirtiler bütünüdür. Bu durumda, edebiyat bir sağlık girişimi olarak ortaya çıkar.

G.D.

Norgunk Yayıncılık
Şehit Erdoğan İban Sokak Akal C/8 Akatlar / İstanbul
T. 0212 351 48 38 / F. 0212 227 71 94
www.norgunk.com / info@norgunk.com

RICKIE LEE JONES

Rickie Lee Jones beatnik, mistik, sosyalist, ekolojist... "Öteki Amerika"nın ayyaş ve arkadaş sesi. "İnsanlarla savaşı ne zaman sona erdireceğiz Amerika? / Al şu atom bombanı kıçına sok / Kafam bozuk, Amerika, bir de sen üstüme varma" diyen Ginsberg'in ruh ikizi. Geçenlerde "The Sermon On Exposition Boulevard" adlı harika albümünü yayınlayan Rickie'yle Bluerailroad'un yaptığı söyleşiyi okur okumaz soluğu konserinde aldık...

MUTLULUK GÜÇLÜ BİR SİLAH

Çok netameli bir konuda, bütün albümü İsa temasına vakfederek çok güçlü bir iş çıkarmışsınız...

Rickie Lee Jones: Evet, bu yüzden yaptım zaten albümü. Proje tesadüfen ortaya çıktı, ama bu işe girişme sebeplerimden biri, bu konu üzerinde çok fazla tahribat yapılmış olmasıydı. Birinin çıkıp "İsa'nın dediklerinin sonradan ortaya çıkıp dinleri, mezhepleri üretenlerin dedikleriyle ilgisi yok" demesi gerekiyordu: "İşin özünde, çok uzun yıllar önce birinin çıkıp söylediklerinden oluşmuş küçük bir kitap var. Bunlar çok güzel sözler, ama bu adam öldürüldü, tam da kurulu dinlere karşı çıktığı için..." İsa'nın sözlerini seviyorum ve bu sözleri kurulu din bağlamından arındırmak istiyorum. Ben İsa'yla dini birbirinden ayırıyorum, organize din kurumları onun işi değildi. O dua etmek için kimseden para almıyordu, kendisinden sonrakilerin yaptığı hiçbir şeyi yapmıyordu. Onu kendinden sonraki her şeyden soyutlarsak ve sırf söyledikleriyle ele alırsak, yani ona mesela Doğu felsefecileri gibi, mesela Buda gibi davranırsak ne olur diye düşündüm. Ve bu fikir hoşuma gitti.

Temel ilham kaynağınız Lee Cantelon'un "The Words" kitabı mıydı?

Evet, kitap bu karmaşık fikri tetikledi, her şeyin yanlış temsil edildiğini, gerçeklerin aslında ne kadar basit ve göz önünde olduklarını gösterdi.

Pek çok din, ibadet için bir tapınağa ihtiyaç duyarken, sizin "Where I Like It Best" (Canım nerede isterse) parçasında "kalbinizin gizli köşesinde tek başınıza dua edebilirsiniz" demeniz ilginç...

İsa da tam bunu söylüyordu. Şarkıyı yazdıktan sonra Lee'ye "bu dizeyi ben mi yazdım" diye sordum, "hayır" dedi, "onlar İsa'nın sözleri". *(gülüyor)* Onu tekrar Doğulu bir düşünür olarak değerlendirmeliyiz. Alabamalıların yaptığı tahrifatların aksine, koyu renk tenine, başka türlü düşünüşüne ve söyleyişine geri dönmeliyiz. İsa'nın nerede doğduğunu, nereden geldiğini unutmamalıyız.

Albümde şükran ifade ederken çok içten bir ses tonunuz var: "Her şey için teşekkür ederim."

Bu dünyada bunu yapmak zor. Etrafımızda çok fazla acı ve dehşet var. Ama yüreğimde, bu güzel dünyada yaşıyor olmamın verdiği mutluluk da var. Gördüğümüz bunca dehşete rağmen, yine de şükran duymamız gereken şeyler var. Bazen insanların mutlu, umutlu olmak istemediklerini düşünüyorum, çünkü bu dünyada yaşamak hakikaten zor. Neşelenirlerse sorumsuz davranmış olacaklarını düşünüyor bazen insanlar, ki bu tam da Hıristiyanlığın odağında bulunan düşüncedir. Ama bence Tanrıyı selâmlamanın en güzel yolu neşeli olmaktır, Tanrı ancak böyle görünebilir, ışıltısını yayabilir. Ortada bunca acı varken, Tanrının da yolunu bulması zor olur. Bu acıyla da ancak neşeyle, mutlulukla savaşılabilir... Bütün bunlar tek bir şeye götürüyor bizi: İnanç. Çok harcanmış, anlamından koparılmış bir kelime bu ama, fikirleri görünmez alemlerden fiziksel dünyaya getiren de budur. Hayatınızın akışını inançla değiştirebilirsiniz. Saf ve konsantre bir inanç küçük bir tohum gibidir, onunla yapamayacağınız şey yoktur. Nihaî olarak öğrenmemiz gereken şey bu mistik düşünce bence, görünmeyen alemle fiziksel dünyanın kesiştiği yerde bir şey olmalı. Belki dinler bunu ölüm sonrası için düşünüyor ama, belki de bulunduğumuz yerde, fiziksel dünyada yolumuzu bulacağımız bir şeydir bu.

"Lamp Of The Body"de (Vücudun ışığı) antik bir koro duygusu var...

Evet, canlı söylemek çok ufuk açıcı oluyor, sözleri de çok basit. Orada tamamen İsa var. "Göz, vücudun ışığıdır" sözü onun söylediği bir şey galiba. Tekrar tekrar söylüyorum bu sözü, farkında olmadan. Çok Doğulu bir şey bu, İslâm şairleri gibi. İsa'nın söyledikleriyle bu şairlerin Allah'a olan aşklarını ifade ettikleri şiirler arasında büyük paralellikler var. Hafız-ı Şirazi'nin şiirleriyle İsa'nın söyledikleri aynı şeyler. Bence İsa, Doğulu felsefe geleneğinin bir parçası.

Dindar bir ailede mi büyüdünüz?

Katolik adetleriyle yetiştirildim, ama bunu severdim. Şiddetli, aşırı bir eğitimden geçirilmedim, anlayışlı ve hoşgörülüydü, kişinin kendi iradesine bağlıydı her şey. Kilise çok romantik bir yer gibi gelirdi bana. Haç kafamı kurcalardı, çarmıha gerilmiş seksî bir vücut... Katolik kilisesi de karmaşıktı, bir yanda gizli cinsel imalar, ve sonra küçük günahlarınızı itiraf etmeye bir odaya giriyorsunuz, cinsel duygularınızı açığa çıkarıyorsunuz... Bütün Katolikler için geçerli bu tezat hali. Bastırılmış bir cinsel enerji var burada. Böyle olması şart değil ama. Seksi inkâr etmenin işinize yaradığını söylüyorsanız sorun yok, ama İsa'nın yolunda gitmek için bu inkâr şart değil.

İsa'nın söyledikleriyle Doğulu şairlerin Allah'a olan aşklarını ifade ettikleri şiirler arasında büyük paralellikler var. Bence İsa, Doğulu felsefe geleneğinin bir parçası.

Daha ilk albümünüzle büyük bir başarı yakalamıştınız. Neler hissediyordunuz?

Bu başarı birkaç yılın ardından gelseydi, daha yıp-

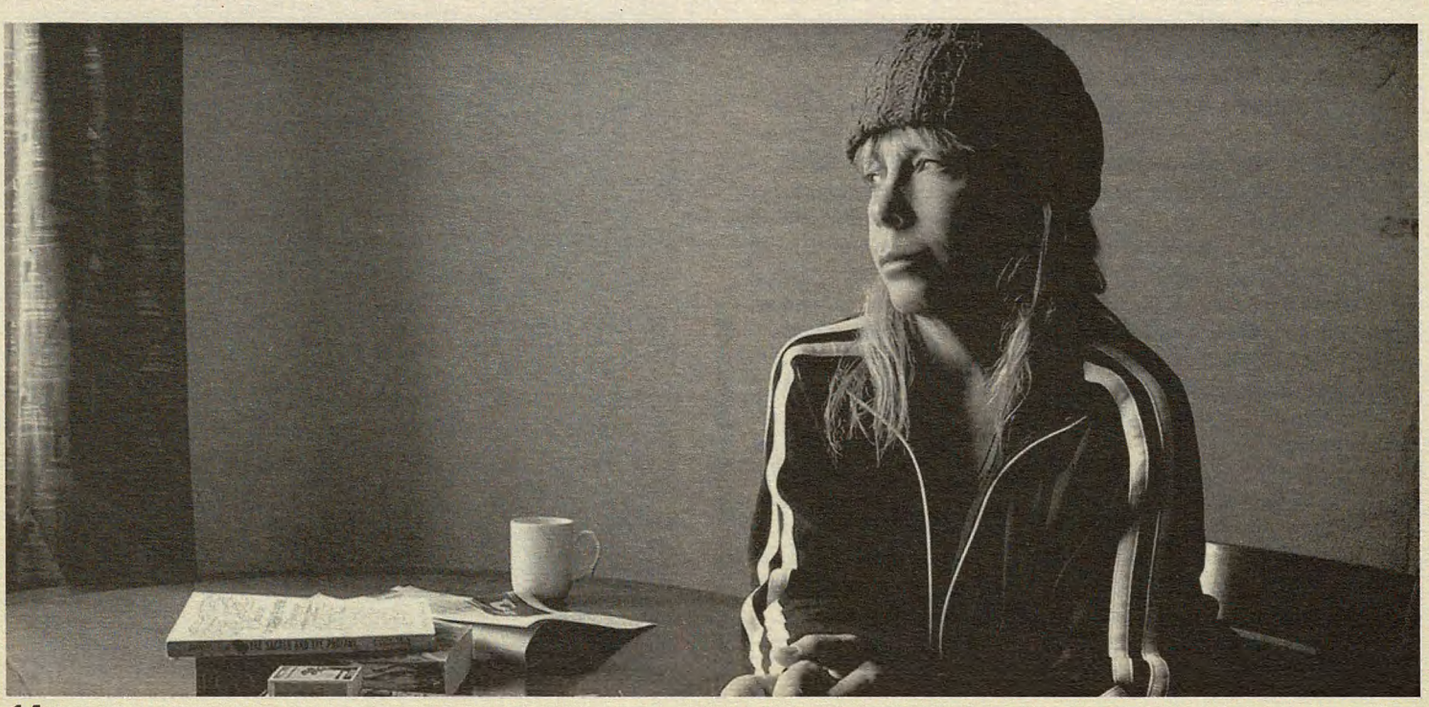

ratıcı olabilirdi. Ama daha ilk andan itibaren, hayatımın nasıl olabileceğine dair harika, ama bir o kadar da uğursuz bir giriş gibiydi. Beklenmedik olaylarla dolu olacaktı bu hayat, ve herkesten daha tesirli darbelere açık olacaktım. İşin özünde sadece müzik değil, kişilik de vardı. İnsanlar, plaklarım kadar beni de seviyorlardı. Ben de bu duruma isyan halindeydim. "Sıkıldım başımdaki bu bereden, şahsiyetimi satmak istemiyorum" deyip duruyordum. Ama bu bir hataydı. Sonuçta şov dünyası bu, insanlar özdeşleşebilecekleri bir kişiliğin vasıtasıyla ve büyük anlamlar yükleyerek geliyorlar müziğe. Sorun ben ya da başkası değil, durum artık tamamen onlara ait. Bunu öğrenmek için bir ömür geçirmem gerekti. Olup bitenin benimle bir ilgisi yoktu, kendimi onlardan esirgemek haddim değildi. Ne kadar onur verici bir şey, bir yandan da amma tuhaf bir iş bizimki.

Bir önceki albümünüz "The Evening Of My Best Day"le (2003) son albüm arasında şarkı yazdınız mı?

Hayır. "The Evening Of My Best Day"i yaparken artık işimin bittiğini düşünüyordum. İnsanlar artık konserlere gelmemeye başlamışlardı. Yazdığım herhangi bir şarkıda ilham uyandırıcı bir nokta göremiyordum. Her şarkı bir filmdir ya da bir kısa hikâyedir, dikkati sağlayan şey budur, şarkı sizi bir yolculuğa çıkarır, farklı mekânlara götürür. Aklıma fikirler geliyordu, ama bunları kâğıda dökemiyordum. Elimden geleni yapıyordum, ama benim için her şey bitmiş gibiydi. Albümün adı bu yüzden öyle oldu ("En güzel günümün akşamı"). "Little Mysteries" güzel bir şarkıydı mesela, ama onu hakikatli kılacak aşk yoktu içimde. Kazıkçı menajerler, kötü turneler, bezmiştim hayatımdan. İçimdeki ağaç ölmeye başlıyordu.

O sıralarda konserlerde izleyicilere "siz bana bir şey veremezseniz, ben de veremem" diyordunuz...

Hâlâ öyle düşünüyorum, öyle de diyorum. Geçenlerde bir konserde her şey çok güzel gidiyordu, ama izleyiciden tık yoktu, "elimizden gelen bu, ama size ulaşamıyoruz, teşekkürler" deyip sahneden indim. Dinleyicilerimi kırmak istemem, ama onlardan karşılık alamayınca, sahnede dikilen bir takım maymunlar gibi oluyoruz. Sonuçta bu bir performans, izleyiciler de bunun bir parçası. Bir elektriklenme, bir angajman hasıl olması gerekir konserde. Alkışlamak, bağırmak gibi şeylerden bahsetmiyorum, hissedilebilen bir şey bu.

Sizin gibi, Joni Mitchell gibi insanların albüm satamaması tuhaf görünüyor...

Mesele sadece satış da değil, saygı ve sevgi meselesi. Bunlar da birbirini besliyor. Joni Mitchell mesela, albümleri satmasa da, piramidin tepesindedir, isminden hep saygıyla bahsedilir. Sokakta gururla, bu sevginin bilinciyle yürümesi gerekir, ama kendine bu zevki bahşettiğini zannetmiyorum. Bizim ortaya çıkardığımız iş, gündelik hayatımızın bir yansıması, sevinçlerimizin, kederlerimizin yansıması. Ama o gündelik hayat sizi yiyip bitiriyorsa, ortaya çıkardığınız işler neye benzeyebilir? Kimse dokunulmaz değil. Suzanne Vega veya benimle aynı klasmanda oldukları kabul edilen başkaları iltifatlara boğulurken ben unutuluyorsam, doğal olarak "işim bitti" diye düşünüyorum. Ama, bu albüm sayesinde herhalde, her şey şu an için harika. Bir çember tamamlanmış gibi. Birkaç yıl önceki kırık kalbe sevgiyle bakıyorum, ama şimdi kuvvetliyim, aşk ve umut doluyum. Bu albüm ilhamla yapılmış bir iş, aynı zamanda ilham verici de. Güzel bir şey geldi başıma. Nihayet rahatlama imkânı buldum sanki. Çok içten, ve özel bir albüm bu...

Çeviren: ***Merve Erol***

ROLL KONSER SERVİSİ: LONDRA'DA RICKIE LEE JONES

MİSTİK ELEKTRİK

Rickie Lee Jones, popüler müzik tarihinin en büyük kadın şarkı yazarlarından biri. Yola '70'lerin ortasında, Beat kuşağı şairlerinin etkisinde yazdığı şiirleri West Coast pub'larında, kulüplerinde okuyarak çıkan Jones, ilk yıllarında sadece Joni Mitchell'in takipçisi, yeni bir "itirafçı" kadın şarkı yazarı olarak algılandıysa da, zaman onun hiçbir tanıma uymayan, hiçbir kalıba oturmayan, kendine has bir isim olduğunu kanıtladı. Müzik tarihi, ona, şarkı yazarlığının yanısıra, popüler müzik sahnesini sadece erkek dilinin, arzusunun hakim olduğu bir alandan, kadın bedeninin, dilinin, cinselliğinin tüm özelliklerinin yansıtılabileceği, kutlanabileceği bir alana çevirmesiyle de, tıpkı Joni Mitchell'e, Patti Smith'e ya da Kate Bush'a olduğu gibi çok şey borçlu.

Rickie Lee Jones, '70'lerin sonundan beri, müzik türleri arasında serbest usûl süzülerek Coolsville'i, neon ışıklarını, sonu gelmez caddeleri, arka sokakları, kovboyları, ressamları ve şairleriyle savaş sonrası Amerikasını şarkının hizmetine sunuyor. Acaba kaç kişi Jones'un ustalığıyla cazı, bebop'ı, r&byi, Broadway müzikallerini, popu, rock'u iç içe geçirip, bunları edebiyatla bir araya getirip kendi benzersiz dilini yaratabilir? Kaç kişi Los Angeles'ın, New York'un hızına yetişilemeyen sokaklarına ait şiirini, köşebaşlarından, karanlık geçitlerden toplayıp sahneye taşıyabilir? Kaç kişi tüm bunları yaparken bu denli doğal, süssüz, iddiasız, kendi halinde kalmayı başarabilir? Rickie Lee Jones'un yanına koyabileceğimiz pek fazla isim yok...

Onunla beraber çalışma fırsatı yakalayan müzisyenlerin çoğu, Rickie Lee Jones'un birçok şarkısını stüdyoya girip nasıl doğaçlama ortaya çıkardığını, kaydettiğini hayranlıkla anlatıyor. 2006 sonunda yayınlanan yeni Jones albümü "The Sermon On Exposition Boulevard" bunun en ileri örneklerinden biri. Neredeyse tamamı Lee Cantelon'un "The Words" isimli kitabından esinle yazılan şarkıların büyük kısmı, Jones'un müzisyenlerle beraber stüdyoya ilk girişinde kaydedilmiş. Hikâye şöyle: Cantelon, tamamı İsa'nın sözlerinden yola çıkarak yazılmış kitabının kimi parçalarını kaydetmek üzere aralarında Jones'un da bulunduğu kimi ünlüleri stüdyoya davet ediyor. Projeye katılan birçok isim gibi kitaptan bazı bölümleri kaydetmek üzere mikrofon karşısına geçen Jones, sonuçtan memnun kalmayıp yakın dostu Cantelon'a bambaşka bir proje sunuyor: "The Sermon On Exposition Boulevard". Albümü oluşturan şarkıların neredeyse tamamı, dinî göndermeler üzerinden kurulmuş. Bütün albüm hemen hemen sadece bas, davul ve gitar kullanılarak kaydedilmiş. Ancak söz konusu olan ne country, ne pop, ne rock, ne caz, ne de punk. Son derece ham, Jones'un daha önce kaydettiği hiçbir şeye benzemeyen, ama gene nefes kesici güzellikte bir müzik...

Rickie Lee Jones, yeni albümünün Avrupa turnesi kapsamında, 18 Nisan akşamı Londra Parkway Jazz Café'de sahneye çıktı. Jazz Café, gerek bulunduğu yer (Camden Town) itibariyle, gerekse görüntüsüyle neredeyse İstanbul Babylon'un Londra'daki karşılığı gibi. Son derece küçük bir mekân olmasına rağmen, sürekli birbirinden önemli isimleri ağırlamasıyla meşhur...

Konser günü kafenin kapıları saat 7'de açıldı. Sahnenin önünü kapan ve iki saat boyunca yerinden kıpardamadan, merakla Jones'u bekleyen küçük bir kalabalığın ardından, her yaş grubundan, normalde birbiriyle pek yan yana durmayacak büyük bir kalabalık salonu doldurdu.

Rickie Lee Jones, 9:30 civarında, müzisyenleriyle beraber kafenin üst katında yer alan restoranı boydan boya geçip Hint işi tüllerle, örtülerle bezenmiş sahnedeki yerini aldı. Görüntü ilk anda hayli şaşkınlık yaratacak nitelikteydi. Aşağı yukarı salondaki herkes bir noktaya kadar başka bir boyutta soluk alıp veren birini bekliyordu, ama Jones'un temsil ettiği "başka boyut", tahmin edilebileceğin fazlasıyla ötesindeydi. Bunu ne Jones'un üzerindeki Hint işi elbiseyi, ne saçını başını, ne yüzündeki "anlamaya çalışıyorum" ya da "bir noktadan sonra beni hiçbir şey şaşırtamaz" diyen tebessümü tarif ederek açıklamak mümkün. Tüm bunlar da yeterince tuhaftı, ancak ne demek istediğimizi ancak Jones'un bakışlarını görmüş olanlar anlayabilir..

Konserin başlangıcı, birçok müzisyeni çileden çıkaracak kadar sorunlu oldu. Ses sistemindeki bir problem nedeniyle Jones, şarkının tam yarısına gelmişken sıyrılarak kendini Peter Sellers gibi hissettiğini söyleyip parçaya birkaç kez tekrar başlamak zorunda kaldı. Ancak büyük bir sakinlikle her seferinde "bu ilk gece, olur böyle şeyler" deyip gülüp geçti. Şarkının sonunda seyirciler kendinden geçercesine alkışlamaya başlayınca "tanrım, ne kadar zarifsiniz, her şeye rağmen alkışlıyorsunuz" demekten de kendini alamadı. Her şeyi havadaki tuhaf elektriğe ve etrafta dolaşan kötü ruhlara bağladı ve sorun, kaynağı bulununca bir anda çözüldü.

"A Tree On Allenford", "Flying Cowboys", "Stewart's Coat", "Satellites", "It Must Be Love" gibi önceki albümlere ait şarkılar, Jones hayranlarının kendinden geçmesi için yeterli oldu. Ancak grup "The Sermon On Exposition Boulevard"ın şarkılarını çalmaya başladığında, salona hakim olan ayin havası, o akşam herkesi tepeden tırnağa etkisi altına aldı. Jones, sanki daha önce hiç duymadığımız çok önemli şeyleri bir mistik havasında tek tek her birimizin gözünün içine bakıp kendinden geçerek söylüyordu. Şair-şarkıcı, boynunda gitarı, "Nobody Knows My Name", "Gethsemane", "Falling Up", "Where I Like It Best", "Circle In The Sand", "Elvis Cadillac" gibi yeni şarkılarını söylerken, bulunduğu mekânı rock müziğin işaret ettiği en üst noktalardan birine taşıyordu. Jones'un programın sonuna doğru kendi çaldığı piyano eşliğinde söylediği, neredeyse adıyla bütünleşmiş olan "Coolsville" de konserin bir başka doruk noktası oldu. Rickie Lee, şarkıyı kâh ayağıyla yere vurup ritm tutarak, kâh sadece piyanoda bastığı iki akor eşliğinde söyledi. Şarkının sonunda ise yavaşça, ses çıkarmamaya büyük özen göstererek ayağa kalkıp uzun bir süre hareketsiz kaldı ve ardından yavaş yavaş piyanonun içine doğru eğilip tuhaf bir eko yaratarak şarkıyı tamamladı. Konser, Jones'un yığınla istek şarkıdan birini denerken "bu şarkı bana şimdi bir anda başka bir şarkıyı çağrıştırdı" diyerek başladığı "Ugly Man"le sona erdi.

Popüler müzik tarihinde çeşitli gruplaşmalar, sınıflar varsa, Rickie Lee Jones hepsinin ötesinde, tamamen kendine ait bir yerde duruyor.

Donat Bayer

HALKLA İLİŞKİLER

Hazırlayan:
Ayşegül Oğuz - Emin Ekşi

BURASI SULTANAHMET

Cihan Ayşe Çamlıdağ, 22, öğrenci

Merhaba, ne dinliyorsunuz?
Kings of Convenience'dan "I'd Rather Dance With You" şarkısı çalıyor.
Gittiniz mi 2005'teki konserlerine?
Kaçırdığıma en çok üzüldüğüm konserlerdendir, ama param yoktu yani.
Burada ne yapıyorsunuz şu anda?
Ispanya'dan misafirlerim vardı, onları gezdirmek için gelmiştim, biraz önce yollayabildim, şimdi takılıyorum kendi kendime.

Beğendiler mi İstanbul'u?
Buralardan daha çok Beyoğlu'nu sevdiler galiba. Artık herkes Batı ve Doğu karşılaştırmalarından sıkılmış... Buradaki bir aradalığı görmek onlar için ilginçti yine de. Gündüz nargile içip gece kulübe gittik, daha ne olsun?
Hangi kulübe gittiniz?
Cumartesi Indigo'daydık. Moonbootica vardı, gerçekten çok güzeldi, ama kalabalık çok boğucuydu.

Serdar Toprak, 23, polis memuru

Çalan nedir acaba?
Hepsi grubu. Radyoda denk geldi işte.
Normalde ne tip müzikler dinlersiniz?
Nostaljik müzikleri, Türk sanat müziğini severim. En çok da Zeki Müren'i. En güzel şarkısı "Şimdi Uzaklardasın".
Konserlerle aranız nasıl?
Pendik'te oturduğum için pek konsere gidemiyorum. En son belediye şenliklerinde Funda Arar'a gitmiştim. Konser sayılmaz ama, geçen gün Cem Yılmaz'ın şovuna gittim. Biraz da gülmek lâzım, değil mi?
Polis Radyosu'nu dinler misiniz?
Ee, haliyle tabii. Sonuçta bizim asıl radyomuz Polis Radyosu'dur.
Neler çalar Polis Radyosu'nda?
Genellikle pop müzik çalar. Ağırlıklı olarak duygusal parçalar çalar, duygusallık bizler için çok önemlidir. Eskiden radyoda çalanların çoğu polis arkadaşlardı, sanırım şu anda siviller de çalıyor.

BURASI GALATA KÖPRÜSÜ

Serkan Kutsal, 23, barmen

Kolay gelsin, gündüz saati DJ'liğe başlamışsınız.
Normalde barmenim, ama bazen müziğe müdahale ediyorum. Şu anda çalan "Cafe Del Mar" CD'si.
Köprüde bu tür müzik çalan sadece burası var galiba.
Evet, "10 Numara" Galata Köprüsü'nde tektir. Burada sadece meyhaneler var, onların da bizim müziklerimizle hiçbir yakınlığı yok.
Nedir sizin müzikleriniz tam olarak?
Çoğunlukla elektronik müzik. Gündüzleri daha sakin, chill-out tarzı müzikler, akşamlarıysa house, çok nadiren de r&b çalarız. Carl Cox, Deep Dish burada en çok çalanlardır.

Yıllar önce Kemancı vardı köprüde.
O zamanlar yaşım çok küçüktü, ama çok orijinal ve o zaman için çok özel bir rock bar olduğunu biliyorum. Zaten şimdi köprü de aynı köprü değil, ama böyle bir manzara her yerde yok.

Ünsal Bahçekapılı, 27, elektronik teknisyeni

Kolay gelsin, bayağı balık birikmiş.
Valla sabah 07:30'dan beri buradayız. Olsun o kadar.
Ne dinliyorsunuz şu anda?
Cep telefonuma yüklediğim bir liste var, o çalıyor epeydir. Şu an çalan Evanescence'ın "Immortal" şarkısı. Çok seviyorum bu kızın sesini.

Pop müzikle haşır neşir siniz o zaman...
Mariah Carey çok severim, Brian Adams keza öyle. Bunların dışında Boys II Men'i keşfettim geçenlerde, onu da çok beğendim.
Yerli müzikle nasıl aranız?
İlhan İrem'den vazgeçmem, yıllardır dinlerim. Şebnem Ferah'ı da çok beğeniyorum. Hatta geçen gün Avcılar'da konserindeydim, tekrar hayran kaldım diyebilirim.

BEŞİKTAŞ-KADIKÖY VAPURU

Birol Şahin, 29, dolmuş kâhyası

Şu anda ne dinliyorsunuz?
92.3 Lig Radyo.
Hangi takımı tutuyorsunuz?
Trabzonspor.
Bu radyoda program akışı nasıl?

Futbol programları, müzik... Arada sırada biz de katılıyoruz, arıyoruz.
Hangi durumda programı arıyorsunuz?
Özeleştiri yapmak gerekiyor bazen. Ziya Hoca'yı istemiyoruz. Bırakıp gitsin takımı. Trabzon kökenli, bizden biri gelsin.
Ogün Samast hakkında ne düşünüyorsunuz?
Ne bileyim, hiç tasvip etmediğimiz bir olay. Trabzon'un adı kirlendi. Bizim için din, dil ve ırkın önemi yok.
Ne tür müzik dinlersiniz?
Alaturka, halk müziği, biraz da pop. Ebru Gündeş, Bülent Ersoy, Serdar Ortaç...
Neden seviyorsunuz Serdar Ortaç'ı?
Serdar Ortaç gençliğe hitap ediyor, biz de daha genciz.

Fahri Yılmaz, 25, turizmci

Yolculukta hep müzik mi dinlersiniz?
Her zaman dinlerim.
Mesela?
Her çeşit, o andaki psikolojime göre değişiyor.
Ağır basan bir tür yok mu?
Slow pop ve r&b. Ama dinlediğim müziği kesinlikle psikolojim belirliyor. Evden çıktığımdaki hava bile etkiler.
Bugün hava güneşli.
Bence bunaltıcı bir hava var, onun için de slow pop dinliyorum.
Kimleri kastediyorsunuz?
En başta Nilüfer. Sonra Sezen Aksu.
En sevdiğiniz Nilüfer şarkısı ne?
"Yolcu Yolunda Gerek". Her gün, bilgisayarımı açar açmaz ilk iş bu şarkıyı dinliyorum.
Ne zamandan beri?
İlk dinlediğimde kız arkadaşımdan ayrılmıştım.

Duygu Karadeniz, 22, öğrenci

Şu anda ne dinliyorsun?
Demin The Cure çalıyordu, şimdi Yalın.
The Cure'dan Yalın'a geçiş nasıl oluyor?
Yalın'ın sadece bir şarkısı var bende: "Her Şey Sensin".
Cure sevginin kaynağında ne var?
Sadece birkaç şarkılarını çok seviyorum. "Friday I'm In Love" çok neşelendiriyor beni.
Müzik senin neşe ihtiyacını mı karşılıyor?
Kesinlikle.
Mesela çok depresifken dinlediğin neşeli bir şarkıyla moralin yükselir mi?

Tabii ki. O haldeyken de yabancı müzikleri dinliyorum. Fransızca şarkılar dinlemeyi de çok seviyorum.
Müzik senin için ne demek?
Yaşam tarzı; olmazsa olmaz. Güne müzikle başlıyor, müzikle kapatıyorum.

Umut Kaptan, 28, lisan öğretmeni

Şu anda ne dinliyorsunuz?
Karışık mp3. Gogol Bordello çalıyor.
Gogol Bordello'yu nasıl keşfettiniz?
Radio Chango sitesinde gördüm.

İlk dinlediğinizde ne düşündünüz?
Hâlâ bir şeyler yapılabileceğinin ve bunun da neşeyle, eğlenceyle olabileceğinin ispatı gibi. Zaten o tarz müziği seviyorum: Sergent Garcia, Manu Chao... Ama insan Türkiye'de yaşarken biraz fazla melankolik olabiliyor.
Saydığınız üç isim de yüksek enerji veriyor insana.
Oradan hemen Nick Cave'e kayabilirim.
Bize bir playlist tavsiye etseniz, başka kimler olur listede?
Tom Waits olur.
Hiç kadın olmaz mı?
Tori Amos'u, Amparanoia'yı koyarım.
Bir şarkıya neresinden takılırsınız?
İroni şart. Politik bir argümanı olmasını da isterim. Aşk meşk şarkılarından gına geldi.

Aider
Draven
Draven shoes
Atreyu
WWW.DRAVEN.COM
Atreyu
PRESENTS
The Silence
Draven shoes
Draven shoes
Draven shoes
MISFITS
Slipknot
DUANE PETERS
Adicts
motörhead
Sex Pistols
Skatopia
İSTANBUL •Neofly/Asmalı Mescit •Neofly/Kadıköy •Neofly/Nişantaşı •Levi's/Beşiktaş •Capone/Beyazıt •Raven Atlas Pasajı/Beyoğlu •Crazy/Altıyol •Crazy Halep Pasajı/Beyoğlu •Sport Works/Şaşkınbakkal •Yeşil Kundura/Topkapı-Maslak ANKARA •Yeşil Kundura/Ankamall •Chic/Tunalı BALIKESİR •Element •Raven/Altınoluk BODRUM •Oasis/Barlar Sokağı BURSA •Koray Spor DENİZLİ •Beatnick ESKİŞEHİR •Yeşil Kundura İZMİR •Çaput/Bornova •Park Rangers/Bornova •Park Rangersl/Alsancak İZMİT •Köstebek
www.neofly.com.tr
info@kizlertuketim.com

KÜÇÜK İSKENDER

Onunla ülfetimiz eskiye dayanır: Haftalık Express zamanında, bir sene boyunca Küçük İskender imzalı yazıları bilgisayara dizdik, GL sayfasına yerleştirdik, sağolsun, sayfaya omuz atmaktan imtina etmedi, en güzel şiirine çalışır gibi, o kısa metinleri maharetle işledi. '80'lerin ortalarından bu yana Türkiye şiir aleminde kendine has bir kulvarda yaşayan, hem bir geleneğe, sese yaslanan, hem kendi dilini, ritmini, kelime haznesini bulan Küçük İskender, müzikte aradığımız ağzı bozuk, zihni açık tavrı edebiyatta yarattı, hem zaten şiiri de rock'tan hiç uzak durmadı... İskender'e on şarkı çalıp hasret giderdik, on kapıdan girdik, on âleme daldık...

Arabesk coğrafyası, Beat haritası

David Bowie - I'm Afraid of Americans *(Earthling)*

Küçük İskender: Kimmiş bu?

David Bowie'yle başladık... Echo & The Bunnymen'den Ian McCulloch diyor ki: "David Bowie'nin bittiği an, dişlerini yaptırdığı andır." Seni hiç yeni dişlerinle yadırgayan oldu mu, ilk önce sen kendini yadırgadın mı?

Yok. Tam tersi, yenilenmek gibi gördüm. En büyük şikâyetim, ısırma eylemimin olmamasıydı. Yemek yemek eylemi kadar, saldırganlığın da bitiyor, özgüvende bir problem çıkıyor. Dişler yenilenince her iki anlamda da yenilenme oluyor. Düşmanlar değişmiyor belki ama, taktik değiştiriyorsun. "Game over" olduğu için, bir kez daha, belki aynı düşmanlarla, ama başka şekilde savaşacaksın. Altı-yedi yıllık bir problemdi. Ağır ağır gelişirken de üstünde çok durmadım, ama son döneminde ayda iki tane falan dökülmeye başladı. Şimdi bir tane bile kendime ait diş yok. Belki başkalarının dişleriyle saldırıyorum ama, sonuçta bu da silah ticareti gibi bir şey. David Bowie dişleri yenilenince böyle bir problem yaşadı mı, bilmiyorum, ben onu her zaman yenilenen bir insan olarak gördüm. Dişlerinden çok, dişlerinin arkasındaki ses telleriyle ilgilendim. Galiba Amerikalılar sadece dişlere bakıyor, bizim gibi insanlar da ses tellerine.

David Bowie'den şarkıya geçelim. Bir ara New York'a gitmiştin. Senin kafanda kurduğun Amerika ve bulduğun nasıl çakıştı?

Kafamda kurduğum Amerika, daha havaalanından girerken kendini hafifçe hissettirdi. Ama karşılaştığım daha çok hiyerarşik bir düzendi, havaalanı görevlileri, polisler, molisler... Sokağa indiğin zaman, ciddi söylüyorum, İstanbul'da gördüğümüz insandan ne tip, ne giyim olaraktan, ne de davranış olaraktan farklı.

Allen Ginsberg Türkiye'ye bir kere geldi. Can Yücel'le Kumkapı'da rakı içtiler, birbirlerine şiir yazdılar. O masada olamamak benim için çok büyük bir acıdır.

Bu durum seni korkuttu mu peki?

Hiç korkutmadı, tam tersi, çok şaşırttı. Türkiye için küçük Amerika falan derler ya. Hakikaten, belki bizim Orta Asya'dan gelip de burada kaybettiğimiz özellikler Amerika yüzünden kaybolmuş. Hakikaten de küçük Amerika'ymışız. Tinercisi yok belki ama, daha başka bir şeysi var mutlaka. Metroya biniyorsun, bir zenci kadın, saçlarını pembeye boyamış, mor bir şey giymiş, ellerinde imitasyon zincirler, çocuğuna bağırıyor, "gel buraya otur" filan... Ha bir Halkalı banliyö trenine binmişim, ha New York'ta bir metroya. Biraz daha dünyadan habersiz, başka bir kıtada, başka bir gezegende yaşadıkları için hafif bir IQ düşüklüğü var toplumda. O seni iyi kılıyor, üzülmüyorsun, çünkü anti-Amerikan olaraktan biraz da hınçla gittiğin için, kendini akıllı görüyorsun.

Silahla okul basıp insanları tarayanlara karşı kaşarlandığını hissediyor musun?

Ben onları çok başarılı buluyorum. Türkiye'de gözdağı veriliyor. Bilmiyorum, dünyanın başka ülkesinde var mı üniversitelerde birbirine satırla saldırma. Fakat bizim satırlı saldırılardan sonra hiç haberlerde birinin kolunun koptuğunu, ayak

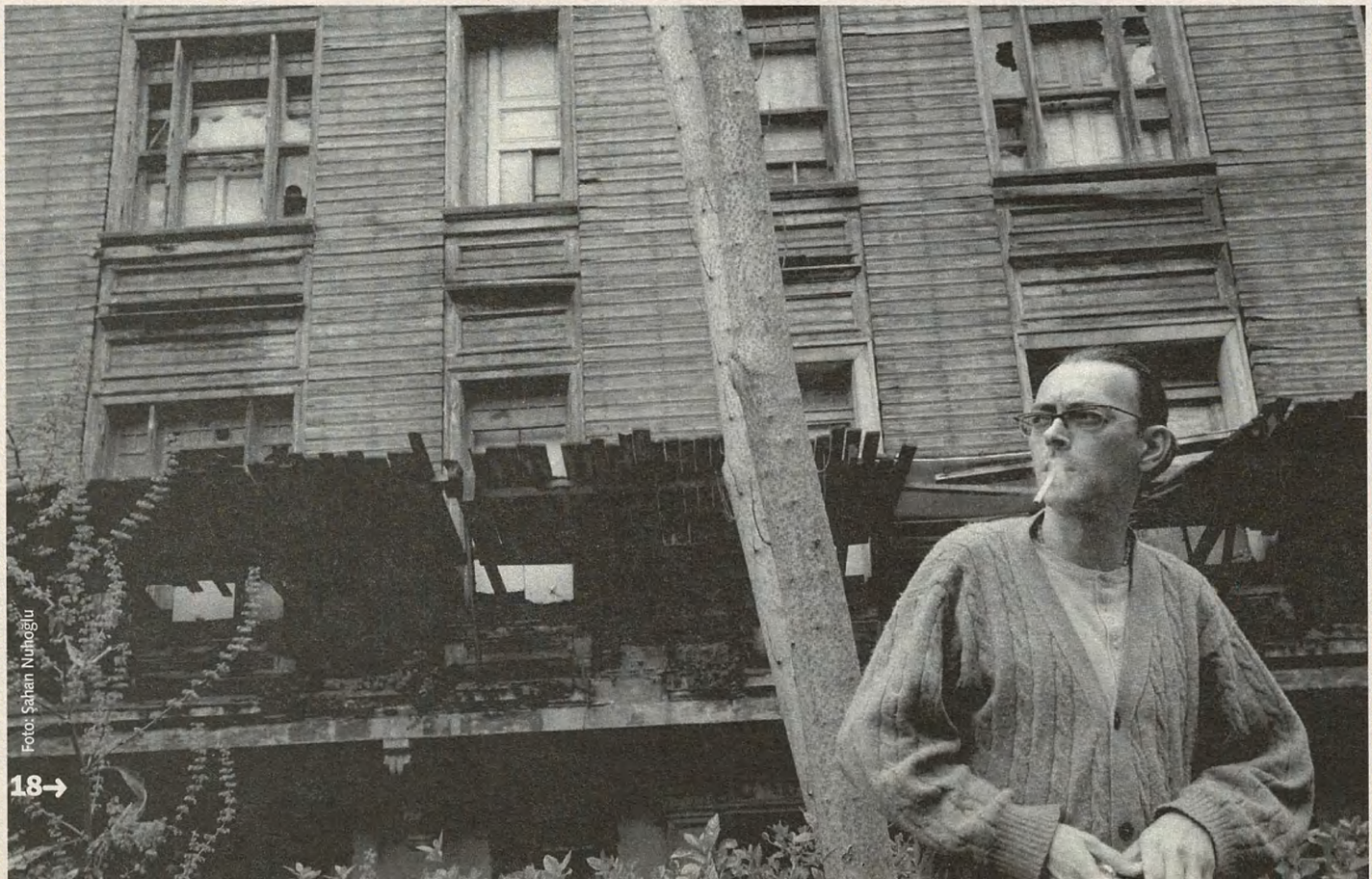

Foto: Şahan Nuhoğlu

bileğinin kesildiğini görmedim. Eline satır alan üniversite basıyor, ama ortada kan yok. Hafif yaralanmalar falan oluyor. Oysa Amerika'da herif pompalı tüfeği aldığı zaman gidip 35-40 kişiyi öldürüyor. Olaya bir kriminolog mantığıyla baktığın zaman sonuç elde ediliyor. Bizdeki sürekli bir efelenme, bir delikanlılık. Hem politik anlamda, hem sıradan ağız dalaşı kavgalarında ortada bir şey yok, yapay tepkiler var. Sevgi de öyle, nefret de öyle bizde. O yüzden heyecanla takip ediyorum.

Bu son olayda göçmen çocuk neredeyse manifestik bir tavırla yapmış bu işi.

Tabii. Anti-kapitalist bir tutumu da var galiba. Bilinçli olmayabilir ama, biraz zengin düşmanı, belki imrenmeyle, kıskanmayla koşut. Kore, More, ister istemez oralardan başka bir şeyler de girmiş genlerine. Hafif bir sosyalizm tadı var galiba çocukta. Katil için de neler dedik bak şimdi...

Allen Ginsberg - America *(Beat Generation)*

Bunu bilmem mi?!

Sen bu şiirin Türkiye versiyonunu ne zaman yazmıştın?

Yirmili yaşlar diye hatırlıyorum. Beat kuşağını yeni incelemeye başladığım ya da en azından beni çok etkilemeye başladığı dönemlerdi.

Altına bugün imzanı atmayacağın bir kelimesi var mı?

Yok. Bırakın Ginsberg'in "Amerika" şiirini, Beat kuşağının bütün yazdıklarının altına imza atabilirim. Kayıtsız şartsız teslimiyet değil, çok düzgün bir edebiyat ve tavır olduğunu düşünüyorum. Belki biraz daha politik olsalardı ya da politikseler de bunu gösterselerdi, iyi olabilirdi. Tatsızlıklarını ve trajedilerini de güzel yaşadılar, bitirdiler işlerini, gittiler. Onları savunmak, dünyada onları seven insanların sorumluluğu altına girdi. Hele hele bizim gibi bir ülkede Beat kuşağının savunulması hem Amerikalı oldukları için bir problem, hem çok alternatif bir hayat yaşadıkları için... Cinsel yönelimleri farklı olduğu için sanırım, dünyanın birçok yerinde Beat kuşağı takipçilerinin böyle sorunları oldu. Türkiye'de bir Beat etkisi var mıdır, bilemiyorum. Özellikle şu enteresandır: Bukowski, Beat kuşağından bir tek Allen Ginsberg'le sohbet eder, onu önemser. Öbürleriyle neredeyse görüşmez, hatta küçük görür. Türkiyeli bir şair olarak bizim Can Yücel'imiz Amerika'daki o hafif dağınık edebiyatçılar çerçevesinde hangisiyle arkadaşlık edebilir diye düşünürdüm. Bukowski'yle Can Yücel'i aynı masada, aynı kefede düşünebilirim. Allen Ginsberg Türkiye'ye bir kere geldi, Can Yücel'le Kumkapı'da rakı içtiler, birbirlerine şiir yazdılar. O masada olamamak benim için çok büyük bir acıdır.

Ne konuştuklarını tahmin ediyorsun?

Bilmiyorum, ama güzel konuşmuşlardır. Allen Hoca herhalde Can Baba'ya asılacak yaşını geçmiştir. *(gülüyor)* O yüzden seks dışında her şeyi konuşmuşlardır. Can Baba'nın pek narkotikle de ilgisi yoktu. Sanırım politika konuştular ya da içki üstüne, dağınık yaşam üstüne, belki hiçbir şey konuşmadılar, içtiler. Birbirlerine şiir yazdılar, onu biliyorum... Can Baba'nın evine gitme ve birlikte oturup içme, Ginsberg'in de evinin önünde fotoğraf çektirme şansım oldu. Kumkapı'da birlikte oturamadık ama, bir elim orada, bir elim burada.

Fotomontaj yaptın yani...

Bir ayağınız Türkiye'de, bir ayağınız Amerika'da olursa, ister istemez cinsel organınız tam Avrupa'nın göbeğine düşüyor gölge olarak. O da herhalde Hollanda'dır. *(gülüyor)*

Sen o masada olsaydın ne konuşurdun?

Bilmiyorum. İngilizcem zaten yok, dinlesem de bir şey anlamazdım. Can Baba'yla, dediğini anlamadan da nasıl dostluk edebildiysem... Beat ekibinin saatlerce sohbet eden insanlar olduklarını düşünmüyorum. Ya müzik dinliyorlar, ya sevişiyorlar, ya bir şeyler yazıyorlar, ya yolculuklara çıkıyorlar, birileri kalıyor evde, yemek yapmaya çalışıyor. Ama işte bugün ne Amerika'da, ne Türkiye'de, ne Ortadoğu'da bu kadar zengin bir seçenek var. Daha çok mutsuzluk ve hüzün üstüne seçenekler... Yaptığım bir şiir akşamından sonra işletmeci, "yirmi tane şair çıkıyorsa, yirmisi de hüzünden ve ölümden söz ediyor, yok mu başka

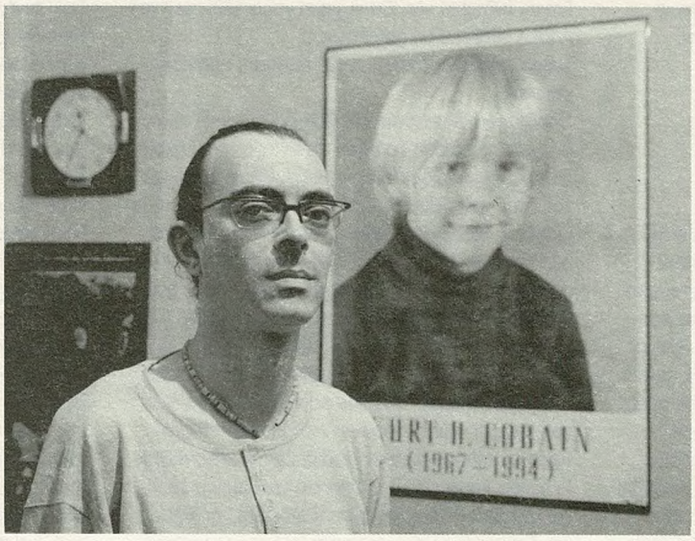

şiiriniz" dedi. Bir an düşündüm, yaklaşık yirmi yıldır hüznü, ölümü, acıyı, kahroldum, öldüm, bittimi yazıyoruz. Buna mecbursun. Öbür türlü yazdığın zaman lümpen, politikayla ilgilenmeyen, asosyal bir yaratık olursun. Gerçeğin kendisinden kopmak da o kadar kolay değil Ortadoğu'da.

Şair olarak ölüm, hüzün ve yalnızlık üçgeninden sıyrılan az sayıda adamdan birisin aslında.

Dalga geçmesini bilen adamlardan biriyim hatta.

Beat'çileri sevmeseydin , "Amerika" şiirini bilmeseydin, o "Türkiye" şiiri olur muydu, o öfke çıkar mıydı?

Olurdu. Başka şiirlerde de yansıyor, ama o bir nazire zaten. Ginsberg'e adamamın nedeni, aynı duyguyu yaşıyor olmamız. O biraz daha şanslı. Amerika zaten bunu uygulayan, yapan, yaratan ülkenin kendisi, o ülkenin içinden yazıyor. Oysa biz, tatbik edilen laboratuardan yazıyoruz. Arada ciddi bir fark var. Ginsberg "Amerika" şiirini yazarken doğrudan çekirdeğe, nüveye, merkeze söylüyor. Sen dolaylı konuşuyorsun. Türkiye'ye söylüyorsun, bunun Türkiye'den sekip sekip diğer emperyalist ülkelere yayılması gerekiyor. Benim kızmam uşaklık eden mantığadır, onun kızgınlığıysa patronadır. "Amerika"yla "Türkiye" şiiri arasındaki en büyük fark bu.

"Türkiye" şiirinin dışında, çok önceden başladığın, zaman içinde ilerleyen, tek tek şehirler için yazdığın şiirsel metinler var. Onlar güncelleniyor mu? Mesela en son Malatya'da insanların boğazları kesildi. Bu bir kişi olarak Malatya üzerine hissiyatını değiştiriyor mu?

Hiç güncellemedim onları. Güzelliği de orada. İlk izlenimler çoğunlukla. Tabii ki değişiyor, ama bu bir şehri karalamak değil. Bu her yerde olabilirdi, bu yüzden de Türkiye'nin bütün şehirlerine karşı, antipati değilse de, bir tedirginlik doğuyor. Ben çok kuştan, ağaçtan bahseden bir şair değilim. Sonuçta her an, benim de üstümde dolaşıyor o bıçaklar ve kurşunlar.

İlk şarkıda David Bowie Amerikalılardan korktuğunu söylüyordu. Son dönemin halet-i ruhiyesi yüzünden Türkiyelilerden korkar hale geldin mi?

Ben insandan korkuyorum. Akıl hastası olan insanla çok daha kolay anlaşabilirim. Ama akla uygun hale getirmiş, bunu sosyal davranış haline dönüştürmüş insanla bırakın iletişim kurmayı, aynı topraklarda yaşamak saatli bomba gibi. Her an patlayacaksın, bir şey seni patlatacak, öldürecekmiş gibi düşünüyorsun. Ondan sonra, "Türkiye demokrat ve özgür bir ülke". Hadi canım, nerede?

Gidişatı nasıl görüyorsun?

Uçak düşüyor, döne döne düşüyor hem de. İstediği kadar oradan anonslar yapılsın, kemerlerinizi bağlayın, sigaralarınızı söndürün, hava boşluğu falan deseler dahi ben camdan da bakan bir insanım, düşüyor uçak canım, hem de öyle bir düşüyor ki. Siyasal rejim olarak demiyorum. Ondan endişemiz yok. Yüz milyonlarca yıl Türkiye Cumhuriyeti kalır, sosyal anlamda uçağın düştüğünü görüyorum.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilelebet payidar kalacağına inancın nereden geliyor?

O bir geleneğimiz bizim. Zarar görsün istemem. Ama sosyal olarak büyük bir çöküntü içindeyiz. Sokaktaki insanın arzuları değişmeye başladı. Anakente gelmesinin nedeni iş, aş bulmak falan değil. Biraz kızlarla birlikte olsun, biraz müzik dinlesin, uyuşturucu kullansın, yani her gelen daha kolay deforme olabiliyor. Kıyma makinesi gibiyiz.

Tandoğan'daki son mitinge baktın mı hiç televizyonda?

Yok. Hiç ilgilenmiyorum.

Ama gazetelerde görmüşsündür. Anıtkabir'de mermeri öpmeyi nasıl açıklarız?

Bu bir tezahürdür. İnsanların artık akıl sağlıkları bozulmaya başlıyor, çünkü denge bozuluyor. Bir denge vardı, şimdi dengenin bir tarafı palazlanıyor. '80 öncesinde, soldan biri öldürülünce, bir bakardık, bir hafta içinde sağdan da biri giderdi. Masa tenisi gibiydi. Kısasa kısas. Fakat son yirmi yıldır giden sürekli sol taraftan. Sol diye sı-

Cobain'in resmi hüzünlü bir umut verir. Hem zekiyim diye bakıyor, hem gülümsüyor ve sonra da intihar edecek. Filmin sonunu biliyorum ama, yine de seyrediyorum.

kıştırmayayım meseleyi ama, aydın ya da kendini demokrat gören, aydınlık düşünen insanlardan. Karşı taraftan da biri ölsün demiyorum ama, Türkiye'de siyasî anlamda değil, illegal anlamda da sol yok. Sokaktaki sol da ölmüş. O kadar kolay ki, ensemize filan tokat atıyorlar neredeyse. Devletten de ürkmüyor, çünkü gizli devlet varsa, onunla da çalışıyor. Sağ partiler militan yetiştiriyor. Ben bu ülkede niye kalayım? Denize girmeye mi geldim? Evet, denizi, doğası güzel ama, ben böcek miyim, balık mıyım? Sonuçta entelektüel insanlar değiller ki, tabii gidecek Anıtkabir'de mermer öpecek, çünkü tutunacağı başka bir şey yok. İnsan şaşkınlıkla bakıyor. Bir tür ibadete, ritüele dönüşüyor iş. Dokunaklı bir şey o, iyi ki gör-

memişim. Mustafa Kemal o sıra Anıtkabir'den ışıklarla çıksa, insanların hiçbiri "cin geldi, hortlak geldi" diye kaçmazdı. Mustafa Kemal'in böyle bir şansı olsa "X Files" tadında, hiç kimsenin "canım, gelmesin" diyeceğini sanmıyorum.

Mor ve Ötesi - Darbe *(Büyük Düşler)*

(intro'yu dinliyor) Hepsi mi bu?

Mor ve Ötesi.

Bilmiyorum bu şarkılarını.

Şarkının adı "Darbe". Radikal'de "Evren'e Sol Açıktan Mektup"u nasıl bir hisle yazmıştın?

Evren'i dışarıdan değil, içeriden gözlemleme şansım oldu. 12 Eylül'de 17 yaşındaydım, lise sondaydım. Bir gelecek çiziyordum kendime –çiziyorsam eğer–, hiç öyle bir niyetim yoktu ama, tam o yaştaydım. Sonra bir anda... Kramp da çok güzel ifade etmiştir bir şarkısında: "Lan n'oldu be"... Öyle bir sabaha uyandık. Yağmurlu bir sabaha uyanmadık, yağmur diner. Hâlâ izlerini taşıdığımız bir fırtına, kasırga gibi bir şeydi. O an fark etmiyorsunuz, çünkü çok gençsiniz. Hatta eğlenceye bile vurabilirsiniz –okula gitmeyeceksiniz. Ondan sonra yavaş yavaş olayın vahametini anlıyorsun, çünkü babam bir ressam ve komünist. Cağaloğlu emekçisi, kitap ve dergi kapakları yapan bir ressam. Dönemin önemli politik şahsiyetleriyle yayıncılık bazında çalışmış. Militan'ın kapağını, Habora Yayınları'nın bütün kitaplarını yapan, Metin İlkin'in kitaplarını, Nâzım kitaplarını yapan, edebiyatla iç içe biri. Fakat gitgide artan sıkıntılarla ekonomik, politik, her şey aileyi de çatırdattı. Boşandılar, babam sonra kendini kaybetti. Mutsuz bir hayat sürdü; çok kötü bir şekilde, fakirlik içinde öldü. Bir de anne tarafı var. Yıllarca alkolle mücadele eden babayı çekmiş, biri kız, biri erkek iki çocuk yetiştirmeye çalışmış. Oğlu delirmiş, tıbbı bırakmış. Aradan bir kızkardeşim çıktı normal diyebileceğimiz.

Türkiye'de sol ölmüş. Sağ partiler militan yetiştiriyor. Ben bu ülkede niye kalayım? Denize girmeye mi geldim? Denizi, doğası güzel ama, ben böcek miyim, balık mıyım?

Baban içeri girdi mi hiç?

Hayır, ama hep teğet geçiyordu. Siyasî bir faaliyeti yoktu. Düşünce suçlusu diye girebilirdi, ama almadılar, belki alsalardı ölmeyebilirdi. Kendine yenildi, faşizme, faşizmin farklı bir taktiğine yenildi. Tabii o zarar ailemizi de çökertti. Birçok insan 12 Eylül'de kitaplarını yakarken, saklarken, çöpe atarken, bizim kütüphanemizden tek kitap kaldırılmadı. Fakat acıdır ki, boşandıktan sonra belki kirasını ödeyebilmek, biraz yemeğini, içkisini alabilmek için o kitapları sattı. Yani yine faşizme gitti o kitaplar. Yakılmadı, toplatılmadı, saklanmadı ama, çöken bir ailenin trajedisinin altına gömüldüler. Evren bizim ailenin içine girdi; bu İskender'in ailesi değil, hepimizin ailesi.

"Darbe", 12 Eylül'ü bizzat yaşamamış, sonradan öğrenmişlerin yaptığı bir şarkı. Sözler sana nasıl geliyor?

Anlamak lâzım, sonuçta arkadaşlar genç insanlar. Ellerinde tarihsel bilginin haricinde duyarlılıkları ve bilinçleri var. Canlı yayın yapar gibi olay yerinden bildirmeleri gerekmiyor.

Yakın zamanın Türkçe şarkı sözlerini nasıl buluyorsun?

Son dönemde seviyorum. Çok politik değil ama, en şairane sözleri Teoman'da buluyorum. Müzik olarak, romantik bir prens olarak Emre Aydın güzel. Ama çok tekrar ediyor kendini. Redd hoşuma gidiyor... Müziğimiz Türkçeyi tutuyor mu, onu da bilmiyorum. Geçen U2'nun sözlerine baktım. O da kuvvetli anlamlar taşımıyor, dibine kadar sözler değil, ama bir gıdıklaması var. Bir dönem Kargo'nun söz yazarı MŞŞ'nin (Mehmet Şenol Şişli) sözleri çok güzeldi. Punk grupları içinde en güzel söz yazan Rashit. Özellikle son albümdeki sözler çok kuvvetli. Bir de Duman'ı atlamamak lâzım. Kaan ve arkadaşlarının yazdığı parçalarda, müzikle sözün kardeşliğinin ötesinde yapışık ikiz bir hal var. Mesela "Seni Kendime Sakladım" çok güzel. Duman'ı dümen olmadığı için çok seviyorum.

Senin şiirlerinden de şarkı yapılmıştı...

İki tane var. Onur Akın "De Gülüm"ü besteledi. Bir de benim beste üzerine söz yazdığım var. Hatta sevilen ve beğenilen bir şarkıdır. Sertab Erener'in "Sertab Gibi" albümünden "Yara". "Kör noktalar vardır her aşkta / İnsan doğar ölmez o suçla" diye giden Atilla Özdemiroğlu bestesi...

Rashit'le yapmaya çalıştık, bir dönem Levent Yüksel'le, Feridun Düzağaç'la çalıştık, ama sonuç alamadık. Net değil ama, belki Baba Zula'nın albümünde bir şeyler yapacağız.

Keny Arkana - La Rage *(Entre ciment et belle étoile)*

Hiç bilemem.

Arjantin asıllı, Fransa'da yaşayan bir kız. Yirmili yaşlarının başında, hiphop yapıyor, çocukluğu sokakta geçmiş. Gayet politik ve de öfkeli. Neden bizde, sanatın herhangi bir alanında çok net bir öfke çıkamıyor?

Tamamen bireysel korkulardan. Gelenekçi olmamızdan. Tinercisi ya da sokakta büyümüş, evsiz dediğimiz insanların kendini ifade etme alışkanlığı yok. Sokakta kalan oturur ağlar ya da tiner çeker ya da gasp yapar. Doğuş var mesela, "sokaklarda yetiştim" diyen. Oradan çıkan insanın politik olma ihtimali de yok. Bir de öfkeyi benmerkezci bir sinirlilik hali gibi gördüğümüz için, "delidir" gibi algıladığımız bir şey öfkeli olmak. "Bu aralar iyi değil" diye bakarız. Öfke, akut bir şeydir, kronikleşmemiştir bizde.

Seninki ne zaman akuttan kroniğe geçti?

Benimki genetik. *(gülüyor)* Doğuştan kronik!

Müzik olarak rap nasıl geliyor?

Çok sevmiyorum. Kulağıma yatkın gelmiyor.

Halbuki şiire en yakın hal değil mi?

Bazen performanslar oluyor. En son Baba Zula'yla Babylon'da yaptığımız çok keyifliydi. Ben bir şiirimi rap'e yakın okudum; bazı mısraları bozarak, bazı kelimeleri tekrar ederek, esler vererek... Sahnede izlemek hoşuma gidiyor, ama evde çok fazla hiphop dinlemem.

Her zaman şiirlerini seven, takip eden çok genç bir kitle oluyor; sürekli bir devridaim var.

Dizi film gibiyiz. Her sezon kadro yenileniyor, okur geliyor. *(gülüyor)*

O gençler ne diyor? Onların hayatında hiphop, rap var mı?

Benim okurum çok fazla hiphop dinlemiyor galiba; onlar rock sound'undadır. Konu açıldığı zaman, kulak misafiri olduğumda ya da sitemdeki müzik forumlarına baktığım zaman daha çok rock üzerinde dönüyor muhabbetler. Galiba benim de rock'a daha yakın olmam yüzünden. Ben de çağa uyayım diye hiphop dinleyecek değilim bu yaştan sonra.

Iron Maiden - Aces High *(Powerslave)*

Çok Türkçe bir şey gibi girdiler... Aaa, Iron Maiden mı? Yıllar önce Iron Maiden konserine gittim Açıkhava'da, en öndeydim. O dönem bile, o kitlenin içinde olmak bir tuhaf geldi. Nasıl ifade etsem? Sevmediğimden değil, sevmesem gitmem. Sağımda solumda tepinen, dans eden gençlerin arasında doğru bir duruşum olduğunu hissetmiyordum. Sürü psikolojisinden, sürü hareketlerinden hep nefret ettiğim için galiba.

O zaman hiçbir konsere gitmemen lâzım, ama bir sürü konserde görüyoruz seni.

Dikkat ederseniz, mümkün olduğu kadar kalabalığın dışında bir yerde dururum. Hani yaşgününe davet edilen ve dans etmeyi bilmeyen çocuklar vardır ya... Ya da seyretmesini çok seviyorum. Sinemacı yanım olabilir, öykü yazma mantığım olabilir. Hepsi bir yana, röntgenci yanım var. Jim Morrison "sinema bir röntgenciliktir" der. Yazı yazmak, bir şey bestelemek, bir başkasının hayatı üstüne konuşmak hep röntgencilik üstüne kurulu. Metal, hiphop'a nazaran daha yakın, ama yine de beni ifade eden bir müzik değil. Benim şiddet içeren mısralarım ya da yazılarımdaki agresif yapı kakofonik değildir, ironi yüklüdür. Oradaki şiddet daha ince hesaplanmıştır. Metal müzik, huzursuz etmek üstüne kurulu. Distorsiyon kullanarak, bilerek yüksek sesle langır lungur çalarak... Benim şiddetimse sessizliğin içine bir laf sokup kaçmaktır.

Bunun müzikal karşılığı ne oluyor?

"Kırmızı hangi kelimeye karşılık gelir" gibi oluyor

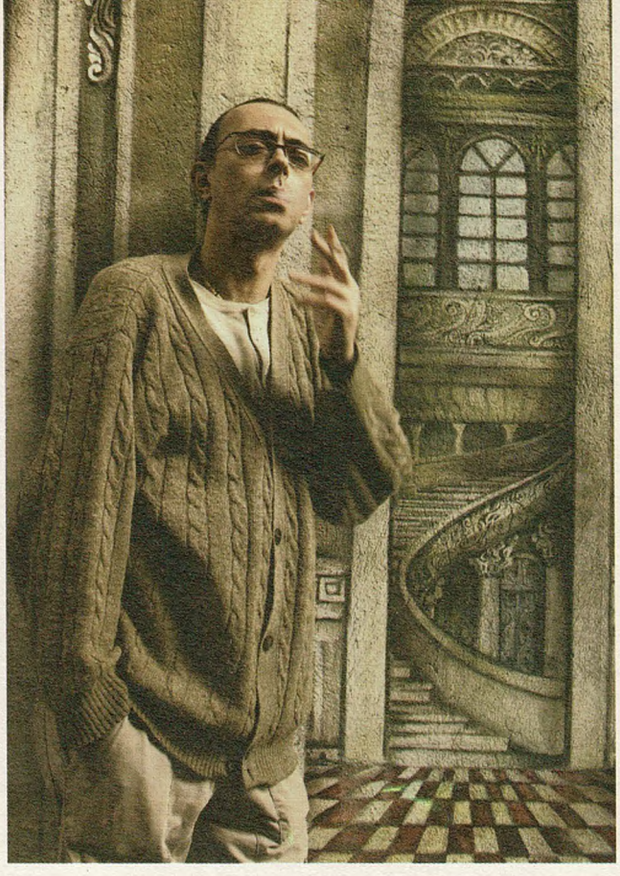

ama, ne dinlediğimi düşünüp karşılaştırdığım zaman, daha çok pop-caz, rock ya da '80'lerin klasikleşmiş pop parçaları gibi... Metalin en azından daha disiplin bozan bir tavrı olduğunu düşünüyorum. Rock kültürünün de bir uzantısı olduğu için disiplin bozuyor. Hiphop disiplinsizlik zaten, çünkü sokaktan.

Sigur Rós - Vidrar vel til loftárása *(Ágætis byrjun)*
www.youtube.com/watch?v=5kly1jHqyNY
(Youtube'den izlediğimiz klipte, iki eşcinsel gencin gol sevinci anlatılıyor) Erkeklerin maskülen olmayı tamamen öne çıkardıkları, kendi aralarında yaşadıkları her olayda, –futbol, hamam, kahvehane– homoerotizm var. Kaçınılmaz. Bekârlığa veda partisi bile neredeyse birbirlerine veda etmek: Sevgililer ayrılıyormuş gibi, "ben sizi bırakıyorum, artık başka bir hayata gidiyorum" gibi. Ya da yatılı okul. Erkek lisesinden ayrılanların birbiriyle vedalaşması, iki sevgilinin vedalaşması gibidir. Tabii, homoerotik deyince illâ ki cinsel birleşme olarak bakmamak gerekiyor. Birbirlerine temas edebildikleri, bunun genelgeçer ahlâk kurallarına, akla ve topluma uygun hale getirilmiş hali bahsettiğim. Güreş de, boks da öyle. Kadınlarla erkeklerin birlikte yaptıkları spor dalı niye yok?

Niye yok? Sadece güç eşitsizliği mi?
Sanmıyorum. En azından tenis müsabakası yapılabilir. Haremlik-selâmlık bir tek bize ait değil. Bu cinsel ayrımcılık dünyanın her yerinde var. Keşke öyle bir spor dalı olsa. Ben gay olmasam da, bunun olması gerektiğini düşünürüm. Erkeğin erkeğe temasında futbol topu çok önemli bir şey.

Ne kadar sıkı bir futbol takipçisisin?
Bir şeyi sevmeyi seviyorum. Bu, alışkanlığın ötesinde bir aidiyet duygusu. Çok sıkı bir taraftar değilim, ama sürekli aklımın bir ucunda niye maça gidemediğim var. Ya da kaçırdığım golleri eşe dosta sorarım. Şu an Fenerbahçe'nin içinde bulunduğu konum gibi tehlikeli bir durumdan bahsedildiğinde huzursuzluk geliyor. O zaman maç seyredemiyorum. Çok önemli bir maçsa, derbiyse de izlemiyorum, sonra gollerine bakıyorum. Kalbim falan sıkışıyor ciddi ciddi... Bu çok ahlâksız bir klipmiş, güzel. Şu klibi Türkiye'de çekemezsin. Bunda oynayacak 14-15 yaşında iki oyuncu bulamazsın, çeksen de oynatamazsın. Sonra, altkültür niye gelişmiyor? Gelişmiyor işte.

İzlediğin maçlarda en güzel sevinen futbolcu kim?
Şu ara Fenerbahçeli Tuncay. Rakip tribüne dönüp susun işareti yapıyor. Güzel, ironik bir şey. "Golümüzü attık, susun, efendi olun" diyor. Hem millî maçlarda, hem Fenerbahçe maçlarında yaptığı bir şey. Eskilerden galiba Serhat'ın yaptığı boğa vardı. *(eliyle boynuz yapıyor)* Birbirinin kıçını koklayarak yürüyen Bursalıların timsah sevinci vardı. Aslında en homoerotiği oydu. *(gülüyor)* Uzuneşek çok tehlikeli bir şeydir erkekler için nedense. Niye yapar erkekler onu, bilemiyorum. Aslında biliyoruz da... Futbolcuların sevinmesi, birbirine dokunması çok tuhaf bir şey. Yeşil sahayı kocaman bir yatak gibi görüyorlar sanki. Hem taraftar, hem futbolcu öyle görüyor.

Pascal Nouma'nın tombalasına ne diyorsun? Genelkurmay bile el koymuştu olaya...
İçlerindeki belki en eğlenceli adamdı. Onu bir gün gay club'da görsem hiç şaşırmazdım. Gay olduğundan değil. Kızlı-erkekli hep beraber, gay arkadaşınız varsa ya da yoksa da eğlenmeye gidilen mekânlar Batıda var. Nouma belki yurtdışında oralara gidiyordur, çünkü eğlenmeyi seven ve futbolu da eğlenerek oynayan biri. Vücuduyla da barışık. Boş bulunup yaptığını sanmıyorum o hareketi, sempatik olduğu için kabul göreceğini sandı, ama Karagöz-Hacivat meselesi. "Çok seviyoruz ama, seni öldürmek zorundayız."

Bir ara futbolcular için (Emre Belözoğlu, İlhan Mansız, Serhat Akın) yazdığın akrostişlerin vardı. Onlar devam ediyor mu?
Hayır, o bir dönemdi. Zaten arka arkaya yazmadım onları. Yanlış da anlaşıldı, "Emre'ye yazılan aşk şiiri" diye lanse edildi. Halbuki, oradaki tiplerin ağzından aşkın yorumunu yaptım. Ben Emre olsaydım, bir aşk şiiri yazmak zorunda kalsaydım, bunu yazardım. Oradaki akrostiş onların imzası olsun diye yapılmış bir şeydi. Ama futbol özelinde durursak, bir kare asa getirmek, dörtlemek isterdim, dörtleyemedim.

Maça gitmeyi seviyor musun?
Sevdiğim bir takımın hata yapması ve gol yemesi sinirimi çok bozuyor, çok üzülüyorum. Ne hakem hatasına, ne karşı takıma bakıyorum. Kendi oyuncularıma sinirleniyorum, ama bu hiçbir zaman "yönetim istifa"ya dönüşmüyor. Bazı sevgililer vardır, yan yana durmak istemezler, başka şehirde olmak daha iyidir. Arada bir buluşursunuz, birbirinizi kırmadan üç-beş gün geçirirsiniz. O ilişki tam bir ilişki değildir, ama uzun süreli gider. Herkes birbirine kuşkuyla bakar, "acaba onun da bir sevgilisi var mı" deyip sen de kaçamak yapsan yakalanır mıyım diye korkarsın. Fenerbahçe'yle ilişkimiz biraz öyle.

Hrant Dink'i vuran çocuk Pelitlispor'da oynuyormuş. Antrenörüyle konuşuyorlar, "çok sessiz, sakin bir çocuktu, ama sahada saldırgandı" diyor. Saha gerçek hayattan daha mı gerçek?
Evet. Bir anlamda savaşa gidiyor. Spordan çıkıp gerçek hayata döndüğü zaman tüfeğinin dürbünü ciddi büyük yaralamalara da yol açabiliyor. İşini iyi yapan herkes mükemmel bir katil potansiyelinde. Bir yandan, doğada bir canlının bir başka canlıyı öldürmeden hayatta kalma ve beslenme ihtimali yok. Ama kedinin fareyi öldürmesinin altında hiçbir zaman beslenme güdüsü yoktur. Sadece hoşlanmadığı için onu korkutur ve genellikle kalp krizinden ölmesine neden olur, çünkü bulunduğu alanı korur. Bu tür cinayetlerde aslında tırnak içinde çok "hayvanî, doğal bir güdü" görüyorum. Tehlikeli olan da bu. Hayvanî güdülerin şiirde, sinemada çıkmasını çok isterim. Sanatçının hayvanî güdüleriyle hareket etmesi güzeldir, yapmacıklıklardan uzaklaşır.

Teoman, Redd, Kargo, Rashit... Duman'ı da atlamamak lâzım: Müzikle sözün kardeşliğinin ötesinde, yapışık ikiz bir hal var. Duman'ı dümen olmadığı için seviyorum.

Bir insanı öldürebilecek noktaya gelebilir misin?
Gelirim tabii. Herkes gelir.

Buna yakınlaştığın oldu mu?
Çok. Anlatmak zorunda değilim herhalde, belki herkesten daha fazla yaklaşmışımdır. Plan bile kurmuşumdur. Bu bir aşk cinayeti de değil, siyasî

cinayet de değil. Çok kendimle ilgili, hayatta kalmak için. Mutlaka birinin ölmesi gerekiyorsa, benim hayatta kalmam gerekir. İnsan benmerkezci düşünür. Onu nasıl ortadan kaldıracağını düşünürsün. Her insan düşünmüştür. Belki benim kadar doğal söyleyemez. Asıl sapıklık, zevk için bunu düşünmek. "Bu yoktur insanın doğasında" diyorsanız, en plastik düşünen sizsiniz.

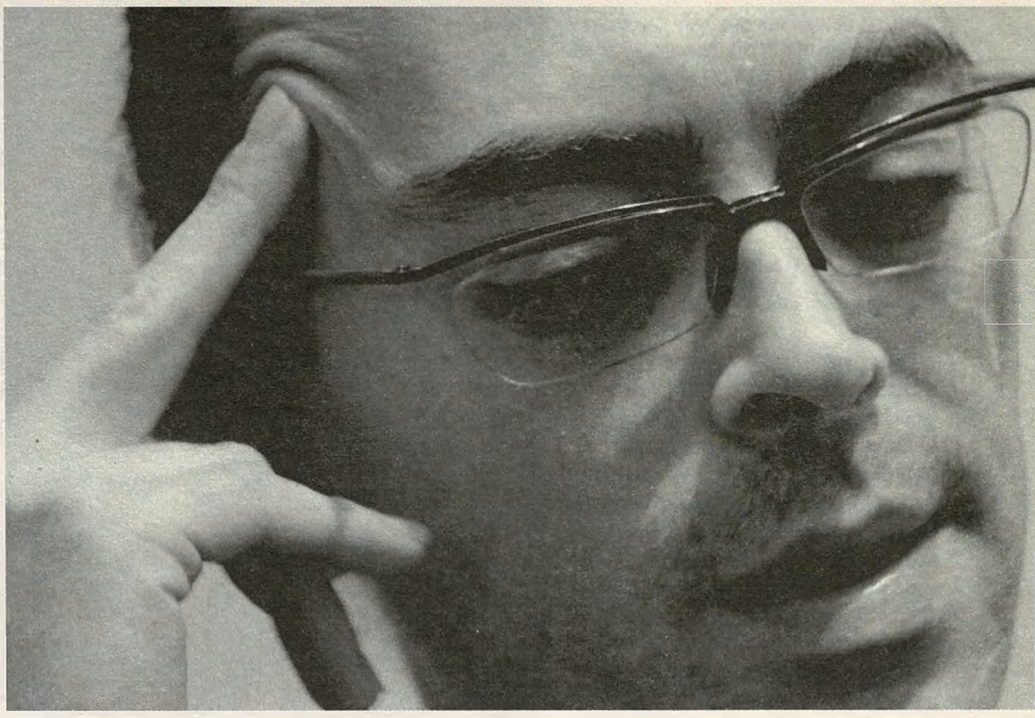

Antony & The Johnsons
Hope There's Someone
(I'm A Bird Now)

Bu nasıl bir ses sence?
Az önce ağlamış gibi.
Kadın mı, erkek mi?
Böyle bir soru sormasaydın, "erkek olma ihtimali yüksek" derdim.
Antony çoğunlukla kendi hikâyesini, kadın olmak isteyen bir erkeği anlatıyor.
Bilmiyorum. Cockney Rebel topluluğunun "Sebastian" diye çok meşhur bir şarkısı vardı. Cinsel form değişikliği peşindeki erkeklerde, bu öyküyü anlatanlarda trajik bir ses var. Kadın vokallerde pek olmuyor. Hikâye trajik olduğu için mi böyle ifade ediyorlar, yoksa gerçekten öyle hissettikleri için mi, bilemiyorum. Bence neşeyle anlatılması gerekir. Hüzünlü bir geçmişi olsa bile, bir erkeğin transseksüel olma eyleminde büyük bir hüznün tersini, yeni bir başlangıcın coşkusunu, neşesini beklerim.
Türkiye'deki en afişe gay'lerden birisin. Kaç senedir insanlar hiç imalı olmadan eşcinselliğin üzerine soru sorabiliyor sana. Sen neler gözlemliyorsun, homofobi ve transfobi nereden nereye geldi?
Kesinlikle fazlalaştı. '90'lı yıllarda bir rahatlık vardı. Kimse yanlış anlamasın, seks performansı ve partner bulma anlamında demiyorum. Oturup konuşabilmek, sohbet etmek, arkadaş bulmak daha rahattı. Bir muhafazakârlaşma başladı 15 yıldır. '90'larla birlikte bambaşka bir nesil yetişti.
Kırılma noktası ne?
Anne, baba, çevre. Bir bayrak yarışı var. '60'lar '70'lere verdi, '70'ler '80'lere verdi. '80'ler hafif hafif '90'lara anlattı bunları. '90'larda palazlanan gençler bu mirası tamamen reddetti ve kendi gördüğünden başka bir şey oluşturdu. '90'larda yaşanan ekonomik, sosyal, siyasal her şeye bağlanabilir. Şiirde de öyle. Bizi önceki kuşaklar etkilemişti. '90'larda palazlanan, 2000'lere gelen genç şair arkadaşlar miras olarak reddediyorlar bizi. "80 tasfiye edilsin, gelenekçisiniz siz" diyorlar. Kötü mü? Hayır, şiir için iyi. Sinema ya da müzik için hoş olabilir. Bir dönüp bakıyorum, Lambda'nın en kuvvetli olduğu dönemlerdi, KAOS GL daha aktifti, gay club'lar daha doluydu, genç arkadaşlarımızla oturup daha detaylı konuşabiliyorduk. Merak ediyorlardı, karşı çıksalar bile sohbet ediyorduk. Bugünün öyle bir sıkıntısı yok. Konuşma gereği bile duymuyor, toptan reddediyor. Tekrar hastalık olarak görmeye başlayabilirler. '80'lerin sonu - '90'ların başında bir kabulleniş vardı. Belki gay-star'lar daha yüksekteydi. Freddy Mercury'ler, biseksüel eğilimleri olan star'lar etkiliyordu gençliği. Marilyn Manson bile kaybolacak gidecek. Artık hem bizde hem dünyada terbiyeli, efendi starlar çıkıyor. Kendilerine örnek teşkil eden örneklerde uç, sivri şeyler görmeyen bir nesil var. En küçük şeylerden ürküyorlar. Bir tek seks için değil, politika, sosyal aktivite için de geçerli bu. Benim evde punk'larla sabahlardık. Hiç tanımadığım insanlar gelirdi, otururduk, şaraplar içerdik, herkes bir kenarda uyurdu. Sabah çay demler, kahvaltılar ederdik. Tatlı bir getto anlayışı vardı. Bugün kimse yabancı birini değil yatıya, evinin içine almak istemiyor, çünkü gasp ve hırsızlık aldı yürüdü.
Senin başına da böyle bir şey gelmedi mi?
İki-üç defa. Sonuncusu ciddi bir gasptı. Herkes kapısı kilitli oturuyor. Lavabo tıkanması gibi bir şey. Boruların değişmesi demek, bütün bu yapının değişmesi demek bu coğrafyada. Anakentlerde zorlayarak değiştirdin, ama üç kentte değiştirmenin hiçbir anlamı yok.

Yıldız Tilbe
Sevdiğime Hiç Pişman Olmadım
(Sevdiğime Hiç Pişman Olmadım)

Oturmaya gelmedik. *(gülüyor)* Kim bu? Esengül? Aa, Yıldız. Çok komik oynuyor bu kadın yahu. Yıldız'ın Nişantaşı'ndaki evinde bir gece kaldım. O zaman meşhur olmamıştı. Sevdiğim bir şair arkadaşımın müzisyen yanı da vardır, bestelerini getirmişti İzmir'den. "Bir müzisyen kadına gideceğim, gelir misin" dedi, gittik. O gece Ataköy Marina'da sahneye çıkıyordu, bizi de davet etti. Paramız yoktu, ona sezdirmedik. Bize birer içki ikram etti, sahneye çıktı. Çıkarken çok doğal, "saçım düzgün mü" falan dedi. Yolda benim gay olduğumu öğrenince çok sıcak davrandı bana. "Aa, ne güzel" dedi, "ne kadar doğal söyleyebiliyorsun". Sonra "bizim için de bir şarkı söyle bu akşam o zaman" dedim. "Ne söyleyeyim ki bilmiyorum, size göre bir şey yok, hep kadın-erkek şarkıları" dedi. Ben de "Olmasa Mektubun"un bir anlamda gay'lere hitap ettiğini söyledim. Sözlerden de kısaca söz edince çok şaşırdı. "Hiç böyle algılamamıştım" dedi. O gece sahnede "şimdi bir şarkı söyleyeceğim, bu şarkıyı kendini çok farklı ifade eden dostlarıma, ki onlardan bir tanesi de burada, onlara adıyorum" dedi. Sonra da Nişantaşı'ndaki evine bizi zorla sokup yer yatakları yaptı. Bir daha da görmedim. O gün Yıldız'ın doğallığını görmek bana yetti. Hâlâ doğal mı, bilemiyorum, ama uyuşturucuyla yakalandığı günlerdeki tavrıyla şimdi biraz törpülendiyse bile, her zaman bende neyi, nasıl yapacağı belirsiz bir çılgın olarak kaldı. Pek sevdiğim bir tarz değil müziği, ama insan olarak her zaman bir artısı var.
Ekşi Sözlük'te senin için "şiirin Yıldız Tilbe'si" demiş biri.
Arabesk demek istemiş herhalde. Büyük olasılıkla laf sokmaya çalışıyor. Ama Türkiye'nin Beethoven'ı ya da Freddy Mercury'si deseler de mutlu olmam. İskender'se İskender sonuçta. Türk şiirinin timsahı deseler, o bir sempatidir. Faresi, böceği deseler, hakaret de olsa, bir yaratıcılığı vardır. Türk müziğinin Küçük İskender'i mi diyeceğiz Yıldız'a da? Arabesk diye bakıldığı zaman, ben arabeskten her zaman faydalanmışımdır. Amerika'da caz, İngiltere'de punk varsa, amacına çok uygun değilse bile, arabeskte o motivasyon vardır. Ezilen insanların müziği olarak başlamıştır, başka yerlere kayıp gitmiştir. Shakespeare'de bile arabesk vardır. Trajedi aslında arabesk bir şey. Tabii müzik olarak da, teknoloji olarak da geliştirilmesi gerekiyordu. Gelişmemiştir, fast food'a dönüştüğü için de avamlaşmıştır. Avamlaşmak da kötü bir laf değil aslında. Geniş kitleye gittiği için, çok düz, oynanmamış bir tarzdır. Ben o yüzden şiirde arabesk motiflerin olmasını bu coğrafyanın tezahürü olarak görürüm. Eğer sadece Beat kuşağının haritasıyla yazsaydım burada ne işim vardı, Amerika'da yaşardım.
Sen de Yıldız Tilbe kadar kolay yazabilen bir insansın galiba...
Aslında yazdıklarımı derli toplu koyduğunuzda çok fazla yazmadığımı görürsünüz. Yirmili yaşlardan beri yazdığıma göre, 25 senedir yazıyorum. Birleştirilmiş kitaplarla beraber kitap sayısından hareket edersek 20-25 kitap ediyor. Her yıl, hayatın içinden bir kitaplık malzeme çıkartabiliyorum. Bana göre aşırı bir yazma biçimi değil bu, az bile denilebilir. Karşılaştırma adına bir de Rus klasiklerine baktığınız zaman, adam ciltler boyunca roman yazmış. Bizde şöyle bir kanı var: O kadar çok üretiyorsa tekrar eder, basitleşir yazdıkları.
23 yaşında yazdığın bir şeyi şimdi okuduğunda sana nasıl geliyor?
23 yine iyi de, 16-17 yaşında yazdıklarım felâket!

Bir ayağınız Türkiye'de, bir ayağınız Amerika'da olursa, ister istemez cinsel organınız tam Avrupa'nın göbeğine düşüyor gölge olarak. O da herhalde Hollanda'dır.

Bugün o şiirleri "ben yazdım" diye bana bir delikanlı getirse, ona, "senden hiçbir şey olmaz" derim. Ama yarı belime kadar, otuz defter doldurmuşum. Beni kimse kırbaçlamadı. Ne ailem, ne çevremdekiler. 19-20 sonrası yoluna oturmuş. Memet Fuat'ın "sen önemli bir şair olacaksın" demesi de o şiirlerden çıktı. Genç arkadaşlardan beklediğim şu: Ben 16-17 yaşında yazdığım şiirleri Memet Fuat'a götürmedim. Çünkü o şiirlerin kötü olduğunu yirmi yaşımdayken fark ettim.

Gençler gelip şiirlerini sana okuttukları zaman nezaketini koruyor musun?

Evet, maalesef. O insanın incinmemesi de gerekiyor. Ama gerçekten çok kötüyse, bunu söylemek zorundayım. Genelde kaçarım. Nasılsa bunu biri ona söyleyecektir, ben söylemeyeyim.

Bu şarkının üç versiyonu varmış. Çaldığımız, Ozan Doğulu düzenlemesi. Doğulu'lardan gidersek, Eurovision senin ilgin dahilinde mi?

Denk geldiğim zaman seyrediyorum. Şansımızı soracaksın. Kız, böyle komik sorular sorma! Türkiye'de herkes Eurovision'u seyreder. Çocukluğumdan beri elime kâğıdı kalemi alıp hangi ülke bize kaç puan vermiş yazarım. *(gülüyor)* O kâğıt sonra kayboluyor ama, ben yine o yarışma tadını seviyorum.

Nirvana - All Apologies *(MTV Unplugged In New York)*

Hah, şarkım geldi işte! Bütün şarkılarını severim. Ama son ölüm yıldönümünde hiçbir şarkısını dinlemedim. "Ne güzel komşumuzdun sen Fahriye abla" durumunu sevmem. Bir dönem çok sık dinliyordum. Arşivim çalındı, Kurt Cobain'lerim gitti, kasetlerim kaldı. Kasetçalarım da olmadığı için dinleyemiyorum. Ama Kurt Cobain her dönem, her zaman dinleyebileceğim bir adam. Onu müzik gibi dinleyemiyorum, şiir kitabı gibi geliyor. Janis, Jimi, onlar da çok önemli benim için ama, Kurt Cobain'e karşı garip bir aşkım var. Sözlerine dikkat ediyorum, çok kuvvetli de bulmuyorum açıkçası. Ama kızamıyorum da, o kafayla, "ben bir şey söylüyorum, içindeki derinliği siz anlayın!" der gibi söylüyor. "Güneş diyorum, anladınız değil mi güneş derken ne demek istediğimi?" İllâ ki güneşi açıklama derdi yok. Ortak bir lisanımız, bir jargonumuz var. Güneş sanki bir şeye karşılık geliyor. Onu bir tek biz anlıyoruz gibi. Yeni öğrendim, Seattle şu anda kültür seviyesi en yüksek yerleşim birimlerinden biri. Yüzde 98'i kalp krizi sırasında nasıl müdahale edilmesi gerektiği konusunda eğitimli. Artık insanların öğreneceği bir şey kalmadığı için oraya kadar geldikleri söyleniyor. Pek sokak kültürü de kalmamış. Harlem'in Harlem olmaması gibi. Orada da tıpkı bizim varoşlardaki gibi, nasıl kente gelen çocuklar kopya kotlar, ayakkabılar giyiyorsa, Harlem de New York'un Özgürlük Anıtı bölgesine akmak için, güzel ayakkabı, güzel tişört giyiyor, güzel gözlükler takıyor. Her yerin ruhu bozuluyor. Kurt Cobain belki de bunu çok evvelden görenlerdendi.

İlk dinleyişini hatırlıyor musun?

Nirvana yola çıkalı daha on dakika olmuştu keşfettiğimde. İlk nasıl dinlediğimi hatırlamıyorum, ama büyük bir olasılıkla yıldırım aşkı gibi bir şey olmuştur. Anlatacağım şey bir kurmaca: Mutlaka Beyoğlu barlarından birinde duymuş, "kimdir?" diye de sormuşumdur.

Duvardaki Kurt Cobain resminin hikâyesi ne?

Bu, Cobain'in çocukluk resmi. Bir gün Atlas Pasajı'na girmiştim, sevgili Suat Bilgi'nin Çalıntı'sı vardı. Suat kapının önüne posterler yığmıştı, fakat diğer posterler Kurt'ün ismini örtmüş. Sadece sarışın, onlu yaşlardaki bir delikanlının resmi. Ben resme baktım, baktım, çocuğun gülümsemesini, gözlerini, saçlarının rengini çok beğendim. Ne bileyim, çocuğum olsun gibi mi hissettim? Çocukları seviyorum, yeğenim de var, onunla vakit geçirmek, sinemaya gitmek falan çok hoşuma gidiyor. Bir yandan da tuhaf geldi. Çocuk resmini niye duvara asayım? İki-üç tur attım, sonra geldim, önündeki poster düştü ve altından Kurt Cobain ismi çıktı. O anı hiç unutmuyorum. Kaldım. Üstümde para yoktu. Suat'a dedim, "üstümde para yok, sonra veririm".

Seninle kaç ev dolaştı?

Evdeki en temiz poster odur, çerçevelidir. Sürekli temizlenir, silinir. Avrupa Yakası'nda Burhan Abi var ya, o duvardaki ağlayan çocukla konuşuyor, ben de bazen onunla konuşuyorum. Kurt Cobain'in resmi bana her zaman hüzünlü bir umut verir. Hem zekiyim diye bakıyor, hem gülümsüyor ve sonra da intihar edecek. Filmin sonunu biliyorum ama, yine de seyrediyorum... O bakışlarda, "ben her an çekip gidebilirim" var. Bu adamın, "ben öleceğim" dediği zaman koluna yapışmamak lâzım. O zaman sinirlenir.

Senin o yaşlardaki fotoğrafların nasıl?

Benim öyle tebessüm eden fotoğrafım hiç yok. Çok masum, saçı sağdan ya da soldan ayrılıp arkaya taranmış, zayıf, cılız bir çocuk. Yaramaz da değildim. Hep kendimleydim. Beni bırakırlardı, yerde otururdum, oyun oynardım, boş ilaç kutuları, iskambillerden evler yapardım. Bugün de öyleyimdir. Evden bazen üç-dört gün çıkmam, kapım çalınmaz. Kendi işlerimin haricinde, çok şizofrenik boyutta tek başıma tavla oynarım ve çok severim.

Şiirde arabesk motiflerin olması, bu coğrafyanın tezahürü. Eğer sadece Beat kuşağının haritasıyla yazsaydım burada ne işim vardı, Amerika'da yaşardım.

Nasıl?

Ligler yaparım, karşı taraf için de oynarım, puanlar veririm. Zaten çocukluğum, mahalle arkadaşlarıma bildiğiniz borsa, monopol tipi oyunlar yaratmakla geçti. Kahramanlarım vardı, yüz sayı çizgi roman çıkarttım.

O nasıl bir kahramandı?

MİT'ten ayrılmış, çeteler var, onlarla savaşıyor. Korku öykülerinin içine karışır, Dylan Dog gibi rüyalarla, kâbuslarla uğraşır. Enteresan hikâyeler. Mahalle arkadaşlarımı da böyle hayal oyunlarıyla, fanzinlerle, lise sona kadar avucumun içinde tuttum. Baktım ki artık onları okumuyorlar, iskambil oyunlarını öğretip bu sefer kahvehaneye taşındık. King nasıl oynanır, 3-5-8 nedir, onları öğrettim. Arkadaş çevremi elimde tutmak zorundaydım, çünkü çok kolay dışlanabilecek bir adamdım. Kitap okuyorsun, gözlük takıyorsun, top oynamıyorsun, kızların peşinde koşmuyorsun...

O çizgi romanlar duruyor mu?

Yok, annem yer kaplıyor diye onları balkona koymuş, sonra yağmur yağmış, ıslanınca da, "attım onları oğlum" dedi. Ben de, "peki anne" dedim. Böylece hayatımın bir bölümü gitti. Bacağın kopması gibi. Bacağın kopunca acır mı? Herhalde ilk anda acımıyordur. Atılan dergi sayısı, sanıyorum fanzin olarak 200 civarında falan ve bunun 100-150 tanesi de çizgi roman.

Hâlâ hayatında çizgi var mı?

Çok az, vinyet olarak çiziyorum. Ama eskisi kadar kuvvetli değil, uzaklaştım. Sevgili Bahadır Baruter, "senin çizgin çok kuvvetli, çizsene" demişti de, "bir o eksikti" diye gülmüştük.

Babanın resimleri duruyor mu?

Tek tük, ailemin evinde duruyor. Bende yok. Zaten çoğunu satmıştı.

Ne tarz resimler yapardı?

Daha çok gravür tadında yapıyordu. Natürmort yapıyordu. Aslında en ilginç dönemi, ahşap ev kapıları üzerine çalıştığı zamanlardı. Ortaköy'deki o tek tük kalmış eski evlerin kapıları... Sonra pencereler üzerine çalışmaya başlamıştı. Klasiğe yakın bir çizgisi vardı. Zaten Akademi mezunu. Belki çok iddialı şeyler değildi, ama çok içtendi. Belki şiir olmasaydı, babam üstüme düşseydi, iyi bir ressam olabilirdim. Ama iyi bir müzisyen olamayacağım kesin... Şimdi aklıma geldi: Lise sondaydım herhalde, müzik konusunda hayatımın en büyük salaklığını yaptım. Babam, odamıza bayram hediyesi olarak küçük bir televizyon almıştı. Ben de biyoloji çalışıyorum. Televizyonda iki adam şarkı söylüyor. Şöyle bir baktım, sonra da derse döndüm. O adamlar Simon and Garfunkel'dı; Central Park'ta konser veriyorlardı. Bırak biyolojiyi de, otur konseri seyret. Demek ki, o zaman Küçük İskender dediğimiz ortadaki garip şey o konseri izleseydi, belki hayatı iki yıl önce kavrardı. Simon and Garfunkel'ı tanımıyordum ve o anda hiç de önemsemedim. Ama bugün hâlâ bunu söyleyebiliyorsam, kulağımda o müzik kaldığı için. Büyük olasılıkla "Mrs. Robinson"u ya da "The Boxer"ı söylüyorlardır. Hâlâ da en sevdiğim şarkılarıdır. O zaman gay olduğumu da bilmiyorum. Belki o gece dönüp bakaydım, orada keşfedecektim. İki sevgilinin buluşma ve veda konseri, hem seyircilerine, hem de kendilerine.

Senin üzerindeki hırkaya Cobain hırkası diyorlarmış...

Evimize gelip giden genç arkadaşlardan biri söyledi. Kiminin babasının bavulu var, bende de Kurt Cobain'in hırkası varmış gibi. *(gülüyor)* Var benim öyle küçük küçük şeylerim, mesela Edip Cansever'in el yazması bir şiiri var. Orhan Murat Arıburnu'nun kol saati var. Bizi kandırmadılarsa, –bırakalım baba bavullarını– Nâzım Hikmet'in bavulu var bende.

Eline nasıl geçti?

İzmir'den, şizofren bir kız, dedesinin bir dönem Bursa taraflarında kahvecilik yaptığını ve Nâzım Hikmet'in onun kahvesine gelip gittiğini, bir gün de bavulunu emaneten oraya bıraktığını, bir daha da gelmediğini söylemiş. Tahta bir bavul, biraz parçalanmış vaziyette. O da işte, on küsur yıldır benimle. Bir de, Can Yücel'in kendi sesinden, evinde kasete doldurduğu Cemal Süreya şiiri var.

Mal varlığını açıkladın yani.

Evet, başka bir şey yok.

Cobain hızlı yaşadı, genç öldü...

Bilmiyorum, cesedi yakışıklı değildi herhalde. Çocuk kafayı parçaladı.

Senin en hızlı zamanın ne zamandı?

On yıl öncesi. Şu anda çok sevdiğim bir yeğen büyütüyorum. Biraz dünyayı gezmek istiyorum. Bu işlerim bitsin, hayatta kalırsam hızlanırım yine. Çünkü o zaman kaybedecek bir şeyim yok. Yeğenim de büyümüş olur.

Şimdi kaç yaşında?

İlkokul üçte, 10 yaşında. İki yeğenim var aslında da, biri daha iki yaşında. Öteki şöyle bir 17-18 yaşına gelsin, dayıyı bir reddetsin... Onu kocaman bir delikanlı olarak görmek istiyorum. O yüzden hız yapmak istemiyorum. Ben dayımı Ceyhun'un yaşındayken, erken kaybettim. Dayılar önemlidir. O acıyı yaşasın istemiyorum. Kız arka-

daşıyla dayıya kaçamağa gelsin ya da dayıyla bir kadeh bir şey içsin. Amma sigara içtim bu arada...

Günde kaç paket içiyorsun?

Az, üç! *(sessizce söylüyor)*

Ne kadar zamandır?

Çok, 10-15 yıldır. *(sessizce söylüyor)*

Iggy Pop - I'm Bored *(New Values)*

Aaa... Rock'n Coke'ta muhteşemdi.

Konserde, izleyenler arasında senin kameralar neler kaydetti?

Seyirciyi fazla takip edemedim. Gözüm sahnedeydi. On yıl önce kim bilir sahnede nasıl bir adamdı, onu düşündüm. Zaten alkol çok yüksekti hem bende, hem onda. Başka yolu yok. Adam sahnede bildiğini okuyor. Kocaman kolonu sahne görevlisinin üzerine devirdi. Büyük bir enerji var. O enerji, bir rota izleyen meteor gibi dünyaya yaklaşmıyor. O sizin dünyanıza düşecek bir meteor değil, çünkü belki de onu engelleyebilirsiniz. Sürekli hareket ederek gelirse, dikkatinizi dağıtır, sizi vurmak istediği yerden vurur. Sanıyorum, bazı yer kuşlarının da saldırı biçimi bu. Sürekli rakibini şaşırtmak için kafasını sağa sola sallarmış. Deve kuşu mesela... Iggy Pop'ta da öyle bir hava vardı; ne zaman gelip seyirciyle temas edip ne zaman çekileceği belli değil. Aynı büyüyü mesela, çok stabil bir adam da verebiliyor. Nick Cave, stabil bir adam. O öyle piyanosunun başında durduğu anda, hiç hareket etmiyor. Her an dönüp seyirciye bağıracakmış, "bak sen, sessiz ol, çok konuşuyorsun" diyecekmiş gibi. Ya da daha büyük grup olarak baktığında –bir dolu grup gelip gidiyor ama– Massive Attack'in tadını hiçbir şeyden alamıyorum. Tarz değil, duruş olarak bakmak gerek. Ya da bir Dead Kennedys. Anathema benim için ayrı bir ekol. Mesela bizde de MFÖ'nün sahnesini başka grupta yakalayamıyorsun.

O yüzden Mazhar Alanson'la Iggy Pop da birbirine girdi...

O star kavgası. "En büyük star benim!" Öbürü de "hayır, benim" dememiş, "kim bu adam?" demiş. *(gülüyor)*

Yakında, heyecanla beklediğin konser ne?

Marilyn Manson tabii ki. Ama bir Radiohead'i, U2'yu her zaman bekleyeceğim. Rammstein'ın sahne şovlarını görmek isterim. Sahnede Ozzy'yi görmek gerekir. Deep Purple'ı görmek isterdim, kaçırdım. Çok daha alternatif bir isim söyleyeyim, George Michael'ı Türkiye'de görmek isterim. Büyük bir stad konserinde değil, hafif loş bir barda, kenarda içkimi alıp George Michael'ı canlı dinlemek isterim.

Bu şarkıyı seçmemizin nedeni can sıkıntısından bahsetmesi. Çocukken kendi kendine nasıl vakit geçirdiğinden bahsettin. Bir duygu olarak can sıkıntısını bilir misin? Nasıl eğlendirirsin kendini?

Yok, canım sıkılmaz. Bilgisayarda oyun oynarım, fanzin yaparım, kendi kendime dergi çıkartırım, film seyrederim, porno dergi bakarım, şiir kitaplarını karıştırırım, kedimle oynarım. Mahallemizin muhtarının çocukları var, onların okul arkadaşları var, onlar arada gelirler, otururuz, monopol oynarız. İnsan ilişkilerini hiç anlamamamın nedeni, büyük olasılıkla varolan Peter Pan yanım, bunu şiirsel olarak söylemiyorum. Büyüyemedim. Bir çocuk oynamak istiyorsa oynar, karnı acıkır, oyunu bırakır, yemeğini yer, sonra ödevi varsa biraz ödev yapar. Hayatım öyle benim. Mesela film izliyorsam, asla normal süresinde bitiremem. İki-üç gün sürer. Buna konsantrasyonun dağılması da diyebilirsiniz. Filmin ortasında canım gidip bilgisayarda tavla oynamak istiyor, bir şiir kitabı okuyorum, uzanıyorum, bir şeyler yazıyorum. Bazen film üç gün pause'da takılı duruyor. Ama gelip giden olmadığı için filmden çıkmıyorum, tekrar play tuşuna bastığım zaman devam ediyorum.

Nasıl bilgisayar oyunlarını seviyorsun?

World of Warcraft da oynadım ama, daha çok simülasyon oyunlarını seviyorum. Vurdulu kırdılı değil, zekâya dayanan. Ruax'ta bir hayat kuruluyor. Borsa kuruluyor, giysilerimiz yeni yeni oluşturuluyor. Birinci çağdan başlayarak yeni bir hayat kuruyoruz. Sanıyorum, yedi çağ sürecek. Biz bir yıldır, kalabalık bir oyuncu kadrosuyla, farklı karakterlerle, farklı kimlikler sergileyerek oynuyoruz.

Sen nasıl bir kimliksin?

Çok kapitalist bir medya patronu olmak üzereyim. Şu anda oyunun içindeki en önemli büyük medyayı kurdum, orada dergi çıkartıyorum.

Neden bu tipi seçtin?

Bir de hayatın öbür tarafından bakayım dedim. Sıkıcıymış. O yüzden çok fazla arkadaşım yok. *(gülüyor)*

Televizyon?

Çok seviyorum. Uyku saatleri dışında televizyon hep açıktır. İzlediğim şeyler genelde spor programları, iki-üç tane Cnbc-e dizim var, bir de "Avrupa Yakası". Kadın programlarına takılıyor bazen gözüm. Eskiden yarışma programlarını izlerdim, bir de son zamanlarda hafta sonları ünlülerle olan yarışma programlarına denk gelirsem izliyorum. Ee, ben de katilim işte!

Söyleşi: ***Pınar Öğünç***

"Beyoğlu ve Kadıköy'ün en güzel dükkânları" kendisine özgü ve sıradışı yüzlerce görsel ayrıntı, kartlar, posterler, magnetler, rozetler, saatler, panolar, kitaplar, ayraçlar, çerçeveler, gerekli-gereksiz ıvır zıvırlar, ve gerçek sürprizlerle dolu...

LİMAN / BEYOĞLU
İstiklâl Cd. 140/96
Halep Pasajı
0212 252 50 39

LİMAN / KADIKÖY
Sakızgülü Sk. 19
Bahariye
0216 449 18 64

LİMAN YAPIMEVİ
Boğazkesen Cd.
Tomtom Kaptan Sk 6A
0212 252 36 83

korku

dinle, kışın yeryüzü kıyılarına gizlenen ağaçları, terk edilmiş kayıkları

bak, su birikintilerinde uykuya dalmış hayat, çamurun içinde dolanıyor meraklı gagalar

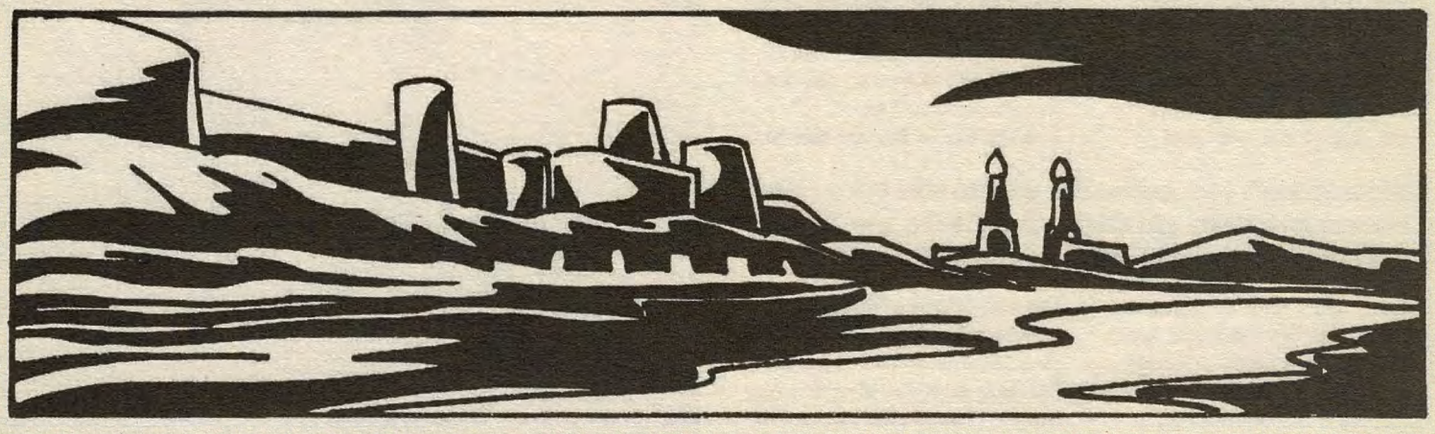

hatırla, bozkırdan yaklaşan uğultulu dehşeti, şehirlere sığınmış hayatı koruyan eski duvarları

düşün, sobanın sıcağı nasıl bastırır dışarıdaki soğuğu, rüyalara gizlenen korkuyu

ÖZÜR: Geçen ay resimler karıştığı için, bu ay aynı öyküyü tekrar yayınlıyoruz.

Gus Van Sant

Bu ay içinde Cannes'da son filmi "Paranoid Park"la Orhan Pamuk'lu bir jüri önünde, "rakip"leri Fatih Akın'la, Emir Kusturica'yla Altın Palmiye için yarışacak olan Gus Van Sant, nisanda İstanbul kaldırımlarının tozunu attı. İstanbul Film Festivali'nin davetlisi olarak şehre gelen ve kapanış gecesinde Sinema Onur Ödülü alan bağımsız yönetmenle yaptığımız müzikli söyleşinin tutanakları ve Boğaziçi Üniversitesi'nde katıldığı Ustalık Sınıfı dersindeki konuşmasından tadımlık notlar...

Yavaşlat, hızlandır ve tersten göster

Lise yılları, filmlerinizde üzerinde sık sık durduğunuz bir konu. Sizin lise yıllarınız nasıldı?

Gus Van Sant: Lise dönemim çoğunlukla Connecticut'ta geçti. O yıllar parlak bir dönemidir hayatımın. Büyük bir okuldu, 1200 öğrencisi vardı. "Fil"deki okula benziyordu. Zaten "Fil"deki öğrencilerin hali tavrı bizim okuldaki öğrencilerinki gibidir, o film kendi gözlemlerime, anılarıma dayanır. "Fil" ve yeni bitirdiğim filmim "Paranoid Park"takiler, daha ziyade üst orta sınıf ailelere mensup, ayrıcalıklı çocuklar. Benim çocukluğum da öyle geçti, öyle büyüdüm. Sinemaya Connecticut'ta ilgi duymaya başladım ve özellikle sanat dersi hocam Robert Lavigne ve İngilizce hocam David Sohn'dan çok etkilendim. Lavigne de bir sanatçıydı, bir yandan da otoriter bir tavrı vardı, ama bundan pek şikâyetçi sayılmam. İngilizce dersinde David Sohn, "Yurttaş Kane"den tutun da, bağımsız kısa film örneklerine kadar pek çok film gösteriyordu. Bundan Robert Lavigne'e bahsettiğimde pek hoşlanmadı, "sanat filmleri sanat derslerinde gösterilir" diye karşılık verdi. Böyle bir ortamda sanatın hareketli bir şey olabileceğini kavradım. 14 yaşımdayken "Yurttaş Kane" gibi filmleri izleye izleye sinemanın görünenin ötesinde bir şey olduğuna aydım, psikolojik ve kuramsal bir boyutu da vardı bu işin. 16 yaşımdayken çalışıp biriktirdiğim parayla kendime bayağı pahalı bir kamera aldım. Daha ziyade deneysel işlerle uğraşıyordum. Elbette New York'ta 1968'in estirdiği kültür-sanat havasından da çok etkilenmiştim.

Okul yıllarında müzikle ilişkiniz nasıl başladı?

Ufakken bile sağda solda jukebox'lardan müzik dinler dururdum. İlk aldığım plak, hatırladığım kadarıyla, Beatles'ın "I Want To Hold Your Hand"iydi. Aynı zamanlarda Four Seasons 45'liklerim de vardı. Nasıl olduğunu ben de anlamadım, evde plaklar birikmeye başladı. O hızla, ortaokuldayken davula merak sardım, gruplara girip çıktım, ama daha sonra bıraktım. Hiç öyle partilerde falan çalan bir grup olamadık. Normal koşullarda bir grubunuz olur ve balolarda çalarsınız, ama bizim grup beceriksiz çıktı. Bir süre hiçbir şey çalmadım. Sonra bir gitar aldım ve üniversiteye başladığımda birkaç şarkı öğrenip çalmaya devam ettim. Hâlâ çalıyorum, arada bir kayıt diyebileceğimiz şeyler yapıyorum. Mesela "Mala Noche"de bile küçük bir bölüm var benim çaldığım. Uygun bir şarkı bulamayınca iş başa düştü, boşluğu doldurdum.

Ama Destroy All Blondes diye bir grubunuz olduğunu biliyoruz. Portland'da mı kurulmuştu bu grup?

Evet, 1988'de kurmuştuk grubu. Ben şarkı yazarı ve şarkıcıydım. Kulüplerde falan da çaldık. Fakat mükemmelleşecek kadar uzun çalmadık, bırakmasak bir şeyler olurdu bence. Küçük bir fan grubumuz da kendiliğinden oluşmuştu. Ama yeterince iyi değildik, galiba sıradandık. Daha çok içine girmeliydim bu işin. Yapabilirdim aslında, ama zor geldi.

Filmlerinizdeki müzik seçimlerinizden şarkı yazarlarına karşı özel bir ilginiz olduğu seziliyor. "Good Will Hunting"de (Can Dostum) Elliott Smith'in müziğini kullandınız ve film sayesinde Elliot Smith dünyaca tanınır oldu. Bu seçimi nasıl yapmıştınız?

Arkadaşlarımdan biri vermişti albümünü. Ülkeyi boydan boya dolaştığım bir seyahat boyunca eşlik etti bana bu albüm. Gerçekten bayılmıştım. Bir sonraki filmim de "Good Will Hunting"di ve Elliott'ın şarkılarını kullanmaya karar verdim.

Ulaşmak pek kolay olmasa da, "18 Songs About Golf" ve "Gus Van Sant" adlarında iki albümünüz var.

Her ikisini de aşağı yukarı aynı zamanda yaptım. O dönemde kendimce altı-yedi albüm dolduracak kadar şarkı yaptım aslında. Bu, Destroy All Blondes'u kurmadan önceydi ve grubun şarkıları da buradan çıktı. Four-track bir kayıt cihazı almıştım, habire şarkılar kaydediyordum. Bu dönemde işte o küçük albümleri yaptım. "18 Songs About Golf" hiç de fena bir albüm değildir. Bir daha da basılmadı, o yüzden bulmak zor. Bir takım elektrikli enstrümanlar da kullandım o albümde. Kestirmeden

White Stripes'ı çok sevdim. Ben de uzun süre blues çaldım, istesem Jack White gibi çalarım. Jack White, Led Zeppelin gibi gruplar üzerinden choppy blues'u yeniden keşfetti.

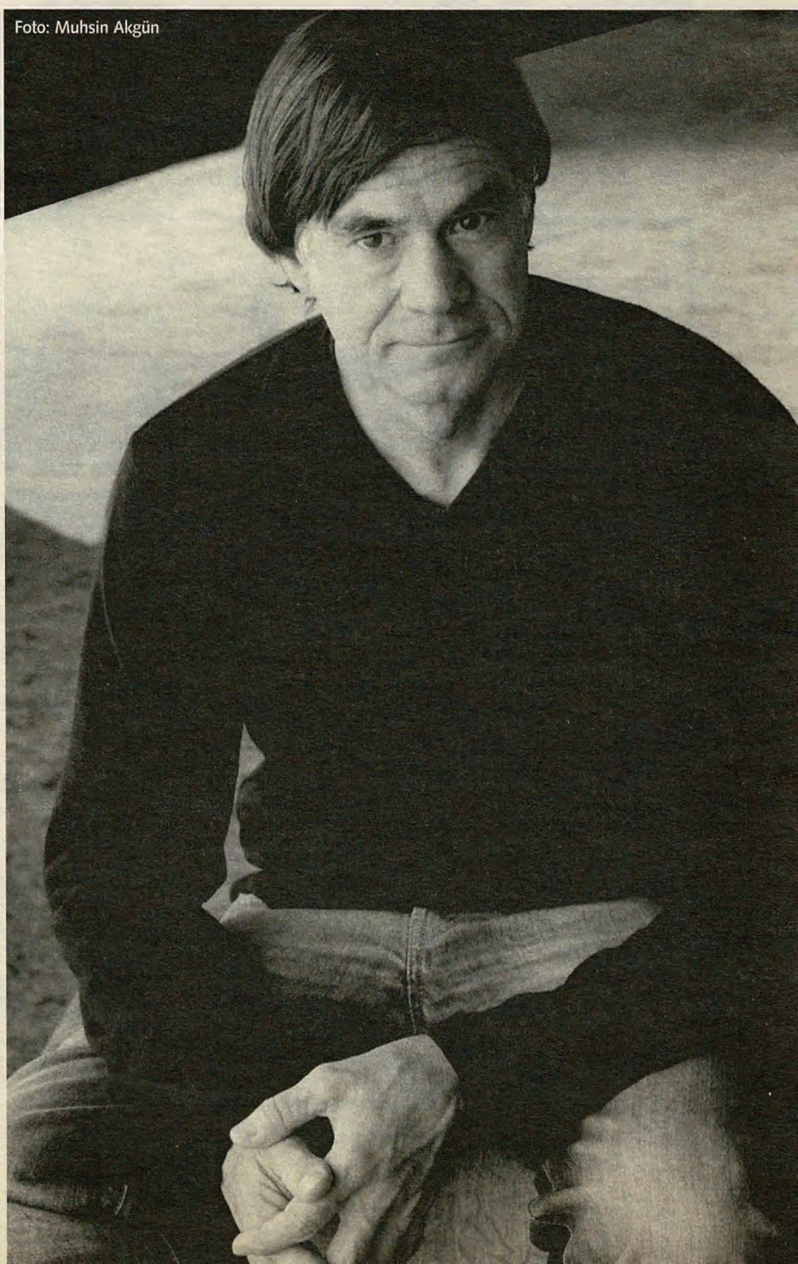

Foto: Muhsin Akgün

26→

folk-rock diyebiliriz.

Woody Guthrie, Pete Seeger gibi ozanlardan etkilenmiş miydiniz?

Joni Mitchell, Beatles, Bob Dylan gibi daha ana akım tiplerden etkilendim. Seeger ve Guthrie albümlerim olmadı hiç. Onların etkilediklerinden etkilendim kısacası. Dylan, sesine kulak verdiğim ilk folk şarkıcısıydı, Peter, Paul & Mary'nin "Puff The Magic Dragon"ı büyük bir hitti. Folk müzik, kamp ateşleri etrafında cümbür cemaat çalınan ve söylenen bir şeydir. Sadece Greenwich Village civarındaki solcu şarkıcılar çalmıyordu yani. Ülkenin iç kesimleriyle folk müzik arasında kuvvetli bir ilişki vardı. Daha çok orta sınıf beyazlar dinliyordu. Eğer folk müzikle ilgiliyseniz, ki ben o kadar da ilgili değildim, kanallar alabildiğine açıktı. Çocukluğumda bir bakıcım vardı ve gitarıyla folk şarkıları söylüyordu, bundan çok hoşlanıyordum, ama gerçekten ilgilenseydim, herhalde adını andığınız bütün isimlerle haşır neşir olurdum. Koca bir dünya var folk şarkılarına dair: Buluşmalar, hafta sonları, Newport Folk Festivali gibi. Ben daha popüler şeylerle, Beatles'la, Rolling Stones'la ilgileniyordum. Arkadaşlarımsa blues dinliyor ve çalıyordu, beni de teşvik ettiler. Cream tarzı elektrikli blues'a da takıldık bir dönem. Benim de Sonny Boy Williamson, Muddy Waters albümlerim vardı. Ama doğru dürüst folk albümüm yoktu.

Bir dönem New York'ta, David Byrne ve Talking Heads elemanlarıyla birlikte okudunuz. Müziğe ağırlık vermenizde bir etkisi oldu mu bunun?

Onlarla çalmadım hiç. Aslında kimseyle birlikte kolay kolay çalamam. Film yapıyordum, müzik hobi gibiydi. Hâlâ da öyle aslında, gelişmedi hiç. Günün birinde bir grup kurmamın nedeni de, sahne korkumun olup olmadığını görebilmekti galiba. Beklediğim kadar korkmadım sahnede, ama ilerleyebilmek için bundan çok daha fazlasına ihtiyacın var, müzik tarafından sarılıp sarmalanmalısın. Evet, şarkıları çalabiliyorduk, ama ötesine geçemiyorduk. Sekiz kez falan çıktım sahneye, ama hiç de doğal değildim, galiba sahneye yakışmıyordum. Arkadaşlarım başka gruplarda da çalıyordu. The Neo Boys diye bir grup vardı mesela, çok şahanelerdi, hepsi kızdı. *(gülüyor)* Bu grubun davulcusuyla birlikte hem Destroy All Blondes'da, hem de "Mala Noche"de çalıştım. Başkalarının arkasında da çalıyorlardı, mevsimlik işçi gibiydiler. Her hafta bir grup kuruyorlardı. *(gülüyor)* Şimdi gruplarda çalan çocuklarla konuştuğumda, "biz aslında bir grup sayılmayız, sahneye sekiz kez çıkıp şarkı söyledik" dediğimde, bana "amma çok" diyorlar. *(gülüyor)* Üç kez çalıp bırakanlar var. Hiçbir zaman bizimkinin gerçek bir grup olduğunu düşünmedim. Yine de, yaptığımız birkaç kayıt benim albümlerden daha ilginç bence.

Portland'ın daha sonra indie müzik camiasının yuvalarından biri olarak anıldığı düşünülürse, müzikle yakından ilgilenen biri için nasıldı o zamanlarda?

Portland'a 1970'te geldim, gerçek bir hippi yuvasıydı o dönem. San Francisco'yla bu alanda yarışırdı. Ken Kesey sayesinde, şehir merkezi kadar, Eugene de revaçtaydı. Ken Kesey ilk hippidir, bugün Eugene'da bir heykeli var... Birçok insanın Portland dolaylarına gelmesinin bir diğer nedeni de Reed College'dı. Çok gözde bir alternatif okuldu. Bayağı ciddi bir ilim irfan yuvası olmanın yanısıra, politik bir okuldu da. Beatnik'lerle de bir şekilde ilgisi vardı. Kısacası, Portland o dönemde ibrenin döndüğü yerdi. Bu iki durum ve verimli toprakların varlığının da içinde olduğu başka nedenler, '60'lı ve '70'li yıllarda bir sürü insanın oraya taşınmasına neden oldu. Birçok sanatçı da oraya yerleşti. Erken dönemde Portland'ın komşusu Seattle'a gelen ilk sanatçılardan biri John Cage olmalı. Daha sonradan indie akımına dönüşecek şekilde yükselen bir Kuzeybatı rüzgârı olduğunu söyleyebiliriz oralarda.

Portland bugün de pek çok gruba ev sahipliği yapmaya devam ediyor...

Evet, The Gossip var mesela. Pavement'tan Stephen Malkmus, sonra Sleater-Kinney var. Elliott Smith oralıydı, ayrıca Courtney Love da Portland'dan... Portland küçük bir versiyonu gibiydi Seattle'ın. Poison Idea da Portland'lı önemli gruplardan biriydi. '80'lerde Portland'da "penitentiary rock" (çilekeş rock) adını verdiğimiz bir müzik yayıldı. Bu tür rock çalanlar arada bir Seattle'da da sahne alıyordu, bazıları daha sonra grunge'a kaydı. Mesela elemanlarından bazılarını tanıdığım Dead Moon'un penitentiary rock çaldığı bir dönem oldu. Bu müziğe bu isim verilmişti, çünkü gerçekten basit, donuk, doğduğuna pişman ve anonim bir tınısı vardı. Benim için çok ilgi çekici değildi, ama bir o kadar da müşterekti. Sam Henry'nin Napalm Beach adındaki grubu Portland'da o dönem popülerdi. Hangi bara girseniz, bu gruba bu müziği çalarken yakalanırdınız. Penitentiary rock ismini ilk telaffuz ettiklerinde bayıldım, tam üstüne bastınız diye düşündüm. *(gülüyor)* Bu müzik, '80'lerin ortası ve sonu arasında grunge'ı önceledi ve besledi. Grun-

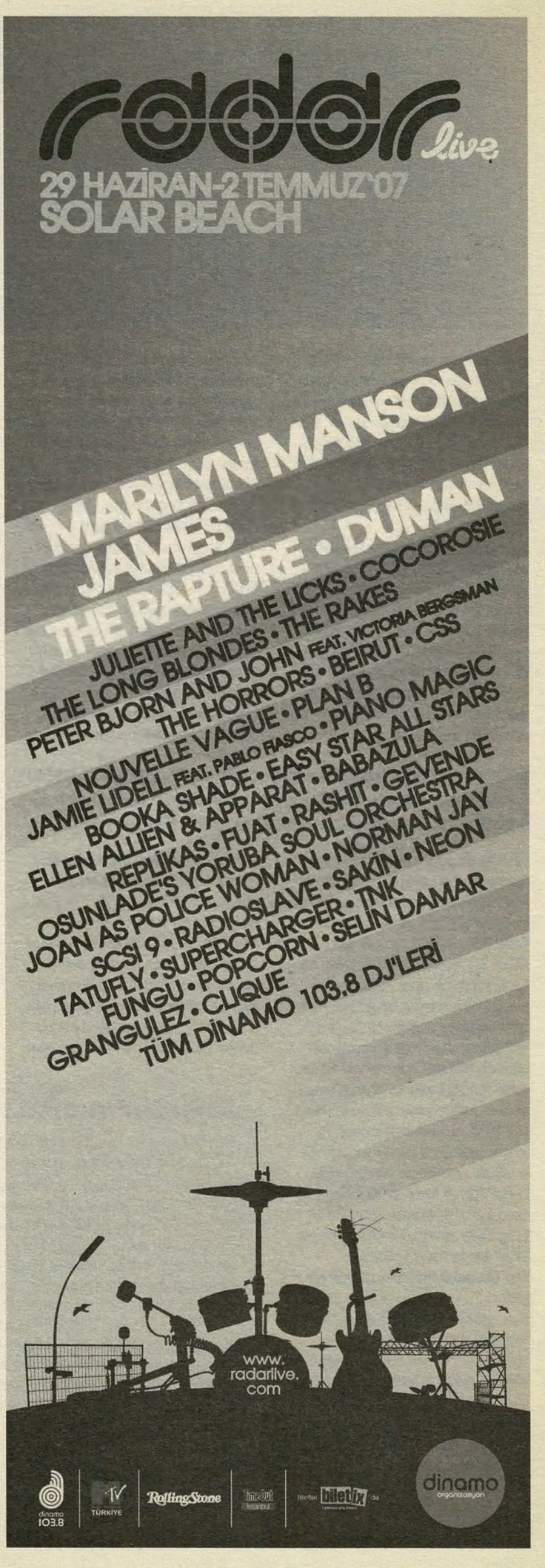

William S. Burroughs ve Matt Dillon "Drugstore Cowboy"da

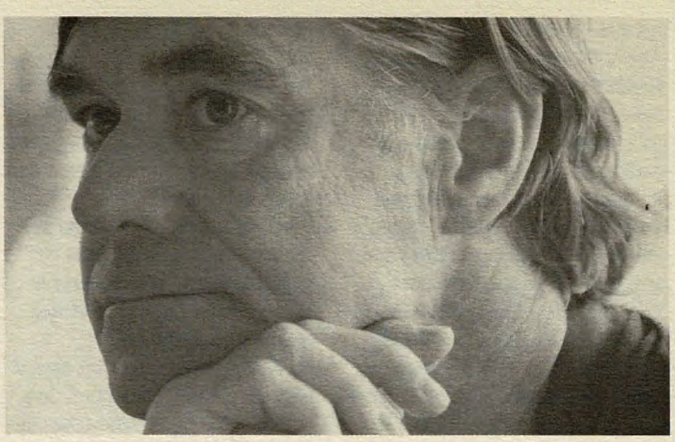

ge'cılar, bir anlamda neo-penitentiary rock'çulardı. Ama grunge yapan tipler daha çarpıcıydı, müzikleri o kadar da cansız ve sönük değildi. Böylesi daha iyi. Zaten çok hızlı bir şekilde başarıya ulaştılar. Nirvana en büyüklerinden biri oldu.

Nirvana ne ölçüde etkilendi Portland'dan?

Kurt Cobain'in sevdikleri arasında iki Portland'lı isim var: Poison Idea ve Greg Sage... Seattle'da onların konserlerini takip ediyordu. Belki birikisiyle çalmıştır bile. Portland'daki Satyricon barında bir kere Nirvana da çalmıştı. "Mala Noche"deki bar sahnelerini orada çektik. Barı ilk kuşak Yunanistan göçmeni George Touhouliotis diye biri açmıştı. Portland'da bir sürü Yunanlı aile vardır. George ve "Mala Noche"nin yazarı Walt Curtis çok iyi arkadaşlardı, ben de Satyricon'u Walt'tan biliyordum. Walt, Portland'lı bir sokak şairidir. Millet Satyricon'a takılırdı, çalan çalardı, sonra bir punk kulübüne dönüştü. Yani aslında Seattle ve Portland arasında sağlam bir bağ vardı. '60'ların garage rock grubu Kingsmen de Portland'lıdır. "Louie Louie" şarkılarını dinlerseniz, grunge'la arasındaki bağı hemen anlarsınız. Herkes bir sonraki önemli akımın Kuzeybatıya has bir glam-rock olacağını sandı, ama gelen Nirvana oldu. Zaten Poison Idea ve Greg Sage yolun sonuna geliyordu... Nirvana bir Greg Sage cover'ı, Pearl Jam'se bir Dead Moon cover'ı yapmıştı...

The Gossip konserine gittiniz mi hiç?

Evet, gittim, gayet iyiler sahnede. "Hedwig and the Angry Inch"i ve "Shortbus"ı çeken John Cameron Mitchell geçen yaz Portland'a gelmişti. Ben onu götüreceğime, o beni götürdü konsere. *(gülüyor)* Aslında yeni grupları o kadar da takip edemiyorum, ama Gossip herkesin dilinde. Kız gerçekten çok değişik bir şarkı söyleme tarzına sahip... Başından beri White Stripes'ın albümlerini çok sevdim. Ben de uzun süre blues çaldım, herhalde o tarzı keşfeden ben olamazdım, ama istesem Jack White gibi çalabilirim; bir yerden sonra tavır meselesi işin içine giriyor ve benim eksikliğim o noktada ortaya çıkıyor. Jack White, bence Led Zeppelin gibi gruplar üzerinden choppy blues'u yeniden keşfetti. Şimdi choppy blues çalan bir sürü ikili görüyorum. Bazıları fena değil, ama White Stripes'ın yaptığına sıkı sıkıya bağlı bir halleri var.

Kurt Cobain'in son günlerini anlattığınız "Last Days" başta olmak üzere, "Fil", "Gerry" gibi filmlerinizde, belli bir neden-sonuç ilişkisiyle hikâye anlatmak yerine, bir sonucun binlerce nedeni etrafında muğlak bir hikâye örüyorsunuz. Hangi sebeplerle böyle bir tarz oluşturdunuz?

Bir yönetmen olarak hikâyeye varmak için bir sürü yoldan geçiyorsun, seni kontrol eden bir sürü değişik duyguyu berraklaştırman gerekiyor. Aslında filmde oyunculuk da yapıyorsun –birçok yönetmende vardır bu duygu. Biri buna "metod yönetmenliği" demişti. Bir tarafta metod oyunculuğu var, bu ise metod yönetmenliği. Bir seyirci topluluğunu yönetiyorsun, böylece seyirci topluluğu söz konusu metoda yönlendiriliyor. Burada metod sözcüğüne yüklenen anlam, onu yaşıyor olman. Metod oyunculuğu kavramını geliştiren, Rus disiplininden Stanislavski'dir. Bu disiplin Amerika'ya geldiğinde, batı yakası ve doğu yakası oyunculuğu kavramları vardı. Rus disiplininde dışarısı içeriyi etkiler, doğu yakası ekolündeyse "içerisi dışarıyı etkiler" ilkesi geçerliydi, yani iki metod taban tabana zıttı. Rusya'daki tanımıyla metod oyunculuğunda, şapkayı kafana taktığında dışardan gelen etkiyle yaşlı bir adama dönüşüyorsun. Ama mesela Harvey Keitel'a bakarsak, bir polisi canlandırdığı zaman, içerden düşünüyor, polis gibi davranıyor. Bütün gün öyle yaşaman, öyle uyanman, yanında bir silah bulundurman gerekiyor. Ve silah da dolu olmalı. *(gülüyor)* Metod yönetmenliği aslında Rus disiplininden farklı: Hikâyeni yaşıyorsun, ama diğer yandan da bir film yönetiyorsun, oyuncu değilsin. Bir yönetmen olarak hikâyenin ya da başrol oyuncusunun bakış açısıyla tepki veriyorsun, sanki sen de oynuyorsun, ama aslen yönetiyorsun. Bu, başrol oyuncusu gibi davrandığın anlamına gelmiyor, hislerinin başrol oyuncusuna bağlı olması anlamına geliyor. Böylece temelde her istediğini yapabilirsin, mesela senaryoya bağlı kalmak zorunda değilsin, karakterler üzerine o kadar düşünürsün ki, yolun dışına çıkabilirsin... "Fil"in, "Last Days"in metod yönetmenliği ürünleri olup olmadığını bilmiyorum. Ama "Gerry"yi çekerken böyle olduğunu söyleyenler çıkmıştı, bence de öyleydi. O ortak deneyimden beraberce geçtiğimiz için, beni sadece orada bulunan bir yönetmen gibi değil, karakterlerden biri olarak düşündüler.

"Drugstore Cowboy"da William Burroughs'la da çalıştınız. Onunla nasıl hatıralarınız var?

Bu filmde iki hayalim gerçek oldu. Bir zamanların çocuk starı Matt Dillon'ı filmimde oynatmayı başardım. Ayrıca en sevdiğim yazarlardan, Beat kuşağı temsilcisi William Burroughs da oynadı filmde. Sonra bir takım klipler çekmeye başladım, ilki David Bowie içindi, biraz zorlu bir deneyim oldu. Hemen ardından William Burroughs'un kendisinden bir teklif geldi. Burroughs, Hal Willner'ın müziği üzerine spoken-word usûlü "Thanksgiving Prayer"ı okuyacaktı ve klip MTV'de yayınlanacaktı. Üniversitede sinemayla iyice tebelleş olduğumda Burroughs'un yazılarını filmlerime yön vermeleri için de okuyordum. William Burroughs, arkadaşı Brion Gysin'la beraber cut-up diye bir teknik kullanıyordu. Bir hikâye yazıp bunu parçalara bölüyor ve sayfalara yeniden şekil veriyordu, elde edilen malzemeden yeni bir anlam çıkarıyordu. Gysin, edebiyatın resim kadar yol alamamış olduğu düşüncesindeydi, bu yüzden bu deneylere girmişlerdi. Bu kesip biçme tekniği sinemada da kullanılır. Bir keresinde Burroughs'un bir kısa öyküsünden kısa film yapıyordum. Ondan film için fikir almak istedim, bana "yavaşlat, hızlandır ve tersten göster" dedi. O zaman pek de kulak asmamıştım. Fakat son filmim "Paranoid Park"ta böyle bir şey yaptım, yavaşlattım, hızlandırdım. Ama tersten göstermedim.

Söyleşi: **Çiğdem Öztürk**

Kingsmen'den "Louie Louie"yi dinlerseniz, grunge'la bağını anlarsınız. Herkes bir sonraki önemli akımın Kuzeybatılı bir glam-rock olacağı sanıyordu, ama gelen Nirvana oldu.

Arjantin'in orta yeri Nirvana

2005'teki son filmi "Last Days"de Kurt Cobain'in son günlerini sinema taşıyan Gus Van Sant, Cobain ve Nirvana'yla nasıl tanıştığını anlatıyor...

"Nevermind"ı Kurt Cobain öldükten sonra doğru dürüst dinledim. Bir keresinde eski erkek arkadaşım "Something In The Way"i çalmıştı, ama o kadar. Nirvana benim için sıradan bir gruptu. 2002'de "Gerry" filmini çekerken Matt Damon'da "Nevermind" CD'si vardı. Arjantin'in ortasında arabayla gidiyorduk. Arabada çalacak bir CD ararken bu geçti elime. Taktım. Matt uzandı ve sesi açtı. "Haa, demek bu albümde bunu yapmak gerekiyor" diye düşündüm. Çok yoğun bir müzikti. Hiçliğin ortasında arabayla gidiyorduk ve albümü derinlemesine dinledik. Her allahın günü bu yoldan bir buçuk saatte sete gidiyorduk ve her gün "Nevermind"ı dinledim. Sesi sonuna kadar açarak... Tüm boyutlarını anladım diyebilirim, çünkü aldatıcı bir albüm bu. Tüm rock tarihini kendi içinde toparlayan bir albüm. Bir keresinde Keith Richards'ın da dediği gibi, ilk dinlediğinizde saçmalık gibi geliyor, ama anladıkça mükemmel bir albüm olduğunu fark ediyorsunuz. Sonsuza kadar dinleyebileceğiniz bir albüm. *(Uncut'tan)*

DOLORES O'RIORDAN ARE YOU LISTENING?

**Kristal sesin ışıltısı,
özgür şarkılarda parlıyor!**

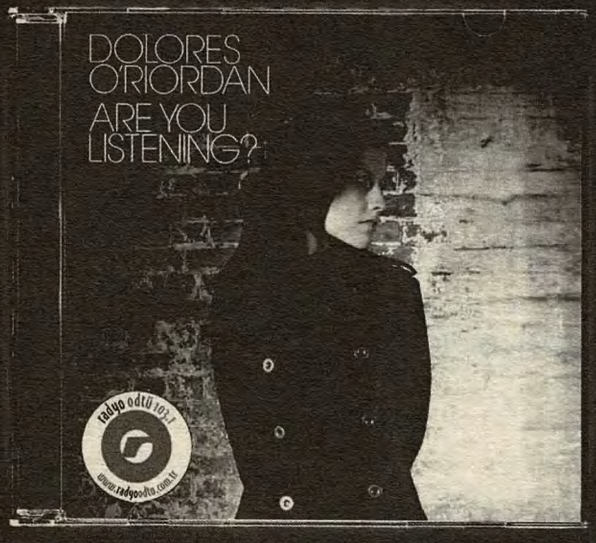

Cranberries sesi **Dolores O'Riordan**'ın
ilk solo albümü **"Are You Listening?"**,

EQUINOX MUSIC & ENTERTAINMENT ve **Radyo ODTÜ**

işbirliği ile tüm müzik marketlerde!

hayatın sesini aç! radyo odtü 103.1
www.radyoodtu.com.tr

ERDEM HELVACIOĞLU

İstanbullu genç müzisyen Erdem Helvacıoğlu'nun İstanbul'da kaydettiği yeni albümü nihayet Türkiye'ye ithal edildi. Kulağa garip gelen bu cümle doğru. Çağdaş klasik müzikten elektroniğe, folk'tan ambient'a uzanan, buluntu seslerle (sokak gürültüleriyle, diyaloglarla...) desteklenen bu elektro-akustik müzik, yayıncısını New York'ta, Stockhausen'lar, Brian Eno'lar, John Cage'ler basan New Albion şirketinde buldu. Helvacıoğlu'yla yeni albümünü, müziğini ve dünya işlerini konuştuk...

sesler yüzler sokaklar

Gitar ağırlıklı bir müzikten elektroniğe geçtin. Niye böyle bir ihtiyaç duydun?

Erdem Helvacıoğlu: Zaman içinde gitar tek başına yeni ses ve tınılar yaratmakta yeterli olmamaya başladı. Virtüözlük çok zevkli, ancak insanın yaratıcılığını sınırlıyor. Heyecanlı olan, yeni bir şeyler yaratabilmek. Elektronik müzik buna imkân tanıyor. Önce düşünsel yaratıcılığını kuruyorsun, sonra müzik bunu takip ediyor. Albümlerim de bu yaratıcılığın değişik deneysel özelliklerini taşıyor. Mesela "A Walk Through the Bazaar" albümüm dış ses kaydı ve onun manipülasyonu üzerine kuruluyken, "Altered Realities"de gitar ve canlı elektronik alanında ne yapılabilir üzerine konsantre oldum. Dünyada gitar ve canlı elektroniğin nasıl kullanıldığını araştırdım uzunca bir müddet. Beğenip beğenmediğim işleri ayırdım. Sonra bu alanda yeni neler yapılabileceğini düşündüm. Kısaca, yeni albüme başlamadan önce kafamda albümün konseptini, içeriğini ve diğer çalışmalardan nasıl farklı kılınabileceğini ve elbette neler hissettiğimi belirliyorum. Hangi programları kullanabileceğimi düşünüyorum. Bu üretim süreci, senaryo yazar gibi kâğıt üzerinde gerçekleştirilen bir süreç. Böylece aklımdaki ana fikir oturmuş oluyor. Sonrasında, anafikir doğrultusunda yavaş yavaş ilerliyorum. Hem teknolojik, hem felsefi, hem içerik olarak hepsini belirlemek gerekiyor. Bunlardan herhangi biri açıkta kalırsa olmaz.

Özellikle film veya belgesellerde müzik izleyicilerin duygusal kurgusunu belirliyor. Sence duygularımızı etkileyen ana temalar hangi coğrafyalarda nasıl belirleniyor?

Ülkeden ülkeye duygu dili değişse de, senin bahsettiğin ortak belirleyici müzik dili bugün pop müzikte var. Şu anda güç, en çok Anglo Saksonlar'da, Amerika ve İngiltere ekseninde. Onlar isteyerek ve bunu kulanarak da belli müzikleri, kültürleri ve belli anlatımları empoze ediyorlar. Bunları yaymak gibi bir güçleri var. Salt güç ilişkisi bağlamında bakıldığında gayet doğal gibi duruyor bu durum, ancak her şeyi etkiliyor, çünkü onlar başarı formatını belirlemiş oluyorlar. Başarı formatı diye bir şey olunca da ister istemez, o format doğrultusunda çalışmak gibi bir problematik ortaya çıkıyor. Ama onlar gibi yapsanız bile onlardan kabul görmeniz çok zor. Sony Music New York'a gidip bir pop müzik anlaşması yapmak çok zor ve aslında gerek de yok. Fakat, bize dayatılan başarı formülasyonu bu.

Peki bu güç ilişkisi içinde besteciler ne kadar bağımsız kalabilir?

Stüdyosuna göre değişir. Aynı filmi büyük bir stüdyonun, mesela MGM'in, Sony Pictures'ın bestecileri, New York'dakinden farklı duygularla yaratabilirler. Ama, gene de pazarın ana akımına hitap eden stüdyolar, filmlerinde duyguları olabildiğince yoğunlaştırarak vermeye çalışıyorlar. Pop müzik, bu kültürü pazarlamanın en ideal yollarından biri. Medyanın mantığı bu. Burada akıllı davranmak tüketiciye düşüyor. Stüdyolar sunuyor, onların hedefi para kazanmak.

İlgi ve üretim alanı bu kadar geniş bir sanatçı olarak kendini nerede konumluyorsun?

Allmusic.com diye bir müzik sitesi var, orada dünyada albüm yayınlayan sanatçıların biyografileri yer alıyor. İsmim ve "Altered Realities" albümüm orada görünüyor, ama "world music" klasmanında. Albüm doğrudan New York'ta bir müzik şirketi tarafından yayımladı. Geleneksel enstrümanlarla gerçekleştirilen bir çalışma değil. Yani, etnik, geleneksel bir müzik olarak algılanmasını gerektirecek bir şey yok. Bir de, New York'ta bile benim albüm dünya müziği klasmanında değil ki, klasik ve elektronik müzik klasmanında, çünkü plak şirketim ağırlıklı olarak çağdaş klasik müzik ve elektronik müzik çalışmalarını yayınlıyor. Albümün allmusic.com'da "world music" olarak tanımlanması, sadece benim ismimden, kimliğimden geliyor. Benim ismim John Wilson olsaydı, albümüm "world music" kategorisinde olmayacaktı. Bu konu kafamı oldukça kurcalıyor. Kimliğin, yaptığın işin önüne geçiyor. İşin garip tarafı, benim onlar gibi, kategoriyi belirleyenlerinki gibi bir problemim yok. Onların bakışı, "biz" ve "diğerleri" fikrinden geliyor. Bu, oryantalist bir bakış. Benim çalışmamı içeriğine bakmadan "world music" olarak tanımlayanlar, Koreliyi, Çinliyi ve Meksikalıyı da müziğinin içeriğine ve albüm şirketine bakmadan dünya müziği sınıfına sokuyor. Sanatçı istediği kadar etnik olmayan, farklı, işler yapsın, Batıdakilerden, yani ötekileşmemişlerden daha iyi olsun, fark etmiyor, onun klasmanı hep aynı kalıyor.

Yaşadığımız acı olaylar ve slogan tartışmaları, soyutlama gücümüzün ne kadar zayıf olduğunu gösterdi. Müzik, tahayyül gücümüzü öğrenmemiz için önemli bir araç olabilir.

Tüm bu tanımlamalar ve sınıflandırmalar, "siz orada durun, kendi aranızda oynayın ve biz burada onları pazarlayalım, ama sizi de öteki olarak tutalım" demek.

Buralardan yeni bir ses derken, yerel bir sesten mi bahsediyorsun? Küresel-yerel ilişkisini veya gerginliğini nasıl değerlendiriyorsun?

Uluslararası olmak için "Doğu-Batı sentezi müzik yapmak" zorunluluğunu, daha doğrusu problematiğini aşıp yeni bir şeyler deneyen insanların desteklenmesi lâzım. Türkiye'de, müzik alanında, düşünsel olarak Doğu-Batı sentezi problematiği en önemli engel. Eğer "bu coğrafyada müzisyen olmak istiyorum" diyorsanız, size öğretilen ilk şey, bu coğrafyanın müzik enstrümanlarını Batı armonisiyle kullanıp bir çalışma yapma gerekliliği. Bu nasıl bir yaklaşım? Böyle bir yaklaşımın kanıtlanmış bir yanı olmadığı gibi, sadece ideolojik küreselleşme merkezli bir temele dayanıyor. Ancak, maalesef birçok kişi bu yaklaşımı içselleştirmiş durumda. Demin bahsettiğimiz world music problematiğinin buradaki izdüşümü bu.

Son albümün "Altered Realities"le ilgili dünyada çıkan yorumları nasıl değerlendiriyorsun?

Albüm, Gramophone'dan Signal to Noise'a, Soundboard'dan Chicago Tribune'a, pek çok dergi ve gazetede yer aldı. Bu yayınların hemen hemen hepsi, müziği kimlik sınıflandırmasından bağımsız bir şekilde değerlendiriyor. Albümle ilgili buralarda yer alan eleştiriler de müziğin teknik ve este-

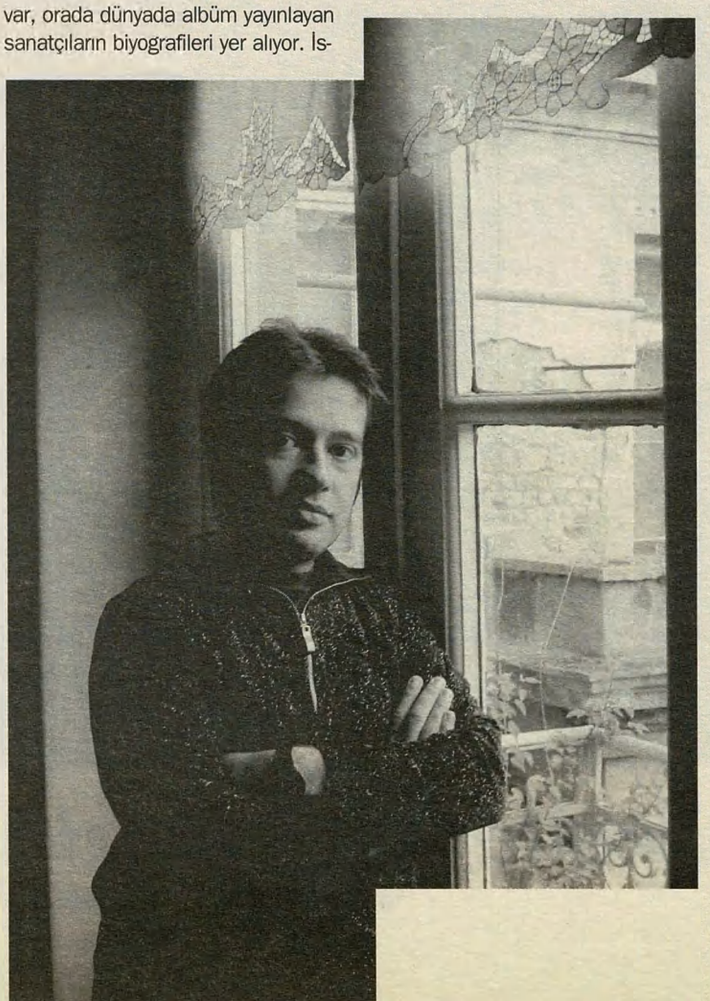

tik özellikleriyle ilgili. Türkiyeli bir besteci olmam ve Türk kimliğinden beklenen müzikler üzerinden yorumlar olmadı açıkçası. Mesela Gramophone dergisindeki kritik Kuzey Amerika bölümünde yayınlandı ve albümün türünde dünyanın en iyilerinden biri olduğu belirtildi. Ses mühendisliği ve prodüktörlük dergisi Tapeop, albümün teknik özelliklerinin başarısından bahsetti, ki bu derginin üç sayı öncesinde U2'nun efsane prodüktörü Daniel Lanois vardı. İspanya'da yayınlanan World1 Music dergisinde işitsel manipülasyonların inanılmaz olduğu söylendi ve beni bir sihirbaz olarak adlandırdılar. Yani çeşitli yerlerde teknik, estetik, felsefik, konsept olarak da değerlendirildi albüm.

"Altered Realities" sence neden bu kadar dikkat çekti?

Genel olarak elektronik müzik albümü olmasına rağmen, çağdaş klasik, ambient, elektro-akustik ve folk gibi türlerin özelliğini taşıyor. Bunun yanısıra, ses manipülasyonlarının özel software'ler aracılığıyla canlı yapılıyor olması da var. Bu tip akustik gitar ve canlı elektronik albümleri dünyada çok az. Bir de, albüm iki ana akımdan beslenerek üçüncü bir akımın önerisini getiriyor. Akımlardan birinde Fennesz gibi gitar tınısını ana öğe olarak kullanıp ses tasarımına yakın çalışmalar yapanlar var. Diğerindeyse, David Torn, Adrian Belew gibi progresif rock ve caza yakın, çok daha melodik çalışmalar yapanlar. "Altered Realities"de iki yoldan öğelerle yeni bir işitsel dünya sunmayı amaçladım.

"Altered Realities" neden önce Amerika'da çıktı?

Albüm kayıtlarının tamamını İstanbul'da, stüdyomda tamamlamıştım. Daha sonra Türkiye ve yurtdışındaki plak şirketleriyle görüşmeye başladım. Bu süreçte Amerika'nın en saygın plak şirketlerinden New Albion Records benimle doğrudan bağlantıya geçerek albümü beğendiğini söyledi. Ben de onlarla çalışmaya karar verdim. Albümün tüm basım işlemleri New York'ta gerçekleşti ve orada piyasaya sunuldu.

Albümleri yurtdışında Amerika'dan, Avrupa'dan çıkan ve diğer coğrafyalardaki meslektaşlarıyla çalışan bir müzisyen olarak yaşadığın toplumdan nasıl etkileniyorsun? Seni burada tutan ne?

Buradaki ögeleri kullanıp beklenen formatları kırmak gibi bir hedefim var. Bir enstrümanın tek bir notası çalındığında, enstrümanın kendi yapısından gelen tını üzerinde yoğunlaşıp bu tını bizi nereye götürebilir diye bakmayı hedefliyorum. İşitsel kültürün en özündeki şey o enstrüman aslında. Bu coğrafyanın enstrümanını da o bağlamda kullanmak anlamlı. Enstrümandan başladığın zaman, başka, bambaşka bir yola gitme ihtimalin var. Özgürlük ve yaratıcılık burada yatıyor. Modern bir müzik yapmama rağmen, bu coğrafyanın enstrümanlarına yer vermenin yanısıra, sokak seslerini de önemsiyorum. Sadece sokağın genel sesini değil, insanlar arasındaki diyalogları da kaydediyorum. Makro ve mikro planda fotoğraf çekmek gibi birşey bu... O zaman müzik coğrafyalar arasında dolaşıyor ve üstelik beklenen standart formatları kırabiliyorsun. Mesela dış ses kayıtlarında, sesi alıp onu değiştirdiğiniz zaman, esasında yeni bir realiteye bir adım daha atmış oluyorsunuz. Sesi deforme ediyorsunuz ama, bunu sadece deforme etmek için yapmıyorsunuz. Bu deformasyonla, sanki o gerçekliğin içine, sesin içine, derinlemesine, mikroskobik olarak girebiliyorsunuz. Gerçekleri başka bir gözle, bakış açısıyla görebiliyorsunuz. Aslında "Altered Realities"in anlamı da bu.

Bir tür soyutlama, gerçek olanın yeni bir yorumu diyebilir miyiz?

Kesinlikle. Hem soyutlama, hem de gerçeğe yeni bir yorum... Soyutlama deyince, en son yaşadığımız acı olaylar ve slogan tartışmaları *(Hrant Dink cinayetini ve "Hepimiz Ermeniyiz" sloganını kastediyor)*, soyutlama gücümüzün ne kadar zayıf olduğunu gösterdi. Müzik, bu soyutlama gücümüzü, tahayyül gücümüzü öğrenmemiz için önemli bir araç olabilir.

Elektronik müzikle ilgilenen, kendi synthesizer'ını alan birçok genç insan var, onlara neler tavsiye edersin?

Çalışmak ve özveri dışında, belli bir vizyona odaklanmak ve süreklilik şart. Bunlar olmadığı zaman uluslararası başarı çok çok zor, hele Türkiye'den gelen bir insan için daha da zor. Çünkü olanaklar çok farklı. Mesela, New York'taysan plak şirketi üç blok ötede, bütün dünyanın ilgisi orada. Kültür ve müzik olarak düşündüğümüzde de güç odaklarına yakın yerde olanların bir yerlere gelmesi daha hızlı ve kolay oluyor. Belli bir seviyeye bizimki gibi ülkelerden gelen insanlardan daha önce gelebiliyorlar. Orada olsan 25 yaşında geleceğin bir seviyeye Türkiye'de 35 yaşında geliyorsun. Çok daha fazla çalışırsan, bağlantıların iyi olursa, daha erken de olabilir elbet. Ama uluslararası başarıyı 35 yaşından önce beklememek gerekir. Benim için biraz daha erken oldu, ama şansım da yaver gitti galiba. Plak şirketleriyle, müzisyenlerle bağlantılar kurmak, festivallere gitmek, insanlarla tanışmak, bunların hepsi çok önemli. E-mail bir yere kadar, yüzyüze görüşmenin etkisi bambaşka. Ve kesinlikle sabır gerekiyor...

Sokağın genel sesini, insanlar arasındaki diyalogları kaydediyorum. O zaman müzik coğrafyalar arasında dolaşıyor, standart formatları kırabiliyorsun.

Söyleşi: ***Nil Mutluer***

MEKTUP >

Şan şeref peşinde koşan Vita Sackville-West ile onun aşkını ve şefkatini arzulayan Virginia Woolf: iki olağanüstü kadının hikâyesini ve mahrem dünyalarını anlatan mektuplar. Vita ile Virginia'nın maceraları aşk ve beklenti doludur; nitekim bu sayfaların çoğu da heyecan, umut ve sözel okşamaların coşkusuyla dolup taşmaktadır...

VIRGINIA WOOLF
VITA SACKVILLE-WEST
MEKTUPLAŞMALARI
Der. Louise DeSalvo-Mitchell Leaska

GEZİ >

"Bilen bilir, eğer Hindistan'a bir kez gitmişseniz, ama gerçekten gitmiş, orada bulunmuşsanız kanınıza girer, kendi dünyanıza döndükten sonra sizi çeker, bir daha mutlaka gidersiniz. Hiç direnmeyin..."

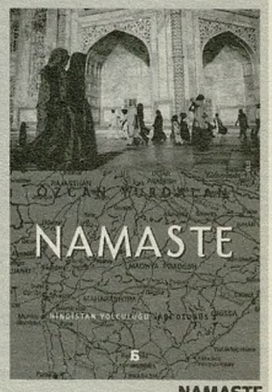

NAMASTE
HİNDİSTAN YOLCULUĞU
SARI OTOBÜS 3
Özcan Yurdalan

SİYASET >

New Left Review yazarlarından Mike Davis, bulaştığı her üç insandan ikisinin ölümüne yol açan kuş gribinin tarihsel evrimini, ölümcül H5N1 virüsünü yaratan ekolojik koşulları, küresel kapitalizmin tarımsal üretimdeki tahribatını ve açgözlü ilaç şirketlerinin halk sağlığını asla dikkate almayan politikalarını irdeleyerek, yakınlaşan bir kıyametin bilimsel ve siyasal tarihini ele almaktadır.

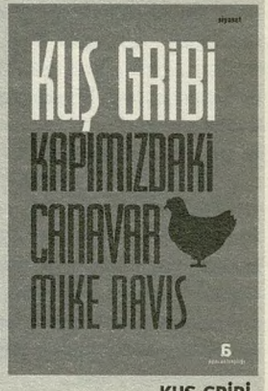

KUŞ GRİBİ:
KAPIMIZDAKİ CANAVAR
Mike Davis

SİYASET >

1960'tan beri Avrupa Solu'nun köşe taşlarından olan *New Left Review* dergisi 2006 seçkisi: Tarık Ali, Franco Moretti, Yoav Peled, Virginia Tilley, Kees van der Pijl, R. Taggart Murphy, Sabri Hafız, Leo Chanjen Chen, Terry Eagleton, Justin Podur, David Laltlo, Peter Gowan, Peter Thomas'ın yazıları ve Tarık Ali'nin editörlüğünde...

NEW LEFT REVIEW
2006 – TÜRKİYE SEÇKİSİ

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27
faks: 0212 243 96 28

agorakitaplığı

Mehmet Güreli

Yeni albümü "İplerin Kopuşu"nda tam gönlümüze göre 13 yeni şarkı var, yıllar öncesinin "Kimse Bilmez"iyse bugünlerde herkesin dilinde... Resimler yapmaya, sonuncusu "Tutku ve Denge" olmak üzere sergiler açmaya devam ediyor... Çaktırmadan edebiyata döndü, yeni öyküler yazıyor... En son "İstanbul'a Yolculuk" belgeselini çekmişti, şimdi uzun metrajlı projesi "Gölge"de bir Peyami Safa romanını sinemaya aktarmaya hazırlanıyor... Bütün bunlara ilâveten, Mehmet Güreli bir "muhabbet erbabı"... Bir akşam buluştuk, daldan dala, yapraktan gövdeye, meyvadan köke atladık, "bu yıldızlı gökler ne zaman başladı dönmeye?" sorusunun cevabını aradık.

Dünya ciddi görünmek için dönüyor

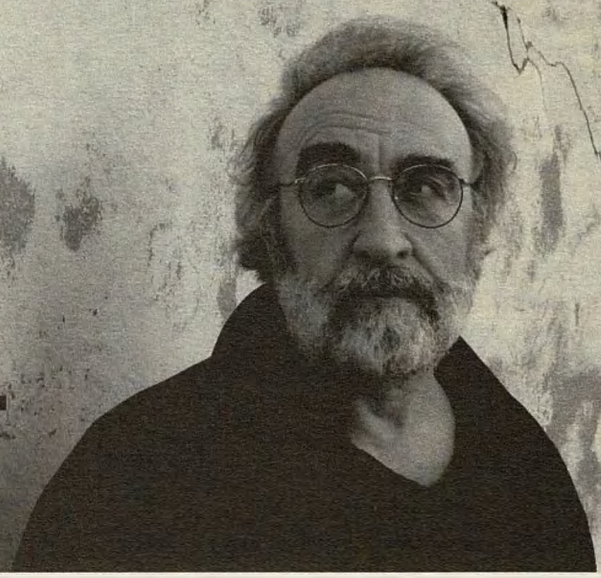

Foto: Şahan Nuhoğlu

Dün Kurt Vonnegut'un ölüm haberi geldi. Sever miydin?

Mehmet Güreli: Çok severdim. Cin gibi bir adamdı. Belki de Amerika'nın en zeki adamıydı. Dünya onu ne kadar anladı, bence meçhul. Kendini hafife alınacak biri gibi gösterdi, bir Mark Twain'lik oynadı, aslında Mark Twain'in ötesinde, başka bir yerdeydi. Zekâsının altını çizmek istemeyen, mütevazı, dalgacı bir tarafı vardı. "Mezbaha No:5" bir savaş romanı olarak korkunçtur, ama tam "güler misin, ağlar mısın" esprisinde mizahî bir kitap gibidir... Bazı adamlar gidiyor, bazı devirler kapanıyor işte. 85 yaşındaymış. Gene de iyi yaşadı...

İyi yaşadı ve iyi yaşlandı...

Bazı adamların beyni canavar gibi dinamik kalıyor. Beyin yaşlanmayınca bu iş yürüyor.

Türkiye, kötü yaşlananlar cehennemi olmaya başladı. Yaşlanmak, neredeyse muhafazakârlaşmakla eş anlamlı hale geldi. Sanat ve müzik dünyasında da pek çok insan, yeni bir şey üretemedikleri yetmiyormuş gibi, fikren en olmadık yerlere savruluyorlar...

Ben yirmi yaşında tutucu insanlarla da konuşuyorum zaman zaman. Dedelerinin olmadığı kadar korkak, muhafazakâr, hareketsiz, hesap-kitap peşinde, "bizden geçti artık" diyen yirmi-otuz yaşında tipler var. Halbuki öbür tarafta adamlar sekseninde yeni besteler peşinde sahnede gidiyor... Çevre de çok önemli. Kimse senden bir şey beklemiyorsa, sen de kendinden bir şey beklemeyi unutuyorsun. İçindeki alevin, volkanın çok fazla olması lâzım ki, hiç kimseye kulak asmadan bir şeyler sunma ihtiyacı duyasın.

İyi yaşlanma örneği olarak, dayın Salâh Birsel geliyor aklımıza...

Hayatı boyunca yazacağı şeyleri düşündü ve odasına girip yazdı. Girdi mi, on saat çıkmazdı. Odasında onu hiçbir zaman dalga geçerken, fındık fıstık yerken görmedim. Odasına giriyorsa, ya okumaya ya yazmaya giriyordu. Bazen de çıkar, hadi şöyle bir televizyona bakayım derdi, ama yanına gene kitapları dizerdi. Dolu dolu, ciltlerce defterler tuttu. Her yerde, her okuduğu şeyden notlar almış... Zaten bu işlerle uğraşanlar her yaptığı şeyin başka bir şeye dönüştüğünü bilirler. Görürler diyemeyeceğim, bilirler! Her konuşma başka bir fikre, başka bir projeye yol açıyor. Bizde artık maalesef bu tip alışverişler kayboldu. Türkiye'de insanlar galiba nefes bile alamıyor. Paylaşmayı bilen, "senden bir şey alayım da, ben bir şey ekleyeyim" diyen yok. Ortak albüm bile çıkmıyor bu ülkede. Bunca sene sonra JJ Cale ile Eric Clapton birlikte şarkı söylüyorlar. Birbirlerini ortaya çıkaran adamlardır ve sonunda buluşmuşlar, birlikte bir keyif yaşamışlar. "The Road To Escondido" albümü müthiş bir belge. Bir sinerji yaratabilecek rahat adamlar, burası hariç, dünyanın her yerinde bir araya gelebiliyor. Burda acaba herkes çok mu yeterli? Yoksa tam tersine, yaptıklarını mı beğenmiyorlar?.. Mesela Burt Lancaster ve Kirk Douglas birlikte bir sürü filmler çekmiş. Bunlar birbirini tamamlamış adamlar, ama ikisi de kendi başına eksik adamlar falan değil.

Biraz da prodüktör çabasıyla yürümüyor mu bu işler?

Mutsuzluk üreten adamların tuzaklarına düşmüşüz. Bu dünya gülmekle oyun arasında gidip gelmeli, halbuki şimdi herkes Şerif Pat Garrett'ten yana.

Bizde zaten o tip yaratıcı prodüktör anlayışı yok. Çok iyi şarkıcılar, repertuar eksikliğinden berbat albümler yapabiliyorlar... Bildiğim tek iyi örnek, Bülent'in (Ortaçgil) Zuhal'e (Olcay) yaptığı "Başucu Şarkıları". Çok başarılı bence. Benim parçayı seçtikleri için başarılı diyormuş gibi olmayayım. *(gülüyor)* Benim "Kimse Bilmez" parçasını Zuhal ortaya çıkardı, en azından dinleyici sayısını artırdı. Zuhal'den dinledikten sonra bir de bana dönüp baktı insanlar. "Hatırla Sevgilim" dizisi sayesinde artık çok dinleniyor. Dizinin sitesinde şarkının dinlenme sayısı korkunç boyutlarda, YouTube'a da koymuşlar.

O şarkıyı Ömer Hayyam'ın bir rubaisi üstüne besteledin, ama sözleri değiştirdin galiba...

Sadece "kimse bilmez" bölümü benim ilâvem. Onun dışındakiler Ömer Hayyam'ın. Ama değişik dörtlüklerinden kolaj yaptım ve çok kısa sürede toparladım. Evde Ömer Hayyam söyleyip duruyordum senelerdir. Bir türlü tam olamıyordu, ama o şarkı iki günde çıkıverdi ve o aralar yayınlanan "Kent Ozanları" albümünde kullanıldı. Ömer Hayyam girmeden önce, melodiyi kendi emprovize dilimde, hani hiçbir dil olmayan o dilde söylüyordum... Dört-beş kez Latin versiyonunu sahnede de çaldık hatta. "Odamda Yolculuk" albümü için de Latin tarzında kaydettik, ama sonra koymaktan vazgeçtik...

Baba Zula'nın "Duble Oryantal" albümündeki "Özgür Ruh" şarkısını sen söyledin. Bu da güzel bir ortaklık örneği.

Murat (Ertel) çok ilginç bir adamdır, eskiden beri tanırım. Dünyaya bakışı, yaratıcılık esprisi olağanüstüdür. Murat'ın projeleri konusunda, ne olur ne olmaz, her zaman temkinli davranmakla birlikte *(gülüyor)*, yer almaktan çekinmem... Mesela Baba Zula'yla çalışan Brenna MacCrimmon da bence olağanüstü şarkıcı. Onunla düet yapmak istiyorum bazı şarkılarımda. Bir türlü tanışamadık, ama kendi kendime böyle hayaller kuruyorum işte.

İyi şarkıcı/iyi repertuar deyince dünyadan hangi örnek geliyor aklına?

Bryan Ferry'nin "Dylanesque" albümünü dinliyorum, çok enteresan şarkılar seçmiş. "As Time Goes By" albümü de öyleydi: Müzikal şarkıları, Cole Porter'lar... Adamın iyi müzik dinlediği belli. "Dylanesque"de çok özel Bob Dylan parçaları yakalamış, ama Bob Dylan olduğunu pek anlamıyorsun, tamamen Bryan Ferry gibi...

Orkestra biraz korkmuş gibi gelmedi mi sana?

Bana "Avalon" *(1982 tarihli Roxy Music albümü)* sound'unda, çok güzel bir albüm gibi geldi. Cover yapıyorsan, şarkıyı öyle bir söyleyeceksin ki, başkalaşacak. Joe Cocker'ın "A Little Help From My Friends"i gibi: O şarkı artık Beatles'tan çıkmış... Bob Dylan'ın şarkılarını da Byrds, Manfred Mann's Earth Band söylemişti, Dylan havasından çıkarmışlardı...

Bob Dylan'ın son albümü "Modern Times"a ne diyorsun?

Çok güzel. İşçi sınıfına dair bir şarkı var, "Wor-

32→

kingman's Blues #2". Sabah akşam onu dinliyorum. Sözleri de çok güzel, Express'in arka kapağını kesip koydum yanıma... Bir de "Ain't Talkin"i dinliyorum.

Mehmet Güreli'nin son albümüne ne diyorsun?

Valla, onu da dinliyorum aslında. Yaptığımız en iyi işlerden biri olduğunu düşünüyorum. 15 kişi, ordu gibi çalıştık. Daha fazla bütünlük var gibi geldi bana. Bazı albümler kontrolümden çıkabiliyor çünkü. Atlaya atlaya dinlediğim albümlerim var. İkinci şarkıdan dokuza geçiyorum mesela. İnsan kendi albümünü o kadar geçerse, iyi bir şey yapmamış ya da kendine ait bir şey yaptığına inanmıyor demektir. Bu son albümdeyse takıldığım pek bir şey yok. Kendi söyleyiş biçimlerime daha çok takılıyorum. Altyapılarla o kadar çok uğraşıyoruz ki, stüdyoyu bir de kendim için meşgul etmemek ister gibi bir kibarlık mı yapıyorum nedir? İki kere söyleyip bırakıyorum şarkıları. "Kimse Bilmez"i de bir kere söylemiştim. Arkadaşlar "bu şarkı bu kadar söylenir" deyip beni dışarı çıkarmışlardı. Herkesin gözleri dolmuştu... Bazen de öyle olmalı: Bir kerede söyleyeceksin, bırakacaksın. Jimi Hendrix "hayranlarım benim yanlışlarımı da çalıyorlar" dermiş. O yüzden doğrusunu bir daha çalmıyor. Hendrix yanlış çaldığı halde, "bir bildiği vardır" gibilerden aynısını çalıyorlarmış. Hendrix farkında, ama öbürleri farkında değil... Bu albümle ilgili, belki de sırf kendime eziyet etmek için, acaba az mı emek verdim diye kendimi sorguluyorum bazen. Daha iyi söyler miydim, söylemez miydim, bilmiyorum... "Deli Gözler"i biraz daha iyi söyleyebilirdim mesela.

Müzik tek başına yapılacak iş değil. John, Paul ve Ringo, "A Hard Day's Night" filminde, trende birlikte "If I Feel" söylerler. O mutluluk dünyada çok nadiren yakalanabilir.

Ama "Güneşli Bahçe" daha iyi söylenemezdi herhalde.

Bilmem... O "Vapurlar" albümündeki "Burada Seninle Kalmak İstiyorum" parçasının vokalli versiyonu. Kısacık bir şarkı zaten.

Kısa ama vurucu. Aslında bütün şarkılar öyle. Bu sadeliğe ulaşmak kolay oldu mu senin için?

Yirmi yaşında bir insanın bestesi başka, kırk yaşındakinin başka. Çünkü melodi ayıklamaya başlıyorsun hayatında. Melodi ayıklamak, biraz da yaşanmışlık demek.

Azalta azalta çoğaltma becerisi gibi bir şeyden mi bahsediyorsun?

Evet, azaltmak, bilmek demektir. Bilmediğin şeyi azaltamıyorsun. Ancak fazlalığını atabilirsin, ama eksiklik bir günde tamamlanmıyor. Fazlalıklarını ata ata çok güzel arınabilirsin, yalınlaşabilirsin, yalnızlaşabilirsin, doğallaşabilirsin. Bu da her iki tarafa bakabilmekle mümkün. "Yamuk Bakmak" diye bir kitabı var Zizek'in. Kitabın adını çok basit izah etmiş: Bir yerden bakarsın, karşındakini tam göremezsin, şöyle kafanı biraz eğerek bakarsan "haa, burda başka bir şey varmış" dersin. Bu kadar sade bir şey. Ne kadar eğileceğinin, bir şey bulup bulamayacağının bilincine erişmek: İşte orda başlıyor hikâye. Bir milim fazla eğildiğin zaman, yine göremeyebilirsin... İnsanlar fazlalıklardan kurtulmalı. Karga neden çok yaşıyor? Çünkü midesi yok, gelen gidiyor. Üstünde bir şey taşımıyor, gereken kalıyor. Hayvanlar bu işi iyi çözmüş. Doymasını biliyorlar.

Evin içindeki bunca kitaba, dergiye, filme bakıp bütün bunları doyumsuzluğun işareti gibi algılayabilir bazı insanlar...

Benim seçimim bu. "O da benim olsa, bu da benim olsa" demeyen, ama kendini içeriden çoğaltan, ruh zenginliğine yönelen, beynindeki bilgiler ve bu bilgiler arasındaki ilişkiler içinde yaşayan insanları seviyorum. Bu insanların hayatlarını merak ediyorum, onlarla ilgili belgeler, kitaplar, filmler topluyorum. Artık evde yürüyecek yer kalmadı. Birkaç sene sonra bu ev ne olacak, bilmiyorum. Giderek daralmaktayım. Ama bu daralma sırasında genişlemekteyim. Her geçen gün bir gün öncesine göre daha sevinçliyim. Ama bir anlamda da daha üzüntülüyüm. Çünkü paylaşmadığım şeyler de çoğalmakta... Bencil bir tip hiç değilim. Tatlı yiyince "mmhh, aman aman, nefis" diyen bir tip de değilim. İyi pilav yaparım, ama "amma da lezzetli pilav yaparım" diye abartmam. Bir lokantaya gidiyorsam, tabağımı üç dakikada bitiririm, hatta beklemeyeyim diye, yemek yerken hesabı öderim. Hemen ordan kaçıp bir sahafa dalacağım çünkü. Aradığımız hiçbir şeyi bulamadığımız için yıllarca hep kendimiz yaptık bazı şeyleri. Neyse ki bir takım festivaller sayesinde, şimdi de internette Amazon gibi siteler sayesinde dünya çok küçüldü. Eskiden bu filmlerle, bu CD'lerle ancak hava atılırdı. Şimdi çok doğal bir şey haline geldi. Dünya birbirinin işlerinden haberdar olan insanların yaşadığı bir dünya halinde. Bunun farkına ilk şöyle vardım: Sinema Günleri zamanı, Beyoğlu'nda, Bernardo Bertolucci birdenbire karşıma çıkmıştı.

Geçen gün de İstiklâl Caddesi'nde Yoko Ono'yu görmüşler.

Mayısta sergisi varmış, değil mi? Beni o sergide görmeyeceğinizi garanti ederim. Beyoğlu'nda nerde görülmüş Yoko Ono? Bari birkaç gün Beyoğlu'na çıkmayayım. Hayatımda Beyoğlu'na çıkmadığım birkaç gün olmuştur, bir de bu yüzden olsun. *(gülüyor)* Yoko Ono, Beatles'ı mahveden kadın olarak geçti tarihe. Bunu hiçbir zaman üstünden atamayacak.

Sahiden bu sebeple mi sevmiyorsun Yoko Ono'yu?

Yoko Ono diye bir şey yok ki. İsmi üstünde: Yok. Bir evlilik yapıyorsan, evlendiğin adamın işine burnunu sokmak zorunda değilsin. Billy Wilder'ın karısı da çok iyi bir oyuncudur, ama adını bile bilmezsin. Çünkü her yerde gözükmüyor, "Billy Wilder benden etkilendi" gibi iddialarda bulunmuyor. Ya da bu seneki Oscar töreninde, locada, Ennio Morricone'nin karısını farkettiniz mi?.. Yoko Ono'ya bakıyorsun, konsere çıkıyor, ama şarkıcılıkla, bestecilikle alâkası yok. Linda Eastman'a *(Paul McCartney'in eşi, Kodak şirketinin varisi)* bakıyorsun, orgun başına geçmiş. Geçeceksen, git Kodak'ın başına geç. *(gülüyor)* Ne istiyorsun Paul McCartney'den?

Yoko Ono'ya, John Lennon'ı tutarlı siyasete sevkeden olumlu bir figür olarak bakılamaz mi?

John Lennon her zaman siyasîydi. Yirmi yaşında "kanlı paraları yollayın" diye telefon açan bir adamdı. Beatles zamanında da, "arkadakiler alkışlasın, ön sıradakiler mücevherlerini şakırdatsın" esprisi içinde, dünyaya sınıfsal bakan, nereden geldiğini iyi bilen, proleter yapılı, beyni açık biriydi. '70'lerde anti-militarist olması, John Lennon'dan beklenmeyecek bir şey değildi. Yoko'nun bu konuda etkisinin ne olduğunu bilmiyorum, ama Beatles'ı yok etme konusunda olağanüstü bir çabası olduğunu düşünüyorum. Bende bir belgesel var: John Lennon'la Paul McCartney konuşuyorlar, aradan Yoko Ono konuşmayı bölüp tam ikisinin arasına giriyor. Her hareketinde "ben Yoko'yum, Beatles'tan bana ne, ağırlığımı koyarım" tavrı var.

Yüzlerce süper şarkının üstüne Beatles daha ne yapabilirdi, daha ne kadar devam edebilirdi ki?

Belki de miadı dolmuştu... Öyle mi diyorsun?

Beatles'tan sonra üretimi düşse, daha kötü şarkılar yazmış olsa haklısın da, ölene kadar çok iyiydi Lennon...

Ben Beatles'ı apayrı bir şey olarak görüyorum. Çağlar boyunca dünyada nice düetler yapılmış. Ama Lennon ve McCartney'in çift sesi kadar uyumlusu yok. Bugün "If I Feel" diye bir şarkı var ve cover'ı bile yapılamıyor. Kimse cesaret edemiyor çünkü. Armoniler açısından, ses bileşkesi açısından ulaşılamaz bir şarkı. George Martin'in oğluyla birlikte yaptığı "Love" albümünü dinlediniz, değil mi? Orada "Because"un çıplak hali var. Bach'ın, Mozart'ın yanına "Because"un o hali bile girer ve çağlar boyu da aşılamaz.

'70'lerin siyasal ortamını şöyle bir gözünün önüne getir. Varsayalım ki, araya kimse girmedi, Beatles dağılmadı. Lennon, bizim bildiğimiz '70'lerin militan Lennon'ı olabilecek miydi?

Paul ve George öyle adamlar değil. İkisinin de siyasete soyunmasını bekleyemeyiz... John daha lider yapılıydı. Paul, Wings grubunda daha çok kaybolmuş adamlarla çalışırken, John'un topladıklarının hepsi kendi başına değer taşıyan adamlardı: The Who, Clapton ve Keith Richards'la "Cir-

2005'te, 9. Uluslararası İstanbul Bienali'nde, Tophane-Antrepo No: 5'teki Roll alanında Mehmet Güreli ve arkadaşları da çalıp söyledi.

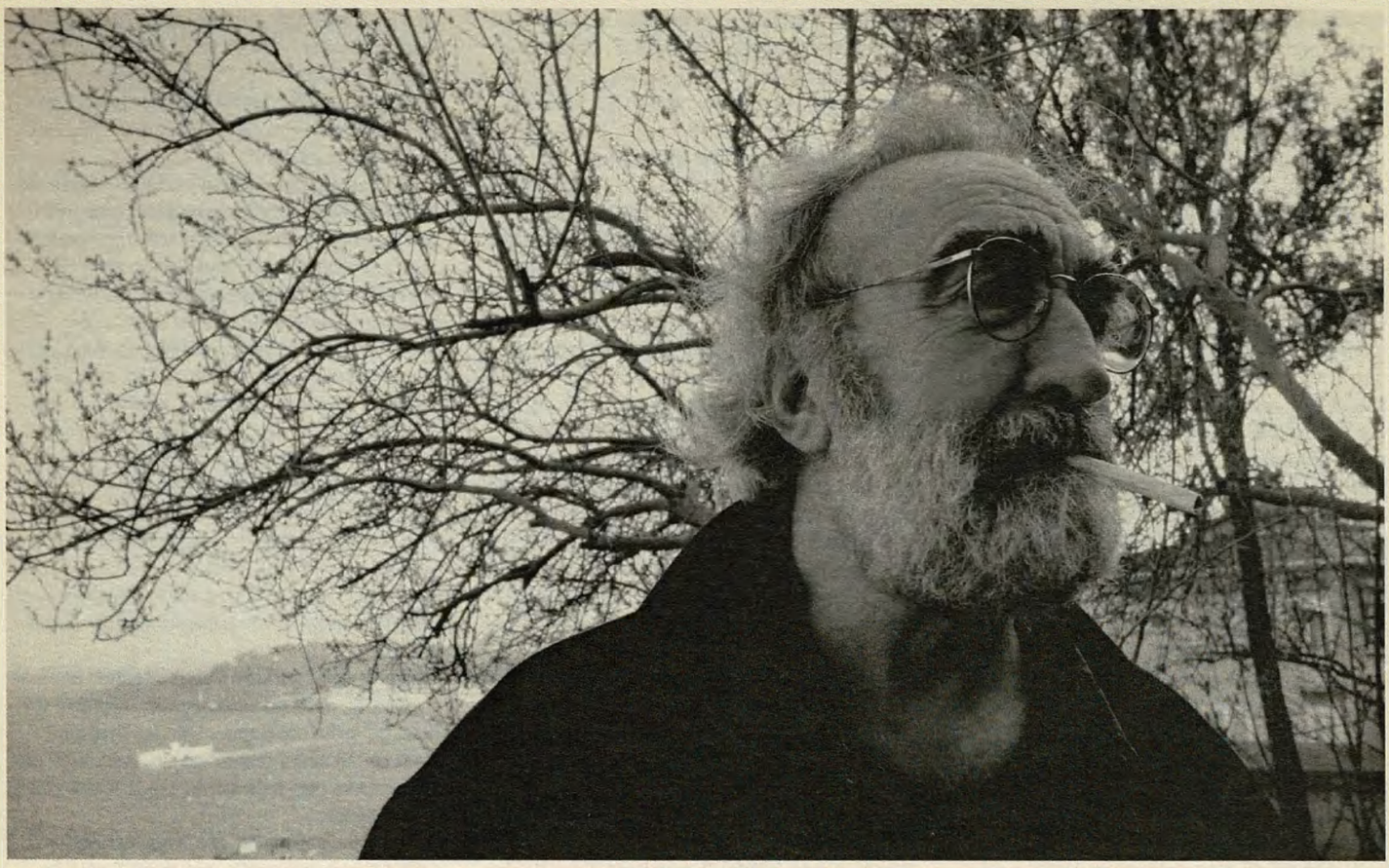

cus"ı yaptı mesela. Bu önemli bir gösterge.

Bu kendi başına değer taşıyanların içine Yoko'yu da katalım mı?

Yoko'yu ben hâlâ görmüyorum. Yoko'nun müzikal olarak, çıkardığı o korkunç sesler dışında, hiçbir özelliği yok bence. Yoko'nun durumu, Yurttaş Kane'in acizliğidir aslında: Ben "power" sahibiyim, çünkü John Lennon benim yanımda! Bunu bir özellik olarak söyleyebiliriz, ama bir katkı olarak söyleyemeyiz. John'un Yoko üzerine yazdığı şarkılar, mesela "Woman" tabii ki güzeldir. John, sevgi dolu bir adam neticede. "Double Fantasy" albümü olağanüstü, "Imagine" da öyle. John Lennon'ın hiçbir zaman müzikal açıdan düştüğünü söyleyemeyiz. Ama Beatles başka bir şeydir.

Yoko'dan etkilenen birçok müzisyen var. Daha geçenlerde "Yes, I'm A Witch" albümüne katıldılar, Yoko'yu bir avangard müzisyen olarak selâmladılar.

Bunlar önemli mi, değil mi, zaman gösterecek. Bugün punk'ın da etkilediği insanlar var. "Sid, Sid" diye bağıran adamlar duyuyorum etrafta... Avangard diye ortaya çıkan bir sürü saçmalıkla dolu dünya. Andy Warhol'un çok önemli bir adam olup olmadığı da tartışılacak bir gün. Bu rüzgârların biraz esmesi gerekiyor... Biz güzel bir dünyadan bahsediyoruz. Bunu Yoko Ono bozuyorsa, Yoko Ono'ya karşıyım ben. Sen Beatles gibi bir ahengi bozuyorsun, içinde kendine yer açabilmek için "biraz ileri gider misin" diyorsun. Cortázar'ın "Ele Geçirilen Ev" hikâyesini tavsiye ederim. İki kardeşin evine giriyorlar, kardeşler evi daraltmak zorunda kalıyorlar, daralta daralta, hikâyenin sonunda sanki duvara yapışıyorlar. Yoko, "ben Beatles'ı yok ettim" diye bakmıyordur meseleye. "Yoko'yu var ettim" diyordur. Çünkü korkunç bir egodan bahsediyoruz... Aragon da Elsa'nın (Triolet) etkisindeydi. Elsa da Aragon'u yok etti. Onu partili yaptı, '68'e kadar ağzını açmadı Aragon. Bakın, şimdi de Elsa'yı aynı yere koyuverdim. Kadın düşmanıymışım gibi bir izlenim uyanabilir. *(gülüyor)* Katiyyen!

Lou Reed'i de Laurie Anderson mı mahvetti?

(gülüyor) Lou Reed adamımdır. Laurie Anderson'a da bayılırım. Onlar birbirlerini tamamlıyorlar ve harika bir hayat sürüyorlar. O bir beyin birliği, bir üretme çiftliği. Dünyanın en güzel ilişkisi belki de... Sonuçta Yoko Ono, 20. yüzyılda John Lennon'ın yanındaki kadın olması dolayısıyla çağdaş bir figürdür, bu figürü görmezlikten gelemem. Ama ben onun yaptıklarıyla ve etrafındakilerle ilgilenmiyorum. Onlar benimle ilgilenmediklerini madem deklare bile etmediler, ben de etmek istemiyorum. *(gülüyor)* Robinson Kitabevi'ni açtığımız zaman yanda bir kuruyemişçi vardı. Bütün çalışan arkadaşlar, doğal olarak, daha ilk günden oradan alışveriş etmeye başladık. Bir gün sigara almaya gittim, "abi, hayırlı olsun, siz bizim çok işimize yarayacaksınız, ama bizim sizin işinize yarayacağımızı hiç zannetmiyorum" dedi. Adam bir kitapçıya alenen hakaret ediyor! "Uğramayacağım senin kitapçına" diyor. Deklarasyon dediğin budur işte. *(gülüyor)* Beş yıl o kitapçıda kaldım, beş yıl içinde bir gün bir ders kitabı meselesiyle bana geldi, "biz buraya ders kitabı sokmuyoruz" dedim, olay başlamadan bitti. *(gülüyor)*

Nietzsche "içinde kahkaha olmayan hiçbir düşünceye doğru demeyiniz" demiş. Hayatta bir özdeyişim varsa o da şudur: "Dünya ciddi görünmek için dönüyor."

Demin hızını alamayıp punk'a da laf attın. Ne düşünüyorsun punk hakkında?

Punk'çıları da karşımıza alacağız şimdi. *(gülüyor)* Siz bana anlatın da, eksiklerimi tamamlayayım. Gary Oldman'ın oynadığı "Sid & Nancy" filmini izledim. Gördünüz mü o filmi? Kaçar mı sizden? Benim ilgimi çekmedi, punk'la ilgilenmiyorum.

Neden Sex Pistols merkezli düşünüyorsun? Mesela Clash sana nasıl geliyor?

Çok eskiden beri dinlerim Clash'ı. Ben Almanya'dayken, Kraftwerk zamanlarında çıkmışlardı. Berlin kökenli Tip diye bir dergiden takip ederdik.

Clash'ı punk'tan saymıyor musun?

Saymıyorum. Ama zorlarsanız sayabilirim. *(gülüyor)* Belki Clash punk da, öbürlerini punk'tan saymıyorum. Jim Jarmusch'un "Mystery Train"ini seyrettim geçen gün. Joe Strummer çok iyi oynuyor o filmde. Yazık oldu, çok iyi bir adamdı... Punk adı altında her şeye evet dememek, kaliteleri ayırarak dinlemek gerekiyor. Ben şu kokuyu alıyorum: "Biletimiz yok, ama girelim abi" durumunu yarattı punk. Bir Beatles dünyaya fazla geldi. Müzikte mükemmeliyetçilik ağır bastığında, bunu yapamayan normal yetenekte insanlar "ben de bir şeyler olabilirim" diye bir akım seçti kendilerine. Punk'ın böyle çıktığını sanıyorum: "O kadar da zor değil, sen de dene!" Sex Pistols'ın müziğe önem verdiğini hiç hissetmedim. Drug kültürü içine birazcık da müzik eklemekten ibaret. Bu bir yaşayış biçimi olabilir, ama içinde yer alamam. Ben çalışmaya, güzel şeyler üretmeye, paylaşmaya, alınterine önem veriyorum. Punk elbette ki anarşizmden, Proudhon'dan beslenen bir başkaldırı geleneğinin yan unsuru. Ama kendi başına olağanüstü bir şey değil. Bir nehri besleyen ana kollardan biri mi, hiç emin değilim.

Albümünün ve albümdeki bir şarkının adı "İplerin Kopuşu". Halbuki bu laf şarkıda geçmiyor. İplerin kopuşundan kastın ne?

Hiç kimseyi takmadan oynayan çocukların özgürlük ve mutluluk şarkısı gibi çıktı o şarkı. İp atlarken mi kopmuş, ipi karşılıklı çekerken mi kopmuş, bilmiyorum. Oyunları bitmiş, ama aslında oyuna devam etmek isteyerek dağ evine çıkıyorlar. Sanki bugünkü dünyadan çıkıp eski bir dünyadan bir şey anlatıyorlarmış gibi. Temkinli insanlara karşı bir tepki gibi bu şarkı. İpler kopabilir, ama oyuna devam edebilecek insanlar var. Bugünün dünyasında tam tersine bir tablo olduğunu hissediyorum. Her şey bitmiş, sanki artık bir şey

yapılamayacakmış gibi. İdealistlerin, "maniac" dediğimiz stilde yaşayan insanların çağı sona erdi. Herkeste "artık biz bu işi çözemeyeceğiz" duygusu var. "İplerin Kopuşu", belki buna karşı çıkan bir başlangıç şarkısı. "Sandığınız gibi değil, geliyorlar, birileri gene çıkacak, şarkılar söyleyecek" demek istiyorum aslında. Tıpkı Peter Gabriel ve Kate Bush'un "Don't Give Up" şarkısı gibi... Tarih sadece bugünden ibaret değil, bütün dünya aslında acılarla dolu. İnsanlık tarihi bir facia. Tarihçilere de acıyorum, bunları nasıl yazıyorlar? Mesela Stalin'in öldürdüğü adamların sayısı ciltler doldurur, telefon rehberi gibidir. Tek tek ara, hiçbiri yok evde! Hepsini bir yere göndermişler!.. Bir sürü insanın ölmesini sosyalizm adına nasıl kabul edebilirim? Ayrıca sosyalizm adına değil ki, Stalin'in iktidarda kalması adına! Otuz sene evvel "Stalin saçmasapan bir adamdır" dediğim zaman bir sürü insanın suratı asılıyordu. Ken Loach'un "Ülke ve Özgürlük"te anlattığını ben otuz senedir anlatıyorum: İspanya'da grev yapılıyor, Stalin kömür gönderiyor ve grevi kırdırtıyor... Daha bir sürü şeyi yeni yeni öğreniyoruz. Woodstock'ta yolları kapatmışlar. Ben bunu yeni öğrendim. Festival için iki milyondan fazla insan yola çıkıyor, yolları kestikleri için gidemiyorlar. Biz de "500 bin kişi, amma büyük kalabalık toplanmış" diye düşünüyoruz. Bıraksalar, 2 milyon insan gidecek. O kadar insanı bir araya getirmek rejim için potansiyel bir tehlike tabii...

Şarkılarının sözleri nasıl yazılıyor?

Parçaları ben çalıyorum, Görkem (Yeltan) o sırada hece sayısına, kaç dize olacağına dair kabataslak notlar alıyor. Çaldıkça, melodinin konusunu düşünmeye başlıyor. Ben şarkıyı olduğu gibi atarak, bambaşka bir dilde söylüyorum. O melodinin bıraktığı duygusal ize göre temayı yakalıyor. Bazen ortak bulduğumuz kelimeler, cümleler de oluyor. "İplerin Kopuşu"nun melodisini çaldığım zaman bunun neşeli bir çocuk şarkısı olduğu belliydi. Çok kısa sürede yazdı, önüme koydu, şarkıyı söyledim ve bitti. Hiçbir şarkıyı bu kadar çabuk yazmadık. Yakın dost olunca bazı şeyler kendiliğinden oluveriyor.

Görkem Yeltan olmasa ne yapacaktın?

Ya kafadan atacağım ya da oturup yazacağım... Birlikte çalışmayı, herkesin işin bir ucundan tutmasını seviyorum. Müzik tek başına yapılacak iş değil. Paylaşılan bir şey. John, Paul ve Ringo, "A Hard Day's Night" filminde, trende giderken birlikte "If I Feel" söylerler. O sahnedeki mutluluk dünyada çok nadiren yakalanabilir. O beni büyülemiş.

Bir Mehmet Güreli albüm kaydı nasıl geçer? Aranızda eğlenir misiniz, gerilim yaşar mısınız?

Tahsin (Ünüvar), Şuayip (Yeltan), hepsi çok eski dostlarım. Birbirini sorgulamayan bir dostluk bu. Herkes herkesin işine koşar. Bir aradayken o günü mutlaka iyi geçiririz, eğlencelidir. Nietzsche "içinde kahkaha olmayan hiçbir düşünceye doğru demeyiniz" demiş, bu benim hayat felsefemdir biraz. Hayatta bir tane özdeyişim varsa o da şudur: "Dünya ciddi görünmek için dönüyor." Bunu bir hikâyemin içine de yazdım.

Mizah duygunun kökü nereye dayanıyor?

"Nasrettin Hoca'ya dayanıyor" diyecek değilim herhalde. *(gülüyor)* Vardır öyle tipler: Adama bakıyorsun, hayatında gülmemiş, ne bir espri yapmış, ne bir karikatüre bakmış, suratından düşen bin parça, ama "biz Nasrettin Hoca'nın torunlarıyız" diye kasılıyor. *(gülüyor)* Mizahla en ufak bir ilgisi yoktur, ama o konuyu da yedirmez sana... Mizah içten gelen bir şey, ama ortamda yeşerdiğine ve yine ortam yüzünden budandığına ve kuruduğuna inanıyorum. Bosc'un ölümü sonrasında Sempé yazmıştı: "Bir mizahçının en büyük talihsizliği, yanında başka bir mizahçının olmamasıdır." Her şeyi ciddiye alan insanlar arasında bazı şeyler yeşermez. "Gülme", "ağır ol" gibi laflar, kafası çalışmayan adamların otoriteyi kaçırmayayım korkusuyla birilerine uyguladığı ağır baskılar. Savaşta siperde bile çok komik bir şey yakalayabilirsin... Çocukluğumda Toto çok etkilemiştir beni. Molière'in "Scapin'in Dolapları"nda Feridun Karakaya çok etkilemiştir. O piyesi hiç unutmamış insanlara rastladım hayatım boyunca. "Feridun neydi öyle" diye hayranlıkla anlatırlar... Charlie Chaplin'lere, Buster Keaton'lara yetişemedik ama, Jerry Lewis'lerin kral olduğu dönemlerde büyüdük... Neyse, geçelim bu konuyu. Geçti bile aslında konu. Oturmuşum, mizah kökenlerime bir arkeolog gibi bakıyorum. *(gülüyor)*

Aile içinde, okulda arkadaşın arasında da, şimdiki gibi gırgır biri miydin?

Mahallede zengin bir arkadaşım vardı, bizim grupta da çalıyordu. Bana "beni biraz güldür, sana para vereyim" derdi, ben parasını alır, güldürmezdim. *(gülüyor)* Taklitlere çok dönük bir adamdım. Birdenbire bir espri yapıp sınıfı güldürürdüm. Esprinin bir zamanlaması vardır. Örnek aldığım kişi Orhan Boran'dı. Bu işte bir saniye geç kalırsan gülme düşüyor, biraz erken davranıp söylersen, espri olmuyor. Öyle bir tayming ki, takip edebileceğin bir notası yok. Bir sezgiyle oluşuyor. Bir ara bunun peşine düştüm. Çünkü güldürmek insanı mutlu ediyor. Hocalar çok gülen arkadaşlarımı sınıftan atarlardı, güldüren de benim halbuki. *(güldüyor)* Avusturya Lisesi'ndeyken Beatles'ın "Help"i yeni çıkmıştı. İngilizce dersinde, sınıfta her gün "heeelp!" diye şarkıya girerdim, hemen sınıftan atılırdım, o yüzden İngilizce öğrenemedim. *(gülüyor)* Herkes sanki beni bekliyor gibiydi: "Heeelp" diyeceğim ve atılacağım. Ben de baştan söyleyip atılıyordum, sona bırakmıyordum, gerilim yaratmıyordum. *(gülüyor)*

Arabalarına dokununca problem çıkaran adamlar iyi durumda değil. Biz daha rahatız. "Her zaman güldük biz" dediğimde, içinde "ağlanacak halimize güldük" de var.

Halbuki sanatında, şarkılarında, resimlerinde bu muziplik yok.

Bir gün Ayşe Tütüncü de aynı şeyi söyledi. "Vapurlar"ı kaydediyorduk, "yaa, sen korkunç komik bir adammışsın" dedi, "ama müziklerin çok hüzünlü". Bu ikisini birbirinden ayırıyorum galiba. Taklitlerim de öyledir. Tom Waits söylüyorsam, Tom Waits olurum. Sesini taklit etmiyorum, ruhunu taklit ettiğim için o ses çıkıyor. O ses aslında bende yok. Bende Elvis sesi de yok, ama ben Elvis sesi de çıkarırım. Boru gibi sesim var, ama Elvis'i yaşıyorum... Mizah da birlikte yaşanan bir şey. Belki çok güzel bir komedi çekeceğim ileride... Mutsuzluk üreten adamların tuzaklarına düşmüşüz. Yaptığımız güzelliğin üstüne kum atılmış. Birileri bu dünyaya mutluluk vermeye geldi, birileri de buna karşı mücadele ediyor. Bu dünya gülmekle oyun arasında gidip gelmeli, halbuki şimdi herkes Şerif Pat Garrett'ten yana. "Pat Garrett ve Billy The Kid" filmini yeniden seyrettim geçenlerde. Sonra da filmle ilgili Bob Dylan'ın bir yazısını okudum. "Billy The Kid aslında embesil herifin tekiydi, filmde ona fazladan şeyler kattılar" diyor. Amerikalılar bir hayduttan böyle efsane yaratıyorlar. Filmi seyrederken Pat Garrett'a, yani James Coburn'e kızıyoruz tabii. Kris Kristofferson'u seviyoruz, ama gerçek Billy The Kid'i tanımıyoruz...

Bob Dylan'ın oynadığı karaktere ne diyorsun?

Tavrını koyuyor, ama bir şey yapamayan, uyuyan orta sınıfın, sessiz çoğunluğun temsilcisi gibi. Tam Demokrat Parti anlayışındaki adamlardan. Seni severler, ama hepsi sadece seyreder, çünkü düşleri o kadar. Hep bir kahraman bulup öne sürmek isterler. Çünkü hepsinin çocuğu ve işi vardır. "Yedi Samuray" filmi de öyledir. Kendileri için savaşacak adam bulup parayla tutuyorlar ki, kendilerine bir şey olmasın, çıkarları bozulmasın.

Sanatçılar da bu anlamda kahraman şerifler gibi değil mi sence?

Hayır, çünkü onlara bir şey dikte edildiği yok. Muhalif bir sanatçı, bir sözü kendi kendine söylüyor, sonra ona katılanlar çıkıyor. Bu uğurda hapse düşüyor, toplum da gidip onu kurtarmak için Bastille'i falan yakmıyor. Ceremesini sanatçı yine kendi çekiyor. Bazen ceremesini çekmeyip idol olanlar da var, onlar belki bundan çıkar sağlıyor olabilir. Bob Dylan'ı arkasından itip kahraman yapmaya çalıştılar, ama Bob Dylan direndi buna. Scorsese'nin belgeselini ("No Direction Home") seyrettiğimde çok şaşırdım: Ben yuhalanmaya Dylan kadar dayanabilen bir adam görmedim. Otuz senemiz bu olayı da bilmeden geçmiş. Biliyoruz zannediyorduk, ama bu kadarını bilmiyorduk. Elektriğe geçmesine tahammül edemediler, sanki saf değiştirmiş gibi hissettiler. Joan Baez gibi kalmasını istiyorlardı, ama aynı kişiler bugün Joan Baez'i anmıyorlar bile. Baez orada kaldı, Bob Dylan kendi yoluna gitti. Son yılların en anarşist sanatçısı. "Benden bunu istiyorlar, ben bunu yapayım" demedi hiçbir zaman. Woody Guthrie ona hasta yatağında bir laf söylemiş: "Bütün birikimini bir günde harcama, zaman içine böl." Bu cümleyi bütün hayatı boyunca uyguladı bence. Bazen sesini bile değiştirdi. Benim de böyle bir-iki numaram var, daha çıkarmadım. *(gülüyor)*

Şarkılarında muziplik olmadığını söyledik ama, karamsar olmadıkları da kesin.

Benim şarkılarda anlattığım şeyler, hep azınlıkları mutlu edebilecek şeylermiş gibi. Aslında amacım azınlıkları mutlu etmek değil, ama keşke mutlu edeceğim insanlar azınlıkta olmasa da, öbürleri azınlıkta olsa, biz de onlara yardım edebilsek. Onlar da kötü durumda. Üstlerinin başlarının iyi olması, onların iyi durumda olduğu anlamına gelmez. Arabalarına dokununca problem çıkaran adamlar iyi durumda falan değil. Onların durumu da vahim. Biz daha rahatız. Şarkıda "her zaman güldük biz" dediğimde, içinde "ağlanacak halimize güldük" de var.

"İplerin Kopuşu"yla aynı doğrultuda bir de "Nadine" şarkısı var albümde. Bu çocuksu, masalsı yanlar çok dikkat çekici...

Bazen çocukluğumu arıyorum. Çocukluğumda öyle mutluluk veren sesler vardı ki; annemin babamın varlığı, ailenin içinde esen rüzgârlar, uçuşan dergiler, kitaplar, Saray sinemasının dönen lambasıyla birlikte bazen çocukluğa dönüyorum. Oradan bir güç alıp bugüne daha iyi tahammül gösteriyorum. Tam su bitecek gibiyken, çocukluğumdan bir maşrapa su alıp başımdan aşağı döküyorum ve "hadi Mehmet, yoluna devam et" diyorum. Genellikle geriye dönmeyi sevmiyorum, ama dönersem, her zaman bir maşrapa su bekliyor beni... Şimdi maşrapa deyince, çocukluğumda sık sık hamama gidip yıkandığım zannedilmesin. Hamama hiç gitmedim. *(gülüşmeler)*

Söyleşi: ***Derya Bengi - Cem Sorguç***

SAYISAL

1. **Aşağıdakilerden hangisi** Alaska **orijinli bir** metal **grubudur?**
   a) 36 Crazyfists b) 40 Below Summer
   c) 3 Inches of Blood d) 8 Foot Sativa

2. **80'li yılların sonunda Bob Dylan, George Harrison, Jeff Lynne, Roy Orbison ve Tom Petty bir arada Traveling Wilburies grubunu oluşturarak, "Traveling Wilburys Vol. 1" ve (Orbison'un vefatından sonra) "Traveling Wilburys Vol. 3" isimli iki albüm kaydettiler. Aynı dönemde, kısmen bu ekibin ortak ürünü olduğu için** halk arasında "Traveling Wilburys Vol. 2" adıyla anılan albüm **hangisidir?**
   a) Full Moon Fever (Tom Petty) b) Oh Mercy (Bob Dylan)
   c) Mystery Girl (Roy Orbison) d) Cloud Nine (George Harrison)

3. **Aşağıdaki şarkılardan hangisi** Stray Cats'in **değildir?**
   a) (She's) Sexy + 17 b) 18 Miles To Memphis
   c) Nine Lives d) Murdock 9 6182

4. **Uriah Heep'in meşhur** "Gypsy" şarkısının kahramanı, **Çingene kralicesine aşık olduğunda** kaç **yaşındadır?**
   a) 3 b) 13 c) 17 d) 27

5. **Şarkının adı: "Miami 2017 (Seen The Lights Go Out On Broadway)". Türkçesiyle,** "Broadway'de ışıkların karardığını gördüm". **Şarkıda,** 2017 yılında, **New York'taki kıyametin ardından Miami'ye taşınan yaşlı bir adamın öyküsü anlatılır. 11 Eylül saldırılarından sonra farklı bir anlam kazanan 1976 tarihli bu bilim kurgu şarkısı kimindir?**
   a) Billy Joel b) Randy Newman c) Don Hanley d) Donald Fagen

6. **New York'taki** Studio 54 **kulübünün anlatıldığı "54" filminde,** hangi folk şarkısının **dans versiyonu Stars on 54 tarafından yorumlandı?**
   a) If You Could Read My Mind (Gordon Lightfoot)
   b) Me And Julio Down By The Schoolyard (Paul Simon)
   c) I'll Have To Say I Love You In A Song (Jim Croce)
   d) Only Love Can Break Your Heart (Neil Young)

7. **Kurt Vonnegut'un** "Kedi Beşiği" **romanında bahsettiği, masa kadar sert buz cinsi** Ice-Nine (Buz-Dokuz) **rock dünyasında da yankısını bulmuştur. Aşağıdakilerden hangisinin adı Ice-Nine'dan** gelmez?
   a) Grateful Dead'in şirketi b) İsrailli grup Kerach Tesha
   c) Bir Joe Satriani parçası d) Bir Smashing Pumpkins albümü

8. **1970'lerin progressive rock grubu Time** hangi ülkedendi?
   a) Polonya b) Yugoslavya c) Finlandiya d) İtalya

9. **"Time" isimli şarkıları yarıştıralım. 7 dakika 5 saniyelik süresiyle** en uzun "Time" **hangisinin "Time"ıdır?**
   a) David Bowie b) Tom Waits c) Pink Floyd d) Alan Parsons Project

10. **Aşağıdakilerden hangisi,** 21 yüzyıla yapılan bir seyahati anlatan **bir konsept albümdür?**
    a) Time (Electric Light Orchestra, '81) b) Timeless (Goldie, '95)
    c) Timewind (Klaus Schulze, '74) d) Time's Up (Living Colour, '90)

SÖZEL

1. **Aşağıdaki gruplardan hangisi ismini** bir John Dos Passos romanından **almıştır?**
   a) Spyro Gyra b) Yellowjackets
   c) Manhattan Transfer d) The Crusaders

2. **Yakında** Led Zeppelin **cover'larından oluşan ilk albümlerini yayınlayacak New Yorklu** dört lezbiyen kızdan **oluşan grubun adı nedir?**
   a) Lead Lesbiana b) Sappho To Heaven
   c) Kinky Mountain Hop d) Lez Zeppelin

3. **John Hughes, filmlerine** şarkı isimleri **koymayı seven bir senarist ve yönetmen. Şu şarkılardan yola çıkılarak çevrilen** filmlerden hangisinin yazarı **John Hughes değildir?**
   a) Some Kind of Wonderful (Grand Funk Railroad)
   b) Pretty in Pink (The Psychedelic Furs)
   c) I Want You (Elvis Costello)
   d) Sixteen Candles (The Crests)

4. **Hangi şarkı** Bob Marley'in anısına **yazılmıştır?**
   a) Master Blaster (Stevie Wonder) b) Mastermind (Divine Comedy)
   c) Master of Disaster (John Hiatt) d) Master Builder (Gong)

5. Bright Eyes'**ın yeni albümüne adını veren Florida'daki** Cassagada **kenti hangi özelliğiyle nam salmıştır?**
   a) Niagara şelalesiyle b) Müneccimleriyle
   c) Haşhaş tarlalarıyla d) Kızılderili katliamlarıyla

6. Me First and the Gimme Gimmes **grubunun özelliği nedir?**
   a) Rock ve pop şarkılarının punk cover'larını yapmak
   b) Porno içerikli şarkılar çalıp söylemek
   c) Abba şarkılarını İsveç dilinde yorumlamak
   d) Beatles sound'uyla Beethoven çalmak

7. **90'ların başında kurulan** The Gak **grubunda aşağıdakilerden hangisinin üyeleri yer almıyordu?**
   a) Guns N' Roses b) Skid Row
   c) Judas Priest d) Metallica

8. **Eagles hiti** "Hotel California"**nın melodisinin başka bir şarkıdan fazlasıyla esin taşıdığı öteden beri iddia edilir. Öyle ki, söz konusu şarkının bestecisi, bir keresinde şakayla karışık, yıllarca** telif hakkını **boş yere beklediğini beyan etmiştir. Hangi şarkı bu?**
   a) We Used to Know (Jethro Tull) b) If (Pink Floyd)
   c) Still I'm Sad (Yardbirds) d) I Feel Free (Cream)

9. **Hangisinin** "Modern Times" **adlı bir albümü yok?**
   a) Al Stewart b) Jefferson Starship
   c) Bob Dylan d) Grateful Dead

10. Nirvana'**nın "Rape Me"sini** Fransızca **sözlerle kim söyledi?**
    a) Los Super Elegantes b) Los Fabulosos Cadillacs
    c) Los Lonely Boys d) Los Enanitos Verdes

sayısal 6

sözel 6

sözel 4

sözel 2

ŞİMDİ DOĞRUYA DOĞRU >> Sayısal: 1.a, 2.a, 3.d, 4.c, 5.a, 6.a, 7.d, 8.b, 9.c, 10.a Sözel: 1.c, 2.d, 3.c, 4.a, 5.b, 6.a, 7.c, 8.a, 9.d, 10.a

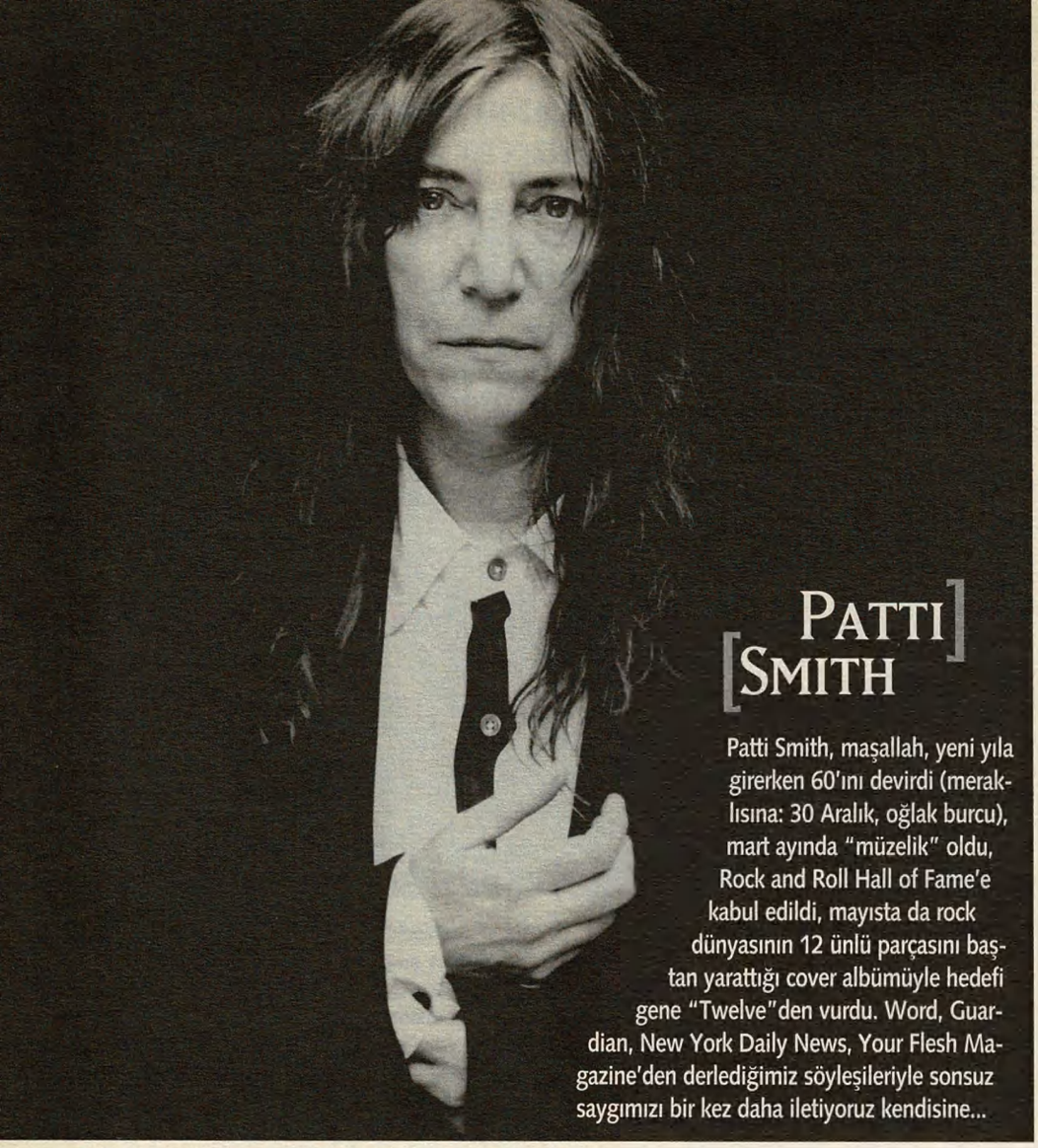

PATTI SMITH

Patti Smith, maşallah, yeni yıla girerken 60'ını devirdi (meraklısına: 30 Aralık, oğlak burcu), mart ayında "müzelik" oldu, Rock and Roll Hall of Fame'e kabul edildi, mayısta da rock dünyasının 12 ünlü parçasını baştan yarattığı cover albümüyle hedefi gene "Twelve"den vurdu. Word, Guardian, New York Daily News, Your Flesh Magazine'den derlediğimiz söyleşileriyle sonsuz saygımızı bir kez daha iletiyoruz kendisine...

Her zaman Peter Pan

İsminizin Rock and Roll Hall of Fame'e yazılmasını nasıl karşıladınız?

Patti Smith: Çok mutlu oldum, geçmişte birçok defa aday gösterilmiştim. Tek üzüntüm, böyle bir şeyi çok isteyen annemin ve babamın hayatta olmamaları. İlk defa aday gösterilişimden kısa bir süre sonra vefat ettiler. Onların ruhları adına bu unvanı kabul ettim.

Müzik endüstrisiyle aranızın pek iyi olmadığı biliniyor, ayrıca rock ödüllerini ve özellikle Rock and Roll Hall of Fame'i tasvip etmediğinizi çeşitli vesilelerle vurgulamıştınız. Tavrınızı değiştirmenizin sebebi ne?

Benim gençliğimde rock çok daha devrimciydi; Grammy'ler filansa egemen kültüre ait hadiselerdi. Ben rock'un kendisini tebrik etmemesi gerektiğine inandım hep. Birbirimize ödüller vermemeliyiz. Hâlâ da aynı düşüncedeyim. MTV bir ödül verse kabul etmem asla. O zihniyeti rock kültürüne bir ihanet olarak görüyorum. Ahmak ve reziller. Ama Hall of Fame'i başka bir yere koyuyorum. Bana verilen unvandan gurur duymadığımı söylersem yalan söylemiş olurum. Geçmişte Hall of Fame'e karşı çıktığım doğru, ama insanlar için önemini anlıyorum. Çocuklarım benimle gurur duyuyor, hayatta olsalardı annem, babam, kardeşim ve eşim de gururlanacaklardı. Annem, ölümünden tam bir gün önce, "günün birinde Hall of Fame'e seçilirsen, orada benim için bir şarkı söyle" demişti.

KENDİMİ BİR İŞÇİ OLARAK GÖRÜYORUM. HAYATI DEĞERLERİ KILAN ŞEYLERDEN BİRİ, BAŞKALARINDAN ESİNLENMEKTİR. ROCK BİR İŞBİRLİĞİDİR.

Törende söylediğiniz üç şarkıdan ("Because The Night", "Gimme Shelter", "Rock'n'Roll Nigger") hangisi anneniz içindi?

"Rock'n'Roll Nigger". Olayın mânâsına en uygun şarkı oydu.

Hall of Fame'e adaylık dilekçesini kendiniz yazmış olsaydınız, kariyerinizi nasıl özetlerdiniz?

Ben kendimi bir işçi olarak görüyorum, yapabildiğimin en iyisini yaptığımı düşünüyorum. Bir kariyer tasarımım hiç olmadı, zaten o gözlükle baktığınızda parlak bir kariyer de yok ortada. Ben hep başkalarının yaptıklarından esinlendim. Bu Peter Pan da olabilir, Jimi Hendrix veya John Coltrane veya Beethoven de. Hayatı yaşanmaya değer kılan şeylerden biri, başkalarından esinlenmektir.

Sizi en çok esinlendiren kimler oldu?

En başta müteveffa eşim *(MC5'ın gitaristi Fred "Sonic" Smith)*. Sahneye çıkmayı bıraktığım yıllarda bile daha iyi şarkı söylemeyi, daha iyi akustik gitar çalmayı ve şarkı yazarken daha bağımsız olmayı öğretti bana. Politik konularda da çok şey öğrendim ondan. Rock bir işbirliğidir, tek başına yapılabilecek bir şey değildir. Benim esin kaynağım rock tarihidir, altmış yıllık ömrüm boyunca rock'un evrimine tanık oldum. Little Richard'la başlayıp Animals'a, Bob Dylan'a ve diğerlerine uzanan o tarihle yoğruldum. Hep söylerim: Sakar, çelimsiz, sosyal açıdan beceriksiz bir ergendim, rock bana enerjik, devrimci ve fiziksel bir dünya kazandırdı. Amerika'nın dünya kültürüne sanat yoluyla yaptığı az sayıdaki önemli katkıdan biridir rock. Rock, sonsuz ve global bir iletişim imkânı barındıyor bünyesinde. Ben hâlâ rock'un potansiyeline inanıyorum. Belirleyici olan, o potansiyeli insanların nasıl kullandıkları. Kimileri para için veya limuzinlere binip kokain çeken serseri bir star olmak için kullanır onu, kimileri de Neil Young'ın "Ohio"su veya Stones'un "Street Fighting Man"i gibi şarkılar yapar.

Rock, uzun bir süre erkeklere mahsus bir alan gibiydi. Kadınların önünü açan birkaç isimden biri de sizsiniz. Bu açıdan baktığınızda, rock tarihindeki yerinizi nasıl görüyorsunuz?

1975'te "Horses"ı çıkardığımda hiç böyle şeyler geçmiyordu aklımdan. Benim için, dışlanmış insanlar vardı, erkek veya kadın olmaları belirleyici değildi. O zamanlar kadınların herhangi bir alanda kendilerini var etmeleri bugüne kıyasla çok daha zordu. Bugün kadınların kendilerini ortaya koymaları bir meydan okuma sayılıyor hâlâ. Yine de, çok uzun bir yol kat ettiğimizi düşünüyorum. Ben hiçbir zaman cinsiyet kategorileriyle bakmadım dünyaya. Geçenlerde birileri, kadın hakları mücadelesine yeterince destek vermediğim için kendilerini hayal kırıklığına uğrattığımı söyledi. Ben de şu cevabı verdim: "Ben bir anneyim. Bir oğlum, bir kızım var. Hangisi için mücadele etmemi önerirsiniz? Ben ikisi için de mücadele ediyorum."

Sahi, çocuklarınız ne durumda, nelerle uğraşıyorlar?

Oğlum Jackson 24 yaşında, işçi. Aynı zamanda harika bir müzisyen. Babasının enerjisi var onda. Ama daha çok country'ye eğilimli. Kızım Jesse ise 19'unda, üniversite öğrencisi ve piyano çalıyor. İkisi de var bu albümde.

Rock tarihi içinde yoğrulduğunuzu söylediniz, gittiğiniz ilk konserin Joan Baez'in 1964 New Jersey konseri olduğu doğru mu?

Seyrettiğim ilk müzisyenler Motown'cılardı, Smokey Robinson, Stevie Wonder gibi isimler. Ama Joan Baez, 1960'lı yılların başında ortaya çıkan yeni dalga müzisyenler içinde insan hakları, çevre, sivil haklar konularında duyarlı olan ilk isimdi. Sevebileceğim bir kişilikti. Sarışın bir popçu değildi, fiziksel olarak da kendimi yakın hissedebileceğim bir tipti. Onun sayesinde folk ve protest müziğini ve daha

→37

önemlisi, Bob Dylan'ı keşfettim.

Joan Baez'le geçenlerde İtalya'da karşılaştığınız ve soyunma odasında birlikte şarkı söylediğiniz doğru mu?

Doğru. Soyunma odasında "The Trees They Do Grow High Together"ı (Ağaçlar birlikte serpilip yükselir) söyledik. Tüylerimi diken diken eden bir andı.

Cinsel kimliği aşan biçimde şarkı söylemeyi Baez'den öğrendiğinizi söylemiştiniz...

Doğru. "Gloria"yı bir erkeğin bir kadın hakkındaki duygularını anlatan bir şarkı olduğu halde nasıl olup da içselleştirdiğim hep soruldu bana. Ama Joan Baez de erkek gözüyle yazılmış şarkıları, örneğin "Farewell Angelina"yı ve daha birçok Dylan ve folk şarkısını söylemiştir. Onları söylerken cinsel kimlik rolünü umursamamıştır.

"Gloria"nın açılış dizelerinin ("İsa benim günahlarım yüzünden değil, başkalarının günahları yüzünden öldü") bu kadar ünlü olacağını tahmin etmiş miydiniz?

(gülüyor) Hayır. "Gloria"yı 1970'te şiir olarak yazmıştım. Ben bir Yehova Şahidi olarak yetiştirildim, çok sıkı bir dinî eğitimden geçtim. Ergenliğimde kurumsal dini terkettim, çünkü çok daraltıcı geliyordu. "Gloria" anti-İsa bir şarkı değil, bir fikre, bir düşünce tarzına karşı bir şarkı: Kimsenin benim günahlarımdan ötürü ölmesini istemem. Günahlarımın sorumluluğunu üstlenirim. "Gloria", kişisel ve zihinsel özgürleşmeye dairdir. Bir yazar, o şarkıyı "varoluş deklarasyonu" olarak tanımlamıştı. "Gloria" hakkındaki en iyi tanımın o olduğunu düşünüyorum. Ama bugün öyle dizeler yazacağımı sanmam, zira uzun bir evrimden geçmiş bulunuyorum.

Yine de 1970'lerde yazdığınız şarkılarla özdeşleşmiş bir kimliğiniz var.

Bir zamanlar olduğum kişi olmak istemiyorum. O insan değilim, olmaya çalışmıyorum, olmam mümkün de değil zaten. Gençliğimdeki enerjiye, cinselliğe sahip olamam asla. Mazideki halimin bir gölgesi değilim, evrilen bir insanım. Bir sanatçı olarak hiçbir zaman yaptığım işten tatmin olmuyorum. Tatmin olmak için yaratıyorum, öğreniyorum, kendimi aydınlatıyorum. En iyi işlerimi henüz ortaya çıkarabildiğimi sanmıyorum. Bu da beni mütecessis, ajite ve çalışkan kılıyor. Hâlâ yapmam gereken işler var, hâlâ çalışıyorum. Şiir yazıyorum, fotoğraf çekiyorum, opera dinliyorum ve elimden geldiği kadar Bush yönetimiyle mücadele ediyorum.

"TWELVE" KİŞİSEL DEĞİL, KAMUSAL BİR ALBÜM. İNSANLARIN DİNLERKEN ZEVK ALACAKLARI, DÜŞÜNMEYE SEVK EDECEK BİR ALBÜM OLMASINI İSTEDİM.

TAM KADRO
Tony Shanahan, Jay Dee Daugherty, Patti Smith ve Lenny Kaye

CIA operasyonları sırasında, El Kaide'yle ilişkisi olduğu gerekçesiyle Pakistan'da tutuklanıp beş yıla yakın bir süre Küba'daki Guantanamo üssünde yargısız tutsak edildikten sonra Almanya'ya iade edilen Türk asıllı terör zanlısı Murat Kurnaz hakkında "Without Chains" (Zincirsiz) adlı bir şarkı yazdınız. Size bu şarkıyı yaptıran dürtü neydi?

Neden tutuklandığını ve hapsedildiğini bilmiyorum, ama bu şarkıyı onun hikâyesine duyduğum tepkinin ifadesi olarak yazdım. Bu genç adama baktığıt peçetelere yazı yazmayı veya oturup sadece önümdeki günü düşünmeyi seviyorum. Bir sabah global sorunlar hakkında düşünürken ve hepimizin zıvanadan çıkmasına yol açan sebeplerden hangisinin belirleyici olduğunu bulmaya çalışırken "Everybody Wants To Rule The World" (Herkes dünyayı yönetmek istiyor) çalmaya başladı. Aşina olduğum bir şarkı değildi, ama sözlerinin siyasî yankısı beni etkiledi. Kayıt esnasında da söylemenin zevk verdiği bir şarkı olduğunu farkettim. Oğlum Jackson da 60. yaşgünüm dolayısıyla bir solo ekledi.

"TWELVE"İN 12 ŞARKISI

Jim Morrison'ın İskambil Destesi

» Are You Experienced?
Jimi Hendrix

1970'lerde bu şarkıyı yorumlamak istemiştim, ama kendimi yeterli görmemiştim. Şimdilerde cephaneme güveniyorum. "Are You Experienced"ı Electric Lady stüdyosunda kaydettik. Jimi Hendrix'le 1970'te, o stüdyonun merdivenlerinde tanışmıştım. Uzun boylu, utangaç biriydi, çekici bir gülümsemesi vardı. Cazibesine kapılmıştım. Yeni stüdyosu onu heyecanlandırmıştı, dünyanın dört bir yanından gelecek müzisyenlerin buluşma noktası olmasını, onların enstrümanlarının kakofonisinin evrensel bir dil yaratacağını umduğunu söylemişti. Jimi Hendrix'in müzik vasıtasıyla gerçekleşebilecek birlik ihtimaline dair hayali, kendi yolumda yürürken bana hep eşlik etti.

» Everybody Wants To Rule The World
Tears For Fears

Her sabah kalkar kalkmaz hızla giyinip en gözde kafeme gidiyorum. Genellikle boş oluyor, güzel İtalyan kahvesi ve öngörülemeyen müziği var. Orada kâ-

» Helpless
Neil Young

1996'da, Neil Young'ın kurucusu olduğu Bridge Benefit'in her yıl düzenlediği hayır konserinde ben ve grubum sahne almıştık. Ve konserin finalinde Neil Young'la birlikte "Helpless"ı söylemiştik. Bu albümü kaydettiğimiz günlerde, gergin bir seansın ardından ekip ruhunu restore etmek için "Helpless"ı çaldık. O canlı kayıt Neil'a ithaftır.

» Gimme Shelter
Rolling Stones

"White Rabbit"i Flea ve Tom Verlaine'le birlikte kaydetmeyi çok önceden planlamıştık. Flea, grubu Red Hot Chili Peppers'la turnedeydi. Onun boş gününde Loho stüdyosunda buluşup "White Rabbit"i kaydettikten sonra, bir doz adrenalinimizin daha olduğunu gördük. Flea, "hadi bir şarkı daha çalalım" dedi. "Gimme Shelter", hepimizin bildiği bir şarkıydı. Onu söylerken savaş karşıtı mesajına ve Mick Jagger'ın sözel gücüne çarpıldım. Rock'n'roll'un en büyük şarkılarından bazıları ona ve Keith Richards'a ait.

» Within You Without You
Beatles

George Harrison'a hep sevgi duydum. O da Brian Jones gibi yabancı ve ruhen uyarıcı bir müzikal coğrafya sundu bize. Gözlerimizi açmamızı ve vicdan muhasebesi yapmamızı isterdi, zira bütün eylemlerimiz, yarattıkları sonuçlarla yankılanır. "Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band" albümünün bu unutulmuş şarkısı, sevginin dünyayı değiştirebileceğini savunan Hindu doktrini Dharma'yı kutsuyor.

» White Rabbit
Jefferson Airplane

Benim gençliğimde birçok büyük kadın şarkıcı vardı: Tina Turner, Darlene Love, Joan Baez, Martha Reeves, Cher, Janis Joplin... Her biri kendi tarzında yoğun duygularla yüklüydü. Fakat, benim üzerimde en büyük etkiyi uyandıran ses, "White Rabbit"i söyleyişiyle Grace Slick'ti. Onun sesi, cinsiyet farkına meydan okuyordu. Bu şarkı, Grace'e, rock'n'roll'un kadri bilinmemiş kraliçesine saygı duruşum.

» Changing Of The Guards
Bob Dylan

1978'de, New York'u terkettiğimde, yeni ikametgâhım Detroit'te dinlediğim ilk Bob Dylan albümü "Street Legal"dı. "Changing Of The Guards" beni ağlatmıştı. Bana bu duyguyu yaşatanın ne olduğunu anlamak için şarkıyı tahlil etmeye, sözlerini bir şiiri inceler gibi incelemeye başladım. Bu albümdeki 12 şarkı içinde beni en çok zorlayan "Changing Of The Guards"dı. Dokuz dizenin imgeleri tarot kartlarına, Jeanne d'Arc'ın kısa süren hayatına ve so-

ğım zaman kendime soruyorum: Benim oğlum tatil için gittiği bir yerde, onun hakkında sadece keyfî kuşkuları olan bir başka hükümet tarafından alınıp beş yıl esir tutulsa ne yapardım?

Albümlerinizde çok açıksözlüsünüz. Dile getirmekten kaçındığınız, kendinize sakladığınız şeyler neler?

Şarkılarımda kendimi mümkün olduğunca ortaya koyuyorum. Siyasî konularda söylemek istediğim hiçbir şeyi sansürlemiyorum. Ne düşünüyorsam söylemeye devam edeceğim. Öte yandan, bir sanatçının özel hayatının gözler önünde olmasını doğru bulmuyorum. Neyse ki büyük bir şöhret veya pop star değilim, medya özel hayatıma burnunu sokmuyor. Medyanın insanların özel hayatlarına bu kadar çok zaman ve yer ayırması sadece edepsizlik değil, halkın gerçek ihtiyaçlarına da aykırı. Sağlık gibi, çevre gibi birçok toplumsal sorun mednelebilirler, gerçekten devrimci işler yapabilirler. Bugüne kadar görülmemiş bir yeşil hareket örgütleyebilirler, birleşip bu gezegeni kurtarabilirler. Yeni bir siyasî parti kurup, mevcut hükümeti devirip yeni bir hükümet kurabilirler. Nasıl mı? Ralph Nader'in kitaplarını salık veririm. Ortada bir devrim var, ama insanlar bunun bir devrim olduğunun farkında değil. Bugünün gençliği, şimdiye kadar görülmemiş bir güç yaratabilir. Yeni kuşakların yeni bir parti yaratmalarını görmek isterim: Pragmatik, tek yumruk, tek yürek ve cesur.

Sizce bugünün dünyasının aslî sorunu ne?

Aslî sorun çevre. Sadece küresel iklim değişimi değil, türlerin yok olması. İnsanlar buna depresif bir reaksiyon gösterecekleri yerde, çözülmesi gereken bir mesele olarak baksa, yapılabilecek birçok şey var: Hükümeti devirmek, uyanık olmak ve pozitif bir değişim yaratmak. İktidardakilerin çevreyi im-

BUGÜNÜN GENÇLİĞİ İNSANLIK TARİHİNDE HİÇ GÖRÜLMEMİŞ ARAÇLARA SAHİP. GERÇEKTEN DEVRİMCİ İŞLER YAPABİLİRLER, BU GEZEGENİ KURTARABİLİRLER.

yada çok sınırlı yer bulabiliyor. Şöhretlerin boşboğazlıklarının gazetelerin birinci sayfalarını kaplaması utanç verici.

"Gloria"nın B yüzü, The Who'dan "My Generation"ın cover'ıydı. Bugün yalnız kendi kuşağınıza değil, yeni jenerasyona da şarkı söylüyorsunuz. İki nesil arasında ne gibi farklılıklar gözlemliyorsunuz?

Bugün birçok şey farklı. Yeni kuşaklar, yeni paylaşım biçimleri geliştiriyor. Ben o internet merkezli dünyanın bir parçası değilim, ama yeni kuşaklar şimdiye kadar görülmemiş cemaatler kuruyorlar. İnternet kültürüne ilk tepkim, bunun iyi bir şey olmadığı, çok izole edici olduğu yolundaydı. Ama, bugünün gençliği insanlık tarihinde hiç görülmemiş araçlara sahip, bilgisayar başında otuzbir çekmekten çok daha anlamlı, dönüştürücü faaliyetlere yöha ettiklerini kabul etmekle başlamak lâzım. Çevrenin imha edilmesinin sebebi açgözlülükten başka bir şey değil. Önce bunu idrak etmek gerekiyor.

Bunca yıl sonra sadece cover'lardan oluşan bir albüm yapmaya nasıl karar verdiniz?

1978'de "Hırsızın Günlüğü"nün (Jean Genet) arka kapağının içine cover'lamak istediğim şarkıların upuzun bir listesini yazmıştım. Ama o liste bu albümün temeli olmadı, bazı şarkılar silindi gitti, bazı şarkılar da onların yerini aldı. Oldum olası bir cover albümü yapmak istedim; bugüne kadar bir cover albümü yapmamamın sebebi, sesimle içli dışlı olmayışım, onu iyi tanımayışım. Ayrıca, birçok şarkıya ses hacmimin yetip yetmeyeceğinden emin değildim. Şimdilerde daha yetkin hissediyorum kendimi.

Patti Smith imzalı bir cover albümünün kıyıda köşede kalmış şarkılardan oluşacağı düşünülüyordu. Halbuki "Twelve"dekiler iyi bilinen şarkılar.

Kendi albümlerim kıyıda köşede kalmış şarkılarla dolu zaten. Bu kişisel bir albüm değil, kamusal bir albüm. Şarkıları seçerken sözel güçlerini dikkate aldım. "Twelve"in insanların dinlerken zevk alacakları ve onları düşünmeye sevkedecek şarkılardan oluşan bir albüm olmasını istedim.

Birçok şarkıda, özellikle Doors'un "Soul Kitchen"ında ve Nirvana'nın "Smells Like Teen Spirit"inde tempoyu düşürüyorsunuz. "Twelve"deki şarkılar orjinallerine kıyasla daha ham, daha yumuşak, daha sakin...

Sözleri vurgulamak istediğim için o tercihi yaptım. Örneğin kimse Paul Simon'ın "The Boy In The Bubble"ının sözlerini bilmiyor. Albümü dinleyen birçok insan hayatlarında ilk defa bu şarkıların sözlerini gerçekten "duyduklarını" söyledi.

Albüm Jimi Hendrix'in "Are You Experienced"ıyla başlıyor. O tercihin sebebi ne?

Gençliğimde o şarkıdaki soruya (Tecrübeden geçtin mi?) çok takılmıştım. "Evet" demek istiyordum, ama diyemeyeceğimin farkındaydım. Şimdi artık "evet" demenin böbürlenmesinin arkasında durabileceğimi düşünüyorum.

"Twelve"de en radikal yorumu "Smells Like Teen Spirit"e yapmışsınız. Nirvana'nın heavy metal sızlanışı, Americana tarzına dönüşmüş.

Yaşım ne olursa olsun, ilk duyduğumdan beri o sözlere hakiki bir yakınlık hissediyorum. Kurt Cobain'e o sözleri neyin yazdırdığını anlayabiliyorum.

"Twelve"deki favori şarkınız hangisi?

Her birinin farklı sebeplerle ayrı bir yeri var benim için. Duygusal bakımdan içimde en çok yankılanan şarkılar, Neil Young'ın "Helpless"ı ve Nirvana'nın "Smells Like Teen Spirit"i.

En son hangi CD'yi aldınız?

Maria Callas'ın söylediği İtalyan aryalarını. O CD vardı bende ama, kedim üzerine kusunca, yenisini almak zorunda kaldım.

---

yut bir şekilde "Just Like Tom Thumb's Blues"a atıfta bulunuyor. Picasso gibi, Dylan da kendisinin sanatsal ve insanî evriminin çok çeşitli evrelerinde cömertçe gezdiriyor bizi. Dylan'ın pek çok şarkısı beni gözyaşlarına boğuyor ve bunun sebebini hâlâ bütünüyle çözebilmiş değilim.

» The Boy In The Bubble
Paul Simon

"Dream Of Life" albümünü kaydettiğim sıralarda, müteveffa eşim Fred "Sonic" Smith, bir gün elinde "Graceland"le geldi eve. O ve oğlum Jackson, "Call Me Al" adlı şarkıyı güle oynaya dinlediler ve Fred, alışkanlığı olduğu üzere, albümün müzikal yapısını tahlil etmeye başladı. Doğrusu, ben pek az ilgi gösterdim o albüme, güçlü ve imrendirici sözleri olan "The Boy In The Bubble" haricinde. Geçenlerde, müdavimi olduğum kafede, siyasî içeriği günümüze denk düşen bir şarkı ararken "The Boy In The Bubble" çalmaya başladı. Bu şarkı nasıl yorumlanmalı diye düşünüyordum ki, kafamı kaldırdığımda bana gülümseyerek bakan bir adam duruyordu karşımda. Elini uzattı ve kendini tanıttı. Sohbete başladık, laf arasında müzisyen olduğunu söyledi. Ben de ona "The Boy In The Bubble"ın nasıl yorumlanması gerektiğini sordum. Bizim versiyonumuzun doğuşu ve Rich Robinson'ın bu şarkıda yer alışı böyle oldu.

» Soul Kitchen
The Doors

Bir rüya gördüm, kalın bir kadife perde arkasında beliren haylaz bir melek, "Soul Kitchen'ı söylemelisin" diye fısıldadı. Uyanıp kalktım, kapının önüne çıktım. Tam o sırada evimin önünden bir çöp kamyonu geçiyordu. Ve radyoda "Soul Kitchen" çalıyordu. Biraz batıl itikatlıyım, iyisi mi bu şarkıyı yapalım dedim. Gözlerimi kapayıp "Soul Kitchen"ı söylerken tuhaf bir duygu yaşadım. Gözlerimi açtığım anda kendimi başka bir varoluş atmosferinde bulacaktım sanki. "Soul Kitchen"ı söylemek, bir arka odaya girip orada elindeki iskambil kağıtlarını göstererek "bir tanesini seç" diyen Jim Morrison'la karşılaşmak gibiydi. Bu satırları sabahın beşinde yazıyorum ve çöp kamyonu kapımın önünden geçiyor.

» Smells Like Teen Spirit
Nirvana

1990'lı yıllara girildiğinde en çok irtibat kurabildiğim grup Nirvana'ydı. Bu albümde "Heart-Shaped Box"ı söylemeyi düşünüyordum, ama bir süre önce "Twelve"in fotoğraflarını çeken Steven Sebring'le birlikte Los Angeles Opera Sarayı'nda sahnelenen "Parsifal"ı seyretmek üzere yola çıkmış ve feci bir trafiğe saplanmıştık. Ara sokaklara dalıp gaza bastık. Radyoda "Smells Like Teen Spirit" çalmaya başladı, Steven sesi sonuna kadar açtı. Şarkıya eşlik ederken Kurt Cobain'in Leadbelly ve Roscoe Holcomb'a duyduğu sevgiyi hissettim. Sesinde banjo'yu duyuyordum. "Smells Like Teen Spirit"i bu temelde yorumlamayı kararlaştırdık. John Cohen, Sam Shepard ve oğlu Walker Shepard banjo çaldılar.

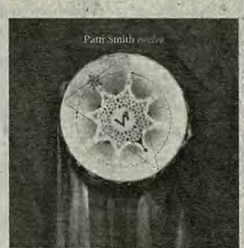

» Midnight Rider
Allman Brothers

Allman Brothers'ı ve Phil Walden'i '70'te tanımıştım. Albümlerini değerlendiren bir yazı yazmıştım, o yazımdan ve hasır şapkamla uzun polka elbisemden sitayişle söz etmişlerdi. Onları, Chelsea otelinin lobisini mesken tutmuş uçuk tipleri şaşkın bakışlarla süzen bir grup olarak gözümün önüne getirebiliyorum. Şarkının duygusunu birebir aksettirmeyi hedefledik: Açık arazide dörtnala giden atını tepelere doğru süren kararlı bir süvarinin duygusu.

» Pastime Paradise
Stevie Wonder

1963'te Stevie Wonder, üzerinden dökülen bir takım elbise, kravat ve mızıkasıyla Philadelphia'nın Airport Drive-In'inde sahneye çıkmıştı. Yanında Ben E. King ve Smokey Robinson vardı. "Fingertips" adlı şarkısıyla ayağımızı yerden kesmişti. "Twelve"in kayıtlarının sonlarına doğru, sözünü ettiğim kafede otururken Stevie Wonder çalıyordu. Onun şarkılarından birini söylesem diye düşünürken, "Pastime Paradise" başladı. Dışarı çıktım, şarkıyı kendi kendime söyledim. O sırada aklıma Luis Resto düştü. Luis'le "Gone Again"de birlikte çalmıştık. Eve döndüğümde telefon çaldı, arayan Luis'ti. Talih bir kez daha yol gösteriyordu. Salı günü miksaj yapılacaktı, "Pastime Paradise"ı kaydetmek için önümüzde sadece pazartesi vardı. Luis piyanoya geçti, kardeşi Mario davula, Paul Nowinski de basa. O pazartesi Martin Luther King'in yaşgünüydü.

Geçen sene "Auguries of Innocence" (Masumiyet Kehanetleri) adlı bir şiir kitabınız çıktı. Bugünlerde de "Just Kids" adlı bir biyografi yazdığınızı duyduk...

Yüzde sekseni bitti. Ağır ağır yol alıyorum. Yazmakta zorlanıyorum, çünkü bitirdiğimde hayatımın bir dönemini noktalamış olacağım. Benim için çok kıymetli bir dönemi birkaç yüz sayfada nakletmeye çalışıyorum. Robert (Mapplethorpe) hakkında bir hatırat; ağırlıklı olarak Robert'la tanıştığım günleri anlatıyorum. Biraz çocukluğumuza, ama daha ziyade 1967-72 dönemine, Brooklyn'de ve Chelsea Hotel'de birlikte yaşadığımız zamana odaklanıyorum, sonra bir sıçrama yaparak Robert'ın son günlerini anlatıyorum. Sanat ve dostluk ya da sanat ve aşk hakkında bir kitap.

Kendinizi müzisyen olduğunuz kadar bir yazar olarak da görüyor musunuz?

İstiyorum. Ama kendime müzisyen de diyemem.

FOTOĞRAF ÇEKERKEN YALNIZ OLMAYI TERCİH EDİYORUM. BAZEN BİR ŞEYE SABİTLENİYORUM, TEFEKKÜRE DALARAK. BU ÖZGÜRLÜĞÜ ÇOK SEVİYORUM.

Evet, şarkı söylüyorum, şarkı söylemeyi biliyorum, ama eğitimli bir sesim yok, epey defolu bir şarkıcıyım. Ve ancak sınıf geçebilecek kadar enstrüman çalabiliyorum. Kimliğimi şöyle tanımlıyorum: İşçi. Yazar. Anne. Sonra da diğerleri. Sekiz yaşımdan beri yazıyorum, yani elli küsur yıldır... Kendimi en rahat hissettiğim alan o. Defterim yanımdan eksik olmaz hiç. Sürekli fotoğraf çekiyorum, senaryolar tahayyül ediyorum. Ve hep okuyorum.

Son günlerde neler okuyorsunuz?

Son birkaç aydır Henning Mankell'in Kurt Wallander maceralarını okuyorum. Bayılıyorum, şimdi biraz mutsuzum, çünkü son macerayı bitirdim. Dedektif öykülerine tutkunum.

60 yaş, sizde iyi bir duygu uyandırıyor mu?

Uyandırdığı duyguyu iyi kılmaya çalışıyorum. Hayatımda ilk defa kronoloji gerçekten önemli. Çünkü bir insan ve bir anne olarak ölümlülüğümü hissedebiliyorum. Zira, eğer uzun bir ömrüm varsa, üçte ikisi bitmiş durumda. Zihnimin bir tarafı bunun ne olduğunu idrak edemiyor, bende hâlâ bir Peter Pan hissiyatı var, kronolojim bir şey ifade etmiyor. Sanki bir yaşım yokmuş gibi geliyor. Öte yandan, 60 yaşında olduğumun idrakindeyim. Dolayısıyla, o kilometre taşına karşı sorumlu ve saygılı davranmaya çalışıyorum. Kendime dikkat ediyorum. Ayrıca, önümdeki on yılı nasıl geçireceğim üzerine tefekküre dalıyorum. Son birkaç yıldır epey gezip dolaştım, keşfe çıktım bir bakıma. Fransa Kültür Bakanlığı bana Paris'te bir büro tahsis etti, dolayısıyla bir süre Paris'te kaldım. Milano'da bir müzede bir enstalasyon üzerine çalışıyorum, bir süre de orada kaldım. Biraz da Roma ve Viyana'da vakit geçirdim.

Tek başınıza mıydınız?

Kendimi yalnız hissettiğim anlar oldu, ama genelde hoşuma gitti. Bir binanın önünde yirmi dakika durup bakabiliyorum, istediğim açıdan fotoğrafını çekebiliyorum. Fotoğraf çekerken yalnız olmayı tercih ediyorum, aksi takdirde yanımdaki insanın zamanını israf ediyorum duygusuna kapılıyorum. Bazen bir şeye sabitleniyorum, mesela Jeanne d'Arc'ın heykelinin önünde yarım gün geçirebiliyorum, ona bakarak, fotoğrafını çekerek, oturup tefekküre dalarak. Bunu yapabilme özgürlüğünü çok seviyorum.

Bunca yıl imajınızı korumayı nasıl başardınız?

Ben rock'a herhangi bir maddî beklentiyle başlamadım. Rock, benim için siyasal bir ifade biçimiydi. Plak yapmayı ya da müzik dünyası içinde uzun süre yer almayı hiç düşünmemiştim, ama olaylar o yönde evrildi. Rock'tan aldığım onca şeyi ona geri vermeyi istiyorum. Bu bir iş, para kazanıyoruz, hizmetimizin karşılığında ödeme yapılıyor. Ama öte yandan, katkı yapmaya, verebileceğim ne varsa vermeye, sadece para kazanmaya değil, pozitif gelişmelere bir şeyler eklemeye çalışıyorum. Bu bir değiş-tokuş. Her konser, çevre sorunlarından ekonomik çürümeye, hükümetlerin politikalarından sağlık meselelerine, birçok konuda iletişim kurmak, dertleşmek, hissiyatlarımızı değiş-tokuş etmek demek. Sahnede olduğum o bir buçuk-iki saat, dünyanın hali üzerine bir tartışma. Konser vermenin benim için anlamı bu. Bu yaşta, sorumluluğumuzun bir parçasının da iyi bir örnek sunmak olduğunu düşünüyorum. Ayakta kalan, pozitif işler yapan bir işçi, mesleğini elinden gelenin en iyisini yaparak icra eden ve umursayan bir sanatçı...

Altını çizdiğiniz kavram sorumluluk mu?

Evet. Sorumluluk. Hayatım boyunca sorumlu bir insan oldum. İlkgençlik yıllarımda boktan, agresif, kibirli olmuş olsam da, neticede sorumluluk sahibiydim. Hiçbir zaman sorumsuz biri olmadım. Dört kardeşin en büyüğüydüm, onların bakımına yardım etmek zorundaydım. Yetişkinlik hayatımda da hep çalıştım. Bunları hatırımda tutuyorum, çünkü iş ahlâkını önemsiyorum. İnsanların paralarını ve vakitlerini başka yerlerde sarfedebilecekleri halde, sizi dinlemeye gelmeleri bir sorumluluk yüklüyor omuzlarınıza: Anlamlı bir mesaj iletmek ve güzel vakit geçirtmek.

Çeviren: **Yücel Göktürk**

PATTI SMITH'İN KALEMİNDEN "AŞK VE ELEKTRO GİTAR"

POSTACININ GÖZ KIRPIŞI, ÇÖPÇÜNÜN SESLENİŞİ

1955'in soğuk bir sabahında, annemin elinden tutmuş okula yürürken, Little Richard'ın mahallenin oğlanlarının takıldığı kulüpten gelen sesini duydum. "Tutti Frutti" diye feryat ediyordu. Öyle güçlü bir bağ hissettim ki ona, annemin elini bıraktım.

Rock'n'roll, beni patikamdan çıkarıp bir olasılıklar ummanına sürükledi. Çocukluğumun sonundan acı dolu ergenliğime kadar bana sığınak oldu, beni darmadağın etti. Rolling Stones Ed Sullivan Show'da ilk kez boy gösterdiğinde, babamla ilk münakaşamı yaptım. Rock'n'roll benimdi, onu savunmalıydım. 1967'de, güney Jersey'den özgürlüğe giden otobüse bindiğimde, bu bana bir kabileye ait olma duygusunu verdi.

Rock'n'roll, o günlerde bir mahremiyetler füzyonuydu. Asfaltın yarıklarından fışkıran öfkeli bir yabanî ot gibiydi. Müziğimiz, komünal bir eylemlilik duygusu veriyordu. Biz coşkun bir inayet içinde koşarken, sanatçılarımız da bilinçlenmeye yükselişimizi provoke ediyordu.

Müteveffa eşim Fred "Sonic" Smith, o zamanlar Detroitli MC5'daydı, devrimi ateşleyen enstrümantal kardeşliğin bir parçasıydı: Aşk ve elektro gitarla dünyayı selâmete kavuşturmaya çabalıyordu. İşitsel bir anatomi geliştirmişti, ancak varoluşun karmaşıklığına yenik düşmeyecek bir terkipten mahrumdu.

Ölümünden önce, 1994 kışında bana müzikle uğraşmaya devam etmemi öğütledi. Günün birinde çabalarımın kabul göreceğine inanıyordu. İtirazlarıma rağmen, lâyık görüleceğim ödülleri nezaketle almamı, bunu onun adına yapmamı istedi.

Dün gece R.E.M., Ronettes, Van Halen ve Grandmaster Flash & Furious Five'la birlikte Rock and Roll Hall of Fame'e dahil edildim. Bu ödülün arefesinde kendime birçok soru sordum. Rock'un devrimci coğrafyasında çalışan bir sanatçı, bir kurumun verdiği bir payeyi kabul etmeli mi? Böyle payeler verilmeli mi? Ben o payeye lâyık mıyım?

Bu sorularla boğuştum ve vicdanım beni Fred'e ve onun gibilere götürdü: Böyle onurlandırmalara asla mazhar olamayacak muhalif ruhlara. Bu lütfu onun adına kabul ediyorum. Fred "Sonic" Smith halktandı, ben de onun gibiyim: Rock'n'roll'a aşıktı ve saf tutanlardan biri olarak sahneye çıkmıştı –tarihe selâm vermek ve yeni tüfeklerin yetişeceği sihirli toprağa tohum ekmek için.

Çünkü, yeni tüfekler kültürel sesimizin muhafızı olacaklar. Onların CBGB'si internet, sahneleriyse global. Eserlerini nasıl yaratıp nasıl dağıtacaklarını onlar dikte edecekler. Ve zaman içinde siyasal süreçlerde nefes kesici değişimler yapacaklar. Birleşip yeni bir parti yaratacak teknolojiye, temsilcilerini seçmede gereken uyanıklığa sahipler, büyük şirketlerin zincirlerinden azadeler. Onların biçimlendirme ve yeniden biçimlendirme potansiyelleri şimdiye dek görülmemiş ölçüde güçlü.

İnsanlık tarihi, yükselen ve sonra da parçalanıp düşen idealist hareketlerle dolu. Işığın çocukları. Doğuya yolculuk. Aşk yazı. Grunge mevsimi. Hatalarımız gibi, sebatımızı da tekrarlıyoruz.

Rock'n'roll, bana annemin elini bıraktırdı ve tecrübe yaşamaya götürdü. Ve nihayetinde, bütün resmi yerli yerine oturtan komşularım oldu. Fırındaki yaşlı İtalyan kadının başıyla onayı, postacının göz kırpışı, noter ve karısının sarılışı ve çöpçünün sokağın bir ucundan seslenişi: "Hey, Patti, Hall of Fame'de bizden biri!"

Gülümsedim ve gurur duyduğumu farkettim. Mahalleden birisi. Annem ve babam. Grubum. Ve Fred. Ve katılmak isteyen herkes.

FİKRET KIZILOK
BÜLENT ORTAÇGİL

büyükler için
çocuk şarkıları

müzik
marketlerde

Klik Müzik
(0212) 245 50 72
www.klikmusic.com

HALKEVLERİ
İstanbul Halkevi
(0212) 245 82 65
www.halkevleri.org.tr

AKADEMİ RAKS
Akademi Raks
Satış Pazarlama A.Ş.
(0216) 470 64 35

MODA DEYİP GEÇMEYİN: PATTI SMITH VE ANN DEMEULEMEESTER ANLATIYOR

ATLAR, KURDELALAR, GÖMLEKLER

Les Inrockuptibles dergisi Patti Smith ile moda dünyasının ilginç isimlerinden Belçikalı Ann Demeulemeester'i buluşturup tatlı tatlı konuşturmuş...

Ne zaman, nasıl tanıştınız?

Patti Smith: Ann'le tanışmam, on yıl kadar önce, kocam Fred'in ölümünden kısa bir süre sonra gönderilen bir paketle oldu. Michigan'daydım, çok yalnız hissettiğim bir dönemdi. Avukatımdan bir paket geldi, yanına bir de mektup iliştirmişti. "Biri sana bunu göndermiş" diyordu. İnsanlar o kadar tuhaf şeyler yolluyorlar ki, çoğunlukla avukatım bunları bana ulaştırmıyor. Ama bu sefer özel bir şey olduğunu belirtmişti. Paketin sunumundan, kullanılan o çok güzel beyaz kâğıttan, siyah kurdeladan, beni çok iyi tanıyan birileri tarafından gönderildiği izlenimini edindiğini söylüyordu. Kurdelalara çok düşkünüm, hep boynuma takarım, kurdela fetişi var bende. Paketi açtım; içinde bir gömlek vardı, hep hayalini kurduğum gömlek. Ama bir yandan da daha önce gördüklerimle alâkası yoktu. Detaylar inanılmazdı, kumaş o kadar ince, o kadar yumuşaktı ki. Oturdum kaldım, hayatımın o anında o paketin benim için ne anlam taşıdığını tahayyül edemezsiniz. Bana iyi geleceğini bilerek bu gömleği gönderen ve beni düşünen birinin olduğunu düşündüm. Elimde paket, pencerenin yanında, hava kararana kadar öylece oturduğumu hatırlıyorum.

Ann Demeulemeester: 16 yaşındaydım, Flanders'de bir plakçının önünden geçerken "Horses"ın kapağına gözüm takıldı. Fotoğrafa vuruldum. Ancak 16 yaşında bir kızın aklından geçebilecek bir düşünceye kapıldım: Günün birinde bu kadınla tanışacağım. Müziği hakkında en ufak bir fikrim yoktu. Eve döndüğümde, albümü koydum ve sanki onu kendimi bildim bileli tanıyormuşum duygusuna kapıldım. Çok tuhaf bir his, anlatılabilir gibi değil. Ve o müzik ilelebet benimle kaldı. Çok güçlü, çok güzel bir enerji hissettim; insana bir şey yapma arzusu duyuran türden bir enerji. Müziğin duyguları aktarmada müthiş bir gücü var. İlk defilemde Patti'nin müziğini kullandığım için çok gururlanmıştım. Bana aktardığı enerji için ona teşekkür etmenin bir yoluydu bu. Fiziken karşılaşmamızsa, defileden kısa bir süre sonra, Belçika'da oldu ve hemen çeşitli projeler için birlikte çalışmaya başladık; en önemlisi de 1999'daki, Patti'nin bir şiir kitabından doğan "Woolgathering" sergisiydi; Patti'nin dizelerini kızılderili işlemeleri tarzında giysilerin üzerine işlemiştim.

Patti: Hakikaten de ilk andan itibaren birbirimizi hep tanıyormuşuz gibiydi. Bazen Ann'e "şu ya da bu olayı hatırlıyor musun?" diye sorduğum oluyor, o da bana "ama Patti, o zamanlar ben yoktum ki" diyor. Tanışmamızdan yirmi yıl önce olan olayları ona anlatıyorum. Onu tanımamış olduğumu hatırlamıyorum. Şanslı bir insanım, pek çok hayranım bana mektup yazıyor, sevgilerini iletiyor. Ama bu sefer yaptıkları bir işi ve koşulsuz, sınırsız sevgisini yollayan iki sanatçıydı: Ann ve kocası Patrick Robyn. Paketin yapılışında, kurdelada hakiki bir sevgi hissettim.

"Horses"ın kapağıyla bunca kişiyi etkileyecek bir tarz yaratacağınızın farkında mıydınız?

Patti: O kapağa baktığımda, Robert'ı (Mapplethorpe) görüyorum. O fotoğrafı çok seviyorum. Robert, gündelik hayattan doğal fotoğraflar çekerdi. Çok kişi bu kapak üzerine çok şey söyledi, yazdı, çizdi. Benim açımdan, o zaman neydiysek onu gösteriyor, o dönemdeki fotoğrafçılığıyla Robert ve benim o dönemdeki halim. 27 yaşındaydım. İşin hoş yanı, aslında hâlâ o fotoğrafa çok benziyorum. Daha çok beyaz saçım var ama, tarz açısından pek değişmedim. İşte bu nedenle Ann'in kıyafetlerini seviyorum. Onun çizdiği giysilerin içinde kendimi olduğum gibi hissediyorum.

"Horses"ın kapağında bir kılığa girmiş değildiniz, ama yine de Baudelaire ve Rimbaud gibi Fransız şairlerin etkisi hissediliyor sanki...

Patti: Evet, Rimbaud'nunki gibi eski bir pardesüm vardı. O şairleri sevmemde tarzlarının da çok önemli bir yeri vardı. Bu, George Harrison için

İŞİN HOŞ YANI, HÂLÂ "HORSES"IN KAPAĞINDAKİ FOTOĞRAFA ÇOK BENZİYORUM. TARZ AÇISINDAN PEK DEĞİŞMEDİM. İŞTE BU NEDENLE ANN'İN KIYAFETLERİNİ SEVİYORUM.

Demeulemeester ve Smith

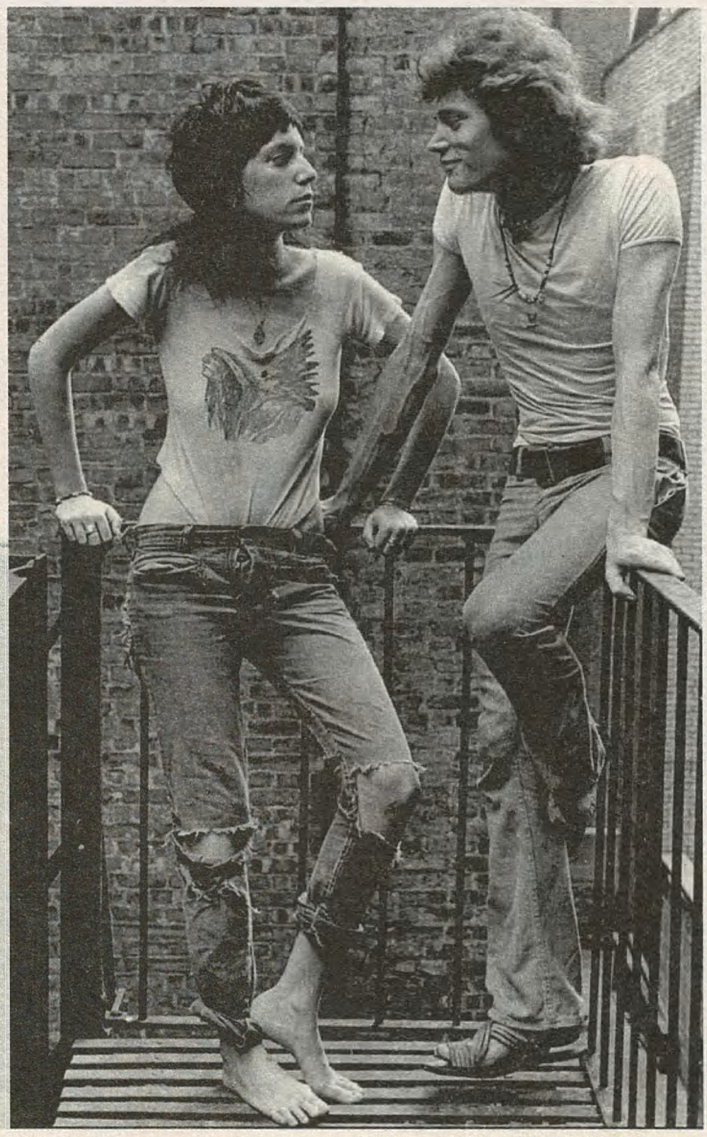

Gérard Malanga'nın objektifinden Patti Smith ve Robert Mapplethorpe, 1968

KÜLT KAPAĞIN HİKÂYESİ: "HORSES"

SİNATRA VE BAUDELAİRE

Stüdyoya geliyordum, her zamanki kıyafetlerimi giyiyordum, beyaz gömleğim, kurdelam, yatağın üzerinde yuvarlanıyordum. Bilebildiğim kadarıyla şair duygusunu, imajını yansıtmaya çalışıyordum. Biraz Baudelaire gibi, biraz Bob Dylan gibi, hafif Katolik erkek okulu çocuklarını andırır bir şekilde... Ama esas olarak Baudelaire; siyah kurdela takıyordum ve hep aynı kılıkla dolaşıyordum, o kıyafet üniformam olmuştu adeta. Beyaz gömleğim Robert'ın (Mapplethorpe) hoşuna gidiyordu, onun için, ceketimi çıkartmamı istedi. Talep ettiği tek şey buydu. Gömlekle birkaç fotoğrafımı çekti. Ama ben ceketimin de olmasını istiyordum, nihayet ceketi omzuma atmaya karar verdim, tamamen Frank Sinatra'vari bir hareketle... Filmlerde Frank Sinatra hep ceketini omzuna atar. O fotoğraf, Amerikan tarzıyla Fransız şiirinin mükemmel yoğunlukta bir karışımı. Çok az sayıda fotoğraf çekerek bunu yakalamayı başardı. Sanırım sekiz fotoğraf çekmişti. Hemen, "tamam, istediğimi aldım" dedi. Tek bir kontakt baskı yaptı.

de öyleydi, Baudelaire için de... Giyim-kuşam, deneyimin çok keyifli bir parçasıydı. İnsanların giyiniş tarzlarını, giysileri aracılığıyla yaptıkları işi, düşüncelerini, ruh hallerini yansıtışlarını incelemek hep çok ilgimi çekmiştir. Küçücük bir çocukken bile kendimi aksettirmeyen giysileri giymeyi reddederdim. Annem çileden çıkar, umutsuzluğa kapılırdı, çünkü paralanana kadar hep aynı şeyi giyerdim. Eski bir denizci tişörtüm ve siyah bir eteğim vardı. Bana yeni bir şey alıp giydirmeye kalktığında sanki ölecekmişim gibi gelirdi, çünkü o yeni elbiselerin içinde kendimi "tanıyamazdım". Sahneye çıkacağım zaman da, eğer bir giysiyle kendimi tastamam iyi hissetmezsem, anında çıkarırım ve eski kıyafetlerimi giyerim. Benim açımdan giysi bir kostüm değil. Giyinmek, bir kılığa girmek değil, insanın kendisinin bir uzantısı.

Tasarladığınız giysilerde Patti'nin tarzının sizi çok etkilediği görülüyor. Onun tavrından yola çıkmak sizin için bilinçli bir tercih miydi?

Ann: Benim için Patti, Patti'dir, ona çok büyük bir saygım var. Ama işim, başka bir şey. Ben çok sezgisel bir şekilde çalışıyorum. Sanırım bir tür iletişim söz konusu ve her birimiz kendi dilimizi seçiyoruz. Patti için bu dil sanat, müzik, şiir... Benim içinse giysiler yaratmak. Duyguları aktarmanın bir aracı bu. Çok sayıda insanla iletişim kurmanın iyi bir yolu olduğunu düşündüğüm için bu alanda çalışmayı seçtim.

Patti: Sırf benim onu etkilediğimi söylemek doğru olmaz. Modaya, giysilerin anlamına ve neyi temsil ettiklerine bakışımız aynı. Giysilere hangi duyguları aktarıyorsun, nasıl kendini daha güçlü ya da güvenli hissediyorsun... Birkaç yıl önce, Ann'in erkek koleksiyonunun bir defilesi vardı ve ben de tesadüfen o şehirdeydim. Giysileri gördüğümde, Rimbaud'ya, Byron'a ait olabilecekleri hissine kapıldım, Keats'i, Shelley'i o kıyafetlerin içinde tahayyül ettim. Hepsini giyip denemek istiyordum, çok eğlendik, şekerci dükkânındaki küçük bir çocuk gibiydim. Gösteriye katılmayı arzu ettim. Bunun üzerine, Ann da beni erkeklerle beraber defileye çıkardı. O kadar gururlu ve o kadar rahattım ki! Ne yaş, ne de cinsiyet farkı hissettim. Müthiş bir uyum vardı.

Ann: Genellikle defilelerden sonra herkes yanıma gelir, etrafımı sarar. O gün, gazeteciler gidince, bir baktım ki tek başımayım. Kulise döndüm ve bütün o 18-20 yaşındaki genç erkek mankenlerin Patti'nin etrafında halka olup şarkı söylediklerini gördüm. Çok güzeldi. Ne yaş ne de cinsiyet farkı vardı.

Erkeklerle kadınları beraber defileye çıkaran ender modacılardansınız. Tarzın cinsiyetle ilgisinin olmadığını mı vurgulamak istiyorsunuz?

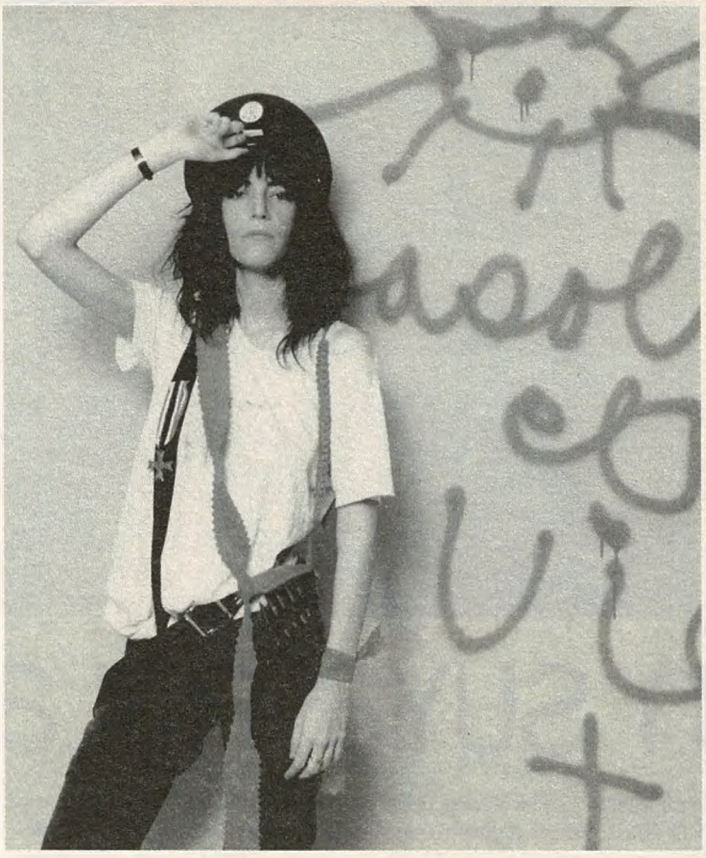

BENİM AÇIMDAN GİYSİ BİR KOSTÜM DEĞİL. GİYİNMEK, BİR KILIĞA GİRMEK DEĞİL, İNSANIN KENDİSİNİN BİR UZANTISI.

Ann: Kesinlikle. Tıpkı hayatta olduğu gibi, defilede de erkeklerle kadınların yan yana yürümelerini tercih ediyorum. Erkeklerle kadınların karşılıklı olarak birbirlerini güzelleştirdiklerini ve zenginleştirdiklerini düşünüyorum. Moda dünyasındaki sistem çok katıdır: Önce erkek koleksiyonunu sergilersin, basına tanıtırsın, müşterilere ulaşırsın, sonra aynı şeyleri kadınlar için yaparsın... Bu sistemden daha güçlü olduğumu, kendi tavrımı kabul ettirebileceğimi düşünüyordum. On yıl boyunca, inatla, erkek ve kadın koleksiyonumu beraber tanıttım. Ama bu sistem öylesine oturmuş ki, sadece kadın kıyafetlerinden söz ediliyor, erkeklerinkine değinilmiyordu bile, oysa ikisine de aynı enerjiyi harcıyordum. On yılın sonunda, satış direktörüm beni bu ısrarımdan vazgeçmeye ikna etti. Ama yine de kadın kreasyonlarımın defilelerinde araya erkek mankenleri de katıyorum.

Patti: Ann'in kıyafetleri cinsiyet kavramının ötesinde. Erkek koleksiyonu için tasarladığı giysileri pekâlâ giyebiliyorum, kendimi onlarla çok rahat hissediyorum. Kadınlar için tasarladığı giysilerin akışkanlığına da bayılıyorum. O gömleği bana gönderdiğinden beri, sahneye sadece Ann'in kıyafetleriyle çıkıyorum. Sahnedeyken kısıtlanmaktan nefret ediyorum, hareketlerimde tamamen özgür olmam lâzım. *(ceketinin kollarını gösteriyor)* Ann bu ceketin kollarını genişletti, hem görsel olarak şahane, hem de kendimi özgür hissediyorum. Bir yandan da, elbiseler benim üzerimde acı çekiyor, perişan oluyorlar.

Ann: Aynı zamanda kıymetleniyorlar da. Bir giysi ancak giyildiği zaman hayat kazanır, giyildikçe güzelleşir. Bu nedenle giysilerime hep bir hareket vermeye çalışıyorum. En baştan onlara biraz hayat katabilirsem, daha doğal ve rahat giyilebilirler.

1970'lerin ortalarında rock dünyasına adımınızı attığınızda yeni bir kadınlık imgesi sunduğunuzun farkında mıydınız?

Patti: Çocukluğum ve hayatım düşünülürse, kadınlık hakkında kimseye ders verebilecek durumda değildim. Sakar ve sıskaydım, berbat bir cildim vardı, her ne kadar iyi anlaşsam da, erkekler konusunda beceriksiz bir insandım. Böyle bir durumda insanın bir etkisinin olacağını düşünmesi...

Ann: Bence, Patti'nin etkisi tarz, kadınlık, androjenlik mevzuunda değil, özgürlük alanında...

Patti: "Horses"ın kapağındaki fotoğraf çekildiğinde 27 yaşındaydım, korkunç bir ergenlikten daha yeni çıkmıştım. Robert sayesinde, gerçek bir güven duygusu gelmişti üzerime. Kabul gördüğümü hissediyordum. O fotoğrafa baktığımda, androjenlik ya da kadınlık gelmiyor aklıma. Oradaydım, Robert bana güveniyordu. Çok gururluydum, bu fotoğraf o gururu taşıyor. Hakiki bir gurur. 1975 yılıydı, plak şirketiyle yaptığımız sözleşme öyle büyük bir şey değildi ama, kendimi hazır hissediyordum. Robert kendimi iyi hissetmemi, kendime inanmamı istiyordu. Başka bir şey işitmek istemiyordu.

Binlerce gencin kendilerine güven duymasına katkıda bulunduğunuzun bilincinde miydiniz? Medyanın topluma sunduklarından o kadar farklı bir imajınız vardı, o kadar özgür kalmayı başardınız ki...

Patti: Kendini farklı, itilmiş, dışlanmış, huzursuz hisseden ve dalga geçilen bir ergen olmanın ne demek olduğunu çok iyi biliyorum. Neyse ki, kendi kendimi tahrip etme gibi bir yola sapmadım. Kendilerini benim gibi hisseden, yani terk edilmiş, tuhaf, sakar insanlara açık açık ve doğrudan hitap etmek istiyordum.

Ann: Dışarda duran insanlar olup bitenleri her şeyin ortasındakilerden daha iyi görüyorlar. Aynı şeyi moda dünyasında hissediyorum. Eğer dışardan bakıyorsanız, normalliğe fazlasıyla gömülmüş insanların hissetmediği, algılayamadığı birçok şeyi görebiliyorsunuz. Patti'yle aramızdaki bir ortak nokta da, hayatla aramızdaki bu pek becerikli olmayan ilişki.

Moda dünyasında istisnaî bir konumunuz var; bir büyük gruba ait olmayan ender markalardan birisiniz.

Ann: Özgürlük benim için her şeyin üstünde. Her zaman kendi kurallarımı yaratmak istedim. Ama tek başıma çalışmıyorum, beş ortağız, kararları birlikte veriyoruz. Ama markam hiçbir gruba ait değil. Eğer bir şeyi kendi kafama göre yapamayacaksam, hiç yapmamayı tercih ederim.

Sektörün zorunlulukları açısından aranızda farklılıklar da var. Patti ne zaman istediyse o zaman albüm çıkardı, ama siz koleksiyonların temposuna uymak zorundasınız...

Ann: Evet, moda dünyasının çok katı bir ritmi var. Kendinizi hazır hissettiğiniz zaman koleksiyonunuzu sunmak gibi bir şansınız yok. Zamanla, defile zamanı geldiğinde, o zamana kadar ortaya çıkarttıklarımı sunmakla yetinmeyi öğrendim. Artık "evet, şu an için sunabileceklerimin en iyilerini gösterebilirim, hazır olmayanları da bir dahaki sefere bırakırım" diyebiliyorum. Bu şekilde düşünmek benim tarzıma uyuyor, çünkü bir koleksiyondan ötekine çok radikal değişiklikler yapan bir modacı değilim. Aslında, hep aynı yolu kazan, onu derinleştiren bir yaklaşımım var. Her defile, bir öncekinin açtığı temel üzerine oturuyor. Her defile bir basamak.

Patti: Ben hep çok aralıklı olarak albüm çıkardım. Aslında bir albüm üzerine çalışmayı hiçbir zaman bırakmıyorum. Ama yine de noktayı koymanız ve yayınlamanız gereken bir an var. Ve eğer söylemek istediğiniz her şeyi söylemediyseniz, yenisine başlıyorsunuz. Aksi takdirde, mutlak mükemmelliği yakalayacağım diye delirirsiniz.

Çeviren: **Siren İdemen**

[ELLE]

Geçtiğimiz ay İstanbul'dan sessiz sedasız bir amatör müzisyen geçti. Elle Spencer Louis ya da sahne adıyla kısaca "Elle", Kanada'dan çıktığı dünya turnesi kapsamında İstanbul'da Nardis ve Balans'ta buralı müzisyenlerle sahne aldı. İki konser arasında kendisine teybimizi uzattık, Wallace Stevens'tan Başo'ya, okullu müzisyenlerle alaylılar arasındaki farktan Ella Fitzgerald ve Bebel Gilberto gibi usta şarkıcılara uzanan küçük bir muhabbete giriştik...

Foto: İmre Hadi

DURGUN SUYA ATILAN TAŞ

İlk aldığın plağı hatırlıyor musun?

Elle Spencer Louis: İkinci el bir Madonna albümüydü, '80'lerin başıydı. O dönemde bir Joni Mitchell albümü aldığımı hatırlıyorum, "Song to a Seagull" olabilir. Sonra Neil Young ve başka Kanadalı müzisyenlerin albümleri. Yaşımıza göre daha eski müziklere takılıyorduk. John Coltrane'den "A Love Supreme"i dinlediğimi de hatırlıyorum, bambaşka bir müzikti.

Öğrencilik yıllarında arkadaşlarınla kurduğun bir grup var mıydı?

Her liseli genç gibi bizim de amatörce çaldığımız tuhaf gruplarımız vardı, ama o dönemde kendimi müzik yapmaya adadığımı söylemek fazla iddialı olur. Müziğe yönelmemde esas etki, beklenmedik bir olaydan doğdu. 18 yaşımdayken evimiz yandı, sahip olduğum her şey kül oldu. Evin harabesinde dolaşırken ümitsizce bir işaret aramaya koyuldum, küllerin arasında okul korosuyla verdiğimiz bir konserin posterini buldum. İşte dedim kendi kendime, aradığın işaret, sen şarkı söylemelisin kızım!

Sadece şarkı söylemiyorsun, flüt ve gitar da çalıyorsun...

Lise yıllarında, flüt çalıp şarkı söylediğim dönemde Rush şarkıları cover'ladığımız bir grubumuz vardı. Orada gitar çalan arkadaşlarıma bakıp bunun ne kadar zor ve ayrıcalıklı bir şey olduğunu düşünürdüm. Zamanla kendime bir gitar aldım, bir yıl boyunca kendi kendime deli gibi gitar çalıştım. Bütün bu amatörce çabalardan sonra bugün ulaştığım müzik algısına Los Angeles Müzik Akademisi'ne girince ulaştım. Eğitimli olmanın önemli bir getirisi, insanın özgürleşmesine yardımcı olması bence. Belirli ölçüde teorik bilgiye sahip olduğunuzda bir müzisyen olarak yapmak istediğiniz müziği nasıl gerçekleştireceğinize dair çok farklı alternatiflere yönelebiliyorsunuz. Şüphesiz, eğitimsiz olmanın da kendine göre avantajları olabilir. Ben işin teorik kısmını bilmemeyi biraz bir resme tek gözünüzü kapatarak bakmaya benzetiyorum. Bu durumda resmin tamamını göremiyorsunuz belki, ama bu gördüğünüz kısımdaki detaylar üzerine yoğunlaşmanızı da sağlayabilir bu durum. Şarkı yazarı olarak kendi metaforlarını sürekli yineleyen yığınla müzisyene rastlıyoruz. Her sanatçının tekrar tekrar dönüp etrafında dolaştığı temalar vardır. Sanatçıyı özgün kılan, öbür sanatçılardan farklı yapan biraz da takıntılarıdır şüphesiz. Yine de insanın algısının açık olması, bu temel takıntıların sanatsal olarak daha iyi ifade edilmesine yardımcı olur. Mesela okulda bizden bazı önemli şarkıcıları, noktasına virgülüne, en ufak jestlerine kadar taklit etmemiz istendi. Sarah Vaughan, Ella Fitzgerald gibi şarkıcılar üzerine aylarca çalıştım. Ama bu çalışmanın amacı onları taklit etmek değil, neyi nasıl ve niçin yaptıklarını derinlemesine anlamak, onların tecrübelerinin bizim kendimizi nasıl ifade edeceğimize dair bıraktıkları ipuçlarına ulaşmaktı.

"Aşçı, Hırsız, Karısı ve Aşığı"nda beni en çok çeken, insanın şeytanî ve meleksî yanlarının beraber varolabileceğini anlatabilmesi olmuştu. Aynı "OK Computer" gibi.

İkinci albümün "Desire Rules The World"ü bossa-pop olarak nitelendiriyorsun. Brezilya müziğine nasıl ilgi duydun?

Ondan önceki albüm "Insomnia" biraz karanlık bir albümdü. Okulda ciddi bir Brezilya cazı eğitiminden geçerken farklı Brezilyalı müzisyenlerle tanışma fırsatı buldum. "Desire Rules The World" için "Bebel Gilberto'nun pop söylediği bir albüm gibi" diyebilirim. Bebel Gilberto, Cibelle genç kuşağın en beğendiğim şarkıcılarından. Tabii João Gilberto, Gilberto Gil gibi ustalara da büyük saygım var. Astrud Gilberto'nunsa benim ilk tercihim olmadığını itiraf etmeliyim. Şüphesiz Astrud'un müthiş bir ritm duygusu var, ama bu alemde en büyük şarkıcı bana kalırsa Elis Regina.

Bebel Gilberto ya da Zuco 103 gibi grupların elektronik müzikle geleneksel müziği birleştirme çabası hakkında ne düşünüyorsun?

Zuco 103'e bayılıyorum. Elektronik müzikle akustik müziğin füzyonu, çok renkli müziklerin habercisi. Elektronik müzik, bugüne kadar birbirinden uzak durmuş farklı türlerin bir araya gelmesi için bir köprü vazifesi görüyor. Elektronik müziğin bir başka özelliğiyse ritm üzerine kurulu olması ve giderek dünyanın her türlü ritmine el atması... Birçok insan, elektronik müziğin akustik müzikle kıyaslandığında daha kısır olduğunu ileri sürüyor. Bu iddianın temel dayanağı da, akustik aletlerin armonik kapasitesinin daha geniş olması. Oysa bir şarkıyla dinleyenlere geçirdiğiniz duygunun armonik yapının genişliğiyle pek de alâkası yoktur. Pekâlâ son derece sınırlı gibi görünen bir noktadan şaşırtıcı bir duygusal derinlik çıkarabilirsiniz. Bunu en iyi beceren gruplardan biri de Thievery Corporation.

Bir söyleşide "Aşçı, Hırsız, Karısı ve Aşığı" filmini (Peter Greenaway, 1989) çok beğendiğini söylüyorsun...

Evet, çok acımasız bir filmdir. O filmde beni en çok çeken şey, insanın şeytanî ve meleksî yanlarının nasıl birbirinden ayrılmaz bir şekilde varolabileceğini mükemmel bir şekilde anlatabilmesi olmuştu. Sanata biraz da bu cepheden bakıyorum ben: İlk anda birbiriyle bağdaşmaz gibi görünen durumların aslında nasıl da hayatın ta kendisi olduğunu gösterebilmek... Coldplay'in kimi şarkılarında, ama asıl Radiohead'de sıkça rastlanan bir durum bu. "OK Computer"ın tamamına buruk bir gülümseme iliştirilmiştir sanki, aynı anda hem cehennemî bir karanlık, hem de mucizevî bir aydınlık kaplıyor içimi o albümü dinlediğimde.

Wallace Stevens'ın şiirlerini de özel olarak sevdiğini okuduk...

Stevens'ın "Mavi Gitarlı Adam" diye meşhur bir şiirini ilk okuduğumda çarpılmıştım. Bir şarkı yazarı olarak beni en çok etkileyen tarafı, sihirli bir andan bahsetmesi olmuştu. Japon Başo da bunu çok güzel ifade eder: "Durgun suya bir taş atılır ve akıl onun sesini duyar" gibi bir haiku'su var yanılmıyorsam. Taşın suya düştüğü an, yaratıcılığın da sihirli anıdır kanımca. Sanatsal yaratı anı da böyle bir andır. Stevens, herkesin hayatında böyle sihirli anlarla yaşaması gerektiğini, aksi halde insanların ruhunun yavaş yavaş öleceğini ileri sürer... Aslına bakarsan, sıradan, kendi halinde bir müzisyenim, ama şarkılarımla dünyayı turluyorum. Bu tamamen tutkuyla alâkalı bir şey. Bu turneye çıkarak istedim ki, sıradan insanlar tutkularının peşinde koştuklarında hayatta hemen hemen her şeyi yapabileceklerini görsünler.

Söyleşi: ***Alişan Çapan***

Mühtedi:

1. Doğru yolu bulan, hidayete eren;
2. İhtida eden, kendi dinini bırakarak Müslümanlığı kabul eden;
3. Aslen Kalabriya doğumlu **Occiali**;
4. Uluç Ali Reis, daha sonra **Kapudan-u Derya Kılıç Ali Paşa**;
5. Provanslı Luca, nam-ı diğer **Aliko**.

OSMAN NECMİ GÜRMEN

MÜHTEDİ

KİLİSEDEN CAMİYE

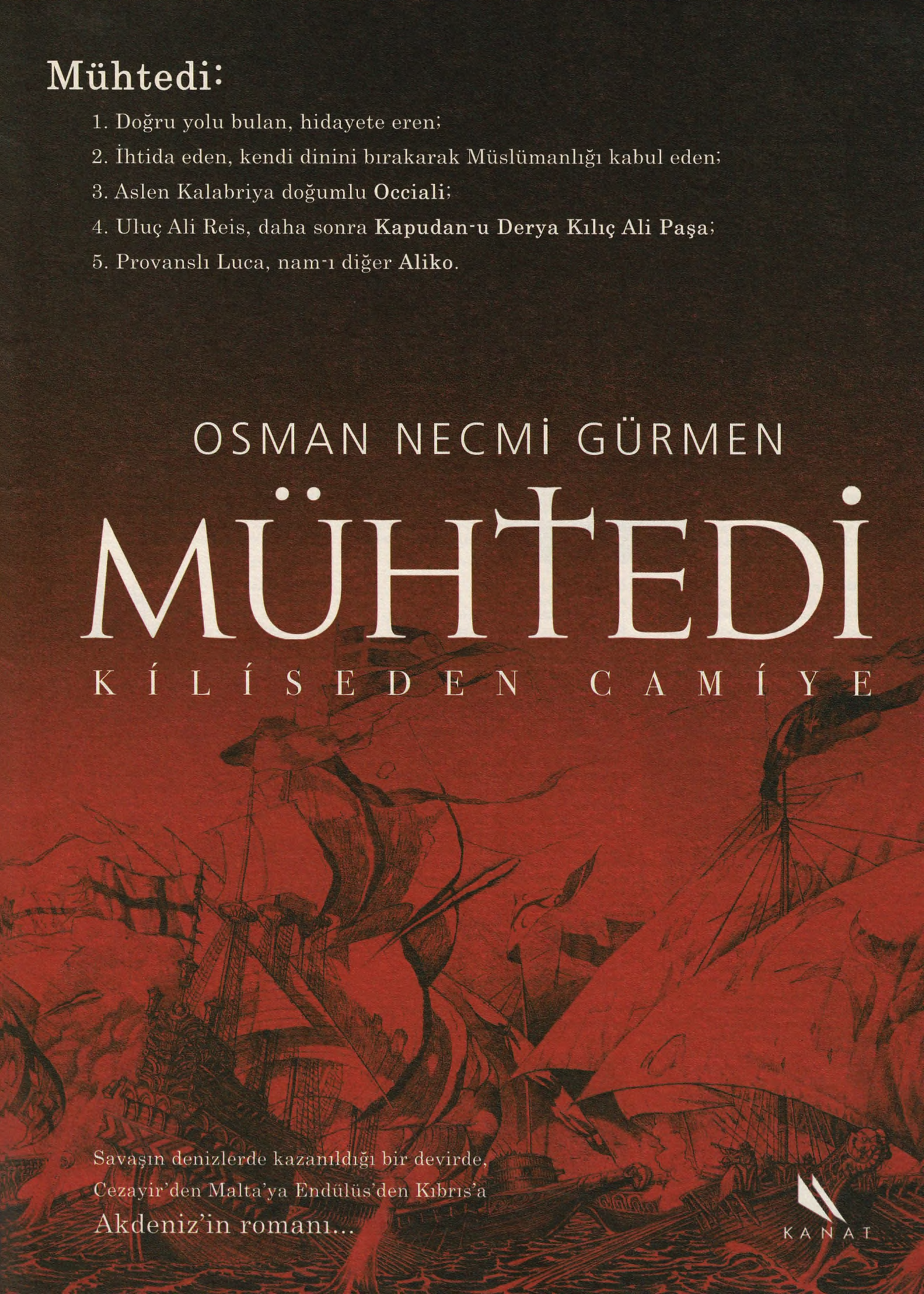

Savaşın denizlerde kazanıldığı bir devirde,
Cezayir'den Malta'ya Endülüs'den Kıbrıs'a
Akdeniz'in romanı...

KANAT

KONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSER

Babylon'da bu ay

1 Mayıs, 21:30 **Raul Jaurena & Cem Duruöz:** Astor Piazzolla'dan el alıp Yeni Tango hareketinin muteber isimlerinden biri olan bandoneon üstadı Raul Jaurena, gitarcı Cem Duruöz'le tango atışması yapacak...
2 Mayıs, 21:30 **Larry McCray & Band:** İlk albümünü 1991'de, General Motors'da çalışırken kaydeden Arkansaslı blues'cu, klasik blues şemasının modern rock'la kesiştiği yerde duruyor.
3 Mayıs, 21:30 / 4 Mayıs, 23:00 **Mazhar Fuat Özkan**
5 Mayıs, 23:00 **Freaks:** 1984'te kurulup house/tekno sularına açılan grup, asıl kuvvetini vokale Stella Attar'ın, gitara Jonny Rock'un yerleşmesiyle kazandı. Yeni albümleri "Psych!"ın arefesinde, rap ve funk dozu yüksek bir tekno-rock icra edecekler...
8 Mayıs, 21:30 **Çağan Irmak ve plakları**
9 - 10 Mayıs, 21:30 **Fred Wesley & The JB's:** 1960'ların ve '70'lerin funk'ında ve soul'unda onun nefesi vardı. Ray Charles'dan George Clinton'a, Count Basie'den Lionel Hampton'a, pek çok ismin parçasına trombonuyla hayat veren Fred Wesley, tarihe adını asıl olarak James Brown ve grubu JB's'in klasiklerine verdiği katkılarla yazdırdı. Babylon'da şöyle üfleyebilir: Say it loud! I'm black and I'm proud!

The Ghost

11 Mayıs, 23:00 **Nil Karaibrahimgil**
12 Mayıs, 23:00 **Shantel**
14 Mayıs, 21:30 **The Ghost:** Bant'ın şehirler dizisinin üçüncüsünde, yirmi seneyi aşkın mazisiyle bir Tokyo efsanesini ağırlıyoruz. 1984'te kurulan, acayip, tarifsiz, sınırlardan hoşlanmayan bir özgür rock üreten The Ghost, gitar-bas-davul üçlüsünün yanına her türden enstrümanı (laterna, banjo, lavta, teremin, kontrbas, tabla, arp, flüt...) yerleştirmeleriyle de tanınıyor. Damon & Naomi'nin yakın dostları, yeni albümleri "In Stormy Nights"ın yüzü suyu hürmetine, bunca enstrümanı ilk defa Avrupa'ya taşıyor. Budist manastırlarında, metrolarda, harabelerde, kiliselerde, ormanlarda, binbir farklı mekânda çalmayı iş edinen The Ghost, bu sefer doğaçlamasının rızkını Asmalımescit'te arayacak.
15 Mayıs, 21:30 **Baba Zula**
16 Mayıs, 21:30 **Orient Expressions & Sabahat Akkiraz**
17 Mayıs, 21:30 **Taksim Trio**
18 - 19 Mayıs, 23:00 **Tiger Lillies:** Gözbebeğimiz bir grup, ayın konserlerinden biri. 1989'da vokalisti ve akordiyoncusu Martyn Jacques tarafından kurulan

Peter Hook

Tiger Lillies

Londralı ekip, Çingene müziğiyle harmanlanmış, kâh opera kâh kabareye kayan, Weimar döneminin kokusunu taşıyan operet tarzıyla geçen yıl İstanbul Caz Festivali'nde ağzımıza bir parmak bal çaldıktan sonra bu ay yeniden İstanbul'da. Brecht sirkinin müziği ancak böyle olurdu.
23 Mayıs, 21:30 **Fos Zamanlar Partisi**
24 Mayıs, 21:30 **Depeche Mode & The Cure Night**
25 Mayıs, 23:00 **Peter Hook:** Rock tarihinde Joy Division'daki kadar güzel bas kaç grupta var? New Order gibi trajediden şölen çıkarmış kaç grup var? Her iki grubun dinamosu Peter Hook, Babylon'da turntable'ın başına geçecek, Babylon'u belki Haçienda'ya çevirecek.
30 Mayıs, 21:30 **Üçnoktabir**
31 Mayıs, 22:30 **Teoman Akustik Trio**

Chill-Out Festival

Lounge FM 102 tarafından ikincisi düzenlenen Chill-Out Festival'e bazıları jet sosyete ortamlarına, büyük defilelere, partilere damga vurmuş bir takım DJ'ler ve gruplar katılıyor. Mesela hafif şansonların havasını yakalayan Saint Privat, New York'un kaymak tabakasına eski zaman caz orkestralarının big beat'e bulanmış hallerini yediren Ursula 1000 bunlardan. Koop ve LUKE, Kuzey Avrupa'nın soğuğunu mutedil, minimal, ama sıcak Latin havalarıyla kıran elektronikçilerden. '60'ların psikedelik rock'una vurgun Jim Noir, gerçek enstrümanlarla kanlı canlı bir elektronik pop üretecek. !DelaDap'sa Doğu Avrupa temsilcisi olarak yandan acid caz yemiş, hafifmeşrep Çigan havaları çalacak. 27 Mayıs günü 12:00'de başlayıp 00:00'da bitecek olan festival Kemer Golf & Country Club'da...

Jim Noir

Werner "Vana" Gierig

New York cazının önde gelen piyanistlerinden Werner "Vana" Gierig, üç farklı performans için Ghetto'da. "A New Day" albümünün hemen ertesinde İstanbul'a yolunu düşüren Gierig, Ute Lemper'den Regina Carter'a, pek çok isimle beraber çaldı, zorlamalara kapılmayan, virtüoziteyi de elden bırakmayan müziğiyle kitlesini genişletti. 10 Mayıs akşamı, Herbie Hancock & Wayne Shorter Quartet'teki performansıyla göz dolduran davulcu Gene Jackson'la sahne alacak olan Gierig, 11 Mayıs'ta başçı Sean Conly'yi ağırlayacak. 12 Mayıs'taysa, Vana Trio'ya Brezilyalı perküsyoncu Vinicius Barros eşlik edecek.

Balans'ta bu ay

2 Mayıs, 21:00 **Dandadadan**
3 Mayıs, 22:00 **R&B Spring Party:** 50 Cent'ten Busta Rhymes'a pek çok şöhretle aynı sahneyi paylaşan DJ V.L.A.D.E.R.'in başı çektiği gecede, tek başına, sadece ağzıyla nice orkestralara taş çıkaran Alberto, Türkiyeli MC toplaması İstanbul Attack, içimizden bir r&b DJ'i, DJ Xxxl de marifet gösterecek...
4 Mayıs, 21:30 **Kultur Shock:** Sırpıyla, Hırvatıyla Bosna'dan, Bulgaristan'dan, Japonya'dan kalkan trenler Seattle'da buluşunca ne çıkar? Votkayı mideye indirip coşagelmiş, meydanda oynamaya durmuş bir Balkan punk rock'u çıkar mesela. "Osman Aga"dan "Mastika"ya, bize çok yakın havaları bilmediğimiz bir enerjiyle bulutlara erdirecek olan Kultur Shock, bu ayın en heyecan verici konserlerinden biri.
5 Mayıs, 22:00 **Johan Gielen:** Daha önce de Türkiye'ye gelen Hollandalı DJ, trans sahasının ustaları arasında.
10 Mayıs, 21:00 **Battle Of The DJ's:** Radyo Boğaziçi'nin organizasyonunda bu sefer "Bands" değil, "DJ's" var. Final gecesine kalan herkese 15'er dakika verilecek...
11 Mayıs, 22:00 **Mavi Sakal**
17 Mayıs, 21:00 **Fabrika:** Andy Warhol ilhamıyla bir prodüksiyon kalesi olmaya soyunan Fabrika Müzik'ten punk ağırlıklı bir gece: Rumble Fish, A.Y.I.L.A.R., Not Made In China, Cemiyette Pişiyorum...
23 Mayıs, 21:00 **Mirkelam**
24 Mayıs, 22:00 **Gökalp Baykal:** Hem yirmi küsur yıllık birikimlerini, hem akustikten elektrikliye farklı rock eğilimlerini iki CD'ye sığdıran Gökalp Baykal, yeni albümü "Yağmuru Beklerken"i görücüye çıkarıyor...
25 Mayıs, 22:00 **Erkin Koray**

Kultur Shock

The Commitments

Alan Parker'ın efsanevî filmini kim unutur? O amatör gruptaki rhythm & blues ateşi, değme müzisyende yoktur. Hep istediğimiz şey geliyor başımıza, The Commitments düşüyor İstanbul yollarına. Filmin kadrosundan Ken McCluskey ve Dick Massey'in başını çektiği "Avrupa'nın zencileri", 18 Mayıs akşamı Parkorman'da...

Gogol Bordello

O kadar istedik, Rock'n'Coke'ta kısa bir gündüz performansıyla bizi şad edip gittiler. "Seneye kesin" diye niyetlendik, bu sefer de Sabancı Üniversitesi'nin bahar şenliğine sevenlerini mahkûm ettiler. 26 Mayıs günü üniversitenin Tuzla kampüsündeki şenliği 19:30'da 2000 Eurovision üçüncüsü Letonyalı Brainstorm grubu açacak, Nil Karaibrahimgil devam edecek ve bizimkiler geceyi ele geçirecek: Gogol Bordello, son yılların en enerjik, en zeki, hem içten hem dıştan patlamalı Çingen punk'ını icra edecek. Evet, Tuzla'da, evet, Sabancıların mekânında. Hazmı belki zor, ama yine de kesin güzel geçecek.

Koçani Orkestar

İster caza yakıştırın, ister funk'ın hemen yanında tutun, ne mutlu ki İstanbul son senelerde bu coğrafyaya –daha doğrusu, bütün dünyaya– has bir sound'la coşuyor. Şimdi de, yöreden yöreye değişen Çingene müziğinin pîrlerinden, Makedonya temsilcisi Koçani Orkestar, "alem buysa kral biziz" demeye geliyor. 4 Mayıs'ta, 21:30'da, garajistanbul'da şiki şiki baba...

KONSERKONSERKONSERKONSERKONSER

45'lik Şarkılar

Yakın tarihimizi popüler şarkıların seyri üzerinden anlayabilmek adına "45'lik Şarkılar" isminde kallavi bir kitap da yayınlayan Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu, bu kolektif bünyenin bir parçası olan ekiple 19 Mayıs'ta garajistanbul'da sahne alıyor. "Hafif müzik"ten Anadolu rock'a, arabeskten aranjmanlara, çok iyi bildiğimiz bir müzik panoraması toplu halde önümüze serilirken, söyleşilerle, barkovizyon gösterileriyle desteklenen konserde eğlenmekle düşünmek arasında gidip geleceğiz...

Binboamania DJ Tour

Büyük şehirlerin afili ortamlarına sıkışmış görünen elektronik müzik, Anadolu yollarına düşüyor. Ünleri Türkiye'den taşan, yurtdışında remikslere katılan, partilerde çalan dört DJ'imiz, Murat Uncuoğlu, U.F.U.K., DJ Tarkan ve Bee Gee, şu hanlarda konaklayacaklar: 2 Mayıs, Edirne Acar / 3 Mayıs, Bursa Q Plus / 4 Mayıs, Eskişehir Glow / 5 Mayıs, Çanakkale Kolin Hotel / 15 Mayıs, Gaziantep Kalender Plaza / 16 Mayıs, Mersin Armada Center / 18 Mayıs, Adana Music Box / 23 Mayıs, Konya X Club / 24 Mayıs, Isparta Club Moonlight / 25 Mayıs, Muğla Arena...

Gitarcafe'de bu ay

5 Mayıs, 21:00 **Mızıkçı Melodiler**
11 Mayıs **TRUTH:** Yiorgos Kaloudis (çello, 5 telli elektrik çello), Ruth Hill (kanun)
12 Mayıs **Kolektif Trio** "Balkanatolia"
15 Mayıs **Orhan Osman ve Balkan Orkestrası**
17 Mayıs **Cenk Erdoğan** (perdesiz ve perdeli gitar), **Alper Kılıç** (bas), **Arda Baykurt** (davul)
19 Mayıs **Helesa** (Doğu Karadeniz'den Türküler)
22 Mayıs **Orhan Osman** "Etnik Proje"
24 Mayıs **Mavi-Siyah Flamenko Grubu**
25 Mayıs **Teneke Trampet**
26 Mayıs **Moe Joe** "Chicago-İstanbul Mainline"
28 Mayıs **Hüsrev İsfendiyaroğlu** (klasik gitarla tangolar, milongalar)
29 Mayıs **Yurdal Tokcan** (ud), **Yinon Muallem** (vurmalılar)
(Bütün konserler 21:00'de. Caferağa Mah. Sakızgülü sok. Taranto Apt. 11/1, Kadıköy - İstanbul / Tel: 0.216.348 60 55)

Sema

Sema, "Efsane Hanımlar" albümüyle benzer sularda yüzerek "Hariçten Gazel Okumak Yasaktır" başlıklı bir müzik-tiyatro gösterisiyle karşımızda. Yüzyıl başından bugüne, fokstrotlardan, tangolardan, kantolardan geçerek gelen Sema'nın gösterisi 16 Mayıs'ta garajistanbul'da...

Ulaş Özdemir

Roll'un çocuğudur diye demiyoruz, halk müziğinin tarihsel derinliğini taşıyan ve bugünkü kulağımıza, algımıza da bir şeyler söyleyebilen ebedî ses yakalanacaksa, biraz da onun katkısıyla olacak. 11 Mayıs'ta 20:00'de Nâzım Hikmet Kültür Merkezi'nde dede sazı ve ruzba çalarak "Gâh Saz Gâh Söz" başlığıyla Alevi-Bektaşi müziğinden örnekler okuyacak olan Özdemir, şimdiden ajandalarımıza not edelim, 9 Haziran'da da eline bağlamayı alıp "günümüz aşıklarından taşlamalar" okuyacak, aşıklar hakkında bilgiler verecek.

Karina Zeviani

New York Nublu'da sahne kariyerine başlayan, uzun süre Thievery Corporation'la turlayan Karina Zeviani, tromboncu Clark Gayton'la beraber Ghetto sahnesine çıkıyor. Rock'tan elektroniğe uzanan bir çağdaz caz gösterisi...

Genç cazcılar festivale

3 - 15 Temmuz arasında düzenlenecek 14. Uluslararası Caz Festivali'nde yine "Genç Cazcılar" bölümü olacak. Usta isimlerle aynı sahnenin tozunu yutmak, yolunu böyle bir tecrübeyle açmak isteyen otuz yaş altı amatör caz ekipleri, demolarını en geç 14 Mayıs günü İstanbul Kültür Sanat Vakfı'na göndermeli. *(İstiklâl Cad. no:64 Beyoğlu - İstanbul / Tel: 0.212.334 07 71 / www.iksv.org)*

Mustafa Özkent imza günü

Antep'te doğdu, funk'çının hası oldu, helâl olsun sana, Özkent Mustafa... Kim bilir hangi şehrimizin sahafının deposunda tozlanan "Gençlik ile Ele" LP'sini keşfedip aklı uçan ecnebilere hak vermemek elde değil. Sanki '70'ler Miles'ının ekibini devşirip İstanbul'a getiren Mustafa Özkent, geç kalmış bir kıvancı 6 Mayıs pazar günü 14-16 saatleri arasında Kadıköy Zihni Müzik'te yaşayacak...

[festival]

İşçi Filmleri Festivali

II. Uluslararası İşçi Filmleri Festivali, 1-7 Mayıs arasında İstanbul, Ankara ve İzmir'de eşzamanlı olarak düzenleniyor. Yirmi ülkeden kırk filmin gösterileceği festival, İstanbul'da Fransız ve İtalyan kültür merkezlerinde, Yeşilçam sinemasında, Halkevi salonunda izlenebilir. Ankara'da Ankara Sanat Tiyatrosu ve Ekin Sanat Merkezi, İzmir'de Dr. Selahattin Akçiçek Kültür Merkezi festivalin emrine amade. Festival bir haftanın ardından Mersin, Adana ve Bolu'ya da taşınacak, filmleri sergiler, paneller, söyleşiler destekleyecek. Festival afişinde dendiği gibi, yoksulluğun, direnişin ve umudun filmleri bunlar...

Beyoğlu Şiir Festivali

14 - 21 Mayıs arasında ikincisi düzenlenecek olan Uluslararası Beyoğlu Şiir Festivali, dünyanın çeşitli ülkelerinden ve Türkiye'den onlarca şairi ağırlayacak. Bilgi Üniversitesi'nde beş günlük bir programla desteklenecek olan festivalin etkinlikleri, Yerebatan Sarnıcı'ndan Aya İrini'ye, Haydarpaşa Garı'ndan köşebaşlarına, kahvehanelere, pek çok yerde karşınıza çıkabilir.

[sergi]

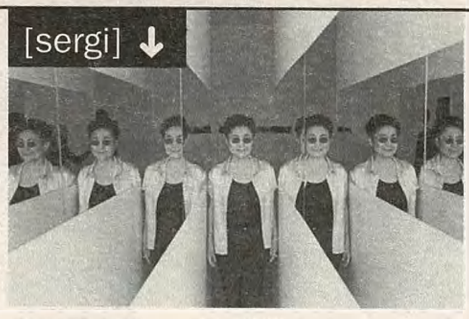

"Açık Şehir"

Dünya John Lennon'ı anladı, ama yanlış anladı. Ya da, eksik anladı, o eksiğin adı Yoko Ono'ydu. Genellikle eleştiri oklarına mazhar olan, Beatles'ın dağılmasına sebebiyet vermekle suçlanan Yoko Ono'nun sanatçı profiliyle yüz yüze karşılaşmanın zamanı geldi. Modern sanatın göbeğinden gelen, Fluxus'çular arasına katılan, devrimci sanatını eylemciliğiyle de destekleyen Yoko Ono'nun "Open City" (Açık Şehir) adlı sergisi, su, gökyüzü, doğa motiflerini, barış temasını haiz dokuz yerleştirme içeriyor. 30 Haziran'a kadar Sabancı Üniversitesi Kasa Galeri'de...

Hafriyat Karaköy

Hem fikir teatisi, hem üretim, hem teşrik-i mesai, hem solo deneyim... "Çeşitli sanatlar alemi" Hafriyat Karaköy bu ay açılıyor. Yurtiçinden ve yurtdışından, çeşitli sanat biçimlerinin tartışılacağı, paylaşılacağı, üretileceği, sergileneceği mekâna 1 Mayıs'tan 25 Mayıs'a kadar sürecek olan Hafriyat sanatçılarının 16. grup sergisiyle merhaba diyeceğiz. Uzun, verimli yıllar dileğiyle... *(Necati Bey Cad. no:79 Karaköy - İstanbul / 0.212.245 31 68 / www.art-hafriyat.com)*

Düş Yörüngesi

"Novalis'in fikirleri, ressam John Martin'in gravürleri, Füssli'nin akrabası..." Fransa'da yaşayan Utku Varlık'ın resimlerinin bazı referansları böyle. Tuval resminin etkileyiciliğini yeniden yakalamak isteyen, fantastik ve romantik bir imge düzeniyle kaotik, ama dingin bir atmosfer kuran Varlık'ın "Düş Yörüngesi" başlıklı kişisel sergisi, 4 Mayıs - 2 Haziran arasında Garage Of Art'ta görülebilir. *(Adnan Saygun Cad. Belediye Sit. Leylak Apt. 1 - 19 Etiler - İstanbul [Akmerkez Ulus kapısı karşısı] / Tel: 0.212.351 16 04)*

[gösteri]

Sahne Sanatları Buluşması: 01

Çağdaş Gösteri Sanatları Girişimi'nin 22 Mayıs - 3 Haziran arasında Kadıköy Oyun Atölyesi'nde düzenlediği festivalde iki ayrı kategoride 12 gösteri yer alıyor. "Çağdaş Gösteri Sanatları Girişimi Gösterimleri" başlığı altında dans, hareket tiyatrosu ve tiyatro gösterileri "Anlatı Geleneği ve Çağdaş Uygulamalar" başlığı altında anlatıya yaslanan çağdaş oyunlar... Festivale Tiyatro Tem-3, Handan Ergiydiren Özer, Taldans, Emre Koyuncuoğlu, Çıplak Ayaklar Kumpanyası, Hareket Atölyesi, Bilsak Tiyatro Atölyesi, Tiyatro Oyunevi, Şule Ateş Kahraman, Mustafa Sekmen gibi kumpanya ve sanatçılar katılıyor...

[film]

Magnum filmleri

Bu yıl altmışıncı yılını kutlayan Magnum Ajansı'na bağlı usta fotoğrafçıların bazıları film işine de aşına, bazılarının da filmi çekilmiş. Magnumcuların ürettiği ya da vesile olduğu 19 filmlik bir seçki, 4 - 13 Mayıs arasında İstanbul Modern'de...

kargart

MAYIS PROGRAMI

KARGAŞA7

17 MAYIS - 30 HAZİRAN

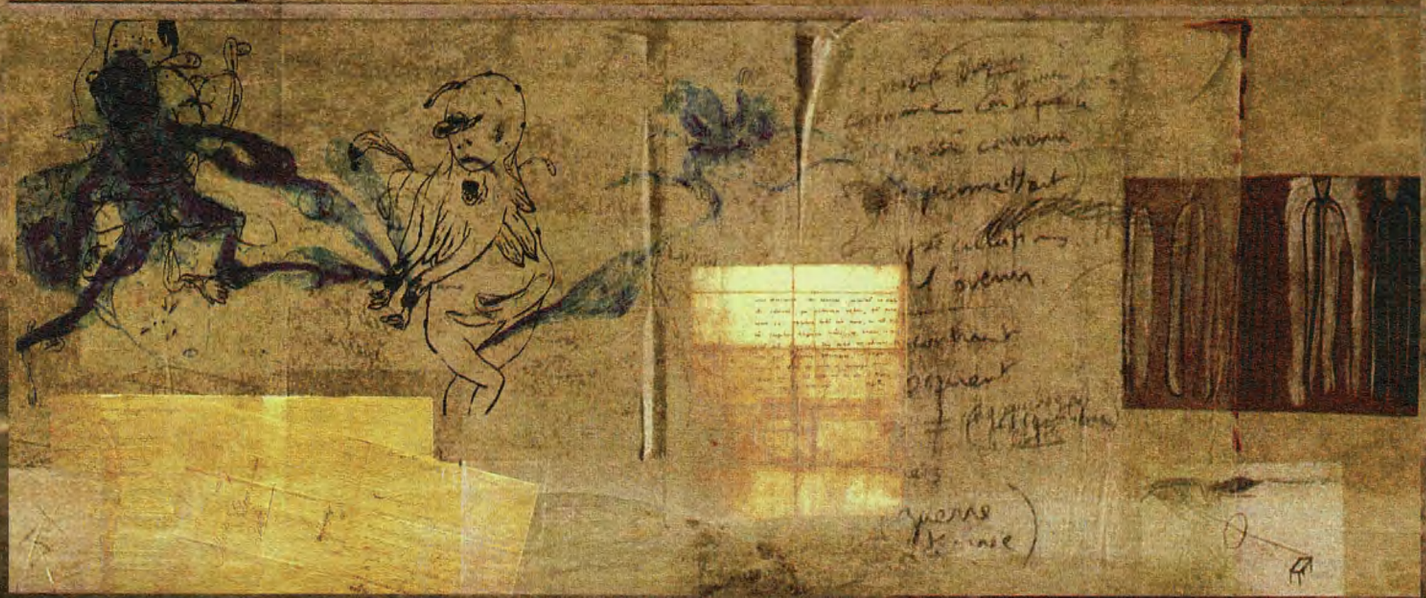

KARGAŞA'da DRAMA

17 Mayıs - 30 Haziran
tarihleri arasında her çarşamba
saat: 18.30 - 20.30 arası...
Drama Çalışması; Nesrin Karadağ
ve ekibi tarafından yürütülecektir.

KargART Konserleri

Şenol Küçükyıldırım

WAYS

11 Mayıs Cuma Saat: 18:00

EFES Pilsen

Kadife Sokak No:16 Kadıköy İstanbul T: 0216 330 31 51 F: 0216 346 55 46
www.kargabar.org info@kargabar.org www.kargart.org info@kargart.org

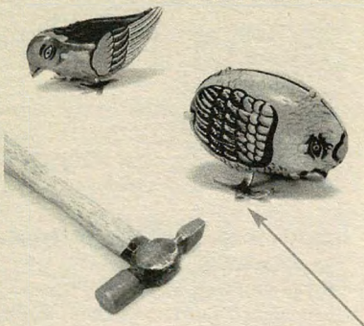

ROLL KİTAPLIĞI

Artun Yeres Bir Pier Paolo Pasolini Kitabı (Es)
Bülent Somay Bir Şeyler Eksik (Metis)
Edward Hallett Carr 1917 Öncesi ve Sonrası (Birikim)
Feroz Ahmad Bir Kimlik Peşinde Türkiye (Bilgi Ün.)
Haydar Ergülen Üzgün Kediler Gazeli (Merkez)
Italo Calvino Jaguar Güneş Altında (YKY)
İskender Savaşır Modernliğin Vicdanı (Kanat)
Jean Genet Sıkıgözetim (Ayrıntı)
Joseph Conrad Nostromo (İletişim)
Juli Zeh Oyun Dürtüsü (Metis)
Leyla Erbil Mektup Aşkları (Kanat)
Noam Chomsky - Gilbert Achcar Tehlikeli Güç (İthaki)
Paul Hindemith Ses İşçiliği (Norgunk)
Pınar Öğünç *(haz.)* Jet Rejisör Çetin İnanç (Roll)
Saffet Murat Tura Histerik Bilinç (Metis)
Subcomandante Marcos Durito'yla Söyleşiler (Otonom)
Süreyyya Evren Viyana Nokta (Versus)
Thomas de Quincey Güzel Sanatların Bir Dalı Olarak Cinayet (Merkez)
William Faulkner Tapınak (YKY)
Yaşar Çabuklu Bedenin Farklı Halleri (Kanat)

Sınırlara karşı mücadele

20. yüzyılın en büyük romancılarından biri vefat etti. Yalın dilinde insanın saçma halleri ayyuka çıkıyor, her satırında insanın vicdanı konuşuyordu. Amerika'nın, bütün bir dünyanın onuruydu. Bizi nur içinde yaşattığı için kendisine müteşekkiriz. O da nur içinde yatsın. Hep dediği gibi: Falan filân.

Hükümetimiz, şirketlerimiz, medyamız, dinî ve hayır kurumlarımız ne kadar yoz, açgözlü ve kalpsiz olurlarsa olsunlar, müzik yine de muhteşem olacak. Eğer ölecek olursam, Tanrı korusun, mezar taşıma şöyle yazsınlar:

TANRININ VARLIĞINA
KANIT OLARAK
SADECE MÜZİĞE
İHTİYAÇ DUYMUŞTU

Şimdi, Vietnam'daki feci ahmakça savaşımız sırasında müzik gün geçtikçe güzelleşti, daha iyi, çok daha iyi oldu. Sahi bu arada, biz savaşı kaybettik. İnsanlar bize oradan tekmeyi basana kadar Hindiçin'de düzen sağlanamadı. O savaş sadece milyonerlerden milyarderler yarattı. Bugünkü savaş, milyarderlerden trilyonerler yaratıyor. Gelişme diye buna derim işte.

Peki nasıl oluyor da işgal ettiğimiz ülkelerdeki insanlar, üniformalarını giyip silahlı tanklar ve helikopterlerle hanımefendi ve beyefendi gibi savaşamıyorlar? Müziğe geri dönelim. Müzik, herkesi, müzik olmasaydı olacağından daha çok hayata bağlıyor. Savaş karşıtı olmama rağmen askerî bandolar bile beni neşelendirir. Strauss'u, Mozart'ı ve ötekileri gerçekten severim, fakat Afrika kökenli Amerikalılar daha kölelikten kurtulmamışken tüm dünyaya öyle paha biçilmez bir armağan verdiler ki, birçok yabancının şimdi bizi birazcık olsun sevmesinin neredeyse tek nedeni budur. Dünyayı kasıp kavuran depresyon salgınını tedavi edecek bu özel çare, "blues" denilen bu armağandır. Bugünün tüm popüler müziği –caz, swing, be-bop, Elvis Presley, Beatles, Stones, rock and roll, hiphop ve daha birçokları– blues'dan esinlenerek yapılmıştır.

Dünyaya bir armağan mı? Dinlediğim en iyi rhythm and blues gruplarından biri de, Polonya'da Krakow'daki bir kulüpte çalan Finlandiyalı üç erkek ve bir kızdı. Birçok başka şeyin yanısıra caz tarihçisi olan, arkadaşım, harika yazar Albert Murray, bana, bu ülkede kölelik yıllarında (bu vahşetin izlerinden kendimizi hiçbir zaman tamamen kurtaramayacağız) köle sahipleri arasındaki intihar oranının köleler arasındakinden çok daha fazla olduğunu söyledi. Murray'e göre, bunun nedeni, kölelerin beyaz sahiplerinde olmayan depresyonla baş etme yollarına sahip olmalarıydı: Onlar blues çalıp söyleyerek Koca Adam İntihar'ı kovalayabilirlerdi. Yine bana doğruymuş gibi gelen başka bir şeyden daha söz ediyor. Blues, depresyonu bir evden belki tamamen atamaz ama, onu çalındığı herhangi bir odanın köşesine sıkıştırabilir. Bunu lütfen hatırlayın. Yabancılar bizi cazımız için seviyorlar. Ve şimdi bizden, sözüm ona herkese özgürlük ve adalet dağıttığımız için değil, kibirimiz ve küstahlığımız yüzünden nefret ediyorlar.

KURT VONNEGUT
11 Kasım 1922 - 11 Nisan 2007

***

(...) Tüm yaşamım boyunca tanıştığım en bilge kişi kimdi? Bir erkekti, ama tabii ki erkek olması şart değildi. Tanıdığım herkes gibi şimdi ölmüş olan grafik sanatçısı Saul Steinberg idi. Ona herhangi bir şeyi sorabilirdim, altı saniye geçtikten sonra boğuk bir sesle adeta homurdanarak mükemmel yanıtı verirdi. Romanya'da, dediğine göre, pencerelerinden kazların içeri baktığı bir evde doğmuştu.

Ona "Saul, Picasso için ne hissetmem lâzım?" demiştim. Altı saniye geçer geçmez dedi ki: "Tanrı onu dünyaya bize gerçekten zengin olmanın nasıl bir şey olduğunu göstermek için gönderdi."

Ona "Saul, ben bir romancıyım ve dostlarımın çoğu da romancı, hem de çok iyiler, ama sohbet ettiğimizde, onlarla çok farklı iki iş yapıyormuşuz gibi hissediyorum. Böyle hissetmemin nedeni nedir?" demiştim.

Altı saniye sonra dedi ki: "Çok basit. Birbirine en küçük bir üstünlüğü olmayan iki tür sanatçı vardır. Biri kendi sanatının bugüne kadarki geçmişine tepki verir, diğeri ise hayatın kendisine."

Ona "Saul, sende tanrısal bir yetenek mi var?" demiştim.

Altı saniye geçti ve sonra homurdandı: "Hayır, ama herhangi bir sanat dalında yankı getiren, sanatçının kendi sınırlamalarına karşı mücadelesidir."

Kurt Vonnegut, "Ülkesi Olmayan Adam" (Galata)

TED LEO & THE PHARMACISTS

Weller, Bragg, Strummer

Amerikan punk'çısı Ted Leo ve grubu The Pharmacists, yeni albümleri "Living With The Living"le Bush iktidarını sallıyor...

Son albümünden bu yana epey bir süre geçmesinin nedeni ne?
Ted Leo: 2004'te "Shake The Sheets" yayınlandığında seçimler vardı, arada ne değişti? Irak'ta, Afganistan'da savaş devam ediyor, Cumhuriyetçiler kongreyi de kontrol altına aldılar. Kabaca hiçbir şeyin değişmediği bu dünyada kendimi ifade etmek çok zor geldi. Şarkı yapmayı istesem dahi, ilham gelmedi.
Albümün ismi nereden geliyor?
Tam olarak aklıma nasıl düştüğünü hatırlamıyorum. Madalyonun iki yüzü var. Albüm hazırlığında sözlerle uğraşmak saç baş yolduttu. Sadece yazmıyorsun, aynı zamanda hakkında yazmayı düşündüğün şeylerle yaşıyorsun da. Sonunda bir karar verip siyasî amaçlar veya kişisel meseleler adına ölümü fetişleştiren bir kültürel durumdan ken-

dimi sıyırmam gerekti. Hayatta olanlar için daha yapılması gereken işler var. Albümün isminin kaynağı da bu: Yaşananlarla yaşamak, yaşayanlarla yaşamak. Bir yandan da, insanlar bazen gerçekten berbat şeyler yapıyor. Hayatta sevdiğin ne varsa, insanlar dahil, tutunmaya çalıştığın her dal kırılıyor. Albümde özellikle bu yoksunluğu dert eden parçalar var.
Etkilendiğin birçok şarkı yazarının tükendiği ve siyasetten uzaklaştığı görülüyor...
Paul Weller mesela, zorlu bir örnek. Hayret verici şekilde uzun bir süre bırakmadı bu işleri ama. The Jam'in buruk sonuna kadar ve tüm Style Council dönemi boyunca sanki öfkesi bileniyor gibiydi. Solo kariyerinde çuvalladı bence. Beni kendime getiren diğer iki yüce insan da Billy Bragg ve Joe Strummer'dır. Zamanla yöntemleri değişti, ama ikisi de sonuna kadar bayrağı bırakmadı. Öte yandan, ben de retorikçi değilim, müzisyenim. İyi şarkı, iyi şarkıdır.
Bu aralar neler dinliyorsun?
Geçen yaz Daft Punk'a sardırmıştım. Bu aralarsa Phoenix takılıyorum, bir yandan da Conflict ve Rudimentary Peni gibi eski İngiliz punk'larına. Ve tabii Squeeze, Kinks ve mod zamanlarının soul-new wave buluşmalarına...
(Pitchfork, çev: Şahan Nuhoğlu)

THE GOOD SHOES

Kibir ve kuşkular

Londra'nın Morden semtinden çıkan dörtlü, ilk albümü "Think Before You Speak"i yayınladı.

Her şey nasıl başladı?
Rhys Jones: Bana gitar alındığında 14 yaşındaydım. Babam dört akor gösterdi, gerisi kendiliğinden geldi. Steve'in (Leach, gitarist) ve kardeşim Tom'un (davulcu) daha klasik temelleri var, ben amatörüm. Grup bu zıtlık sayesinde ilerliyor: Ciddiyetle ve amatörce.
Grubun tarzını nasıl tarif edersin?
Kısa, özlü, gitarlı pop şarkıları. Düzenlemeler sevimli de olsa, armoniler pek cesurca değil. Şarkıların miksleriyse hâlâ biraz pasaklı.
Etki kaynaklarınız kimler?
Bunu geçelim. Şimdi David Bowie diye cevap versem, aramızdan kimsenin itirazı olmaz. Ama çok daha fazlasından, bir sürü müzikten, olaydan ve insandan etkilendim.
The Cure'la karşılaştırılıyorsunuz.
"Greatest Hits" dışında hiçbir albümlerini bilmem. Bu karşılaştırma tuhaf, ama yine de koltuklarımız kabarıyor. Biz daha ziyade kendi fikirlerimize tutunmaya çalışıyoruz, dışarılarda bir şey aramıyoruz.
Akranlarından kimleri dinliyorsun?
Şu sıralar Rumble Strips, Be Your Own Pet, Xerox Teens, The Knife...
Bu grup olmasaydı şimdi ne yapıyor olurdun?
Desenler çiziyor, çizgi film yapıyor olurdum. Grafik eğitimi aldım, ama müziği seçtim. Hoş, grup sayesinde artık çok daha fazla desenimi yayınlayabiliyorum. Artık daha ziyade kavramsal ve sanatsal videolar yapıyorum ya da eski desenleri dönüştürmekle meşgülüm.
"Think Before You Speak" (Konuşmadan önce düşün). Albümün adı nereden geliyor?
"Photos" şarkısında böyle bir tema var. Aslında albüme bu ismi koyarken, gazeteciler için bir tür kışkırtma olabileceğini düşündük. Bir yargıda bulunmadan önce, albümü oturup güzelce dinleseler keşke.
"All In My Head" otobiyografik mi?
Evet, ama dalgacı bir şarkı. Dördümüz de küstah tipleriz, ama çok da çekin-

geniz. Zihnimiz böyle işliyor, bir yanda kendini beğenmişlik, diğer yanda içimizi kemiren kuşkular... "Never Meant To Hurt You" ve "Ice Age" gibi şarkılar da belki bu sürekli gidip gelen işe yaramama hissinin göstergeleri.
(Libération, çev: Derya Bengi)

RY COODER

Hayvanlar çiftliği

Ry Cooder'ın country'ye döndüğü yeni albümünün adı "My Name Is Buddy".

Bu albüm müzikal açıdan Amerika'ya döndüğünüz anlamına mı geliyor?
Ry Cooder: Daha ziyade, büyürken dinlediğim, ama artık müzelik addedilen eskilerin güzel müziklerine dönüş sayılır. Ben de müzeliğim –bu sene altmışıma bastım– ve savaş öncesi Amerikasının country müziğini elden geçirmeyi istedim. Savaş sonrası Amerikasının country'siyle en ufak bir benzerliği yok bu müziğin. İlk yıllarda "ben bu eski zaman şarkılarını seviyorum" diyordum, birkaç albüm yaptıktan sonra insanlar "bunlar da ne, nasıl satılır bu müzikler" demeye başladılar. Ama ben bunları söylemeyi sürdürdüm, iyi şarkının ne olduğunu biliyordum.
Bu albüm "Chavez Ravine"in devamı sayılır, ama bu sefer Amerikan işçi sınıfının yitişine bakıyorsunuz...
Evet, artık kimse kendine işçi, emekçi demiyor. Yoksullar ne söylerler? Ölüm, İsa, anne, o gün olup biten şeyler... Yoksuldurlar, madende çalışırlar, bir gün parmaklarını kaptırırlar, ama yaşamayı sürdürürler, müzikle beraber.
Şarkıların karakterleri çizgi-romanlar-

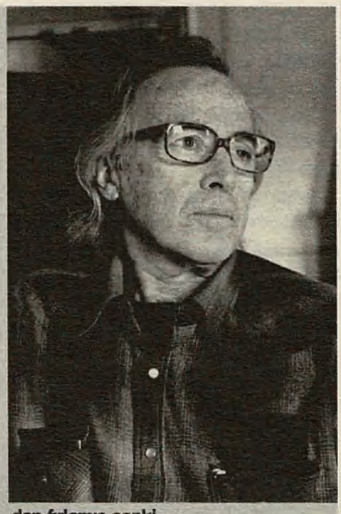

dan fırlamış sanki...
Walt Kelly'nin Pogo bantlarını çok severdim. Siyaseti ve toplumu bir hayvanın basit algısıyla açıklarlardı. Bir hayvanın ağzından çok şey anlatabilirsiniz. Bir kedinin "sikeyim polisleri" demesi kimseye dokunmaz. Albümdeki kedi de kızıl bir kedi, ama sırf renginden değil, sendikacı olduğu için de kızıl.
Kediyi sosyalist bir hayvan olarak mı görüyorsunuz?
(gülüyor) Evet ya! Hafif tahripkâr ve yıkıcı bir hayvan aynı zamanda. Kendi alemleri var. İnsanı itmezler, gelip yanınıza otururlar ve kendi atmosferlerini kurarlar. Sokak kedilerini hep kollamışımdır. Şu anda da bir kedim ve bir kuşum var. Beraber iyi geçiniyorlar.
(Uncut, Nonesuch.com, çev: Merve Erol)

PETER BUCK & ROBYN HITCHCOCK

AC/DC'yi sever misin?

Yıllara dayanan bir dostluk, en son Robyn Hitchcock & The Venus 3'nin "Ole! Tarantula" albümünde işbirliğine dönüştü, yeni R.E.M. albümünde de mesai sürecekmiş...

1984'te tanışır tanışmaz beraber çalışmaya mı başladınız?
Robyn Hitchcock: Ben R.E.M.'i duymuştum, onların da benden haberdar olduğunu biliyordum. Peter'la tanışıp bir konserlerine gittim. Kısa sürede çok iyi uyuştuğumuzu farkettik. "Fables Of The Reconstruction" kayıtlarına giderdim, Peter geceleri hep ayakta olurdu. Ben de yakınlarda bir evde demo hazırlıyordum, Peter'a katılmak isteyip istemeyeceğini sordum...
Peter Buck: Büyük bir Soft Boys fanıydım. Tanıştığımızın ikinci haftasında Robyn'le beraber çalıyorduk... Benzer dünya görüşlerine sahibiz. Aynı kitapları okuduk, aynı müzikleri dinledik. Ve ikimiz de işlerimizin o anda ortada olandan farklı olduğunu hissettik. '80'lerin başlarında müzik sektöründe Robyn'e ya da R.E.M.'in müziğine benzer bir müzik yapan kimse yoktu.
Müzikal veya sosyal açıdan, birbirinizde hoşlandığınız nitelikler neler?
Hitchcock: Peter çok iyi empati kurabilen bir müzisyen. Önüne her türden malzemeyi yığabilirsiniz, işe yarayacak bir şeyler çıkarmayı bilir. Bir gitarist olarak hıza bel bağlamadan ilham verici olabilir. Rekabete kapılmadan beraber çaldığı kişiyi ileri itebilir.
Buck: Daha geçenlerde Robyn'in evinde bir hafta geçirdim. Misafir odasında kalıyordum, kafama göre aşağı inip kediyle oynuyordum, mutfakta saatlerce gitar çalıyordum. "Storefront Hitchcock"un *(Jonathan Demme'in konser belgeseli)* galasında bana dönüp şöyle demişti: "Hakikaten bunu izlemek istemiyorsun, değil mi?" Gitarımı yanıma alıp almadığımı sordu, almamıştım, ama banjom vardı. Karşıdaki İtalyan lokantasına gittik ve kaptırdık. Gecenin sonunda Michael (Stipe) da geldi, üçümüz sabah dörde kadar çaldık.
Aranıza mesafe koyar mısınız?
Hitchcock: İkimizin de kendine ait bir alana ihtiyacı var. İki ya da üç grupta birden olmak Peter'a iyi geliyor. Ben de öyleyimdir.
Buck: Beraber çalışabileceğim bir sürü harika dostum olduğu için şanslıyım. Robyn'le gitar, The Minus 5'la bas çalmak, Tuatara'yla beraber çalışmak hoş bir şey.
Anlaşmazlığa düştüğünüz olur mu?
Buck: Robyn'in müzik zevki benden daha sınırlıdır. Onun sevdiği her şeyi ben de severim, benim hoşlandığım bir şeye o burnunu bükebilir. AC/DC'ye olan sevgisini hiçbir zaman itiraf edemeyecek.
(Uncut, çev: M.E.)

MANO SOLO

İnsanlar kederimi seviyor

Yeni yayınlanan "In The Garden", Fransız şarkıcı ve enternasyonal şalala'cı Mano Solo'nun altıncı stüdyo albümü.

Yeni albümünüzün adının "In the Garden" olmasının sebeb-i hikmeti nedir?
Mano Solo: Çünkü her şey sıfırdan bu bahçede başladı. "Animals" turnesinin sonu benim için çok kötü geçti. Grubum çok büyümüştü, kontrolü imkânsız bir hale gelmişti. Müzisyenler en ufak bir alışkanlığı değiştirmeye yanaşmıyordu, şarkıların listesi bile sabitlenmişti. Hoşuma gitmeyen bir şey yarattığımı farkettim. Kocaman bir grupla devasa konserler vermek istiyordum. Hakikaten de insanlar kendilerinden geçti, zıplayıp duruyorlardı. Ama beni dinlemeyi bırakmışlardı. Bazen öfkelendiğim bile oluyordu, benden başka herkes eğleniyordu!
Sonuçta çok farklı bir ekip kurdunuz: Bir piyano, tek gitar ve bir akordeon...
Bu bir tango formasyonu aslında. İlk grubum Marmaille Nue'de davul yoktu. Sonradan bana sunulan olanakların tuzağına düştüm. Evet, davul ve bas olmadan punk yaptığımı hayal edemiyorum, ama diğer bütün müzik türleri pekâlâ böyle çalınabilir. İnsanı bildik reçetelerden uzaklaşmaya itiyor bu. Müzikal boşlukları doldurmak için diğer enstrümanları kendimiz yaratmamız gerekti. Bazı şeyleri sadece sezinlendirerek anlatmaya çalışıyorum, dinleyicinin aranjmanları kendi kafasında hayal etmesini istiyorum. Muhteşem ya da çok orijinal bir şey yaptığımızı iddia etmiyorum, ama her ortamda yaşatabileceğimiz bir denge kurduk. Çok daha insanî ve melodik bir müziğe döndük.
Sizce yeni albüm nasıl oldu?
Bence şahane! Beni zaten takip edenlerin hoşuna gittiğini görüyorum. Daha bol melodi ve hüzün yüklü bir albüm. İnsanlar beni üzgün olduğumda seviyor. Amacım bir plak şirketiyle düzgün bir sözleşme imzalayabilmekti. Kredileri geri ödeyebilecek, yaşayabilecek ve ölmez sağ kalırsam bir-iki yıl içinde bir tane daha albüm yapabilecek kadar bile kazanamadım. Bu anca bir kere uygulayabileceğim bir yöntemdi. Hoşuma da gitti, ama profesyonellik benim tarzım değil.

Insanlar bazen oldukça kışkırtıcı olan sözlerinize ve tavırlarınıza alıştı mı?
Ben didişmeye bayılıyorum, ama birçok insanın hiç komiğine gitmiyor. Yaşlandıkça uyum sağlamak gerektiğini düştüğünü düşünmeye başladım. Çok zor, çünkü eskisi kadar eğlenceli değil! Herkes ünlü olduğumdan beri böyle olduğumu sanıyor, halbuki hep aşırı iddialı biriydim. Muhtemelen bu sayede Mano Solo oldum. Ama en azından bu meslek sayesinde eskisi kadar tahammül edilmez değilim!
(Rfimusique, çev: Alican Tayla)

SHANNON WRIGHT

Surfer Ella

Florida-Jacksonville'li şarkıyazarı, yedinci albümü "Let In The Light"ı yayınladı...

PJ Harvey'den Cat Power'a kadar nice kadın şarkıcıyla karşılaştırıldın bugüne kadar...
Neden her zaman bir kadın diğer kadınlarla karşılaştırılmak zorunda, bir türlü anlayamıyorum. Çok salakça geliyor bana. İnsanlar benim saldırgan biri olduğumu düşünüyor, çünkü gitarın tellerine sert vuruyorum ve güçlü bir sesle şarkı söylüyorum. Ama bu benim için sadece rock'n'roll... Erkek olsam, herkes bunu harika bulacaktı, enerjime ve öfkeme hayranlık duyacaklardı. Anladığım kadarıyla erkekler güzel kadınları, kendilerine ihtiyaç duyduklarını hissettikleri sürece seviyorlar. Bense eşit olmak istiyorum. İyi bir gitarist olmak, iyi şarkı söylemek, piyanomu ilerletmek için o kadar çok

uğraştım ki. Sonunda geçenlerde Guitar Player dergisi benim çalış stilimi, kullandığım efektleri sayfalarında detaylarıyla işledi. Bundan çok mutlu oldum.
Sen ilk albümlerini Strokes, White Stripes gibi yeni grupların ilgi görmeye başladığı yıllarda yayınladın. Bu dalganın bir parçası gibi hissediyor musun kendini?
Hayır, bu tür gruplara yakın değilim, insanların da beni onların arasında gördüğünü sanmıyorum. Gerçi her şeyi dinlerim, ama Led Zeppelin tarzı eski numaralar daha çok ilgimi çekiyor.
Steve Albini'yle yaptığın onca albümden sonra, "Let In The Light"da Adam Baker'la çalışmışsın.
Steve Albini'ye hayranım, çok da iyi arkadaşız. Benim gürültülü gitarlarımla az uğraşmadı bugüne kadar. Ama bu albümde piyanoya konsantre olmak istedim. Adam Baker ise hem çok eski arkadaşım, hem daha sabırlı biri, hem de aynı mahallede yaşıyoruz. Bu albüm için evden uzaklara gitmem gerekmedi.
2005'te Yann Tiersen'le birlikte kendi isminizi taşıyan bir albüm yayınladınız. Sırada benzeri işbirlikleri var mı?
Harika bir tecrübeydi, her şey kendiliğinden olup bitmişti. Ama gelecekte başka biriyle çalışmayı düşünmüyorum.
Müzik senin için aileden gelen bir tutku mu?
Annem evde çok müzik dinlerdi, anneannemse bir caz şarkıcısıydı. Benny Goodman'ın grubunda bile şarkı söylemiş. Goodman onu orkestrasıyla turneye götürmek istemiş, ama o evli ve iki çocuğu olduğu için reddetmiş. O devirlerde bu işler böyleydi. Ben Ella Fitzgerald'ı, Billie Holiday'i anneannem sayesinde dinledim.
Bize üç albüm tavsiye etmeni istesek?
Ella Fitzgerald'dan "Ella In Rome" konseri, Sonic Youth'dan "Daydream Nation", Pixies'den "Surfer Rosa".
(Les Inrockuptibles, Popnews, çev: D.B.)

STEWART COPELAND

Jimi çalsın Sting söylesin

Pop tarihinin en sarışın üçlüsü The Police, tam kadro toparlandı ve bu ay sonu büyük bir dünya turnesine çıkıyor... Dakik davulcu Stewart Copeland'le havadan sudan...

Bugünlerde neler dinliyorsunuz?
Stewart Copeland: DJ Spooky kendi plaklarından bir miktar verdi, çok hoşuma gitti. Şehrin bütün şiddetini dünya müziğinin güzel, ruhanî unsurlarıyla birleştirmiş. Şu sıralar albüm kaydeden Jesca Hoop'u da dinliyorum.
Sizce tüm zamanların en güzel albümü hangisi?
Jimi Hendrix'in "Electric Ladyland"i. En iyi davul, en iyi gitar bu albümde. Yatılı okuldayken bu albümü dinlemek için gizlice dil laboratuarına girerdik, yatakhanede pikap olmadığı için.

Aldığınız ilk plak neydi?
Beatles'ın "Help!"i. O sıralar Beyrut'taydım, Amerika'dan bir arkadaşım getirmişti.
Kendiniz hariç, hangi müzisyenin yerinde olmak isterdiniz?
Sting. Çok iyi söylüyor piç kurusu.
Banyoda ne söylersiniz?
Bir şey söylemem. Ama arabada kızlarıma söylerim: "Siz küçük tavşancıklar, ben de babacık, oynamaya gidiyoruz oynamaya..." Kavga etmesinler de şarkıya ayak uydursunlar istiyorum. İşe yaramıyor. Yara bere içinde, deli dolu büyüyecekler.
Cumartesi geceleri için favori parçanız?
Latin müziği herhalde. Uydu radyosuna bağlanamadığım zamanlarda sadece Meksika radyolarını dinlerdim.
Ya pazar sabahları?
Blondie, B-52's ya da Jimi Hendrix. Ya da kızlarım ne çalarsa. Oğullarım beni Leftfield ve Squarepusher'la tanıştırdı, ama artık büyüdüler. Kızlar bu aralar Japon popuna sardırdı. Dinledikleri şey ne kadar kusurluysa, o kadar heyecan yapıyorlar.
(Mojo, çev: M.E.)

!!!

Lütfen dans ediniz

Diskodan funk'a uzanan yolda duran Amerikalı grubun üçüncü albümü "Myth Takes", en iyi işleri kabul edildi...

Yeni albüm öncekinden ne oranda farklı?
Nic Offer: Şarkı sözlerinde daha dolaylı bir yolu tercih ettik, şarkıları gösterişsiz, sade bir tonda okumaya gayret ettim. Bazen meramınızı soyut bir bakışla daha iyi anlatabilirsiniz. Şarkıları bu şekilde yazmak bizi diri tuttu.
Bu değişikliğe ne sebep oldu?
Kötü eleştiriler.
!!!, Amerika dışında nasıl algılanıyor?
Her şey daha farklı. Amerika indie aleminde dans müziği yapmak tuhaf kaçıyor, ama bu müzik Avrupa'da kitle kültürünün bir parçası. Onların kültürü gece dışarı çıkmak, madde kullanmak, dans etmek üzerine kurulu. İlk başlarda Amerika'da izleyenlere sahneden dans etmeleri gerektiğini söylüyorduk. Avrupa'daysa zaten kopup gidiyorlar.
Bu sene Rage Against The Machine'in de katıldığı Coachella Festivali'nin kadrosundaydınız. Sever misiniz kendilerini?
Son yıllarda okuduğum en güzel makalelerden birinin adı şuydu: "Size en çok ihtiyacımız olan dönemde, neredesiniz RATM?" Clinton döneminde faallerdi, ama sonra, kendilerine en çok ihtiyaç hissettiğimiz anda tamamen yok oldular. Neyse, döndüklerine çok memnun oldum.
İnternetten korsan şarkı indirmeye nasıl bakıyorsun?
Destekliyorum. Ama herkes her şeyi çok daha hızlı dinliyor artık, bir şans daha vermiyorlar. Para da kaybediyoruz, ama kimin umurunda? Heyecan verici bir dönem bu. Ben bebek bakıcılığı da yaptım, sandviç de sattım. Şu an dünyanın her yerinde sahneye çıkıyorum. Beş yıl sonra muhtemelen kendimi boktan bir işte bulacağım, etrafımdaki kızlar da uzayacak. 38 yaşımda bir "loser" olacağım madem, şimdi tadını çıkarayım.
Grubun ismi nasıl telaffuz ediliyor?
Tercihimiz "çlak çlak çlak", ağız şaklatmak gibi. Daha iyi isim duymadım, Born Against hariç, ki onlar da başkasından yürütmüşler. Bizimki iyidir. Sonuçta on sene sonra kimse The Knife'a isimleriyle ilgili soru sormayacak.
(Pitchfork, çev: M.E.)

İnsan, dünyanın resmini çizmeye koyulur. Yıllar geçtikçe boşluğu ülkeler, krallıklar, dağlar, körfezler, tekneler, adalar, balıklar, odalar, araçlar, yıldızlar, atlar ve insanlarla doldurur. Ölmeden kısa bir süre önce de, sabırla oluşturduğu labirentin çizgilerinin kendi yüzünün hatlarını ortaya çıkardığını fark eder. **BORGES**

Parfümeriler, geleceğin burunsuz insanı için. **ITALO CALVINO**, Jaguar Güneş Altında

Politikacılar ve bankacılardan öğrendiklerimden daha fazla şeyi su tesisatçılarıyla konuşarak öğrendim; onlar daha saydamlar. **JIM JARMUSCH**

Evren, uzaydan düşen bir gözyaşı damlasıdır. *("Old Joy" filminde, Will Oldham'ın canlandırdığı Kurt'ün repliği)*

Andrew Bird
Armchair Apocrypha
(Fat Possum)

David Byrne'nün yeğeni, Sufjan Stevens'ın kuzeni, Beirut'un ağabeyi. Aslen Amerikalı, ama küçük yaşta çekmiş gitmiş ailesinin yanından –kayıplara karışmış. Öldü mü, kaldı mı, bilen yok. Kulaktan kulağa, Doğu Avrupa'da bir yerlerde görüldüğü yayılmış. Ama nerede? Belki Romanya'ya, belki Hırvatistan'a komşu bir bölgede –daha çok, hayalî bir ülkede...

Bu zamanda mı? Hayır, bir ihtimal, büyük okyanusun ancak transatlantikle geçilebildiği devirlerde... Gerçek mi, efsane mi? Olsa olsa siyah-beyaz bir Jarmusch filminin kahramanı. Yanında gitarı, kemanı, gözünde güneş gözlükleri, eller cepte, ıslık çala çala dolaşıyor geniş bozkırlarda. Kimdir, neyin nesidir bilen yok, yanına çok yaklaşırsanız kuş olup uçuveriyor.

Andrew Bird'ü birkaç cümleyle anlatmak ne kadar zor, becerebilsek, oturup bir şiir yazardık hakkında. Suzuki metodu derler, bir yöntem varmış müzik öğretiminde. Bugün artık pek uygulanmayan bu sistemi geliştiren Dr. Suzuki'nin iddiası, müziğin çocuklara konuşmayı öğrendikleri şekilde öğretilmesiymiş. İlk müzik öğrenimini işte bu yolla almış Andrew Bird. Sekiz yaşına geldiğinde, türlü çeşit enstrümanı gayet güzel çalıyormuş. 15'inde değme müzisyenlere taş çıkarırmış bir sürü alette. O zamanlar Chicago'da doğup büyüyormuş. Ancak ruhu notalara binip köşe başındaki caz barlardan Avrupa steplerine, beyaz uzun sakallı country'cilerin çiftliklerinden Brecht temsillerine seyahat edip duruyormuş. Üstelik sadece mekânda değil, zamanda da yolculuk yaparak –kâh '20'lerin swing salonlarına, kâh '50'lerin rock'n'roll danslarına...

Yetişkin Bird, 23 yaşında, 1996'da, ilk albümü "Music Of Hair"i kendi olanaklarıyla yayınladıktan sonra, retro-swing'ci Squirrel Nut Zippers'la ortaklığa girmiş. Ardından bu bandonun elemanlarıyla Bowl of Fire'ı kurmuş... Arada bir de Tim Robbins'in çektiği "Cradle Will Rock"un müziklerini yapmıştı ki, İstanbul Film Festivali'nde oynadığında, tüm Emek Sineması, ayakta alkışlamıştık bu yarı-müzikali.

Ardından 2003'te "Weather Systems" ve 2005'in en beğenilen albümleri arasına girip onu "şöhret" yapan "The Mysterious Production of Eggs" geldi. Şimdi de elimizde "Armchair Apocrypha" var. Uçak kazalarından, emperyalist imparatorluklardan, türlü dertten tasadan metaforla, mecazla, şiirle dem vuran, gene mucizevî bir albüm. Diğer türlü gelin de açıklayın bakalım Jeff Buckley'nin plağın tam ortasında "Armchair"i söylemesini. Bird yanına kendisi gibi her parmağında başka bir marifet olan, elektroniğe meyilli müzisyen Martin Dosh'u (gerçek adı Martin Luther King Chavez Dosh, hippi ana-babası kardeşine de Gandhi'nin adını koymuşlar) alarak yeni bir başyapıt yaratmış. Dinler dinlemez, yüzünüze rüzgâr gibi çarpan bir müzik. İnsanı koltuklarının altından tuttuğu gibi uçuran, bulutların üzerine çıkartan bir müzik. Teşekkürler Bird, dünya meğerse ne kadar küçükmüş ve bizler ne kadar büyükmüşüz... *İlker Aksoy*

Kings of Leon
Because Of The Times
(EMI)

Kendileriyle saçları başları birbirine karışmış, ergenlikle erkeklik arasında bocalarlarken tanışmıştık. İlk albümleri "Youth and Young Manhood" 2003 yazında yayınlanmıştı. Dinlemekten hâlâ bıkmadığımız "Aha Shake Heartbreak" çıktığında takvimler 2005'i gösteriyordu. Bu muhteşem albümle başı dönen bir biz değildik. Üç kardeş, bir kuzen, Followill'ler U2 ve Pearl Jam'le turneye çıktılar ve hatta Dylan'a konser açtılar geçtiğimiz senelerde. Bir anı: Dylan bir konserden sonra soyunma odasından başını uzatmış, "şu son çaldığınız neydi?" diye sormuş. "Trani" demiş bizimkiler dizleri titreye titreye, "dehşet şarkıymış ha" deyip çekip gitmiş Dylan... Şimdi yıl 2007. Bizim, "southern rock/punk kırması" yavru köpekler iyice büyümüş, birer azman olup çıkmışlar. The Strokes'un üçüncüsü "First Impressions Of Earth"ün benzeri elli küsur dakikalık gayet "ağır" bir albümle karşımızdalar. Önceki albümlerini taklit etmekten imtina etmiş, kendi "Kid A"lerini yapmaya soyunmuşlar. Saygımız sonsuz, tek tek şarkılar da kusursuz –özellikle de işçilikleri. Ancak bir bütün olarak "Because Of The Times"ı dinlemeye gelince iş biraz değişiyor. Çünkü –adını çocukken pentekostal rahip babaları vasıtasıyla her sene katıldıkları– dinî bir konferanstan alan albüm, zaman zaman sarkıp cidden bir "toplantı" havasına bürünebiliyor. Oysa bizim çocukların konuları kızlar, şipşak ilişkiler, başıboş dolaşmalar hâlâ –yani bu kadar ciddi olmanın âlemi yok. Neyse ki o anlar oldukça sınırlı kalıyor da, albüme harcadıkları emekler heba olmuyor. Özellikle konserlerde pek şık duracak "ayrı ayrı" 13 adet şarkı var elimizde. Dylan, umarız gider de bir an önce kendine "Because Of The Times"ı edinir. Yoksa daha çok soracaktır, "o nedir?", "bu nedir?" diye! *İlker Aksoy*

LCD Soundsystem
Sound Of Silver
(DFA / EMI)

"Yalnız oynanan, narsist oyun: Lego, ego..." diyor Jacques Attali. Kentli göçebeler için kullandığı "Lego uygarlığı" tabiri ise kimi müzikleri tarif etmek için yeter de artar. James Murphy de bir L/ego şahsiyet. '90'ların ikinci yarısında, Brooklyn menşeli punk-hardcore grubu Speedking'de davul çalarken, şimdiki LCD müziğinin izlerini veren Gang of Four'un dans-rock'u gönlüne düşmüş. Yıllardır sektörün içinde. New Yorklu DFA kayıt şirketinin iki adamından biri ve yapımcısı. Fakat mutfakta sıkılmış olmalı ki, iki sene önce, orada burada, ahbap sofralarında tattırdığı mönüsünü halka da servis etti. Diskoyu, funk'ı, punk'ı birbirine kattı. En kasılmış bedenleri dahi gevşetti, kaslara nüfuz etti. İyi de etti. Tadı damağımızda kaldı...

Murphy, yakın zamanda bir ikinci mönüyle çıktı geldi: "Sound Of Silver." Hani öyle yemekler vardır, içerisindeki otu, baharatı bilirsiniz de, bir çırpıda çıkaramazsınız. İşte benzer bir denge LCD Soundsystem'de damağımıza çalınıyor.

Tam da Attali'nin bahsettiği asrî zamanların Lego kurgusu. Bu kez parçaların büyük kısmı için elini Almanya ve Britanya'ya uzatmış Murphy. Şimdi işin içine yemek de girince, aklınıza hemen "fusion" gelmesin. Ana malzeme elektronik. Krautrock, new wave, NY art-punk, elektro-clash, elektrikli Manchester, muhteviyatın diğer unsurları. Ya da şöyle de denebilir: Bowie, Eno, Joy Division/New Order, hep beraber DFA'ya buyrun.

Albümün ilk parçası "Get Innocuous!", adeta Bowie'nin Berlin günlerinin tezahürü. "Someone Great", new wave'in Ibiza'daki yorumu.

Sureti dans, ritm ve kulüp kültürüyle harmanlanmış gibi yansıyan ve fakat ruhunu, zamanını dilediğiniz yere yerleştirebileceğiniz sıkı bir rock albümü bu. İster öne arkaya başınızı sallayın, ister kıçınızı. "Us V Them" Stone Roses - Underworld birlikteliğiyle bir Talking Heads atmosferi. Şahane funky bas hatlarıyla başka bir new wave devşirmesi "Watch The Tapes".

"Sound Of Silver"da endüstriyel elektronik, peyderpey Neu!, Faust, Kraftwerk... Aslında bahsedilen, lego'nun parçaları. Ama bütün, LCD Soundsystem: Kendi dili, kaşesi bariz. Eğilip kalktıkça, kulağınızın etrafında dolaştıkça renklerini, dişlerini ayırt ediyorsunuz. Her dinlemenizde parçalardan yeni objeler kurabilirsiniz.

Son parça "New York, I Love You But You're Bringing Me Down"da Murphy kendi şehrine, bu kez Eno'ya, Bowie'ye ve sacayağını tamamlattığı hemşehrisi Lou Reed'e selâm çakıyor. Yorulan beden için bir soluklanma, sakinleşme imkânı...

Murphy, ilk albümde DFA'in diğer adamı Tim Goldsworthy ile ikili bir görüntü sergilerken, bu kez tek kalem gibi davranmış. Biz de bu durumda daha evvel DFA grubu diye beller olduğumuz LCD Soundsytem'ın bir James Murphy projesi olduğuna kani olduk. Artık ego mudur, yoksa oyuncaklar mı onundur, bilemeyiz. Pistin, salonun, çaldığı yerin tozunu atan, yılın ve Murphy'nin de en parlak işlerinden biri "Sound Of Silver". *Cem Sorguç*

52→

JET REJİSÖR

Çetin İnanç

Cüneyt Arkın: Daha ne bekliyoruz?

Aytekin Akkaya: Ne istersen yapalım.

Cüneyt Arkın: Haksızlığa karşı savaş!

"Dünyayı Kurtaran Adam"dan

"Geleceği görmesini bilmişiz de, yaşadığımız günü görememişiz. İnsanın bazı olaylara aklı ermiyor; tabiat olayı gibi. Daha önce nasıl tutulan modalardan filmler çıkarttıysak 'Dünyayı Kurtaran Adam' da öyle çıktı. Yedi sekiz sene sonra birden absürd film, kült film, cart film, curt film diye millet konuşmaya başladı. O zamanlar tüm dünyayı 'Star Wars' modası kasıp kavurmaya başlamıştı. Japonu, Çinlisi, İtalyanı uzay işlerine girmiş, biz niye girmeyelim? Uzayda geçen bir kahramanlık öyküsü işte; uzay avantür..."

"Dünyayı Kurtaran Adam'ın yönetmeni" Çetin İnanç, on dokuz yılda çektiği yüz elliye yakın filmi anlatırken, çaktırmadan '60'ların başından '80'lerin ortalarına kadar Türk sinemasının –ve genel olarak hayatımızın– röntgenini çekiyor. "Jet rejisör", eğlenceli ve mütevazı üslûbuyla, bizleri "B sınıfı filmlerin" meşakkatli yollarında gezdiriyor. "Kült" addedilen bir yönetmenin kendi ağzından portresi...

Hazırlayan: Pınar Öğünç

ROLL Kitapları / Abdullah Sok. No: 9 Beyoğlu / İstanbul / Tel-Fax: 0212 251 87 67 expressroll@gmail.com

Peki, tsunami nedir?
a) Bozulmuş suşidir.
b) Bir çeşit ton balığıdır.
c) Bir çeşit karate numarasıdır.
d) Deprem, heyelan, meteorit çarpması, vb. ile oluşabilen deniz dalgasıdır.
(Mikdat Kadıoğlu'nun Hürriyet'teki köşe yazısından)

Ne olursa olsun
Ruhumuza açılır
Makasın biçtiği
Yırtmaçlar, yırtmaçlar, yırtmaçlar
MURATHAN MUNGAN

Bazıları, diğerlerinin işsiz kalmasından korkarak aylak aylak dolaşmak zorundadır. **JOHANN HEINRICH FUSSLI**

Her rengin bir tarihi vardır. Kırmızı komünistlerin bayrağının rengi, bir cerrahı elini daha çabuk tutmaya yönelten renk ve tutkunun rengidir. **ETTORE SOTTASS**

Sır mır yoktur, hayat çocukken ne öğrenmişsen odur. **JOHN BERGER,** Leylak ve Bayrak

Nine Inch Nails

Year Zero

(Interscope Records)

Feylozoflar mağaraları severler, ne de olsa karanlık/ışık metaforları yapmak, ütopi/distopi yaratmak için pek uygundur bu rahimsel yerler. Burada, sesler büyür, karanlığın korkutucu kolları sizi kavrar, sözler Eko'nun ebedî lanetiyle yankılanır. Dışarıda, E/eflatun ışıklı bir dünya göz kamaştırıyor olabilir, ama biz "Year Zero"da, yani günümüzden 15 yıl sonra kurulmuş bu Trent Reznor dünyasında, pek ışık göremeyiz. "Pretty Hate Machine"le başlayan bu sistem eleştirisi silsilesi, "Year Zero" ile 1984-vari bir fütürist distopi kurulmasıyla zirveye erişir. "Year Zero"da Amerikan hükümeti, halkını, sularına kattığı uyuşturucularla uyutur, dünyayı kendi malıymış gibi bombalayıp mahveder. Kulağa tanıdık mı geliyor? Reznor, gelecekte kurduğu faşist, totaliter rejimin ve karanlık dünyanın günümüzden çok uzak olmadığını söylemiştir. Evet, Enter Sandman.

1984'ler... David Bowie'nin "I'm Afraid Of Americans" şarkısını anımsayınız; Bowie'nin "1984" şarkısından sonra çekilen bu klipte Bowie "God is an American" diye söylenirken, Reznor onu kovalıyordu. New Model Army'nin "1984"u, IRA günlerini konu ederek başka bir totaliter rejime giydiriyordu. Sıra Reznor'da. O, Orwell şemasının üstüne oturttuğu bu 1984-göndermeli dünyasını Nietzsche temalarıyla soslandırıyor. Sadece şarkı sözlerine bakmak kâfi: Reznor: In this Twilight / Nietzsche: Twilight of the Idols, R: The Greater Good / N: Beyond Good & Evil, R: The Great Destroyer / N: Anti-Christ gibi benzerlikler tesadüf olmasa gerek!

"Hyperpower!" ile başlayan albümde "übermensch"ler yerin dibine batırılırken, "Capital G"nin G'si (tahmin edin kim?!) düğmeye bastığımız oylarlarla yerine geçmiş, başka düğmelere basarak bomba yağdırırken tasvir edilir –bize de bu bombardımanı canlı yayından film gibi izlemek düşer. Reznor'un ilk single'ında da dediği gibi: "You've got your Pacifism. I've got Survivalism."

"Year Zero", "The Fragile" estetizmine, "Downward Spiral" hayvanlığına ve "With Teeth'in" diş(l)i hitlerine sahip bir albüm. NIN'in tanıdık endüstriyel vahşetini dinlediğimiz albümde, metalik tıkırtılar, elektronik cızırtılar ve zarif piyano soloları her zamanki NIN tadında. "Vessel", "I want to fuck you like an animal" günlerini aratmayacak Cronenberg sertliğinde; "Survivalism"in hızı, arkadaki Ortadoğu seslerini andıran nefesli birleşimiyle tüyler ürpertici; "Another Version of the Truth", bilgisayar homurtularından piyano soluğuna geçmesiyle, Reznor'un anneannesini kaybedip malikânesine kapandığı günlere denk gelen "The Fragile" zamanlarından yadigâr gibi. "In This Twilight"ın mekanik adamotu çığlıklarını andıran elektronik seslerinin albümün en melodik parçasıyla birleşmesi sonucunda, Pan'ın Labirenti'nin mekanik perili evrenine sürükleniyoruz. NIN'de sık sık gördüğümüz pasif/agresif, sado/mazo durumuna da bu yakışır zaten. Saldırgan albümümüz, "Zero-Sum"ın Eric Satie zarafeti ve tipik NIN sözleriyle biter –biz sıfırız diyerekten. Noktaların kapandığı demokrasi güzeli ülkemizde, bu askeriye göndermeli, "Good Soldier"ların fink attığı albümü dinlemek pek manidar oluyor! NIN, albüm yapmakla da kalmıyor. Anotherversionofthetruth.com, Churchofplano.com, Uswiretap.com /71839J/ gibi sitelere bir sürü imge ve hikâye döşeyerek albümün şarkılarında bahsi geçen karakterleri, komploları derinleştiriyor. (Bu sonuncu sitede, Kurt Vonnegut'un "Mezbaha No.5" romanından bölümler ekleyerek, kaybettiğimiz ustamızın dünyasıyla paralellik kurulmuş: Zaten, bu iki eser arasında zaman kavramını karıştırmak ve karanlık dünya portrelemesi konusunda bir paralellik olduğu kesindi!) Turneye gittikleri yerlerdeki tuvaletlerde bırakılan ipuçlarıyla fanlarına bilgisayar oyunu sergüzeşti yaşatıyor. Trent Reznor'un kendini tekrarladığı düşünülebilir –Reznor'u/albümü, anemik, küçük fikirlerin birbirine gevşekçe dikildiği, buldozer sesli liseli gotiği olarak eleştirebilirsiniz, tuvalet oyunları/internet puzzle'larını çocukça bulmuş, "The Fragile"dan beri "downward spiral" misali gittikçe aşağılara düştüğünü söyleyenler olmuştur, hemfikir olabilirsiniz. Olabilir. Ama biz onun fabrika seslerini, sistem eleştirilerini, kargalı/absinthe'li klişelerini, hınzırlı çığlıklarını seviyoruz. Yazımızı bir başka mağara masalıyla noktalıyoruz. Zerdüşt, çok sevdiği hayvanlarıyla mağaranın önüne çıktığında, yaşlı bir büyücüyle karşılaşır. Büyücü, etrafa sinsice baktıktan sonra harpını eline alıp şarkı söyler. (Ne olduysa bu adamların harplerini ellerine alıp şarkı söylemeleriyle olmuştur zaten! Bkz. Cohen / J.Buckley: "Hallelujah".) Büyücünün "Melankoli Şarkısı," şairin korlu kalbinden, çiğ susuzluğundan, gözyaşı dualarından bahseder. Şarkı "Only Fool, Only Poet" sözleriyle biter. Aslında büyücü onları yanıltmıştır –o, şairlerin la-tekin hallerini anlatırken, onların güzelliğini çizmiştir. "Bilinçli adam" büyücüyü suçlar: Ben emniyet isterken, sen vahşi hayvanları, ormanları, mağaralı, dik dağları, labirentleri düşlersin der. Zerdüşt "bilinçli adamının" yanılgısını yüzüne vurur. "Cesur hayvanları kıskanarak adam, adam olmuştur" der. Zerdüşt böyle buyurmuştur. Trent Reznor ise albümünü ücretsiz "yearzero.nin.com"dan indirmeniz için sunmuş bulunmakta. Mağaralardan korkmayınız. *Pelin Batu*

www.pusula.com/virgul

AYLIK KİTAP ve ELEŞTİRİ DERGİSİ

virgül,

sayı 107

PUSULA YAYINCILIK İnönü Cad. Emektar Sok. No: 24/B Beyoğlu-Gümüşsuyu / İST. Tel:(0212) 252 42 80 Faks:(0212) 293 15 44

Çin imparatoru hakkında olmasındansa, köpeğini gezdiren bir adam hakkında bir film yapmayı yeğlerim. **JIM JARMUSCH**

Öylesine yüksek ve öylesine uzak dağların tepesindeki köylerde, gerçekten fısıldayarak konuştuklarında kayalardan yankısını duyan insanlar var mı? **JOHN BERGER**, Leylak ve Bayrak

Çizgi beklemez, durmaz, sürekli hareket eder. Çizgi değdiği her yere hayat verir. Çizginin arkasında rüzgâr vardır. Çizgi hızı ve çabukluğu anlatır. **MURATHAN MUNGAN**, Kağıt, Taş, Kumaş

Tamamlayabilenin ardından, tamamlayamadığını gizleyebilen gelir. **JOHANN HEINRICH FUSSLI**

Alçakgönüllü ve gösterişsiz olmak, temiz ve saf olmayanın bakışlarından korunabilmeye yarayan bir kalkandır. Hem, temiz ve saf olmayan ortadan kaldırılabilse, alçakgönüllü ve gösterişsiz olmak aklı kirleten ve aşağılayan bir zincir vurucudan başka nedir ki? **HALİL CİBRAN**, Ermiş

Eyvah ne yer ne yâr kaldı **ABDÜHAK HÂMİD**

BLOC PARTY

A Weekend in the City

(Vice Records)

2005, Bloc Party'nin yılıydı. "She's Hearing Voices" gibi ilk single'lar da iyi yolda olduklarını gösteriyordu ama, ilk albümleri "Silent Alarm" gürültüyle patladı, radyoları, kulüpleri "Banquet" işgal etti. Rock'un elektronikle buluştuğu bir indie/post-punk ortamında, her iki kültürden de nasiplenmiş olarak, algı kapılarını açık bırakarak, ihtimallere gebe bir terkip yakalamışlardı. Haklı olarak, devamı iştiyakla beklendi...

Şarkı sözü vazifesini de üzerine alan Kele Okereke belli ki ikinci albüm işini ciddiye almış, sendroma falan bakmadan, popülaritesine ve yeteneğine güvenerek büyük bir işe girişmiş. "A Weekend In The City", neredeyse bir konsept albüm. Adı üstünde: "Şehirde bir haftasonu".

"Song For Clay (Disappear Here)" iyi bir açılış şarkısı. "Şu modern çağda, sağım solum bunca tarih kokarken, ben de kahraman olmaya çalışıyorum" diyerek giriyorlar. Belki arzuları büyük, ama kayıtsız, kaygısız, soğuk ve kibirli bir insan portresi var bu şarkıda. "Anababalarımız nasıl bir rüya yaşamış" diye soruyorlar, "sanki '80'ler hiç yaşanmamış gibi". Ve Londra'ya girizgâh yapıyoruz ilk şarkıda: "Doğu Londra bir vampir, emiyor bütün sevincimi..."

O '80'ler, bugünün "terörle mücadele" dünyasına evrildi. İkinci şarkı "Hunting For Witches"daki (Cadı avı) gibi, yanına altı kutu bira alıp evinin damına tüfeğiyle oturan adamın güvenlik anlayışı hüküm sürüyor bugün. Liberal düşüncenin altın çağında, her taraf düşmanlarla sarılmış, çitleri çevirmek gerekiyor çünkü. Az evvel kahraman olmak isteyen adam da "sıradan arzular taşıyan sıradan bir adam olmak istiyor, korkunun yarattığı güvenlik içinde". Ve Bloc Party'cilerin altın çağı, '90'lar: "İyimserdik yeniyetmeyken, şimdi her yanda terör var, şehrin üzerine binen..."

"Waiting For 7:18"de 9-6 mesaisine mahkûm olanların çilesi var. İş çıkışı barlarda ancak eski okul hatıralarından bahis açılınca canlılık gösteren, öyle büyük zamanlar değil, küçük mutluluk anları arayan, ufak arayışlarla koca ömrü dolduran –eskilerin deyimiyle– "yığınlar". Bir kenarda şu pişmanlıkla ama: "Yeniden başlayabilseydim, daha fazla hata yapardım, düşmekten korkmazdım o kadar..."

Demek ki iş duaya, "The Prayer"a kaldı. Ama ne için? Haftasonu alemlere akmak, ışıltılar içinde farkedilebilmek, onu bunu etkileyebilmek için. Mamafih, o etki çabası da bir sonraki şarkıya, "Uniform"a dönüşüyor: Kabından çıkamayan, yalnız da kalamayan, hiçbir şeyi sevemeyen, ama farklılıktan ödün vermeyen, isyankâr bir imaj yakalayan, dövmelerle, konverslerle, uzun saçlarla birörnek dolaşan –yine– "yığınlar".

Hem, umutsuz yaşanmıyor, küçük kaçışlar da var: "Kreuzberg"de yaşanan tek gecelik bir macera mesela, ya da "On"daki gibi umumî helalarda takışmalar, ama vur-kaç seks de acı bir tat bırakıyor ağızda. Yine dönüyor insan eski zamana: Okul yolunda, o öğleden sonra, keşke tutsaydın elimi, hayır mı diyebilirdim sana, böyle mi olurdu hayatımız sonra? "SRXT" şarkısındaki (Seroxat diye bir antidepresandan geliyormuş) gibi: "Ah o mutlu anlar, sonsuz yaz ayları, akustik gitarlar..." Sonra, bir dayanıklılık testi, hiç bitmeyen, bir ömür boyu süren bir kavga. Şarkımızın kahramanı posterlerini söküyor odasından, mektup bırakıyor herkese, yürürken uçuruma doğru, "onu sevdiğimi söyleyin" diyor, "anneme"...

Nijerya asıllı, ana-babası hiç de öyle hüsnükabulle karşılanmamış, sürekli ırkçılığa maruz kalmış Kele Okereke'nin söyleyeceği bu kadar da değil tabii. "Bütün manşetler buranın bizim evimiz olmadığını söylerken", "dünyanın dişleri insanı ikiye ayırırken" haklı olarak sormasın mı "evim nerede" diye? Ve bir polis memurunun suratını çiğnemek, ihtiyar hakimlerin parmaklarını ezmek istemek hakkı değil mi?..

İster istemez, Bloc Party'ye önce Kele Okereke'nin gözünden bakıyoruz. O da buna şarkı sözleriyle müsaade ediyor zaten. "Yetişkin hayatı"na atılması beklenen, en güzel yıllarının sona erdiği bildirilen bu genç adam, bir de şehrin bütün –örgütlü, örgütsüz, kitlesel, kişisel– şiddetiyle boğuşuyor. O da kalkıp ilk albümün popülaritesini iş güç, okul, ırk, din, dil, seks, kimlik, aidiyet vs. meseleleri üzerine şarkılar yaparak kullanıyor. Ve dahası, ada tabloidlerinde onca tartışılan cinsel tercihini ilk defa bu albümün kimi şarkılarında açığa çıkarıyor. Siyah, gay bir serseri olduğu için, Bloc Party'ye evvela onun gözünden bakmamız normal...

İlk dinleyişte uzak ve zor, belki stüdyoda fazla emek harcandığı için karmaşık ve hatta savruk gelen bu müzik, "Banquet" sevenlerin beklentilerini karşılamıyor olabilir. Ama, demek ki yükten kurtulmak, duyguyu kusmak, lâfı esirgememek, arınmak, milât koymak gerekiyordu. "Kreuzberg"de dediği gibi, "25'inde karar vermiş bir şeylerin değişmesi gerektiğine", daha yeni yani. Yer yer çok naif, duygusal, bazen çok güçlü, bir hakikati basitçe, vurucu bir enerjiyle aktaran sözlerle, ilk dinleyişte can sıkan, ama albümü döndürdükçe hikmetine varılan, gürültüyü de, esleri de taşıyan usta işi bir müzikle köşetaşı olabilecek bir albüm "A Weekend In The City". Her şeyden önce, Kele Okereke'nin "manifest"i, Bloc Party'nin müziği bunca ciddiye alışı ilgilendiriyor bizi. Bu albüm, istikbalde dinleyeceğimiz cevherlerin teminatı...

Merve Erol

ONBEŞŞARKI

Arno Lola etc. / Solo gigolo
The Beatles Happiness Is A Warm Gun
Billy Joel It's Still Rock & Roll To Me
Ferdi Tayfur Sigarayı Bıraktım
Harry Nilsson Jump Into The Fire
Kramp Lan N'oldu
Magyd Cherfi La tête du Che
Nine Inch Nails Survivalism
The Ocean Blue Between Something and Nothing
Peter Björn & John Young Folks
The Plasticines Shake (Twist Around The Fire)
Rainer Maria Breakfast Of Champions
Sophie Zelmani Going Home
Timur Selçuk 1 Mayıs
Toots & The Maytals Pomp & Pride

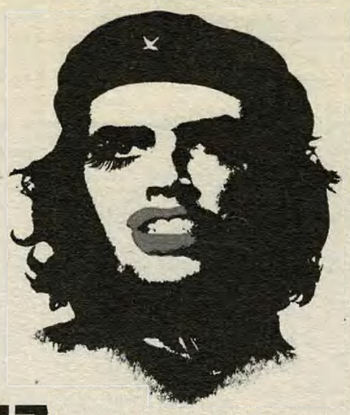

ROLL DİSKO OTUZ

ONBEŞALBÜM

Amy Winehouse Back To Black
Arcade Fire Neon Bible
Arctic Monkeys Favourite Worst Nightmare
Bright Eyes Cassadaga
Grinderman Grinderman
Hayvanlar Alemi Gaga
Isobel Campbell Milkwhite Sheets
J.J. Cale & Eric Clapton The Road To Escondido
Joan As Police Woman Real Life
Kings Of Leon Because Of The Times
LCD Soundsystem Sound Of Silver
Mehmet Güreli İplerin Kopuşu
Patti Smith Twelve
Renaud Rouge Sang
Yoko Ono Yes, I'm A Witch

SİYASETÇİLERE ŞARKILAR

Alain Souchon Arlette Laguiller
Ali Avaz Özal Kurşunu
Chicago Harry Truman
Elvis Costello Less Than Zero
Fikret Kızılok Demirbaş
George Michael Shoot The Dog
JD Lenoir Eisonhower Blues
Lou Reed Good Evening Mr. Waldheim
Manic Street Preachers The Love of Richard Nixon
Morrissey Margaret On The Guillotin
Öztürk Serengil Unuttun Bizi Süleyman
Paris Bush Killa
Pearl Jam Bu$hleaguer
Renaud Miss Maggie
Selda Karaoğlan

DÖRT KERE DÖRT iki plakçı + iki bar

ZERO / Kadıköy
1. Klaxons
Myths Of The Near Future
2. Blonde Readhead 23
3. Arcade Fire Neon Bible
4. Radiohead Airbag

ZİHNİ / Kadıköy
1. Erik Truffaz Arkhangelsk
2. The Killers Sam's Town
3. Mustafa Özkent
Gençlik ile Elele
4. Nekropsi Nekropsi

KARGA / Kadıköy
1. Nine Inch Nails Capital G
2. Erik Truffaz Red Cloud
3. LCD Soundsystem
Time To Get Away
4. Grinderman Electric Alice

ARAF / Beyoğlu
1. Oi Va Voi Further Deeper
2. Haydamaky Ukraine Calling
3. Mousse T Lo Gabian
4. Oojami U and Me

İNGİLTERE albüm

1. Arctic Monkeys Favourite Worst...
2. Mark Ronson Version
3. Avril Lavigne The Best Damn Thing
4. Amy Winehouse Back To Black
5. Cascada Everytime We Touch
6. Mika Life In Cartoon Motion
7. Kings Of Leon Because Of The Times
8. Beyonce B'Day
9. Nelly Furtado Loose
10. Justin Timberlake Futuresex...

ABD albüm

1. Avril Lavigne The Best Damn Thing
2. Nine Inch Nails Year Zero
3. "Now 24" (Various Artists)
4. Bucky Covington Bucky Covington
5. Martina McBride Walking Up Laughing
6. Akon Konvicted
7. Daughtry Daughtry
8. Tim McGraw Let It Go
9. Carrie Underwood Some Hearts
10. Timbaland ...Presents Shock Value

FRANSA albüm

1. Christophe Willem Inventaire
2. Mika Life In Cartoon Motion
3. Avril Lavigne The Best Damn Thing
4. Christophe Mae Mon Paradis
5. Stephan Eicher Eldorado
6. Vitaa A Fleur de toi
7. IAM Saison 5
8. Les Enfoires La Caravane de...
9. Nelly Furtado Loose
10. Yannick Noah Charango

ŞARKI DEĞİL TARİH!

Leonard Cohen Hallelujah

Cohen'in '84 tarihli "Various Positions" albümünden... '91'deki "I'm Your Fan" adlı Cohen tribute'ünde ve konserlerde şarkıyı piyanoyla John Cale yorumladı... Jeff Buckley '95'teki "Grace"de, Cale yorumunu esas alarak kaydedince, şarkı adeta Cohen'in olmaktan çıkıp Buckley'le özdeşleşti... "Lord Of War", "The Edukators", "Shrek", "Basquiat" gibi filmlerde, "The O.C.", "Scrubs" gibi dizilerde çalındı... Cover'layanlar Bob Dylan'dan Starsailor'a uzun bir liste oluşturuyor. En dikkat çekici yorumlar kd Lang, Bono, Rufus Wainwright, Susanna and the Magical Orchestra, Regina Spektor, Cat Power, Dresden Dolls'a ait. Flamenkocu Enrique Morente ise İspanyolca söyledi... Şu siteye girip yorumlar arası seyahat etmek çok zevkli: http://myoldkyhome.blogspot.com/2006 /05/hallelujah.html

Arama motoru

YouTube güzelleri — Ara

Manic Street Preachers
Manic Street Preachers - Your Love Alone is Not Enough

Public Enemy
Public Enemy - Fight the Power

Beth Ditto & Jarvis Cocker
Beth Ditto & Jarvis Cocker: Temptation Live @ NME Awards 07

David Bowie
David Bowie (feat Nine Inch Nails) - I'm Afraid Of Americans

Juliette Gréco
Juliette Greco - Il n'y a plus d'apres

Olivia Ruiz
J'traîne des pieds...

Sonic Youth
Sonic Youth - Teenage Riot

Elliott Smith
Miss Misery, Ellott Smith (in Oscar)

Patrick Wolf
Patrick Wolf-'The Libertine'

Roscoe Holcomb
Roscoe Holcomb - Little Birdie

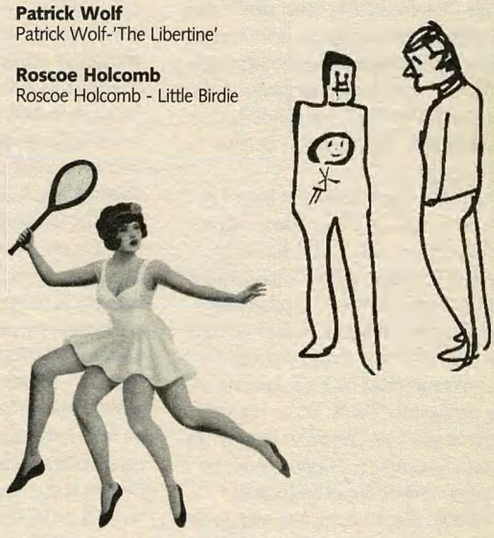

Dinleyici istekleri — Ara

Elvis Perkins While You Were Sleeping
(Anthony Perkins'in oğlunun folk albümü "Ash Wednesday"den)
http://www.myspace.com/elvisperkins

Jude Crazy
(Akustik gitarla Gnarls Barkley cover'ı)
http://hypem.com

Voxtrot Massive Mothers (mashup)
("Mothers, Sisters..." şarkısının altında Massive Attack tripleri)
http://hypem.com

Los Campesinos You Me Dancing
(Galler ülkesinden neşeli indie pop'n'roll)
http://www.myspace.com/loscampesinos

Blonde Redhead Heroine
(Bu yaz Caz Festivali'ne gelecek ekibin son albümü "23"den)
http://hypem.com

The Feelies Dancing Barefoot
(New Jersey'li indie-rock efsanesinden Patti Smith cover'ı)
http://hypem.com

Calexico Ocean of Noise
(Konser kayıtlarından bir Arcade Fire cover'ı)
http://hypem.com

The Wombats Backfire at the Disco
(Liverpool'lu grup disko ateşine körükle gidiyor)
http://www.myspace.com/thewombatsuk

Beastie Boys Root Down
(17 Haziran'daki Parkorman randevusuna hazırlık)
http://www.myspace.com/beastieboys

The View The Don
(İskoç grubun ilk albümünden dördüncü single)
http://www.myspace.com/dryburgh

80 YILDA DEVRİALEM: İSTANBUL RADYOSU NASIL KURULDU?

Bugün yüzlerce istasyon arasında şımarıkça gezinip gene de aradığımızı bulamıyoruz, ama eskiden öyle miydi ya? Hasan Ali Toptaş'ın deyimiyle "adına radyo denen bu bir avuçluk metal yığını" bir lütuf, bir nimetti aslında. Görelim bakalım memlekette "radio days"in "sıfır yılı" nasılmış...

ALO! MUHTEREM SAMİİN!

İstanbul Radyosu seksen yaşında. Bir rivayete göre 27 Nisan, bir diğerine göre ise 1 Mayıs 1927 tarihinde yayına başladı. Fikret Adil, "Valencia" şarkısı eşliğinde o ilk günleri anlatırken "Radyomuzun o devirleri 'kahramanlık' devirleri idi, bu yeni yayın vasıtası için pîr aşkına çalışılırdı. Gençlik vardı" diye buyurur...

İstanbul'da bir radyo kurma düşüncesi öncelikle Sedat Nuri (İleri) Bey'e aittir. İleri gazetesinin sahibi, karikatürist ve müteşebbis olarak tanınan Sedat Nuri'nin bu işe girişini Fikret Adil şöyle değerlendirir: "Sedat Nuri İleri'nin iş kurmak konusunda bir dehâsı vardı. Fakat onun devamı ile uğraşamayacak kadar sanatkâr bir ruha da sahipti. Mecbur kalmadıkça bir yeni müessese meydana getirmek için kendini sıkıya koymazdı. Bereket versin, radyo işinde yanında Hayreddin (Hayreden) Bey gibi bir şahsiyet vardı."

Hayrettin Bey, eski erkânı harp zabiti ve teknik konulara pek meraklı bir radyo amatörüydü. Sedat Nuri ile birlikte İş Bankası Genel Müdürü Celal Bayar'a teklifte bulundular. Onun kanalıyla, radyo düşüncesi Ankara'ya, Gazi Mustafa Kemal'e kadar ulaştı. Ankara'dan gelen çağrı üzerine, 1926 yılında müteşebbislerimiz, Hayrettin Bey'in yaptığı bir radyo alıcı cihazıyla Çankaya Köşkü'ne (bir rivayete göre de Orman Çiftliği'ne) gittiler. Alet kuruldu. Gazi ve çevresindekiler, o dönemin belirli istasyonlarında dolaşan radyo cihazının etrafındaydılar. Birden Mustafa Kemal, "Susun arkadaşlar!" dedi. Tabii herkes sustu. Sofya Radyosu (bir rivayete göre de Moskova Radyosu) neşriyatına kulak verildi. Gazi'nin kulağı, Sofya'da ataşemiliter olduğu zamanlardan Bulgarcaya aşinaydı. "Bakın, kendi hesaplarına ne güzel propaganda yapıyorlar!" diye işaret etti...

İşte bu sözler İstanbul Radyosu'nun kuruluşu için bir emir yerine geçti. Hükümet üyeleri, radyonun uzun dönemde yararlarına çalışacak bir araç haline gelebileceğini düşünüyorlardı. İş Bankası, Anadolu Ajansı (bu iki kuruluş sermayenin yüzde 70'ine sahiptiler), Gümüşhane Milletvekili Cemal Hüsnü (Taray), Falih Rıfkı (Atay) ve Sedat Nuri Bey tarafından 150 bin TL sermaye ile 8 Eylül 1926 tarihinde Türk Telsiz Telefon Anonim Şirketi kuruldu. Yapılan sözleşme gereğince şirket, hükümet tarafından biri Ankara Babarahman'da (şimdi Telsizler mevkii), diğeri de İstanbul Osmaniye'de (bugünkü adıyla Hasdal), bir Fransız şirketine kurdurulmakta olan telsiz istasyonlarını belirli bir bedel karşılığı (yılda 5200 TL) PTT adına kullanacaktı. 1927 yılının mart ayı başlarında ilk deneme yayını yapıldı. Bu yayın Sirkeci'deki İstanbul Büyük Postanesi'nin kapısının üstüne yerleştirilen bir hoparlörden halka dinletilmişti. 27 Mart 1927 gecesi Türk sanatçıları radyoda ilk konserlerini verdiler. Bu tür deneme yayınları nisan ayı boyunca sürdü. Programlı ve düzenli yayın ise, bir rivayete göre 27 Nisan, bir diğerine göre ise 6 Mayıs tarihinde başladı.

Sofya Radyosu neşriyatına kulak verilirken Mustafa Kemal "bakın, kendi hesaplarına ne güzel propaganda yapıyorlar" dedi. Bu sözler İstanbul Radyosu'nun kuruluşu için emirdi.

Gazeteler radyoya karşı mı?

Bu tarihlerin biraz fazla karışık olmasının nedeni, belki de, sürekli karşılarına çıkan teknik aksaklıklardı. Spiker Eşref Şefik, ilk yayın denemesini şöyle anlatıyor: "Açılışı ben okuyacağım. Kâğıttan boyuna ezberliyorum. Saat dokuzdu galiba, başladım. Birden kapı açıldı ardına kadar. Sedat Nuri Bey içeri girdi. 'Yahu ne gayret!' dedi, 'sesin çıkmıyor'. Vericiyle stüdyo arasındaki kablo bozulmuş. 'Kablo Eyüp Sultan mezarlığının altından geçiyor, cesetleri bile yiyen kurtlar kabloları yemiştir' dediler... Gazi'ye haber gönderdik, yayın bir gün aksıyor diye... Hemen toparlandık. Yağmurlu bir gecede Mesud Cemil, Neyzen Tevfik, Ruşen Kam, kalktık gidiyoruz. Postanın dibinden yayın yapacağız... Hemen oracıkta ince saz başladı. Ih... Hiçbir haber yok... O zaman rahmetli Neyzen Tevfik, 'Yahu,' dedi, 'bizim neyin sesi biraz tizdir, bir de onu deneyelim'. Bir de o taksim geçti, onunki de vız geçti. Ve ertesi gün daireye döndüğümüzde umumî katiplikten bir azar telgrafı aldık."

Şöyle ya da böyle, yayın artık başlamıştı. Türkiye'de radyo tarihi konusundaki en kapsamlı kitabı yazan Uygur Kocabaşoğlu, Türkiye'de ilk kez yapılan bu radyo yayınının çok önemli bir haber olması gerektiği halde, gazetelerde hak ettiği ilgiyi görmemiş olmasının altını çizer. Şirketin yayın organı Telsiz dergisinde yer alan bir yazıda da bu konuya değinilir: "İtiraf etmek lâzım gelir ki, gazetelerimiz telsizle hiç meşgul olmadılar. Osmaniye İstasyonunun neşriyata başlamasından bile Kadıköy sebze hali veya tramvay şirketinin yeni arabaları kadar bahsetmediler." Bu ilgisizliği, dünya genelinden bir bakışla Kocabaşoğlu şöyle yorumlar: "Radyonun hemen hemen bütün ülkelerde birer ticarî girişim olarak ortaya çıkması, gazeteleri, reklam olanağını yitirecekleri şeklinde bir kuşkuya itmiş olabilir. Ayrıca, 'dördüncü kuvvet' olma özelliğini taşıyan yazılı basın, bu gücünün en önemli öğesi haber verme işlevini de radyolara kaptıracağı yolunda bir korkuya kapılmış sayılabilir."

Radyonun kadroları

İstanbul Radyosu'nun ilk idare müdürü Sedat Nuri, ilk teknik müdürü Hayrettin Bey, ilk teknisyeni Halit, ilk spikeri ise Sadullah Gâzi idi.

1926 yılında Darül'l-Elhan İdare Heyeti'ni gösteren bu fotoğraf, radyonun ilk yıllarından birçok ismi de barındırıyor. Soldan birinci Mesud Cemil, ikinci kemanî Reşit, üçüncü Cemal Reşit, altıncı Musa Süreyya Beyler. (İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı arşivi)

Radyonun müzik yayınlarının başında (Darülelhan Müdürü) Musa Süreyya bulunuyordu. Türk musikisi bölümünde ilk devamlı topluluk Mesud Cemil, Ruşen Kam, Vecihe Daryal, Zeki Çağlarman ve Kemal Niyazi'den oluşmuştu. İlk Batı müziği orkestrası olarak, o zamanlar Maksim'de de çalan siyahî M. Willy Mark'ın topluluğu kullanıldı. Ardından viyolonist Popoff yönetiminde özel bir orkestra kuruldu. Bu salon orkestrası, bahriye ve eski Mızıka-i Hümayûn müzisyenleriyle göçmen Beyaz Ruslardan derlenmişti. Bir süre sonra Necip Aşkın tarafından daha geniş kadrolu bir orkestra meydana getirildi.

Radyoda ilk kadın icracı Vecihe Daryal, ilk kadın şarkıcılarsa Hikmet Rıza, Vedia Rıza ve Belkıs Hanımlardı. İlk kadın spikerse 1935 yılında kadroya giren Eyser Hanım'dı. İlk erkek okuyucular olarak Hafız Yaşar, Hafız Ahmet, Hafız Aşır ve Hafız Zeki'nin adları görülüyor. Daha sonraki dönemlerde piyasada adı bilinen kim varsa radyo programlarında ise viyolonsel çalmasının yanısıra, spikerlik, program şefliği, stüdyo memurluğu, idarecilik, notacılık, kütüphanecilik gibi birçok işi tek başına götürüyordu. Kendisiyle yapılan bir konuşmada radyoya girişini şöyle anlatır: "İlk radyoyu, tahsilde iken 1922 yılında Almanya'da görmüştüm. Tahsilimi bitirip İstanbul'a dönünce, burada da radyonun işlemeye başladığını gördüm. O sırada

"Birden farkında oldum. Aa... Cazbandın davulu yoktu ve davul yerine sanatkârlar ayaklarını yere vurarak gürültü çıkarmakla iktifa ediyorlardı."

na çıktı: Neyzen Tevfik, Sadettin Kaynak, İzak Algazi, Tanburacı Osman Pehlivan, Artaki Candan, Dürrü Turan, Refik ve Fahire Fersan, Kemal Niyazi Seyhun, Münir Nurettin Selçuk, Necati Tokyay, Süheyla Bedriye, Hafız Burhan, Yesari Asım, Safiye Ayla, Müzeyyen Senar ve aklınıza kim gelirse...

Radyonun ilk spikeri Sadullah Gâzi'den (Evrenos) sonra (büyük ihtimalle aynı zamanda) Eşref Şefik ve ardından Muhittin Sadak da spikerlik yaptılar. Ama bu konunun emektar ismi Mesud Cemil'dir. Kuruluşun ardından kadroya katılan (ve çok daha sonraları İstanbul Radyosu'nun başına geçecek olan) Mesud Cemil (Tel), saz heyetlerinde tanbur, kemençe ve lavta, orkestrada ise viyolonsel çalmasının yanısıra, spikerlik, program şefliği, stüdyo memurluğu, idarecilik, notacılık, kütüphanecilik gibi birçok işi tek başına götürüyordu. Kendisiyle yapılan bir konuşmada radyoya girişini şöyle anlatır: "İlk radyoyu, tahsilde iken 1922 yılında Almanya'da görmüştüm. Tahsilimi bitirip İstanbul'a dönünce, burada da radyonun işlemeye başladığını gördüm. O sırada İstanbul Radyosu'nun müzik yayınlariyle uğraşan Musa Süreyya'nın daveti üzerine, ilk defa Yeni Postane'nin üst katındaki stüdyoya adımımı attım. O günden bugüne kadar stüdyodan çıkmadım."

Sanat müşaviri: Ahmet Haşim

Radyoda ilk konserlerden birini veren Refik Fersan da, anılarında bunu şöyle anlatıyor: "Radyoya ilk intisab ettiğim tarih, İstanbul'a geldiğim 1927 senesindedir. İlk konserimi yalnız tanburla verdim. Radyo neşriyata başlayalı ancak birkaç gün olmuştu. Beni davet ve dalâlet eden, şair Ahmet Haşim Bey merhumdur. İkinci konserimi refikam ile, üçüncü konserimi de Münir Nureddin'le verdim. O tarihten itibaren Mısır'a gidinceye kadar, haftada iki-üç gün, Münir'le konserlerimize devam ettik. Mısır'dan avdette konserlerimiz devam etti. Allah rahmet eyleye, bizim üstad Lem'i Bey'e bile radyoda kendi eserlerini okuttum."

Ahmet Haşim'in adı şimdi burada ne alâka diyebilirsiniz. Ahmet Haşim'in İstanbul Radyosu'nun "sanat müşaviri" olduğunu Fikret Adil'in bir yazısından öğreniyoruz. Telsiz Telefon Şirketi hem kendini tanıtmak, hem de satışlarını artırmak amacıyla Telsiz adlı 15 günlük bir dergi çıkarmaya başlamıştı o dönemde. Türkçe ve Fransızca olmak üzere iki dilde yayınlanan derginin idaresiyle Ali Süreyya meşgul oluyordu. Aynı yazıda Fikret Adil bu konuda elindeki kanıtı da gösterir: "Bunu şuradan hatırlıyorum, çünkü elimde 12 Eylül 1927 tarihini taşıyan ve henüz tediye edilmemiş 25 liralık bir fiş var ki, onun imzasını taşımaktadır. Yazı ücretinin ödenememiş olması, Türk Telsiz Telefon Şirketi'nin o zamanlar sık sık geçirdiği malî buhranlardandır. Müzisyenlerin hemen hepsi, uzun zaman 'bilâ ücret', esnaf tabiriyle 'haybeden' neşriyat yapmışlardır."

Beş kupona bir radyo

İstanbul Radyosu yayına başladığı sırada, Türkiye'de biri (teknik müdür) Hayrettin Bey'in, öbürü Bahriyeli Enver Bey'in, geri kalan beş tanesi de Türkiye'deki yabancıların dışarıdan getirttikleri kulaklıklı alıcı makineler olmak üzere, sadece yedi radyo cihazı vardı. Bu sayının artması için çeşitli girişimler yapılıyordu. Örneğin Hayrettin Bey'in idaresinde Yeni Postane üstündeki Posta Telgraf Okulu salonlarında üçer haftalık kurslar açılmıştı. Amacı halkta radyo anlayış ve sevgisini güçlendirmek olarak açıklansa da, asıl işlevi gelenlere üç hafta içinde kendi alıcılarını yapmayı öğretmekti. Katılanlar, bu kurs sırasında ürettikleri araçlarla radyo dinleyici sayısını artırıyorlardı. Ayrıca şirketin yayın organı Telsiz dergisi de promosyon olarak radyo dağıtıyordu. Bunu duyuran ilanın metni şöyle:

"Bedava telsiz alıcısına sahip olmak ister misiniz? Telsiz dergisi okuyucularına makineler hediye ediyor. (...) Beş kişiye küçük bir makine, bir kişiye de bütün dünya istasyonlarını dinleyebileceği bir makine armağan edilecektir. Bu makinelere sahip olmak için yalnızca Telsiz dergisinde yayınlanacak kuponlardan beşini biriktirip bize yollamanız yeterlidir."

Şirket alıcı sayısını artırmak için ilginç başka girişimlerde de bulunuyordu. Örneğin 1928 yılında harf devrimi sırasında gazetelerde bir ilan yer alıyordu. "Yeni Türk Alfabesini suhulet ve istirahat ile öğren-

Güllü Agop'un oğlu Necip (Yakup) Aşkın ve İstanbul Radyosu Orkestrası. Sağda oturan viyolonselist Mesud Cemil

mek istiyor musunuz?" diye soruluyor, ardından açıklanıyordu: "İstanbul Telsiz Telefon Merkezi tedrisata başlıyor." O zaman ne yapmak lâzım: "Memleketimizin en mükemmel telsiz ahizeleri Beyoğlunda No.370, Baker şirketindedir. Taksit ile arzu ettiğiniz makineleri alabilirsiniz. Her satılan ahize teminatlıdır." (Servet-i Fünun, 4 Ekim 1928)

Radyo dinlemek zor zenaat

İstanbul Radyosu yayına geçtikten sonra, Amerikan Başkonsolosluğu'nun kendi Dışişleri Bakanlığı'na gönderdiği 21 Mayıs 1927 tarihli rapor, bize o günkü durum hakkında bilgiler veriyor: "Radyo istasyonunun açılışıyla radyoya ilgi artmıştır. Şimdiden bazı sinemalar, lokantalar ve mağazalar müşterileri için alıcılar yerleştirmişlerdir. Pahalı radyo malzemesi konusunda talebin artması ise, ancak ekonomik durumun iyileşmesine bağlıdır. Bugün için en önemli pazar, ucuz kristalli radyo alanındadır, bu da yukarda belirtildiği gibi şirketçe sağlanmaktadır. Böyle bile olsa radyo abonelerinden bir bölümünün yabancı istasyonları dinlemek için pahalı radyo alıcılarına ilgi gösterebilecekleri sanılmaktadır." Tamam, radyo sahibi olmak zordu, ama o dönemde radyon olsa da, bunu kurmak ve dinlemek de pek kolay bir şey değildi. Sedat Nuri'nin yeğeni Rasih Nuri İleri, o zamanlar küçük bir çocuk olmasına rağmen bunu hatırlıyor: "Evde yayını izleyebilmek için, bir tenekenin içine kurşun dökülüyor ve bu teneke toprağa gömülerek tenekeden eve bir bakır telle hat çekiliyordu. Bir de evin çatısına gayet büyük (o dönemin bir dergisinde yazdığına göre elli metrelik!) bir anten konuyor ve alıcı cihaz gerekiyordu. Bu cihazda yayın, ya çanak şeklinde hoparlörle ya da kulaklıkla işitilebiliyordu. Hatta benim bir fotoğrafım olacak, bu fotoğrafta kocaman bir hoparlör, çanak şeklinde, ben de onun önünde eğilmiş, yayını dinlemeye çalışıyorum. Kulaklıkla dinlenen şekliyle İstanbul Radyosu'nun ilk yayınını hatırlıyorum. Büyük bir heyecanla dinlemeye uğraştık. Ve bir takım cızırtılar gelmeye başladığı vakit, havalara uçtuk sevincimizden, ses geliyor diye..."

Bu ilk dönemin en önemli sorunlarından biri de, Genelkurmay'ın antenlere izin vermemesiydi. Radyonun ortaklarından Falih Rıfkı birkaç kez Mareşal Fevzi Çakmak'a gidip durumu anlatmaya çalışmış, ama her seferinde "Olmaz, anten olursa verici istasyonları da kurulabilir, casusluk olur!" cevabını almıştır. Rasih Nuri İleri de bu yasağın radyonun gelişimini çok etkilediğinden söz eder. Sorun daha sonraları çözülebilmiştir.

Program akışı

İstanbul Radyosu'nun açılış günü yaptığı anons, o dönemi yaşayanların hafızalarında kaldığı biçimiyle şöyledir: "Alo, alo... Muhterem samiin, burası İstanbul Telsiz Telefonu. 1200 metre til-i mevç, 250 kilosaykıl... Bugünkü tecrübe neşriyatımıza başlıyoruz..."

Peki ilk dönemlerin radyo programlarının içerikleri nasıldı? 27 Ekim 1927 Perşembe günü programını, Şirket'in Telsiz dergisinden aktaralım:

17.00 İstanbul Radyosu Orkestrası (Schubert, Bizet, Chopin, Dvorak, Mussoryski, Fetras'dan seçmeler) • *18.00* Esham ve tahvilat borsası haberleri • *19.00* Türk musikisi. Bedia Hanım (ud), Nigar Hanım (keman), Hikmet Hanım (ses), Vecihe Hanım (kanun), Selahattin Bey (nısfiye) • *19.30* Borsa haberleri. • *19.40* Türk musikisi. Hayriye Hanım (ud), Kemal Bey (kemençe), Nebile Hanım (ses) • *20.10* Zahire borsası haberleri • *20.20* Türk musikisi. Nigar Hanım (keman), Bedia Talât Hanım (ud), Vecihe Hanım (kanun), Hikmet Hanım (ses), Selahattin Bey (nısfiye) • *20.50* Anadolu Ajansı haberleri • *21.00* Türk musikisi. Hayriye Hanım (ud), Kemal Bey (kemençe), Nebile Hanım (ses) • *21.30* Haberler. • *21.40* Havayi (Hawai) Orkestrası. • *21.50* Anadolu Ajansı haberleri. Hava raporu. İstanbul saat ayarı. • *22.05* Cazband

Peki diğer günler farklı olarak programda başka neler vardı? Aynı Telsiz dergisine bakıp 15 günlük bir dönemi inceliyoruz. Örneğin 29 Ekim Cumartesi günü 19.00'da Türk Musikisi Orkestrası konseri yer almakta. Aynı gün 21.30'da Ali Sezai'nin keman solosu, 21.45'te de konservatuar hocası Cemal Reşit Bey'in piyano solosu dinlenebilir. 1 Kasım Salı günü ise radyo 17.00'de Willy Mark'ın cazbandı ile açılıyor. 2 Kasım'da 21.00'de İstanbul Radyo Orkestrası tangolar çalıyor. 8 Mart'ta 21.00'de Ali Sezai'nin kemanıyla Muhittin Sadık'ın (Sadak) viyolonselini birlikte dinliyoruz.

Birkaç yıl ileriye atlayalım. 1931 yılında (Ses adlı "radyo, film ve gramofon dergisi"nin biraz kısaltarak aldığı) radyo programlarına göz atalım. 3 Ekim Cumartesi günü 18.00'de bir saat Gramofon programı var. 19.30'da Hafız Ahmet Bey'in konseri, ardından da Ajans Haberleri gelmekte. 20.30'da Popoff Orkestrası konseri yer alıyor. 21.30'dan itibaren Ekrem Bey ve refikası Belkıs Hanım'ı dinleyebilirsiniz. Dergideki iki haftalık programı elden geçirince, farklı görünümdeki programlar olarak şunları görüyoruz: Kemal Niyazi Bey ve Arkadaşları, Salih Rifat Bey tarafından konferans, Selim Sırrı Bey tarafından konferans, Tanburi Refik bey ve Arkadaşları...

İki yıl daha ileri gidelim. 1933 Ekimi. Cumhuriyetin 10. yıldönümü kutlanacak. Ankara ve İstanbul radyoları birleşik bir program yayınlıyorlar. 29 Ekim oldukça resmî bir program içeriyor haliyle...

Gazete: "... Radyo, halkı uyandırmaya yarıyan bir vasıtadır."
Radyo: "... Uyu, ey tıflı melekşanım uyu ninniiii!.."
(Cemal Nadir'in bir karikatürü)

Genelkurmay antenlere izin vermiyordu. Falih Rıfkı, Fevzi Çakmak'a durumu anlatmaya çalışmış, "anten olursa verici istasyonları da kurulabilir, casusluk olur" cevabını almıştı.

Yayınlar nasıl yapılıyordu?

Canlı yapılan bu programları Mesud Cemil şöyle anlatır: "Stüdyonun tek olmasından dolayı, bir sanatkârın veya grubun içeri girip çıkması için yayına üç-beş dakika ara verilirdi. Bunun için meselâ, 'Muhterem samiin, filancanın konuşması bitti. Üç dakika sonra falan hanımdan şarkılarla neşriyatımıza devam edeceğiz' derdik. Bu arada postanın sinyali olan metronom çalışmaya başlardı."

Radyo yayınlarının nasıl yapıldığını anlamak için, o dönemin dergilerindeki röportajlara göz atmak iyi olur. Hakkı Süha Gezgin'in 1929 yılında Vakit gazetesinde yayınlanan (ve geçtiğimiz günlerde kitaplaştırılmış halde piyasaya çıkarılan) "Plaklarda Dinlediğiniz Sanatkârlar" başlıklı yazı dizisinde, Hikmet Rıza ile yaptığı görüşme sonrası Mesud Cemil'den randevu alır ve ertesi gün Büyük Postane'nin yolunu tutar. Olduğu gibi aktarıyoruz:

"Büyük Postane'nin geniş ve yüksek mermer merdivenini bir defa daha tırmanarak radyo idaresine çıktım. Saat tam 5'ti ve Mesud Cemil Bey gelmişti. Fakat kendisiyle hemen konuşmaya muvaffak olamadım. Niçin mi? Bakın anlatayım:

Mesud Cemil Bey:

- Hoşgeldiniz, diye elimi sıktıktan sonra, derhal ilâve etti:
- Gündüz konserimiz şimdi başlıyor. İsterseniz stüdyoda azıcık istirahat ediniz. Sonra görüşürüz.
- Peki...

İç içe bir odadan öbür odaya girdik. Burası stüdyo idi. Duvarları ve tava-

Ahmet Dino, Sedat Nuri İleri ve Hayrettin Hayreden, Telsiz Telefon Şirketi'nin kuruluş yıllarında.

→59

Rasih Nuri İleri, çocukluğunda radyosunun başında (üstte)... Müzeyyen Senar'ın 1941 yılında yayınlanan aşağıdaki fotoğrafının altında şu açıklama var: "Müzeyyen, radyoda ilk şarkısını söylediği zaman 13 yaşında idi ve boyu mikrofona yetişemediği için ayağının altına bir mum kutusu konmuştu."

nı sarı ve vişne rengi kumaşlarla örtülü bir geniş oda. Ortada kocaman bir piyano. Sağda solda musiki aletleri ve ilerde, madenî kolu havada bir çember resmeden sehpa.

Bana basık bir iskemlede yer gösterdiler, oturdum. Ve radyoda çalışan sanatkârlar da yerlerine oturdular, aletlerini ellerine aldılar. Mesud Cemil Bey bir düğme çevirdi. Artık bütün cihanın kulakları stüdyoya açılmıştı. Mesela çıt etsek Amerika'dan işitilecekti. Mesud Cemil Bey yukarıda söylediğim demir çemberin önüne geçti ve:

- Alo, alo, diye seslendi, burası İstanbul telsiz telefonu. Şimdi cazbandımız muhtelif dans parçaları çalacak.

Ve parmaklarının ucuna basarak yerine döndü, viyolonselle, çalınmaya başlayan kıvrak bir fokstrota eşlik etti.

Birden farkında oldum.

Aa... Cazbandın davulu yoktu ve davul yerine sanatkârlar ayaklarını yere vurarak gürültü çıkarmakla iktifa ediyorlardı."

Fikret Adil ise, İstanbul Radyosu'nun daha ilk dönemlerinde bile "radyo temsilleri" yayınladığını hatırlar ve "Aman Hanım Biraz Sus" adında bir adapte komedinin Bedia Muvahhit, İ. Galip Arcan, Mahmut Moralı ve Vasfi Rıza Zobu tarafından oynandığını söyler. 1932 yılında ilk radyo temsiline katılan Necdet Mahfi Ayral'sa, İ. Galip Arcan'ın "bazıları telif, bazıları adaptasyon 45 skeç" yazdığını belirtir: "Bunların birçoğunda tabii ben de oynadım. Temsiller o zaman İstanbul'da Büyük Postane'nin dördüncü veya beşinci katındaki bir salonda alınırdı."

Tanrı uludur, Tanrı uludur

Hiç şüphesiz ki, karar aşamasından başlayarak, radyo tarihimizde Atatürk'ün oldukça güçlü bir yeri var. Radyoya olan yoğun ilgisi, 10 Ağustos 1929 tarihinde İstanbul'a gelişi sırasında da karşımıza çıkıyor. Atatürk, Paris Büyükelçisi Ali Fethi (Okyar) Bey'in Büyükdere'de kaldığı yalıda, şerefine verilen akşam yemeğine gider. Yemek sonrası yanındakilerle Ertuğrul yatına binerek, Marmara'da sabaha kadar sürecek bir mehtap alemine çıkar. Gemiden İstanbul Radyo merkezine neşriyatlarını durdurmadan sürdürmeleri emrini verir. Saat birde Seyrisefain Umum Müdürü Sadullah Bey, Radyo Müdüriyetine şu telsizi gönderir:

"İstanbul Telsiz Telefon Şirketine Gazi Hazretleri, radyo heyetine arzı teşekkür ediyorlar ve kendi intihap edecekleri bir-iki gazel ve şarkı okunacak olursa memnun olacaklarını ilâve buyurmuşlardır."

Ertesi gün 11 Ağustos tarihli Cumhuriyet gazetesi şu notu ilave ediyor: "Radyo, Üsküdar Musiki Heyeti ile orkestra terennümlerine devam ediyor. Reisi Cumhur hazretlerinin sabahleyin saraya avdetleri muhtemeldir."

İlk naklen yayın da yine Atatürk'ün isteğiyle 3 Şubat 1932 tarihinde Ayasofya Camii'nden yapılmıştı. Bu olayı Mesud Cemil Tel şöyle anlatır: "O devirdeki radyoya dair en canlı hatıralarımdan biri de, Atatürk'ün Türkçe ezan ve tekbir mevzuu ile bir nevi dinî reform denemesi yaptığı sırada, Ayasofya Camiinden yapılmasını emrettiği bir Kadir gecesi yayını idi. Bu yayın, Türkiye'de stüdyo dışında yapılan ilk nakildi." Hayrettin Bey postane ile cami arasına kablo çektirdiklerini ve Ayasofya'da mikrofonun kurulduğunu hatırlıyor. "Mikrofonu açıp Postane'den dinleyelim dedim. İkindi namazı kılınıyordu. Konuşmalar sanki mikrofonun yanında gibi geliyordu. Bu kadar akustiği iyi bir yer. Deneme olumluydu."

Mesud Cemil, o günün çok kısıtlı olanaklarına karşın, başarıyla yapılan bu yayının devamını da anlatıyor: "Ayasofya'yı doldurup taşıran çok büyük bir cemaat kalabalığının ortasında, memleketin en tanınmış hafızlarından mürekkep elli-altmış kişilik bir grubun mihrap ve minberden: 'Tanrı uludur, Tanrı uludur... Tanrıdan başka tapacak yoktur!' sesleri ile o mahşeri kalabalığın imandan tüten inilti halindeki ses dalgaları Ayasofya kubbelerini çınlatıyordu. O sıralar postamız beş kilovat gücünde olduğu halde, en kuvvetlisi 10-12 kilovat olan diğer memleketler postaları arasında, sesimizi tâ Kaliforniyalara, Hindistanlara kadar mükemmelen duyuruyorduk. Bundan dolayı Ayasofya yayını, hemen hemen bütün İslâm memleketlerinde duyulmuştu. Nitekim, ertesi günden itibaren, haftalarca her taraftan takdir ve tebrik mektupları, telgraflar yağdı."

Naklen sinema!

1933 yılından Atatürk'lü bir naklen yayın hatırası da Sait Çelebi'ye ait. Sait Çelebi spor müsabakaları organizatörü, aynı zamanda Türkiye'nin ilk spor spikeri. Yaka mikrofonuyla naklen yayın yapıyor. İstanbul'da Maksim Gazinosu'nda Türkiye-İtalya Grekoromen güreş karşılaşmaları var. Çelebi'nin ilk naklen yayını değil, tecrübeli bile sayılır. Olayı Halit Kıvanç şöyle anlatıyor:

"Güreşler sürerken salonda bir kıpırdanma başlamış, 'Gazi geliyor' sesi her yanı kaplamıştı. Gerçekten Atatürk gelmişti salona... Sonradan öğrenildiğine göre, Atatürk'ün gelmesinin nedeni, radyodaki naklen yayındı. Atatürk Dolmabahçe Sarayı'nda Sait Çelebi'nin naklettiği güreşleri dinlerken çok heyecanlanmış ve heyecanına dayanamayarak güreşleri yerinde görmek istemişti. Çok geçmeden yanındakilerle birlikte Maksim Salonu'na varmıştı. Sait Çelebi, Atatürk'ün geleceğini duyduğunda paniğe kapılmıştı. Çünkü salon tıkabasa doluydu. Mustafa Kemal'i nasıl karşılayacaktı? Radyo'daki yayını filan unutmuştu Çelebi... Ve salonda yüksekçe bir yere çıkmış, avazı çıktığı kadar bağırmaya başlamıştı: 'Yer açın! Gazi hazretleri teşrif ediyorlar, yer açın...'"

Mesud Cemil, ilginç bir naklen yayının da 1934-35 yıllarında gösterilen ve Schubert'in "Bitmemiş Senfoni" adlı eserinden uyarlanmış olan filmin radyoda yayınlanması olduğunu söyler. Spikerimiz, mikrofonu yakasına takarak sinemanın locasına oturmuş, filmi seyrederken hem gördüklerine anlatmış, hem de müziğini dinletmiştir. Naklen sinema!

Naklen yayınla ilgili değil ama, Atatürk'le ilgili son bir notu da belirtmeden geçmeyelim. 1 Kasım 1934 tarihinde Büyük Millet Meclisi'nin yıllık açılış toplantısında, Atatürk'ün yaptığı konuşmada, "bu yıl Türk musiki değişimini de yapacağız" demesiyle başlayan bir süreçten söz ediyoruz elbette. Bu konuşmada Atatürk, çok net biçimde ağırlığını çoksesli Batı müziğinden yana koymuş ve hemen ardından radyo-

Telsiz dergisinin kapağı, 27 Ekim 1927

lardan teksesli müzik yayınına iki yıl sürecek bir yasak gelmişti. Ama bu çok daha uzun ele alınması gereken bir öykü... Biz yine dönelim İstanbul Radyosu'nun kilosaykılına...

Pazar ekonomisi ve radyo

İstanbul Radyosu'nun tarihi biraz da parasızlıkla dolu bir tarih... Telsiz Telefon Şirketi kurulurken, hükümetle yapılan sözleşmede gelir kaynakları şöyle sıralanmıştı: "Radyo ahizesi kullanan kimsenin şirketten ruhsatname alarak yılda 10 lira ücret ödemesi, resmî daireler ve hayır kurumlarından yılda 5 lira ücret alınması ve bundan başka memlekete ithal edilen radyo ahizelerinin fatura bedeli üzerinden tahsil olunacak yüzde 25 gibi bir miktarın şirkete ait olması mukarrerdir. Eşhastan tahsil olunan 10 liranın 3 lirası ve resmi dairelerle hayır kurumlarından alınan 5 liranın 1.5 lirası PTT Umum Müdürlüğü'ne ait olacak ve memleket dahilinde abone miktarı 15 bini aştığı takdirde temin edilecek gelirin yarısı idareye ödenecektir."

Pazarın gelişmesi elbette çok kolay olmadı. Radyonun ilk günlerinde şirketlerden alınamayan paralarla ya da sekiz-on aboneyle masrafların karşılanması mümkün değildi. Şirketin büyük ortağı İş Bankası karşılıksız para yatırmaktan usanarak malî yardımı kesti. Radyonun yayınına 3 Aralık 1927 tarihinden başlayarak ara verildi. Gazete haberlerinden Şirket'in sanatçıların ücretlerini veremediğini, üstüne üstlük elektrik makbuzlarını da ödeyemeyince Elektrik Şirketi tarafından cereyanın kesildiğini öğreniyoruz. Ankara'ya gidilerek yardım talep edildi, bunun sonucunda yayına 12 Aralık akşamı yeniden başlanabildi. Adnan Giz'in anlattığına göre, daha sonraki tarihlerde de (eğer yukardaki bir haftalık suskunlukla karıştırılmıyorsa) İstanbul Radyosu bir buçuk aylık bir süre yayın yapamamıştı. Eğer altı ay çalışmazsa PTT ile yapılan sözleşme feshedilecekti. İdare heyeti elini cebine attı, günde 10 lira toplayarak işi götürmeye çalıştılar, ama nafile...

Neyse ki pazar ekonomisi diye bir şey vardı! Adnan Giz anlatıyor: "O sırada bir yabancı radyo fabrikasının mümessili Türkiye'ye geldi. Şirketle temasa geçerek faaliyetlerini niçin tatil ettiklerini sordu. (...) Bir buçuk ay susmalarının sebebini öğrenince şirkete dört-beş ay yetecek bir para yardımında bulundu. Çünkü mümessil, alıcı cihaz satmak için Ortadoğu memleketlerini dolaşırken, gittiği yerlerde halkı etrafına topluyor, onlara radyo dinleterek makine satıyordu. Fakat bu memleketlerin halkı, radyoda yalnız İstanbul'u dinledikleri zaman makine satın alıyordu. İstanbul faaliyetini tatil ettiği o günlerde adam bir makine bile satamamıştı. Şimdi sırf satışını garantilemek için şirketin dört-beş aylık masrafını seve seve kabul ediyordu."

Şirket bu parayla birikmiş borçlarını ödedi. Ama malî kaynaklar sonraki yıl da yeterli olmayınca, kadroda değişiklik yapıldı. Ayrıca Ankara'ya gidilip hükümet yetkilileriyle görüşüldü. Bunun sonucunda hükümet şirkete 25 bin TL yardım sağlamaya ve her yıl da 10 bin TL ödemeye karar verdi. Şirket 1932 yılını kârla kapattı. Ama bu yapay bir durumdu, giderek yine darboğazlara girilecekti. Sonunda hükümet, 1936 yılında biten sözleşmeyi yenilemedi ve 13 Haziran 1937'de yapılan genel kurulda İstanbul Telsiz Telefon Şirketi kendini tasfiye etmeye karar verdi. Şirketin bu on yıl boyunca İstanbul'da oldukça düzenli bir yayın yapmasına karşın, Ankara'da başarılı bir çalışma yapamadığı görülmektedir. Ankara Radyosu'nun ancak 1933 yılından sonra daha düzenli olarak yayın yaptığı gözleniyor. Sonuç olarak, on yıl boyunca gece gündüz demeden, zaman zaman aralarında para toplayarak bir avuç insanın gerçekten kahramanca sürdürdüğü bir serüvendi İstanbul Radyosu. Bir kahramanlık öyküsü. Radyo tarihimizin temel taşları burada yerlerine kondu.

Gökhan Akçura

"Atatürk, bir nevi dinî reform denemesi yaptığı sırada, Ayasofya Camiinden bir Kadir gecesi yayını yapılmasını emretti. Bu, stüdyo dışında yapılan ilk nakildi."

KAYNAKLAR: Dr. Uygur Kocabaşoğlu, *Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna*, SBF Yayınları, 1980 > Murat Bardakçı, *Refik Bey (Refik Fersan ve Hatıraları)*, Pan Yayıncılık, 1995 > Malik Aksel, *İstanbul'un Ortası*, 1977 > *İstanbul Radyosu (Anılar, yaşantılar)*, Yapı Kredi Yayınları, 2000 > Falih Rıfkı Atay, *Çankaya*, 1969 > Halit Kıvanç, *Gool Diye Diye*, 1983 > Hakkı Süha Gezgin, *1929'da Plaklarda Dinlediğiniz Sanatkârlar*, Merkez Kitaplar, 2007 > Gönül Paçacı, "Cumhuriyetin sesli serüveni," *Cumhuriyet'in Sesleri*, Tarih Vakfı Yayınları, 1999 > Fikret Adil, "Radyomuzun 'kahramanlık' devri," Yeni İstanbul, 31 Ekim 1959 > Fikret Adil, "Radyo kıdemlileri," Yeni İstanbul , 1 Kasım 1959 > "(Dünyada ve bizde) İlk radyo, ilk telefon", Tarih Dünyası 1954 Yıllığı > Fikret Arıt, "1927 yılında yalnız yedi radyo vardı", Hayat, 30 Ekim 1959 > Orhan Duru, "Türkiye'de ilk radyo yayını ile ilgili bir belge," Milliyet Sanat dergisi, 15 Şubat 1982 > Suphi Nuri İleri, "Radyonun unutulan kurucusu," Cumhuriyet Dergi, 8 Ocak 1995 > "Atatürk İstanbul'da" maddesi, İstanbul Ansiklobedisi, İstanbul 1947

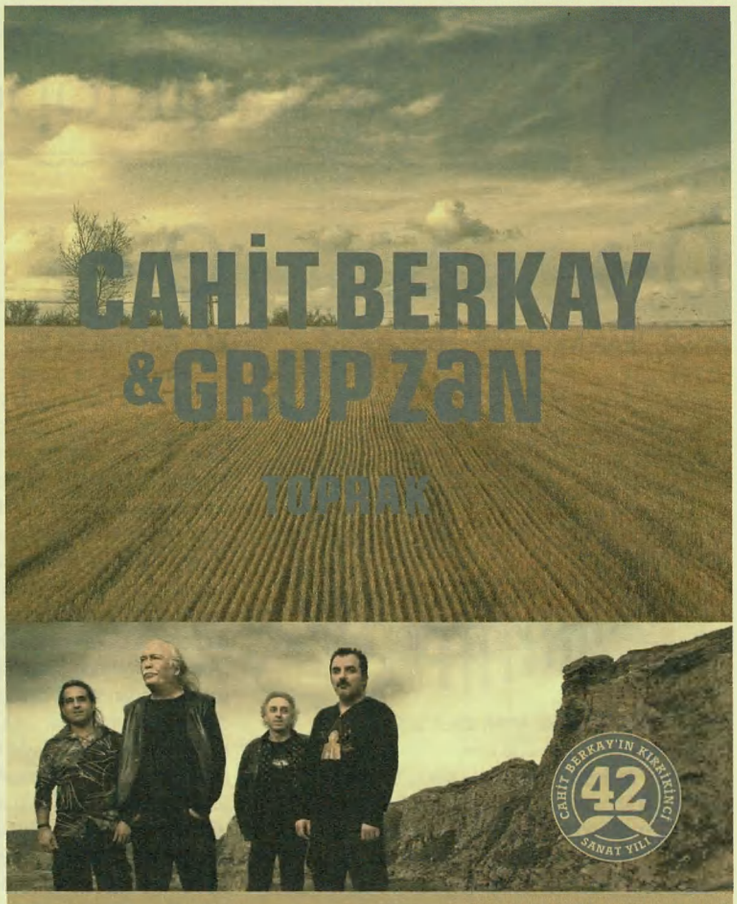

Sanatta köklere dönüş, bir sanatçı için bazen başarıyı, bazen trajediyi ifade eder. Bu dile kolay tam 42 sanat yılını geride bırakmış Cahit Berkay için kesinlikle birincisini ifade ediyor.

Ancak o ışıltılı Moğollar günlerine eli boş dönmüyor Berkay. Anadolu Rock müziğinin bu aksakallı, ak bıyıklı dervişi, çıkınında Anadolu geleneğinin damıtılmış deneyimlerini ve modern dünyanın rock tınılarını getirip sunuyor.

"Toprak" albümünün içinde, bağlama, yaylı tambur, askı davul ve bendir, bas gitar, Hammond org, davul ve elektrikli gitarın üflemesiyle esen 12 enstrümantal sabah rüzgarı, bizi Anadolu'ya sürüklüyor.

Berkay'ın Anadolu Rock müziğimizde attığı renkli resimli dev adımlar, gösterime yeni giren kaliteli bir Türk filminin gişesine icabeti zevk verecek bir davetiye çıkarıyor.

"Toprak": Geçmişteki bugünün, bugündeki geçmişin ta kendisi.

1. Gurgula (Gökgürültüsü) 4:47
2. Azerak 5:18
3. Arda Kalan 4:42
4. Ma Vulu (Ben Gidiyorum) 4:57
5. Kardak Zeybeği 6:14
6. Mahşer-i İstanbul 4:55
7. Şeytanın Duy Dediği 5:17
8. Kafam Çok Karışık 5:59
9. Ayrılık 6:01
10. Barışa Semah 5:13
11. Yaprak Dökümü 4:27
12. Selvi Boylum Al Yazmalım 9:38
Konuk Hüsnü Şenlendirici

Cahit Berkay: Akustik ve elektrik gitar, bağlama, cura, yaylı tambur

ZaN; Zafer Sanlı: Bas Gitar, Aydın Şeref: Davul, Nevzat Yılmaz: Klavye, Hammond B3

www.grupzan.com

VOLTAJ POZİTİF EDİSYON

Voltaj bir pozitif titreşimdir.

Cahit Berkay'ın tüm eserleri Pozitif Edisyon koruması altındadır.
www.pozitifedisyon.com, info@pozitifedisyon.com
Tüm hakları saklıdır.
Türkiye Dağıtım: (212) 514 16 22 EMI

ansiklopedi

b→

BOSC, JEAN-MAURICE

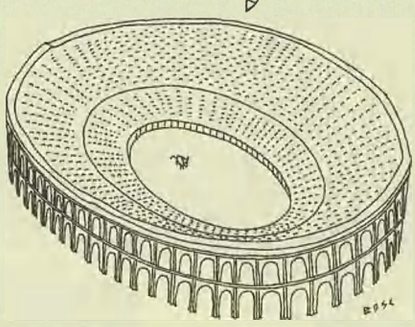

Jean-Maurice Bosc, 30 Aralık 1924'te Güney Fransa'nın Nîmes şehrinde dünyaya geldi. II. Dünya ve Hindiçini savaşlarına katıldı, 1952'de çizimleriyle şansını denemek için Paris'in yolunu tuttu. 17 yıl boyunca çalışacağı Paris-Match dergisinde ilk çizimleri yayınlandı. İçine kapanık bir kişiliği olan Bosc, kısa zaman içinde Fransız mizahının en önemli isimlerinden biri oldu. Büyük şehir yaşamına dayanamayan Bosc, 1965'te, annesi ve hastanede bir dönem hemşireliğini yapmış olan hayat arkadaşıyla birlikte Antibes'e taşındı. 3 Mayıs 1973'te, 49 yaşında ağzına sıktığı bir kurşunla hayatına son verdi. 1952'de Paris-Match'ta yayınlanan ilk çizimi, asılmış bir adamdı. Annesinin cesedinin yanıbaşında bulduğu son çizimindeyse, tek başına yatağında oturan bir adam kendi kendisine şu öğütleri veriyordu: "Kendini salıverme. Yediklerine dikkat et. Kendini dinlemeyi bırak. Hâlâ hayatta olduğun için şanslısın."

d→

DEDİKODU

Almanya, Sindelfingen'de "Mahalle Dedikodusu" heykeli

e→

ELE GEÇİRİLEN EV

Evi sevmemizin bir nedeni de, eski, geniş olmasının yanısıra (eski evlerin yapı malzemesi niyetine, açık arttırmayla kârına satıldığı bir zamanda), büyük dedelerimizle büyük ninelerimizin, babaannemizle dedemizin, ana-babamızın, tüm çocukluğumuzun anılarını saklamasıydı.

Irene ile ben evde başbaşa oturmaya alışmıştık. Delilikti bu, o evde sekiz kişi birbirinin ayağına takılmaksınız yaşayabilirdi. Sabahları saat yedide kalkıp temizlik yapıyorduk. On bir sularında ben geri bakan odaları Irene'e bırakarak mutfağa giriyordum. Tam öğleyin sofraya oturuyorduk; ondan sonra birkaç bulaşık yıkamanın dışında iş kalmıyordu. Öğle yemeğini yerken bu kocaman, kof, sessiz evle iletişim kurmak çok hoştu, evi salt temiz tutabilmek de bizim için yeterliydi. Sonunda durup durup bizi evlenmekten alıkoyanın belki de bu olduğunu düşünür olduk. Irene kendisiyle evlenmek isteyen iki kişiyi hiç nedensiz geri çevirmişti. Maria Esther de daha nişanlanmamıza fırsat kalmadan tutmuş ölüvermişti. Kırkımıza merdiven dayadığımız şu sırada dile getirmemekle birlikte iki kardeş arasındaki bu dingin, yalın evliliğin, bu evde dedelerimizin, ninelerimizin başlattığı çizginin kaçınılmaz sonu olduğuna inanıyorduk. Günün birinde burada ölecektik. Bilmediğimiz uzak akrabalar mirasımıza konacak, evi yıktırıp kiremitleri satacak, arsa sayesinde zengin olacaklardı. Ya da en iyisi, en hakçası, iş işten geçmezden önce evi biz kendimiz yıkacaktık.

(...) Eve mineli çinilerle döşeli bir antreden giriliyordu. Demir oymalı, parmaklıklı bir kapı oturma odasına açılıyordu. Oturma odasına girebilmek için antreden geçip bu kapıyı açmak zorundaydınız. Bizim yatak odaları bunun iki yanındaydı, karşıdaysa arka kanada giden koridor vardı. Koridordan geçip ağır meşe kapıyı açardınız, bunun ötesinde evin öbür bölümü uzanırdı. Ya da meşe kapıya gelmezden hemen önce sola dönüp dar bir koridora saparak mutfakla banyoya çıkabilirdiniz. Bu kapı açık durduğu zaman evin büyüklüğünü algılardınız; kapalıykense, bir apartman katındaymış gibi olurdunuz.

(...) Her zaman açıkça ansıyacağım bunu, çünkü sessiz sedasız oluverdi. Irene yatak odasında örgü örüyordu, saat akşamın sekiziydi. Birden aklıma esti, Mate yapmak için su kaynatmaya karar verdim. Koridordan geçip açık duran meşe kapıya doğru yürüdüm; sonra mutfağa sapmıştım ki, kitaplık mı, yemek odası mı, oralardan bir yerden bir şey duydum. Ses alçak, belirsizdi: Halıya devrilen bir sandalye ya da bir konuşmanın boğuk mırıltısı. Aynı zamanda, belki de bir saniye sonra bu sesi söz konusu odalardan kapıya çıkan koridorun ucunda duydum. İş işten geçmeden atılıp abanarak kapıyı kapadım; olanca ağırlığımla yaslandım. Hele şükür anahtar bizim yandaydı; büyük sürgüyü de, ne olur ne olmaz diye sürdüm. Mutfağa gidip ibrikte su ısıttım. Mate tepsisiyle geldiğim zaman Irene'e "Meşe kapıyı kapamak zorunda kaldım" dedim, "arka bölüme el koydular".

Irene örgüsü elinden düşerek o yorgun, ciddi gözleriyle bana baktı. "İyi biliyor musun?"

Başımı evet dercesine eğdim.

Irene, şişlerini gene eline alarak "Öyleyse bundan böyle bu bölümde oturacağız" dedi.

Mate'den dikkatle bir yudum aldım. Irene'se örgüsüne bir süre başlamadı. Ansıyorum, gri bir yelekti ördüğü. Bu yeleği çok severdim.

İlk iki gün çok acı geçti, ikimiz de ele geçen bölümde öyle çok şey bırakmıştık ki! Fransız edebiyatı koleksiyonu, örneğin, hâlâ kitaplıktaydı. Irene de o yanda birkaç paket zarf kâğıtla kışın giydiği bir terlik bırakmıştı. Ben ağaç pipomu çok arıyordum, Irene de çok eskilerden kalma bir Hesperidin şişesinin eksikliğini duyuyordu sanıyorum. Günde kaç kez (ama yalnızca o ilk günlerde) bir çekmeceyi, bir dolabı kapadığımızda üzgün üzgün birbirimize bakıyorduk.

"Burda değil." Evin öbür yanında kalan sayısız yitiklere eklenen bir şey daha. Gelgelelim durumun yararları da vardır. Temizlik işi öylesine kolaylaşmıştı ki, geç kalktığımız zaman bile, diyelim saat dokuz buçukta, on bire kadar bitiriyor, sonra kollarımızı kavuşturup oturuyorduk.

(...) Keyfimiz yerindeydi. Yavaş yavaş düşünmeyi de kestik. İnsan düşünmeden yaşayabiliyor.

(...) O gece susamıştım. Yataklarımıza çekilmeden önce Irene'e mutfağa gidip su içeceğimi söyledim. Onun yatak odasının kapısında (Irene örgü örüyordu). Mutfaktan gelen gürültüyü duydum. Mutfaktan değilse banyodan geliyordu. Aradaki koridorun köşesi sesleri bastırıyordu. Irene benim nasıl birdenbire duraladığımı görmüştü, tek söz söylemeden kalkıp yanıma geldi. Durup gürültülere kulak verdik. Onların meşe kapının bu yanında olduklarına gitgide daha kesin inanç getiriyorduk. Mutfakta değillerse banyodaydılar ya da koridorun köşesinde, nerdeyse yanıbaşımızda. Durup bakışmadık bile. Irene'i kolundan tuttum. Arkaya bakmadan benimle birlikte oyma demir kapıya sürükledim. Hâlâ boğuk olmakla birlikte gitgide yükselen gürültüler tam arkamızdan geliyordu. Parmaklığı çat diye kapadım, antrede duraladık. Şimdi hiçbir ses duyulmuyordu artık.

Irene "Bizim bölüme el koydular" dedi. Örgü elinden kaymıştı. Yün kapıya doğru uzanıyor, kapının altında gözden yitiyordu. Irene yumakların öte yanda kaldığını görünce örgüyü hiç bakmadan yere attı.

"Bir şeyler alabildin mi?" diye umutsuzcasına sordum.

"Yok, hiçbir şey."

Bir sırtımızdakiler vardı. Yatak odamdaki elbise dolabında duran on beş bin pesoyu ansıdım. Artık çok geç... Saatim hâlâ kolumdaydı. Gecenin on biri olduğunu gördüm. Irene'in beline sarıldım (sanırım ağlıyordu), sokağa böylece çıktık. Evden ayrılırken içim parçalandı. Sokak kapısını sımsıkı kitleyip anahtarı mazgallı deliğe attım. Neme gerek, zavallı bir serserinin eve girip evi soymaya filan kalkmasını istemezdim. O saatte, hem de ev ele geçirilmiş durumdayken.

Julio Cortázar, "Ele Geçirilen Ev" (çeviren: Nihal Yeğinobalı)

"Otoportre", María Izquierdo, 1946

m→

MANKELL, HENNING

İsveçli dedektif romanları yazarı, toplumcu polisiyenin önde gelen isimlerinden biri. 1948'de doğdu. Babası yargıçtı ve aile mahkemenin üst katında yaşıyordu. Mankell, çocukluğundan itibaren adalet mekanizmasına aşinaydı. Ingmar Bergman'ın kızı Eva Bergman'la evlenen Mankell, bugün İsveç'le bir tiyatro yöneticisi olarak görev yaptığı Mozambik arasında mekik dokuyor...

Mankell'in romanları pek çok dile çevrildi, Almanya'da "Harry Potter"ın satışlarını katladı, Brezilya'da "best-seller" oldu. En tanınmış karakteri, alkolle, kilo sorunlarıyla, çatırdayan bir evlilikle, intihar etmek isteyen kızıyla boğuşan dertli polis dedektifi Kurt Wallander. Birçok kitabı Altın Yayınevi tarafından Türkçeye kazandırılan Mankell'in "Rüzgarlara Söyleyen" romanı Metis tarafından basıldı.

MAVİ GİTARLI ADAM

Adam gitarının üstüne eğildi,
Görmüş geçirmiş bir adam. Gün yeşildi.

Dediler ki, "Mavi ya gitarın,
İşin aslını çalmazsın."

Adam dedi, "Değişiyor işin aslı
Terkederken mavi gitarı."

O zaman dediler ki, "Çal yine de, sen çal,
Bir ezgi bizden öte, yine de biz olsun.

Mavi gitarda bir ezgi çal
İşin aslını anlatsın."

Wallace Stevens *(şiirin birinci bölümünden)*

r→

REGINA, ELIS

Brezilya'nın gelmiş geçmiş en önemli kadın şarkıcıları arasında ayrıcalıklı bir yere sahip olan Elis Regina Carvalho Costa ya da kısaca Elis Regina, 1945 yılında Porto Alegre'de dünyaya geldi. Henüz 11 yaşındayken yeteneği ve sesinin güzelliği fark edildi ve bir radyo programında şarkı söylemeye başladı, 16 yaşında Rio de Janeiro'da, kalipso ve rock & roll söylediği "Viva a Brotolandia" adlı ilk albümünü kaydetti. 1965 yılında Edu Lobo ile Vinicius de Moraes'in şarkısı olan "Arrastao" ile ilk şarkı yarışmasını kazandı, şarkının 45'liğiyle Carmen Miranda'dan sonra en çok satan Brezilyalı şarkıcı unvanını elde etti.

Elis Regina, '60'ların sonu ve '70'lerin başında

Gilberto Gil gibi müzisyenlerle işbirliği yaparak dönemin gözde müzik hareketi Tropicalismo'nun yaygınlaşmasına katkıda bulundu. 1974 yılında Antonio Carlos Jobim'le birlikte kaydettikleri "Elis & Tom" adlı albüm, tüm zamanların en başarılı bossanova albümü olarak kabul ediliyor. Regina, Avrupa'nın ve Latin ülkelerinin hemen hemen bütün önemli şehirlerinde konserler verdi, Montreux Caz Festivali'ne katıldı. '70'li yıllar boyunca Milton Nascimento, João Bosco, Aldair Blanc, Chico Buarque, Jorge Ben, Baden Powell ile Caetano Veloso gibi dönemin en önemli müzisyenleriyle kayıtlar yaptı. Siyasî düşünceleri ve muhalif duruşu nedeniyle işkencelere uğramış, hapislerde çürümüş, sürgüne gitmiş bir kuşağın üyesi olan Regina, turnedeyken verdiği bir röportajda o yıllarda Brezilya'da iktidarda olan askerî cuntayı "goriller tarafından yönetiliyoruz" sözleriyle eleştirdi, ancak halk tarafından çok sevildiği için kendisine ilişilemedi. Hayranları tarafından "kasırga" ve "bibercik" lâkaplarıyla çağrılan Elis Regina, 1982 yılında, henüz 37 yaşında, uyuşturucu, alkol ve sakinleştiricilerden oluşan bir karışımın yol açtığı aşırı doz sonucunda hayatını kaybetti. Albümleri dünya çapında 80 milyondan fazla satan Regina'nın "Por Toda A Minha Vida" adlı şarkısı, Pedro Almodovar'ın 2002 tarihli "Konuş Onunla" adlı filminde yer aldı.

S→

SEMPÉ, JEAN-JACQUES

Jean-Jacques Sempé 17 Ağustos 1932'de Bordeaux'da doğdu. Bir yandan Paris bölgesinde askerliğini yaparken, çeşitli yerel gazetelere çizimlerini yollayarak geçimini sürdürmeye çalışan Sempé, ilk kez 1957'de adını duyurdu. Bu tarihte Paris-Match, L'Express ve New York Times gibi önemli gazete ve dergilerle düzenli olarak çalışmaya başladı. 1960'tan itibaren, vaktiyle Louis Ferdinand Céline'in kitaplarını basmış olan Denoël Yayınları için senede bir çizgi roman albümü yayınladı. 1950'lerde başlayarak René Gosciny ile beraber yaptıkları çocuk romanı serisi "Le Petit Nicolas"nın (Pıtırcık) çizimleri, Sempé'nin dünya çapında hafızalarda yer etmesini sağladı. 2004 ve 2006'da daha önce hiç gün yüzü görmemiş Pıtırcık hikâyeleri Fransa'da satışa sunuldu ve beklendiği gibi çok büyük ilgi gördü.

p→

POGO

Walt Kelly'nin 1948'den 1975'e kadar süren çizgi dizisi. Animal Comics dergisinin birinci sayısı için ilk kareleri çizen Kelly'ye insan çizmek zor geldiği için, birkaç sayı sonra genç siyah karakter Bumbazine yerini sıçan Pogo'ya bıraktığı. Bir ara politik karikatürler de çizen Kelly, çok geçmeden eski gözağrısı Pogo'yu toplumsal hayatı hicveden, politik ve sosyal bir dizi haline getirdi, zaman zaman bu yolla güncel siyasete de müdahale etmeyi ihmal etmedi. Genellikle balık tutan veya piknik yapan, belaları önlemeye çalışan Pogo'nun yanında, 300'ü aşkın hayvan karakter 27 yıl boyunca bantlarda yerini aldı.

Mehmet Aksoy'un "1 Mayıs 1977" heykeli (foto: Erhan Atalar)

Taksim Meydanı, 1 Mayıs 1977'de Türkiye tarihinin en büyük mitinglerinden birine sahne oldu. DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler kürsüde konuşurken (tam "En onurlu ve görkemli gününü 1 Mayıs 1976'da ve 1 Mayıs 1977'de yaşayan bu alanın adının 1 Mayıs Alanı olarak değiştirilmesini istiyor musunuz?" derken) kurşunlar vızıldadı, panzerler hareket etti, tazyikli sular fışkırtıldı... 34 kişi öldü (dört kişi arkadan vurulmuştu, 27 kişi izdihamda ezildi), 126 kişi yaralandı. O zamanki Intercontinental, şimdiki The Marmara otelinden kimlerin ateş ettiği, bir takım Amerikalıların niye ortalarda cirit attığı, kurşunlar savuran beyaz Renault'yu kimlerin kullandığı, o dönemde kolay bulunamayacak cinsten bazı silahlardan çıkan mermilerin alanda ne aradığı, daha pek çok soru gibi, hâlâ aydınlanamadı. 1 Mayıs 1977 katliamı, 12 Eylül'e giden yolun başlangıcıydı...